

JAN MÅRTENSON

**NATURĂ MOARTĂ
PENTRU
FLAȘNETĂ MECANICĂ**

enigma

JAN MÅRTENSON

**Natură moartă pentru
flaşnetă mecanică**

Coperta de *Mihai Mănescu*

© JAN MÄRTENSON
DÖDEN GÖR EN TAVLA
Askild & Körnekull Förlag, 1981

Toste drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS

JAN MÄRTENSON

Natură moartă pentru flașnetă mecanică

În românește de Sanda Bociu

București - 1983
● Editura UNIVERS ●

CAPITOLUL I

Clinchet de pahare. Murmurul creștea. Era fum și cald sub tavanul boltit și scund de cărămidă maronie. Pivnița medievală din casa de pe Sjölagårdsgatan¹ și-a făcut „intrarea” în lume. Dacă se poate spune asta despre o pivniță ! Dar cel puțin conținutul i se înnobilase. De la lemne și cartofi ajunsese la artă. Artă de valoare universală. Grafică, în rame simple, rafinate, cu semnături renumite, din cele care se cer. Acea artă care, cel puțin pentru majoritatea, și-a schimbat funcția : în loc să folosească pentru încântarea și plăcerea ochiului și a sufletului, a ajuns să înlocuiască acțiuni și alte valori amenințate de inflație. Acolo unde dobânzile își pierd puterea, acolo unde cursurile acțiunilor și ale obligațiunilor eșuează, acolo intervine arta ca un inger salvator pentru cel care vrea să-și protejeze capitalul de ravagiile inflației și de mîinile lacome după impozite ale perceptorilor. Dar pe de altă parte, gîndeam eu, în timp ce sorbeam sherry-ul dulce și călduț dintr-un pahar de plastic, este totuși mai agreabilă arta de pe pereți decît monezile sau timbrele din seifuri. Din păcate, eu însumi nu aveam o asemenea problemă, aceea de a-mi salva banii de impozite. Ceea ce intra cu țiriita în magazinul meu de antichități dispărea la fel de repede precum venea. Chiria, impozitele, taxele ! Trebuia să fiu bucuros că mă mențin pe linia de plutire. Dar de ce să mă plîng ? Într-o bună zi voi da lovitura și voi găsi un birou Haupt, undeva într-un pod vechi. Și atunci voi putea călători în jurul lumii, pe un vas de croazieră alb și lung, plin de milionare americane cu părul în reflexe albastrui și cu dinți mari și albi. Mă gîndeam la un pliant pe care îl văzusem și care făcea reclamă pentru traversarea Atlanticului. Programul croazierei prevedea pentru una din după-amieze sărbătorirea zilei „bunicilor”. Toți pasagerii

¹ gata — stradă (sued.).

trebuiau să se adune și să arate fotografiile cu nepoții lor. Așa că o călătorie în jurul lumii poate că nu era o idee bună, la urma urmei. Deși aș fi putut arăta și eu fotografiile colocatarei mele : frumoasa siameză Cléo de Mérode, prietena mea patrupedă cu ochi albaștri-violeți, cu bot, urechi și coadă albastre, ca să nu mai vorbim de ciorapii trei sferturi de pe labe. Am zîmbit singur. O doamnă îmbrăcată într-o haină de nură și cu ochelari roz îmi întoarse zîmbetul. Am privit timid în paharul meu de plastic.

Avea loc vernisajul expoziției organizate de Jens Stenberg. Studiasem împreună istoria artelor la Upsala, dar de atunci drumurile noastre s-au despărțit. Jens era un talent strălucit. Estet, puțin cam snob. Obişnuia să se îmbrace într-un sacou de catifea, cu o batistă albă băgată într-una din mînele ca să iasă cochetă în evidență la încheietura mîinii. Cita din Oscar Wilde și poza într-un dandy nebun după plăceri, aflîndu-se cu un picior în gustavianul secol al XVIII-lea, iar cu celălalt în Berlinul de după primul război mondial, Berlinul febril, decadent. Jens era centrul de interes al unui cerc de studenți tineri și frumoși care îl admirau și îl citau. Femeile, dimpotrivă, nu-l interesau în aceeași măsură, de-abia dacă existau la curtea sa. Acest lucru se întîmpla la Upsala, înaintea evenimentelor de la Paris și din Vietnam, înainte ca viața studențească să se politizeze.

Jens a scris o teză de doctorat despre Matisse, care a fost remarcată iar el promovat. Apoi a dispărut cu titlul său de doctor cu tot din Upsala și din viața mea. Eu am continuat, cu progrese mai mici, drumul sinuos al istoriei artelor prin „peisajul” epocilor, acolo unde m-am și oprit, la începutul secolului al XIX-lea, pentru a scrie despre Fahlcrantz. „părintele romantismului” în pictura suedeză, așa cum și este numit, cu peisajele sale estompat-întunecoase, în care se deschid luminișuri cu lacuri în fundal, palate și ruine profilîndu-se în lumina lunii și în amurguri. Nu știu de ce l-am ales tocmai pe el ! Poate pentru că mi-a atins o coardă romantică, poate că profesorul mi

Îa recomandat ca fiind un subiect potrivit pentru mine. Nu-mi mai amintesc ! Încercările mele pe acest subiect nu au fost, totuși, prea reușite, cel puțin dacă mă comparăm cu Jens ! N-am ajuns nici măcar doctorand. Pentru că și acum, ca și atunci, mi-e la fel de greu să mă angajez la ceva și să mă concentrez. Teatrul studentesc și viața organizației de studenți, petrecerile și Ordinul Juvenal îmi luau timpul, energia și banii. Da, adică împrumutul meu de student. Dar poate era numai o scuză, un pretext ? Poate că în subconștientul meu știam că nu voi reuși și de aceea m-am lăsat absorbit de multe alte lucruri pentru a găsi o scuză eșecului meu. Orice făceam ajungeam în domeniul antichităților, în loc să fac o carieră științifică, sau să-mi aranjez un viitor sigur, în birourile vreunui muzeu. Am fost mai întâi la Bukowski și apoi, cu ajutorul unei mici moșteniri de la o mătușă și prin bunăvoința dezinteresată a unui contabil al serviciului de împrumuturi de la Götabank, am reușit să deschid un magazin de antichități. Acesta se află pe Köpmangatan, iar eu însumi locuiesc chiar la colțul străzii, pe faleză, sus, cu vederea spre soare și apă, spre cer și ocean, cel puțin spre o parte din oceanul planetar care prin Marea Baltică ajunge între grădina zoologică și Skeppsbron ¹.

M-am uitat primprejur, în înghesuală. În jurul meu murmura Stockholm-ul din reportajele stereotipe ale săptămânalelor, acel Stockholm care participă la vernisaje, deschideri de restaurante... Aceleași fețe, aceleași zimbete iradiau în fața unui fotograf transpirat care, cu o geantă de aparate ce îi atârnă greu pe umăr, încearcă să prindă chipurile cele mai expresive. Mai multe zimbete, mai multe fețe pline de speranțe decât s-ar putca probabil publica în toate edițiile următoare ale ziarelor s-au deschis în fața blitzurilor sale, asemenea florilor de primăvară.

Era o zi bună pentru Galeria Stenberg, cel puțin judecând după înghesuală. Etichete mici și roșii își făcuseră deja apariția pe mai multe tablouri, multe fuseseră cumpărate, iar eu trebuia să recunosc, în ciuda concepției mele tra-

¹ bro = pod (sued.).

diționale despre artă, care privea mai mult în urmă, spre secolul al XVIII-lea și spre rafinamentul gustavian, că îmi plăceau tablourile din expoziție. Artistul se numea Enrico Baj. Un italian care se apropia de suprarealiști. Pe un fundal cu flori, un general, cu distincții prinse de uniformă, încît parcă puteai să le atingi, mă privea trist în timp ce alături, un cap de taur, amintea de Picasso prin vitalitatea expresiei.

— Te salut, Johan, auzii în spatele meu. E o veșnicie de cînd nu te-am mai văzut ! Ți-ai luat ceva de băut ?

Era Jens Stenberg. Ceva mai rotund ca înainte, poate, dar așa eram și eu, încît ne simțeam chit. Părul începuse să i se rărească, dar buzele și ochii negri zîmbeau la fel de cald ca înainte. Sacoul de catifea neagră, ca și la Upsala, dar acum nasturii de sus de la cămașa a.b.ă erau deschiși și, în loc de cravată, la gîtul lui strălucea o amuletă de aur. Oscar Wilde s-ar fi adaptat, poate, și el modei zilei cu flower power și cu alte forme de cultură, dacă ar fi trăit în ziua de azi.

— Long time, no see ! De ani de zile ! Ce drăguț din partea ta că te-ai gîndit la mine cu ocazia vernisajului. Mi-am luat și un sherry, așa că trupul cît și sufletul și-au primit fiecare partea. Faci ceva vînzare ?

— Să nu mă plîng. nu mă plîng. Trăiesc de pe o zi pe alta. Doar știi și tu cum e. Dar în timpurile noastre oamenii încep să înțeleagă că cel mai înțelept lucru pe care-l pot face este să investească bani în artă.

— Și în obiecte vechi de artă. Noroc !

Am ciocnit un sherry. Cineva îl bătu pe Jens pe umăr și dispăru în marea de oameni.

Iar eu mi-am continuat turul. Am privit gravurile, litografiile, am studiat catalogul de prețuri și m-am hotărît să nu cumpăr nimic. Pentru că, în ciuda inflației și a scumpetei, nu aveam nici un capital de păstrat. Dar poate vor veni vremuri mai bune. Cine știe ? mi-am spus cu optimism. Dacă totul merge bine, dacă soarta va fi bună, poate că și eu voi putea începe să-mi împodobesc pereții cu pînze improșcate cu culoare și cu semnătura „potrivită”.

Să bat în lemn ! Și automat am bătut în rama de lemn a unui tablou mare care se afla în fața mea. Lângă mine, un domn mai în vîrstă, cu umbrelă, păru surprins. Mai tîrziu puse mina pe ramă. Credea poate că rama făcea parte din compoziția tabloului.

M-am dat un pas înapoi ca să am o perspectivă mai bună asupra pînzei reușind să calc pe picioare un junep-prim. Nu s-a sinchisit, dar sherry-ul său hipicios s-a scurs pe spatele meu.

Am simțit atunci că arta îmi fusese de ajuns pentru ziua aceea, chiar dacă era vorba de un supraréalist. Încet, m-am strecurat spre ieșire, unde alți fotografi păzeau ușa cu obiectivele lor strălucitoare dar nu s-a declanșat nici un blitz cînd am trecut prin fața lor. Și de ce și-ar cheltui filmul pe mine ? Un necunoscut tipic care merge acasă să-și mîngîie pisica și să sorteze note de plată. Nimic din ce-ar putea interesa pe cumpărătorii de reviste.

— Johan ! auzii în spatele meu. Așteaptă o clipă !

Era Jens din nou. Aprins la față de căldură și de sherry, venea după mine prin înghesuială.

— Ești liber mîine la prînz, să luăm masa împreună ? mă întrebă și sărută în fugă obrazul unei fete în blugi și jachetă.

— Dacă sînt liber ? Da, cred că da. La ce oră ?

— Hai să spunem, orele 13. Ne reîntîlnim la restaurantul „Cinci căsuțe“.

— În regulă, i-am răspuns. Mai bău puțin sherry, împărți pupicuri mai multor fete și dus a fost. Cel puțin de asta eram scutit. Publicul cu care aveam eu de-a face era mult mai în vîrstă și mult mai așezat. Gîndește-te că ar trebui să ofer sherry tuturor tantilor în astrahan și cu pălării de fetru care se învîrt în magazinul meu și se uită la mese și fotolii ! ? Și pe deasupra să le mai și pup pe obraz ! Dar cu un sărut poate că le deschizi portofelul. Și apoi ce-ar spune Direcția generală a prevederilor sociale ? Să intru la închisoare pentru consum ilegal de băuturi alcoolice ? Ar fi totuși mai bine să mă țin de vechile legi din branșa mea. În comparație cu comerțul cu artă, clienții

mei sînt mai mult din specia vrăbiilor decît din cea a fluturilor. Pentru că un artist pop se bucură de succes și rămîne pe gustul publicului cîțiva ani străluciți de libelulă, în timp ce Haupt rămîne întotdeauna Haupt, iar argintul lucrat în stil suedez are viață lungă.

A doua zi soarele de mai strălucea reflectîndu-se în ferestrele din Gamla Stan. Dinspre insulițele bătute de ploi și de apa arhipelagului bătea un vînt de primăvară peste acoperișuri și hornuri, valsînd cu un afiș smuls din Köpmantorget¹ și dispărînd în virtejuri pe străduțe și pasaje. Pe partea umbrită a străzii se mai simțea răcoarea ca de pivniță, dar pe celălalt trotuar pe care mă îndreptam spre „Cinci căsuțe“ se simțea că primăvara venise.

M-am oprit o clipă în fața intrării restaurantului și am închis ochii de strălucirea soarelui. În orice caz e ceva cu primăvara, mă gîndii eu. Viața reappare. Nu numai în natură ci și în vînzătorii de obiecte vechi de artă, care sînt pe jumătate bătrîni și devitalizați. Ca niște cartofi vechi, zbîrciți și cenușii în pivnițele umede și reci ale iernii. Cînd vine soarele le apar mugurii.

— Stai aici și filosofezi. La ce te gîndești ?

Vocea veselă îmi întrerupse zborul gîndurilor.

— Mă gîndeam că sînt un cartof vechi și că mugurii încep să-mi crească sub soarele de primăvară.

Rîse.

— La fel de nebun ca pe vremuri, dar nu mi-aș fi închipuit că te poți simți ca un cartof. Erai sub formă de cartofi prăjiți sau piure ?

— Nici una, nici alta. Doar un cartof suedez de pivniță, banal și cinstit. Dacă, bineînțeles, există și cartofi necinstiți. Dar cam așa te simți în trecerea de la iarnă la primăvară. Am ris amîndoi și am coborît scările abrupte de piatră, printre arcadele joase.

După un răstimp în care am sporovăit despre Upsala cu nostalgie și după o ceartă blindă despre proiectele privind peninsula Dover, în timp ce mîncam sos bearnaise cu orez, am simțit că Jens începuse să se apropie de chestiunea

¹ torg = piață (sued.).

care îl interesa. Dar nu l-am presat. Am prea multă experiență sau sînt prea cinic ca să crez că cineva mă invită la masă numai pentru că se simte bine cu mine. Sau cel puțin nu numai pentru asta. Există întotdeauna și un motiv. După al doilea pahar de Soave rece, motivul ieși la iveală.

— Ce știi despre artă, Johan ?

— Ce întrebare ciudată între noi, istoricii de artă ! zisei eu. Specialitatea mea este Fahlcrantz. Castele și arbori, heleștee și obscuritate.

— Mă refer la arta modernă. La numele „mari“.

— M-a interesat întotdeauna, dar n-am avut posibilități materiale. Să cumpăr adică. Bineînțeles că știu o serie de lucruri despre diferitele curente. Impresionism, suprarealism, Picasso și toate astea. Dar de ce ?

La început, Jens nu-mi răspunse. Mă privi îngîndurat ca și cum ar fi deliberat. Apoi se hotărî, se aplecă înspre mine peste masă deși eram aproape singuri în spatele unei coloane groase.

— Am probleme și mă gîndeam că tu m-ai putea ajuta.

— Depinde. M-am mai servit cu sos bearnaise gălbui, strălucitor și dens. Depinde întru-totul de ce fel de probleme ai.

— Tocmai asta e : că nu știu de fapt. Adică dacă am sau nu probleme.

— Atunci nu poate să fie atît de urgent ! Dacă nici chiar tu nu știi !

— Îl știi pe Andersky ? Victor Andersky ?

— Desigur. Replica suedeză a lui Picasso. Marele nostru artist de renume internațional.

Jens dădu din cap aprobator, își aranjă cravata cu rațe imprimate pe un fond de mătase albastru-închis. Mă întrebam ce-ar fi zis Oscar Wilde de asta !

— Exact. Se spune întotdeauna că noi, suedezii, nu sîntem prea mulți, dar cîțiva dintre noi s-au afirmat pe plan internațional. Ca să spunem așa, Victor este, în artă, aproximativ ca Birgit Nilsson. Sau ca Stenmark și Björn

Borg. Locuiește în apropierea Genevei și fiecare lucru care iese din mîna lui costă sume cu șase cifre. Pe puțin. Iar eu „mă îngrijesc“ de el în Suedia.

— Cum adică „te îngrijești“ ?

— Eu sînt agentul lui comercial, aș putea spune. Tot ce Victor vinde aici trece prin mîinile mele. Adică noile lui tablouri.

— Trebuie să fie rentabil ! Pe gratis ! Am dat noroc cu el, dar Jens nu părea liniștit și mă privea îngrijorat.

— Pricepi că sînt mulți bani în joc, nu mai puțin în ceea ce privește litografiile. Edităm multe serii din Victor. Litografii și gravuri.

— Vrei să spui că se tipăresc ?

— Nu, rîse el. Nu mă refer la tipar, e vorba de grafică. În cazul gravurilor de exemplu, artistul corodează o placă de cupru și o aplică pe hîrtie, semnează și numerează exemplarele, uneori, alteori nu, și apoi se distruge placa pentru ca aceasta să nu mai poată fi folosită. Cu cît sînt mai puține exemplare, cu atît sînt mai scumpe. Dacă bineînțeles este un artist bun.

— Poate că vrei să spui „mare“ ? În unele cazuri trebuie ca afacerea asta se transformă într-o adevărată industrie.

— Depinde. continuă Jens. Dar acum vorbim despre artiști cinstiți. La fel se întîmplă și cu litografiile. Exemplarele se fac cu pietre litografice care au diferite straturi de culoare. După care se numerează și se semnează. Eu însumi consider că este o formă excelentă de răspîndire a artei. Miró, Chagall, Picasso și toți ceilalți se află în muzee sau în colecții particulare. Dar cu ajutorul acestor metode mulți oameni pot să ia cunoștință de arta internațională și de cea suedeză, pot să aibă în propriile lor cămine ceva din artiștii care le plac. Cel puțin înainte de creșterea prețurilor acest lucru le era la îndemînă.

— Dar aici e greșeala, nu ? Arta ar trebui să fie spre bucuria multora, dar a degenerat într-o simplă plasare de capital. Investești în artă, nu pentru că ești întotdeauna entuziasmat de artist, ci pentru ca să cîștigi bani.

Și atunci semnătura devine mai importantă decât opera de artă în sine.

Jens dădu afirmativ din cap.

— Din păcate ai dreptate. Cel puțin în parte. Când inflația se dezlănțuie oamenii cumpără bijuterii și artă în loc de acțiuni. În plus ciștigul este scutit de impozite iar pentru artă nu se plătește impozit pe avere. Nu e prea bine pentru economia societății, dar să nu ne infurțem ! Obiectele de artă vechi se cumpără și ele din aceleași motive, nu ?

— Da, dar, într-un fel, un birou Haupt este mai onorabil decât sînt semnăturile unor artiști de renume.

— Asta se mai poate discuta. În orice caz, comerțul cu artă a devenit un fel de bursă internațională. Urmărești prețurile diferitelor exemplare de grafică la licitațiile din întreaga lume. Și de fiecare dată sînt mulți bani. De aceea incorectitudinea devine și mai gravă. Pentru că dacă oamenii ar afla că se trișează în această branșă atunci ar apare o serie de neplăceri. Ei se bazează pe încredere și pe așteptările privind creșterea prețurilor. Aici este vorba de plasarea artei.

— Cum se poate trișa în artă ?

— Există multe șiretlicuri. Faci mai multe serii ale unei litografii. Vinzi o serie în Japonia, una în S.U.A. și una în Europa. Sau iei o litografie care nu este originală și pui numele pe ea. Există mai multe variante.

— Bine, dar e o escrocherie !

— Exact, dar greu de dovedit. Un artist de care lumea începe să se îndoiască sub acest aspect are greutăți cu vânzarea. Publicul nu cumpără o gravură sau o litografie de 'a cineva care nu este cîstit cu semnăturile și seriile. Și pe bună dreptate. E ca și cum ai cumpăra acțiuni de la unul care le tipărește singur. Doar ai citit despre tipul din Oland care a falsificat pe Jirlow, pe Liljefors și pe mulți alții, peste trei mii de tablouri în valoare de milioane.

— Da, da, spusei eu și mă hotărîi pentru șerbet cu lămîie, ca desert. Atunci bineînțeles că am un avantaj clar

În brânşa mea. Este cumplit de greu să faci copii după un birou vechi. Dar ce rol am eu aici ?

— Săptămîna trecută am fost la Paris. Îşi cobori vocea. Acolo am văzut unul din cele mai bune exemplare ale lui Victor. Era într-o galerie pe Rue de Seine, ştii tu, pe malul drept. Se numeşte Cimarosa. O conduce o mătuşă de-a mea, căsătorită cu un arab. Cred că-i libanez. Această litografie este intitulată *Femme nue*. Este fantastică. O femeie goală în picioare lîngă un heleşteu. Îţi aminteşte de Rousseau Vameşul. Fundalul e albastru închis.

— Albastru Andersky, am spus eu. Nu se numeşte aşa culoarca ?

— Exact. Ştii, numai să vrei ! Roşu Tiţian şi albastru Andersky. Sint două concepte. Acest exemplar pe care l-am văzut fusese tras în cincizeci de exemplare, iar azi fiecare bucată costă cincizeci de mii de coroane, aproximativ.

— Nu-i rău deloc, spusei cu respect. De cincizeci de ori cîte cincizeci de mii. Adică două milioane şi jumătate.

— Atunci înseamnă că înţelegi despre ce sume este vorba.

— Are ceva de-a face cu problema ta ?

— Da. Pentru că eu am numărul 23 din această serie. Artistul obişnuieşte să se semneze în partea dreaptă jos, iar la stînga se află numărul. Numărul 23 din cele cincizeci de numere. Numai că acest exemplar de la Paris avea şi el numărul 23. La fel ca exemplarul meu.

CAPITOLUL II

— Doar nu există două din fiecare !

— Tocmai, spus el. Asta e problema. Înseamnă deci că această litografie a fost copiată în mai multe serii şi nu într-o singură serie. Că pietrele nu au fost distruse, că există peste cincizeci de exemplare în circulaţie.

— Sună ciudat ca Andersky să se ocupe de așa ceva ! Nu-i mult prea important pentru asta ?

— Nu cred că Victor are vreun amestec. Dar există alții. Și dacă se dovedește că e ceva în neregulă cu grafica lui, s-a ras. Pentru că atunci scad prețurile, iar eu rămân cu o colecție devalorizată.

— Poate că e o greșeală ! Poate că a semnat două exemplare cu același nume.

— Nu, nu se poate întâmpla așa. Bineînțeles că Victor păstrează o serie de zece-cincisprezece exemplare, în afara celor cincizeci, pe care însă le semnează „epreuve d'artiste“ sau „hors de commerce“ H. C. Acest lucru înseamnă că ele sînt exemplarele artistului. Uneori se vînd și ele.

— Înțeleg, spusei și lăsai să cadă o bucatică de coajă de lămîie în cafea, ca un nufăr pe suprafața întunecată. Înțeleg ce vrei să spui. Dacă se dovedește că este ceva necurat cu pinzele lui Andersky, asta ar avea consecințe grave asupra pieței. Prețurile lui Andersky ar scădea.

— Dacă ar fi cu adevărat ceva serios. Un caz izolat cum este acesta nu-i o catastrofă, dar dacă oamenii ar afla că este o falsificare generală a lucrărilor lui, atunci toată afacerea ar deveni extrem de neplăcută.

Jens mă privi îngrijorat.

— Nu pot să mă abțin să cred că e puțin comic, am spus eu. Chestia asta cu prețurile care sînt influențate și cu investițiile care trebuie protejate. După umila mea părere cred că dacă îți place arta, o cumperi. Pentru că e frumoasă, nu pentru că e scumpă sau pentru că va fi și mai scumpă.

— Bineînțeles că ai dreptate. Jens își scoase o țigară dintr-o tabacheră plată, îmi oferî și mie, dar l-am refuzat. Fumatul, cu excepția unui Ritmester Ones slab, după o masă bună, este un viciu pe care n-am reușit să-l adopt. După ce, odată, la vîrsta de doisprezece ani, am fumat pe ascuns una din țigările de foi ale paracliserului în podul bisericii în timp ce tata ținea una din predicile sale cicălitoare, m-am lăsat efectiv de fumat renunțînd la pasul ur-

mător pe căile largi ale păcatului, cel puțin în ce privește nicotina.

— Dar cu toate acestea, acum în special, arta internațională a devenit obiect de investiții, continuă el. De curind s-a vîndut un Picasso cu douăsprezece milioane, un Van Gogh cu peste douăzeci iar pentru un Turner poți plăti peste douăzeci și șase de milioane. Uite, aici acasă, Zorn, de pildă. *Reflexele* lui au fost vîndute cu 860 000 la Bukowski. Sau Hagalund, Liljefors și mulți alții. S-ar putea crede că e o greșală, dar nu sînt atît de sigur. Dacă vînezi numai bani, alternativa la arta modernă este colecționarea de obiecte vechi, timbre și diamante. Sau monede, aur și platină. Pentru că întreaga noastră economie este denaturată. Uneori mă îndoiesc de sistemul capitalist. Trebuie să fie straniu că noi, în lumea occidentală, producem prea mult, lucrăm într-o măsură mult prea mare și nu avem desfacere pentru ceea ce facem. Inflația și recesiunea sînt mai mult o regulă decît o excepție. Și apoi două treimi din populația globului nu poate să cumpere nimic. Trebuie că totul se va duce de rîpă mai devreme sau mai tîrziu.

— Cam sumbru !

— Gîndește-te numai la istorie ! Toate culturile cunosc mai întîi o perioadă de înflorire și apoi una de decădere. Egiptenii, grecii, românii. Acum e rîndul nostru. Civilizația occidentală se află azi aproximativ acolo unde se afla Roma cînd a avut loc împărțirea în Imperiul roman de apus și Imperiul roman de răsărit.

— Vrei să spui că de aceea se cumpără artă ?

Jensrîse.

— Nu trebuie să vezi lucrurile mărginit. Vorbești numai de aspectul economic. Cu toate astea, există mulți oameni care sînt cu adevărat interesați cu pasiune, oameni care iubesc arta și există colecționari de artă care au însemnat extrem de mult pentru întreaga noastră cultură. De exemplu Tessin. El a cumpărat la Paris acele pînze care aveau să devină nucleul Muzeului Național. Nu cred că a făcut-o ca să speculeze creșterile de prețuri. Și apoi

Thiel, care și-a construit o galerie, și-a făcut o colecție și a sprijinit tineri artiști într-o perioadă în care nu existau nici burse și nici consilii populare care să le cumpere tablourile pentru sălile de așteptare din spitale.

— Desigur, există oameni care iubesc arta, am susținut eu. Deși trebuie că există o greșală undeva, dacă se cumpără artă numai ca obiect de plasare a banilor.

— Numai că eu am avut ghinionul ca aceasta să-mi fie meseria. Trăiesc din comerțul cu artă. Și Victor Andersky reprezintă unul din elementele cele mai importante din activitatea mea. De aceea sînt neliniștit. Pentru că, dacă această dublură de la Paris nu este o simplă coincidență sau o întîmplare nefericită, atunci voi avea probleme.

— Crezi că e vorba de altceva ? Mai mult decît o întîmplare ? -

— Mda, făcu el. Mai este încă ceva. La acea galerie de artă aveau un ulei de Victor. Pictează puțin cam în stilul lui Chagall, știi. Blind, poetic. În culori ce se contopesc. Și totuși mai riguros decît Chagall. Mai figurativ ca să spun așa, mai realist. Și are mult albastru Andersky, un albastru puternic, o culoare vibrantă. Numai că acea pînză de la Paris avea ceva ce nu se potrivea, ceva ce nu mergea. Nu pot să spun exact ce este, dar am simțit că ceva nu e în regulă.

— Falsificare ?

Jens ridică dubitativ din umeri și mă privi. Privirea ochilor lui, de culoare închisă, nu era veselă. Arăta obosit. În jurul ochilor îi apărură riduri, iar tenul îi era pămîntiu.

— Încep să înțeleg, îi spusei și luai o bucată din prăjitura de pe farfurie. De aceea m-ai invitat la masă după toți acești ani ! Bănuiești că tablourile lui Andersky sînt falsificate și vrei ca eminentul specialist în Fahlerantz, Johan Kristian Homan, să găsească răspunsuri la toate enigmele. În acest caz, Andersky mă va picta în costum, cu decorații și cu Cléo pe umăr. Acesta e onorariul meu.

— Cléo ? Cine e ?

— Cum, n-o cunoști pe Cléo ? Locuiește cu mine. Trupul de culoarea untului și urechile albastre.

— Urechile albastre ? Nu ți-e bine ?

— Pisica mea, zisei. Iubește heringii de Baltica și prăjitura cu nucșoară. Și pe urmă ea rezolvă toate cazurile ciudate în care sînt implicat. Acum va descoperi o bandă internațională de falsificatori de artă. Cred că-ți aduci aminte de maimuța aceea de la grădina zoologică ? Parcă era la Borás, nu ? Cea care primea culori și o pînză pe care o mîzgălea, astfel că experții în artă credeau că e vorba de vreunul din moderniștii tăi internaționali. Dacă maimuțele pot picta atunci pisile pot descoperi falsificatori de artă !

Dar Jens nu zîmbea. Probabil că nu găsea contribuția mea la conversație prea amuzantă. Și poate că nici nu era dacă te gîndeai mai bine, în orice caz nu pentru unul care obișnuiește să-l citeze adesea pe Oscar Wilde.

— Nu cred că ai înțeles cu adevărat toată povestea asta, spuse el încet. Victor Andersky este unul din artiștii de frunte din lume. „Producția“ lui pune mulți bani în joc. Și acum se pare că cineva vrea să împartă „cozonacul“ fără să facă eforturi. Și asta plasînd falsuri. Ceea ce l-ar distruge pe Victor ca artist. E dur la suprafață, dar în spatele acestei fațade de geniu se ascunde un copil de cinci ani care s-a pierdut în pădure. Dacă se va pune la îndoială onoarea lui, și dacă se va pune în discuție care dintre tablourile lui sînt autentice, atunci toate astea îl vor distruge. Iar piața ar fi perturbată. N-ar mai avea nimeni curajul să cumpere, cel puțin pentru o bună perioadă de timp.

— Dar tu de fapt nu știi nimic. Ai văzut doar o litografie, un exemplar avînd un număr identic cu unul din exemplarele tale. Și apoi vii și spui că ai o „intuiție“, că uleiurile lui nu sînt originale. De aici și pînă la a susține că e în joc un falsificator de artă internațională e un pas cam mare, nu crezi ?

— Da, știu ! spuse Jens, și-și stinse țigara în scrumieră. Tocmai de aceea nu pot face nimic. Nu pot merge

la Victor să-l întreb pentru că atunci își va schimba agentul comercial. Are temperamentul unei primadone de operă. Se aprinde ușor. Și, dacă aș începe să zgîndăr în afacerea asta cu litografiile semnate în dublu exemplar, ar fi și mai rău! Mai cu seamă dacă m-aș înșela. Dacă va fi fost numai o întâmplare nefericită?! Ar porni atunci zvonurile imposibil de oprit.

— De ce n-ai întrebat cînd erai la galeria de artă? Doar ai văzut numărul.

— Exact asta am și făcut.

— Și?

— Mătușa mi-a spus că trebuie să fie o greșală. A luat-o jos de pe perete și mi-a spus că e vindută.

— Ce-ai spus atunci?

— Nimic. Pentru că nici nu eram foarte sigur că exemplarul meu avea într-adevăr numărul 23. Am sute de lucruri în galeria mea. Dar cînd m-am întors acasă am verificat și aveam dreptate. Amîndouă aveau același număr. Și n-am vrut să tulbur apele, prin telefon de la Stockholm.

— Din acest moment apar eu în scenă.

— Exact. Aici intri tu în scenă. Pentru că nu ești negustor de artă, nu te știe nimeni în aceste cercuri și te poți mișca discret, poți face cercetări. În afară de asta am citit despre tine. Despre tine și poliție și ucigași... Dar nu știu tot.

— Să nu crezi ce scriu ziarele de seară. Serile stau acasă și fac pasiențe cu Cléo. Plus că nu suport sîngele. Dar nu pot merge, așa, la Andersky acasă și să-l întreb dacă face serii duble de litografii, sau dacă știe că tablourile lui sînt falsificate.

— Nu, dar ai putea face altceva.

— De exemplu?

— Să reiei firul de unde l-ai lăsat. Să te apuci din nou de istoria artelor.

— Să merg înapoi la Upsala?

— Nu, rise el, iar expresia tristă a ochilor lui dispăru imediat. Nu așa. Dar vei pleca la Geneva la Victor. Locu-

iește într-o vilă magnifică, la marginea lacului Geneva. Eu am să-i scriu că vei sosi.

— Interesant. Dar trebuie să fie o scrisoare deosebită ca să-l determine să mă primească ! Și, în plus, încă nici nu am spus da.

Deși, în sinea mea, mă hotărisem. Un alt defect de caracter. Dacă e ceva destul de greu, atrăgător și solicitant, nu pot spune niciodată nu. Chiar dacă ar trebui.

— Te faci din nou istoric de artă. Și te ocupi de o teză despre Victor Andersky și influența sa asupra picturii moderne, sau ceva cam în genul ăsta. Nici un artist, cu atât mai puțin Victor, nu poate să reziste. Mai ales dacă îi trimit eu scrisoarea.

— Dar nu-i suficient să-i trimiți scrisoarea și să-i spui că sosesc. Bineînțeles că pot sta de vorbă cu el câteva seri, despre viață și artă, dar asta nu rezolvă problema de pe Ruc de Scine, de la Paris, unde se află o litografie greșit numerotată și un ulei falsificat.

— Ai să reușești să faci totuși ceva, rise el generos. Am să-ți dau elementele de bază și am să-ți povestesc despre oamenii din cercul lui de acolo. Despre agenții lui de artă și despre alții cu care Andersky are de-a face. Aproape toți se află la Geneva. Și chiar dacă m-aș înșela și totul ar fi în ordine, vei avea ocazia să întâlnești pe unul din marii suedezi din epoca noastră. Și apoi are o soție fantastic de frumoasă. Un adevărat vis ! Se numește Anne... Aproximativ treizeci de ani. A treia nevastă. A început ca model și s-a mutat la el în timp ce cea de a doua soție se muta de la el. O mică poveste, ciudată totuși.

— Știu, am citit-o în ziarele de scandal. Cred că așa trebuie să fie cu artiștii ăștia.

— Nu știu, rise Jens. Nu numai cu artiștii ! Știi ce spun francezii ? Sau era Oscar ? „Lanțurile căsniciei sînt atât de grele, încît e nevoie de un al treilea ca să poată fi duse“. Poate că se ascunde ceva în asta.

— Asta nu pot să știu eu care sînt burlac și nu mă amestec în afacerile nocturne ale lui Cléo. Nu pot să-ți

promit vreun rezultat. Dar dacă plătești drumul și hotelul mai că m-aș putea duce câteva zile la Geneva să stau de vorbă cu Andersky. Trebuie doar să mă pregătesc. Dă-mi câteva ponturi !

Din nou mă băgasem într-o afacere. Și tocmai îmi luasem angajamentul să nu mă mai amestec în problemele altora, să nu fiu implicat în complicațiile oamenilor pe care nu-i cunosc, să nu fiu amestecat în probleme și conflicte în care nu pot face nimic. Și magazinul meu ! ? Am să agăț din nou pe ușă anunțul : „Închis pentru vacanță“. Dar viața e scurtă și merită s-o trăiești. Nu s-o da lumea peste cap dacă îmi iau câteva zile libere și plec la Geneva. Și de ce nu ?

— Ei, ce zici ?

— O. K., spusei și i-am întins mâna.

Jens mi-a strâns-o puternic. Stăteam ca doi țărani care confirmau vânzarea unui cal la târg.

— Îți mulțumesc, Johan, spuse el cu seriozitate. Probabil că greșesc. Sigur nu vei descoperi nimic și totul va fi bine. Sunt însă puțin nervos, pentru că e vorba de sume imense de bani. Și întotdeauna îmi imaginez o mulțime de primejdii fără rost...

CAPITOLUL III

— Am să-ți povestesc cîte ceva despre Victor, spuse Jens cînd o nouă cafea expres, tare și amară, ateriză în fața noastră.

— Nu strică. Am citit despre Andersky și l-am văzut la televizor, dar niciodată în realitate.

— Mama lui era unguroaică. A venit în Suedia înainte de primul război mondial. A venit ca refugiată. Era implicată într-o chestiune politică. Ungaria era o parte din Imperiul Habsburgic pe vremea aceea cînd popoarele începuseră să lupte pentru independență. Presupun că avea și ea motivele ei. Apoi s-a căsătorit cu un inginer, dar s-au despărțit curînd după aceea. Cred că Victor a avut

o copilărie grea, cel puțin din punct de vedere material. Obişnuieşte să vorbească despre copilăria lui, uneori. Tatăl său nu aducea banii în casă, iar pe vremea aceea nu existau asigurările sociale. Poate că acesta a fost şi motivul pentru care Victor a luat numele mamei. A fost nevoit să întrerupă şcoala devreme ca să lucreze. Ajuta la aprovizionare. Din fericire, a fost cineva care l-a introdus la Academia de arte frumoase, dar s-a plictisit repede. Avea impresia că nu învaţă nimic.

— Dar nu s-a dus apoi la Paris ?

— Ba da, s-a dus cu bicicleta. Atunci era mult mai simplu, fără traficul ăsta dificil. Nu ştia nici o limbă străină şi nu înţeleg cum s-a descurcat. Dar treaba a mers. În stil clasic, la început a dus-o greu. Avea un mic atelier pe care îl împărţea cu un artist danez, împreună cu care făcea concurs de îngheţat şi flămînzit, după cum obişnuieşte să spună. Trăiau ieftin, cu vin roşu acru şi cu piine vechi de cîteva zile. A intrat apoi în cercul acelor tineri necunoscuţi care mai tîrziu au devenit mari şi celebri. În acea vreme Parisul era Capitala artei !

— Atunci s-a căsătorit cu o balerină, nu ?

— Văd că ştii mai mult decît credeam. Da, e adevărat. De fapt, viaţa lui e ca un roman vechi, de pe vremea cînd se scriau cărţi în care se întîmpla ceva.

— Ce viaţă ! am exclamat cu invidie. Gîndeşte-te ! Un tînar pictor talentat care trăieşte cu o frumoasă balerină într-un atelier, sus, deasupra acoperişurilor Parisului. Şi sînt înconjuraţi numai de genii şi talente. Castanii înfloresc, şampania e ieftină, războiul mondial e departe şi ei se iubesc. Şi iată-ne pe noi aici în Gamla Stan scormonind resturi de comori şi curăţînd zăpada. Cum am spus întotdeauna : viaţa nu e dreaptă. Nu putem primi altceva în loc ? Ca o compensaţie ? Jens rise.

— Talent, Johan. Genialitate. Aceasta este deosebirea dintre Victor şi noi. În plus, nu ştiu dacă sîntem tipi după care balerinele s-ar topi. În orice caz, eu nu. Cu toate că viaţa nu era tot timpul amuzantă pentru ei. Cînd e vorba despre un artist, sărăcia poate fi poetică dacă e văzută

din afară, dar dacă trăiești într-un atelier, sus la mansardă, într-o cocioabă pariziană în care suflă vîntul, fără bani, mîncare și cărbuni, așa cum se întîmpla uneori, atunci cu siguranță că nu-ți mai vine să rîzi.

— Dar de impus, s-a impus !

— Dacă s-a impus ! Cu surle și trîmbițe. Americanii erau nebuni după el și sînt în continuare. L-a descoperit Peggy Gugenheim. Victor obișnuiește să spună că a avut norocul să-l descopere cineva chiar în timpul vieții sale așa că s-a putut bucura și el de asta, nu numai urmașii și negustorii de artă. Dar e vina americanilor că arta costă atît de scump.

— De ce ?

— Există reguli cu privire la impozite. Cînd cumperi artă anume pentru a o dona unui muzeu, fie și după moarte, ești scutit de impozit. Încît cei care au descoperit petrol pe pămînturile lor din Texas au început să strige la licitații după Gauguin și Renoir și după ceilalți. Și asta a continuat. S-a întîmplat și cu japonezii sau cu arabii care nu mai știau unde să-și paseze banii. Și de aceea se găsește atît de multă artă europeană tocmai în America. Astăzi și pendula și-a schimbat direcția. Pendula artei. Acum, Montmartre se află la New York. Acum tot ce e mai important vine din Soho.

— Soho ? Dar se află la Londra !

— Cunoștințele tale de geografie sînt cam vagi, rise Jens. Sau mai bine zis cam încețoșate. Dar ai dreptate, deși greșești, pentru că Soho, adevăratul Soho, se află la New York, în Manhattan, la sud de Greenwich Village, în jurul lui West Broadway. Era o adevărată mahala în anii '60 cînd s-au mutat acolo artiștii care puteau să închirieze ieftin localurile unor fabrici desființate. Și-au făcut ateliere frumoase, luminoase unde mai apoi s-a născut și arta pop. Odată cu Andy Warhol, după cum știi.

— Ala cu cutiile de conserve de ciuperci și Marilyn Monroe ?

— Exact. E limpede că nu ești cu totul în afara problemei. Acolo au venit Bob Rauschenberg, Jim Dine,

Oldenburg și Rosenquist. Ca să iau doar câteva vîrfuri. Acum New York este capitala artei. În Soho galeriile sînt ca stafidele în cozonac. Acolo vin negustorii de artă din întreaga lume. Acolo s-a născut noua formă de artă și acolo trăiește.

— Bine, dar Victor s-a mutat la Geneva ?

— „America nu e nimic pentru mine“, spune el mereu. Are nevoie de liniște și de pace. De calm și relaxare. Stă pe terasă și pictează... Privește lacul Geneva cu Mont Blanc-ul care se ridică pe malul celălalt. Uneori trebuie să plece la New York pentru expoziții și alte treburi, dar nu rezistă. În special nopțile pline de zgomot... Mașinile pompierilor... Poliția cu zgomotul sirenelor... Salvările... Mașinile de curățat străzile care huruie la ora patru dimineața, măcinînd gunoiul... Pe deasupra mai este și traficul obișnuit. Nu poate să stea mai mult de o săptămînă. În schimb, Anne merge mai des acolo.

— Ultima lui soție ?

— Da. Modelul. Mă întreb dacă nu ea a pozat pentru *Femme nue*. Litografia aceea cu femeia goală. De altfel a fost o poveste cu ea. S-a mutat la Victor și atunci soția lui a plecat, dar înainte a încercat să o ucidă pe Anne.

— Chiar așa ? Sună pasionant.

— Poate nu-i chiar așa. Dar în orice caz a sărit la ea. Asta-i versiunea lui Victor. Și a tăiat în bucăți mai multe din pînzele lui. Atunci el a bătut-o și a aruncat-o în stradă. Dezbrăcată și disperată, cu un cuțit de șevalet în mină, stătea afară plîngînd, strigînd și înjurînd în zori de zi, pînă ce Victor i-a turnat apă în cap de la balcon. Cu toate astea a fost recompensată : o casă în Spania și o rentă mai mare decît ceea ce pot eu să scot de pe urma galeriei mele.

— Nu-i prea simpatică treaba, am spus eu, să arunci o femeie în stradă...

— Pe Victor trebuie să-l accepți cu toate condimentele personalității lui. Îi place să povestească despre el și de fiecare dată aduce noi detalii. De fapt e un copil mare.

— Poate creația artistică și geniul au și ele vina lor, am spus eu prudent. În orice caz este mult mai liniștit să lustruiești mobile vechi. Iar Cléo nu m-ar ataca așa, din senin.

— Poate că da. Dar viața lui nu e plictisitoare, are culoare, iar el un temperament focos; dar altfel e drăguț și blînd ca un copil. Sună ca o descriere șablon a unui artist, dar cred că e mult adevăr în ea. Pentru că un artist are în plus ceva din spontaneitatea copilului, nu este schimbător în imaginea pe care o are despre lume. Victor este naiv în sens pozitiv. În ce pictează el nu este nimic leneș sau speculativ și asta este partea sa viguroasă. 1.90 m înălțime. Păr alb și ochi albaștri. Un Curd Jürgens, tocmai ieșit la pensie și jucînd rolul unui nobil viking, dacă înțelegi ce vreau să spun. Bineînțeles că acum cîțiva ani a avut o hemoragie cerebrală, dar nu se cunoaște. Și e îngrozitor de gelos. Fii atent să nu rămîi singur în cameră cu Anne. Te omoară.

— Are ocazii să fie gelos ?

— Mda, bolborosi el. Oamenii vorbesc întotdeauna multe. Dar ea este extrem de drăguță și are un farmec care se simte imediat. Deși e suedeză arată ca o italiancă. Aproximativ Sophia Loren. Pomeții ridicați și ochii gri-verzui, iar cînd rîde își arată dinții ca și cum ar vrea să te mănînce.

— Sună îngrozitor.

— Deloc. Te mănîncă în bucățele mici, încet, pe îndelete. Și apoi mai și toarce ca o pisică. Ca și Cléo a ta dacă aceasta ar deveni femeie.

Am dat din cap. Înțelesesem.

— E și altceva în afară de soția lui Victor ?

— Supraveghează afacerile lui Victor. Se ocupă de tot. Ține cu dinții de tot ce-i al lui. Chiar dacă arată ca Sofia Loren pe dinafară, pe dinăuntru e ca un contabil de bancă, cel puțin cînd e vorba de cifre și bani. Toți se tem puțin de ea, iar Victor nu face nimic în această privință fără să-i ceară avizul. Lasă toate problemele materiale

în seama ei. De fapt, lui nu-i pasă de bani. Cred că nu are idee cât de mulți are.

— Nu e puțin cam riscant ?

— Cum adică ?

— Dacă pasiunea lor, dragostea aprinsă dintre ei ar deveni tot mai unilaterală ? Dacă ea s-ar gândi că viața ar fi mai interesantă cu un partener mai tânăr ? Pentru că el cred că e cel puțin de două ori mai bătrîn decît ea, poate chiar mai mult.

— Nu-ți mai închipui nimic ! Atîta timp cît Victor primește milioane în fiecare an pe arta sa, nu va dispărea ea cu pușculița. E mult prea deșteaptă pentru asta. Și cu puțin noroc poate că nu va mai trece mult pînă se va vedea o tînără, bogată și frumoasă văduvă. Victor este totuși aproape de șaptezeci. Nu, asta e o prostie, spuse el repede. Vreau numai să spun că Victor se ocupă de artă, ea de bani și trăiesc într-o casă imensă plină de tablouri și antichități, în Elveția. Așa încît chiar dacă mi se năzare și văd lucrurile în negru și de fapt nu stă nimeni să falsifice arta lui Victor, pentru tine ar fi un eveniment să-l întîlnești, pot să te asigur.

— Te cred, am rîs eu. Și am să mă păzesc să nu rămîn singur în cameră cu Anne. Mai ai vreo indicație ?

Jens tăcu un timp. Stătea pe gînduri.

— Alan Gaynor, spuse el mai tîrziu.

— Cine e ?

— Alan e american. Fumează trabucuri unul după altul și are una din cele mai cunoscute galerii din lume, în orașul vechi la Geneva. Are filiale la New York, Paris și Tokio. Alan este agentul principal al lui Victor, ca să spun așa. Se ocupă de el pe piața internațională, cu excepția sectorului meu. Are treizeci de procente iar Victor șaptezeci din ceea ce vinde. Ceea ce este foarte bine pe plan internațional. Aici acasă, galeriile primesc cam 33%, dar în afară storc 50%.

— Colaborează de mult ?

— Cine, Victor și Alan ? De mulți ani. S-au întîlnit la Paris în anii '40. Alan dorea să devină artist, dar a

renunțat. Și-a dat seama că era sub cerințele pieței pentru a deveni ceea ce dorea. Dar stătuse acolo atât de mult timp încît se împrietenise cu toți pictorii și sculptorii de frunte, în special cu Victor.

— Crezi că-i implicat dacă există vreo falsificare ?

— Alan ? Nu ți-e bine ! Jens rîse zgomotos. Nu, mai curînd și-ar tăia degetele decît să imprime lucruri suspecte. Dacă ar ieși așa ceva la iveală ar dispărea într-o jumătate de an, ruinat. Nu, el are interese mai mari decît mine ca totul să fie curat. Victor este numele cel mai mare pe care îl comercializează.

— Înțeleg. Nu mai e nimeni altcineva cu care ai dori să mă întîlnesc ?

— Poate. Există o persoană interesantă pentru tine, foarte interesantă... Este David Ford.

— Cine este ?

— Un tip destul de original. E american din Texas. Artist și el, dar mult mai tînăr decît Victor. În jur de treizeci și cinci, poate. A început să picteze destul de tîrziu. A fost actor, dar nu a reușit în meserie, așa că a devenit cascador în loc de actor, la Hollywood. Știi, cel care face toate figurile periculoase dintr-un film, cel care în locul eroului conduce mașinile cînd se ciocnesc și cad pe capotă. Arată ca Rudolf Valentino, sau aproximativ : ochi catifelati și negri și tot dichisul, încît mă mir că n-a prins rădăcini la Hollywood. Dar îi lipsește scînteia, într-un fel.

— Cum adică scînteia ?

— Nu știu exact, dar e ca și cum i-ar lipsi ceva din personalitate. Am sentimentul că ar fi putut deveni actor bun dacă s-ar fi străduit. Este un pictor extrem de îndemînat din punct de vedere tehnic, face lucruri minunate, dar cărora le lipsește viața, le lipsește ceva. E ca și cum ar sta deoparte și nu s-ar angaja în ceea ce face. Și aici e deosebirea între un artist adevărat, un artist mare și ceilalți.

— Ce rol are Ford ?

— Apartîne curții lui Victor, suitei lui. Victor trăiește acolo cam ca un principe renescentist. Cu servitori etc.

David e ca un copil în casa lui și este elevul lui de când Victor i-a văzut câteva lucrări la o expoziție la Paris, cu câțiva ani în urmă, imediat după ce David s-a apucat de pictat. Victor a rămas încântat astfel încît a început să se ocupe de el, să facă ceva din el. Nu știu dacă este un fel de a mulțumi pentru că el însuși a fost ajutat să intre la Academia de arte frumoase din Stockholm cînd era tînr. Oricum, Victor încearcă să îl dirijeze pentru a putea ajunge la un rezultat. Dar David ride și spune că nu are nici o grabă. Am impresia că el cam plutește în viață. O duce bine, se amuză, dar îi lipsește total ambiția, vocația.

— Înțeleg. Un neisprăvit acest Rudolf Valentino din Texas care a trăit din căzături de pe capotele mașinilor, dar care acum este artist fără să facă nici un efort.

Jens Stenberg rise și îl făcu semn chelnerului să ne facă nota.

— Exact, spuse el. Ai înțeles perfect situația. Lăsînd gluma la o parte, este un tip drăguț și bun, priceput oa pictor dar nimic mai mult. Și aș greși dacă aș spune că nu-i ambițios. Poate că el a ajuns pur și simplu atît de departe cît putea să ajungă. Acea scinteie magică ce reprezintă talentul suprem el nu o are. Poate că nu-i chiar atît de simplu totul. Iar acum împinge la nesfîrșit momentul dezvoltării adevărului. Pentru că atunci cînd va avea acea expoziție pe care Victor o așteaptă și care va fi lansarea lui, atunci poate că multe nu vor mai continua ca pînă acum. Înfrîngere ! ? Și de ce trebuic să aibă geniu ?

Nu, m-am gîndit eu. De ce să aibă geniu ? Trăim fiecare din noi cu minciuna vitală, fiecare din noi avem minciuna noastră vitală și nu există nici un motiv pentru a ne grăbi să o dezvoltăm.

— Dar el are o influență puternică asupra lui Victor. Și e tot timpul în preajma lui. S-ar putea să știe ceva despre chestiunea asta cu tablourile, dacă, bineînțeles, este ceva de știut. Cel puțin îți poate da câteva indicii în legătură cu ce se întîmplă la castelul lui Victor.

— Bine, și îmi ștersei buzele cu șervetul alb. Un cvartet interesant : replica suedeză a lui Picasso, o Sophia Loren suedeză cu un suflet de contabil de bancă, un Rudolf Valentino cu pensulă și paletă și la urmă Alan Gaynor, artist ratat și negustor de artă realizat. Nu mai există și alte cărți în jocul acesta ?

— Există multe, spuse Jens și se ridică. Masa luase sfârșit. Eram aproape singuri sub bolta joasă. Într-un colț era o pereche : se priveau peste o luminare ; el îi mângia ușor obrazul ; ochii ei erau plini de lacrimi. Viața nu e întotdeauna ușoară, mă gândii eu, chiar dacă ești tânără și frumoasă.

— Există multe, cum am spus, continuă Jens în timp ce urcam treptele înguste de piatră. Mulți ași și multe rigi. Ca să nu mai vorbesc de dame și de valeți. Deci ceea ce tu trebuie să afli este dacă e cineva care trișează și dacă se află un joker în joc.

CAPITOLUL IV

— Știți ce este cîrnatul de Falun ? m-a întrebat vecinul meu de loc după douăzeci de minute de la decolarea de pe aeroportul Kastrup și după două pahare.

Era mare și zdravăn, revărsîndu-se aproape peste brațele fotoliului îngust de la clasa turist. De la aeroportul Arlanda și pînă la Copenhaga îmi povestise deja cea mai mare parte a vieții lui. Se numea Richard Bengtsson. Proprietar care și-a vîndut bunurile pentru a se stabili în Elveția. Între cincizeci și șaiszeci de ani. Blond cu păr rar, o față pistruiată, hotărîtă și miini mari de pe care nu se șterseseră încă, în timpul „șomajului” petrecut pe malul lacului Geneva, semnele de trudă.

— Da, spusei și învîrtii în paharul meu cu Virgin Mary. Înainte de masa de prînz nu beau alcool din principiu. Devin somnoros dacă beau. Și adesea nici înainte de masa de seară. De aceea am luat un Bloody Mary

fără vodcă. Numai cu suc de roșii, gheață și condimente. În special piper. Și o felie de lămâie.

— Cred că este făcut din slănină și carne de porc, am spus eu.

— Exact. Printre altele. Dar la început era de cal. Iar denumirea sa este un bun exemplu despre felul în care se făcea pe vremuri comerțul.

— Cum adică ?

— În timpurile vechi și bune din Suedia, cînd eram adevărați păgîni — acum deosebirea fiind aceea că intrăm în biserică numai cînd sîntem înmormîntați — pe atunci se sacrificau caii pentru Odin iar carnea se minca. Cînd au venit catolicii au încercat să ne aducă pe căi mai bune, așa că am început să ne închinăm lui Dumnezeu în locul lui Tor și Odin. Ca o verigă a acestei campanii au început să ne spună că această carne de cal nu este curată și că nu e bună de mîncat.

— Ca să vezi, spusel eu și ciocnii cu el. Paharul aproape că dispăruse în mîna lui pe care fire blonde de păr acopereau, asemenea unei păduri dese, pistruii.

— Dar acum urmează partea interesantă, continuă el și se aplecă familiar înspre mine. Făcu cu ochiul și mă privi plin de speranță. Are legătură cu minele de cupru de la Falun. Aici se afla un sistem complicat de tunele săpate la mare adîncime sub pămînt prin care se transporta minereul la suprafață. Minereul era cărat de cai. Erau duși în mină cînd erau ușori, fiind încă mînji, după care rămîneau acolo toată viața. Se poticneau, orbi, pe coridoarele înguste.

— Ce mod de a chinul animalele !

— Poți să spui asta, dar se susținea că acești cai îmbătrîneau la fel ca și „colegii“ lor care trăiau la lumina soarelui. Cînd oboseau, erau tăiați, ciopîrțiți și trimiși la suprafață. Acolo, spunea el triumfînd și ridicîndu-și paharul spre mine, acolo erau transformați în cîrnați de Falun. Pentru că nu puteau fi numiți cîrnați de cal.

— E adevărat ceea ce se spune : călătoriile sînt educative. Dar mie întotdeauna mi-au plăcut cîrnații falun. În special cu mult muștar.

— Nu vorbi despre asta, spuse Richard Bengtsson și privi visător plafonul de nori. E unul din lucrurile de care mi-e cel mai dor în Elveția. Bucatele suedeze de casă sînt foarte gustoase. Fasole cu slănină de porc. Sau sîngerete cu afine. Ce zici ? Mult sîngerete și afine. Mă privi bine dispus și îmi dădu un ghiont cu cotul său zdravăn.

— Vorbeai de carne de cal, spusei. Nu de mult, am citit că se importă șaptezeci-optzeci de tone de carne de măgar din Brazilia. Dar că dispăre.

— Cum dispăre ?

— După ce trece vama, nimeni nu știe exact ce drum ia. Dar se presupune că adeseori este promovată și rebotezată.

— Nu prea înțeleg. Mă privi cu interes.

— Da, se vinde la restaurante ca și cum ar fi carne de cal. Se servește sub formă de antricot și tournedos. De la măgar brazilian via cal la mușchi de vacă atunci cînd ajunge în cîrciumă. Nu-i deloc o afacere proastă.

Richard Bengtsson rise.

— Nu știu dacă măgarul îți împărtășește părerea. Dar atunci gluma cu cîrnatul e și mai bună. O știi ? Un tip este salvat dintr-o copcă unde căzuse și după ce salvatorul său l-a scos de acolo îi spune că el este un sărman fabricant de cîrnați care nu ar putea să-i dea nimic salvatorului său în afară de un sfat bun : „să nu mănînce niciodată cîrnați“.

Am rîs amîndoi, am răsfoit ziarele și priveam, printre valurile de nori în vârtejuri, bucățele din nordul Germaniei, brune-gri, așa cum se vedeau departe, sub noi.

— Am avut o fermă, spuse Richard după un timp. Și privirea lui se pierdu în hublourile ovale ale avionului. Privea fără să vadă nimic. Asta-i partea cca mai rea, continuă el încet. Toată viața mea am muncit și am asudat. În picioare la ora șase și seara, la culcare devreme, ca să pot face față. Trăiam în natură, pescuiam și vînam. Cunoșteam toate pietrele, fiecare copac din pădure. Iar acum locuim în Geneva. Citim ziare suedeze, jucăm bridge și tenis, bem cocktall-uri și luăm masa cu mulți suedezi su-

părați pe Palme¹ și Fälldin² și pe birocrația de acasă. Și, colac peste pupăză, sîntem atacați o dată pe trimestru de așa-numiții ziariști care scriu ce infractori ticăloși sîntem noi cei care nu vrem să plătim impozite Suediei. Trudești și te spetești toată viața! În cazul meu pînă cînd mi-a cedat spatele. Într-un tirziu vrei să iei viața mai ușor, vrei să te așezi și să trăiești într-o climă mai caldă. Atunci ți se pun pe cap mucoșii pentru care am plătit școlarizarea la școli și universități, prin taxe și impozite, cu mult înainte ca ei să se fi născut. Nu, ingratitudinea este răsplata acestei lumi. Și gindește-te la toți suedezii care lucrează în străinătate ca să aducă acasă bani de export. Ce primesc ei? Aceleași porții, deși Suedia trăiește din export. Suedezii „de export” care trăiesc în străinătate abia dacă au drept de vot. Noi ne simțim ca niște cetățeni ai unei a doua clase. Deși avem un lucru în comun: ne este la fel de nebunește dor de casă. Nu mai puțin mie care sînt agricultor.

— Dar este la libera alegere, nu? m-am mirat eu cu grijă. Treaba asta cu plecatul...

— Este al dracului de adevărat, și eu nu sînt nici plîngăreț și nici reacționar. Nu votez nici măcar cu moderații, deși îmi place Bohman³. Dar nu mai rezistam din punct de vedere financiar. Oricît ai iubi Suedia, trebuie să și trăiești, sau ce crezi? Și mă privi roșu la față. Am dat din cap aprobator. Evident că trebuie să trăiești.

— Dar eu și soția mea ajunsesem să plătim atît de mult impozit încît nu ne mai descurcam. Trăiam în deficit deoarece ea avea avere. Nu intru în amănunte, dar ajunsesem să folosim banii ei pentru a-mi plăti impozitul către stat. Nu, conchise el ținînd strîns paharul în mînă, Suedia este o țară extrem de bună, dar sîntem pe cale să o ducem de răpă. Trebuie să înțelegem că nu putem da mai

¹ Palme, Olof — președintele Partidului Social Democrat din Suedia, actualmente prim-ministru.

² Fälldin, Thorbjörn — prim-ministru al Suediei în anul acțiunii din acest roman (1981).

³ Bohman, Gösta — președintele Partidului Conservator din Suedia, în 1981, anul acțiunii din roman.

mult decît cîştigăm. Acest lucru este valabil atît pentru mine cît şi pentru tine, cît şi pentru guvern. Avem cel mai ridicat standard de viaţă din lume şi nu facem decît să pretindem ca el să crească. Iar cînd nu cîştigăm mai mulţi bani din export şi din munca noastră, atunci facem împrumuturi externe pentru a putea plăti standardul de viaţă. Şi asta într-o lume în care două treimi din omenire nu are ce minca în prezent. Nu, în iad vom ajunge dacă vom continua tot aşa, spuse el posomorît şi dădu restul de whisky pe gît.

— Sînt mulţi suedezi acolo ? întrebai pentru a-i lua gîndul de la decădere şi mizerie.

— Vrei să spui la Geneva ? Există cîteva mii. Dar nu sînt numai pensionari. Sînt şi mulţi oameni de afaceri.

— Şi artişti ? am intervenit. Andersky, de exemplu. Nu locuieşte şi el la Geneva ?

— Bîncînteles că locuieşte acolo. Puşin în afara oraşului. Are o vilă fantastică, chiar lingă lacul Geneva. De fapt sîntem vecini, Victor şi cu mine. Estelle este într-un fel colegă cu el. Ea este ceramistă.

— Interesant. Pentru că sînt în drum spre el. Sînt istoric de artă şi scriu o carte despre Andersky.

— Ia te uită. Da, asta înţeleg şi eu. Doar e unul din puţinii suedezi renumiţi în străinătate. Deşi mulţi nu ştiu că e suedez. Iar numele lui nu-i prea suedez. Ar trebui să te cheme Andersson, îi spun eu mereu, risc el. E mai bine Andersson decît Andersky. Dar nu-i place.

Se auzi un pîriit în difuzoare. Căpitanul avionului ne anunţa în daneză că în acel moment survolăm Frankfurt-ul şi că peste o oră vom ateriza la Geneva.

Pe culoarul dintre scaune, în spatele nostru, se auzi un zornăit, iar două stewardesse apărură cu căruciorul cu masa. Peste cîteva secunde eram fiecare cu o tavă de plastic în braţe, cu cîte o mică butelie de vin roşu şi cu cîte o bucăţică de pui încălzit electronic. Richard Bengtsson uită de Andersky şi politica Suediei privind impozitele şi reveni la agricultură şi la dorul de casă.

— Aveam ferma mea la Närke, spuse el şi mai luă o sticlă de vin roşu din căruciorul stewardesselor. Cinci sute

de acri de câmp deschis și două sute de acri de pădure. Nu era rău. Și o casă mare din secolul al XVIII-lea. Cu mansardă și cu două aripi mici, în stil carolingian. Într-un parc extrem de aproape de Svartan. Da, fir-ar să fie, oftă el și bău din vinul roșu, aproape negru.

— Dar, cum am spus, ne-a mai rămas una din aripi. Locuim acolo verile. Și tot acolo stăm de Crăciun și de Paște. Dacă putem. Din octombrie pînă în martie Suedia este în orice caz închisă din cauza ceții și a furtunilor de zăpadă. Cu toate acestea vînătoarea de elani e în luna octombrie. N-o pierd niciodată. Vînezi elani ?

— Nu, dar sînt de la Närke dacă asta poate să-ți fie o consolare. Din parohia Viby, dacă știi unde se află. Și am dat bacalaureatul la liceul Karolinska.

— Karro. Ce spui ? Și Viby. Domnișoară, strigă el stewardessele. Șampanie. Dar repede. Asta trebuie s-o sîrbătorim. Sigur că știi unde e Viby. Și eu am dat bacalaureatul la Karro. A mers cam prost, pot să-ți mărturisesc. Dar a mers. „Barza“ și „Piticul“ și „Poetul“. I-ai avut ?

— Cum să nu ! Și pe Chiștoc.

A venit șampania și am vorbit despre Karro și Närke pînă cînd ne-am despărțit la vama de pe aeroportul din Geneva.

— Am să vorbesc cu Victor, spuse Richard cînd ne-am dat mîna la despărțire. Și Estelle trebuie să te cunoască. Iubește obiectele vechi de artă. De la Victor la noi sînt numai cinci minute, așa că nu ai nici o scuză.

Mă bătui pe spate cu palma lui lată și dispăru cu cîte o geantă mare de voiaj în fiecare mînă.

Am privit după el și am zîmbit. N-avea ce să-mi strice dacă mă prezenta el lui Victor. Și în plus era simpatic. Mare, gălăgios și bun. Și plin de dor de casă.

Am zîmbit din nou, așteptînd apoi să-mi sosească valiza pe banda rulantă.

Chiar în acea seară aveam să-l întîlnesc pe Victor Andersky. Mi-a propus să luăm masa împreună la el acasă ca „să-mi ia pulsul“, cum zicea el. Asta mă făcea puțin nervos. Mă va examina ? Mă va studia să vadă dacă sînt într-adevăr istoric de artă, dacă știu cu adevărat ceva. Da,

da, mă gândii în taxiul care mă ducea spre reședința lui, de la hotelul Intercontinental unde îmi despachetasem lucrurile și făcusem un duș. Am studiat Istoria artelor la Uppsala, așa că puteam să-i dau iluzia unor cunoștințe.

Seara era întunecoasă. O ploaie ușoară uda parbrizul iar șoferul fuma Gauloises. Mirosea a metro de Paris în mașină, a lină udă, a usturoi și a Gauloises.

După un sfert de oră nc-am abătut de pe autostrada spre Lausanne și am intrat într-un oraș mic de acum câteva sute de ani. Pe o înălțime se afla o casă mare de piatră. Niște proiectoare luminau bolta unui templu care se vedea printre copaci.

— Aici este, grohăi șoferul și făcu semn spre lumină.

Jens Stenberg îmi povestise de templul roman al lui Victor. Se potrivea. Ce era mai natural pentru un prinț renescentist al artei decât să aibă o ruină romană în curtea sa ?

Mașina opri pe o străduță pietruită, îngustă, am plătit și am coborît. Un vînt rece dinspre lacul Geneva aducea cu el ploaie și frig. M-am înfiorat, mi-am ridicat gulerul pardesiului și am apăsat pe sonerie.

Un servitor într-o vestă vărgată cu mînele negre îmi deschise și mă privi întrebător.

— Mais oui, spuse el după ce i-am spus cine sînt, domnul Omann, certainement ! Pe aici, vă rog.

Și mă conduse într-o mică bibliotecă unde rafturile erau pline de cărți frumoase cu coperti de piele, vechi, cu litere aurii pe cotoare. Pe căminul deschis se afla o operă de artă futuristă din plastic și oțel inoxidabil. O sculptură. De cine ? Nu știam, nu puteam ghici. Dar speram ca Victor Andersky să nu o includă în examenul cunoștințelor mele.

— La dispoziția ta, auzii în spatele meu o voce. Mă întorsei. Prietenii lui Jens sînt prietenii mei. Bine ai venit și simte-te ca acasă. A sunat și Richard. Ești cu ade-vărat bine prezentat.

Victor Andersky veni spre mine cu mîna întinsă. Era impresionant. Aproape cu un cap mai înalt decât mine. Pă-

rul alb, ochi albaștri și o față care sugera putere, proaspăt bronzată de soarele Alpilor. Sau poate era Riviera. Sprincenele întunecate contrastau cu părul alb și îl făceau să pară cu zece ani mai tânăr. Era ca și cum te-ai fi întâlnit cu unul din vechii romani care construiseră templul din grădină. Un senator roman din timpul republicii. Putere, forță, siguranță, dar încă prietenoase se găseau comprimate în el.

— Nu dau niciodată interviuri, dar în acest caz va fi o excepție. Ești om de știință, nu? Se scriu multe prostii despre mine și despre viața mea și de aceea sînt interesat să-i ajut pe cei care sînt serioși și care nu trîncănesc numai despre cît de mult cîștig de pe urma impozitului pe care nu-l plătesc în Suedia deoarece nu trăiesc acolo. Și rise.

Brusc m-am simțit vinovat. El se oferise să mă ajute iar eu mă ascundeam sub un steag fals. Pentru a cerceta dacă face falsuri în arta sa. Dacă scoate mai multe serii din litografiile sale. Dar poate că nu Victor ci altcineva..

— Salutări de la Jens, spusei ca un elev de școală care a fost chemat la director.

— Mulțumesc. Și acum să bem ceva. Meriți din plin după o asemenea călătorie lungă. Vino să ți-o prezint pe soția mea.

Am plecat din bibliotecă printr-un hol și am ajuns într-o cameră care dădea înspre grădină. Prin fereastra mare se vedeau coloanele romane, luminate cu rafinament printre coroanele bogate ale copacilor. Mult în spate se putea bănui întunecimea lacului Geneva. Un lung șir de perle de lumină scînteia de-a lungul celuiilalt mal iar în apropierea templului sclipea ochiul unei piscine luminate de lămpi îngropate în pereții și pe fundul bazinului.

Camera era lungă, poate de zece metri, iar pereții erau încărcăți cu artă. Picasso se alătura cu Miro. Chagall atîrnat cot la cot, sau, mai bine zis, ramă în ramă cu Braque și Dali. Dar Victor era cel care domina cu pinzele mari, puternice, majoritatea în albastru Andersky. Culoarea aceea senzuală, adîncă, în care albastrul își trăiește

propria sa viață strălucitoare, dînd camerei o dimensiune în plus.

O femeie tină, într-o rochie lungă, albă, veni în întîmpinarea noastră. Jens Stenberg avusese dreptate. Înaltă și zveltă. Părul închis la culoare cădea răsfire pe umerii goi. Lumina din spate îl făcea să strălucească. În gropița gîtului atirna o bijuterie agățată pe un lanț de aur, un diamant în formă de inimă. Iar fața ei, cu pomeții obrajilor ridicați, nu avea alt fard în afară de umbra de albastru Andersky de pe pleoape care făcea ca ochii săi gri-verzi să fie parcă și mai mari, și mai frumoși.

Îmi zîmbi și era un zîmbet care umplea camera, o făcea să trăiască.

— Bine ai venit. Este totdeauna plăcut să întîlnesc prietenii lui Jens. În special pe cei serioși. Care scriu cu seriozitate despre Victor, vreau să spun. Și zîmbi din nou.

Am spus ceva banal, roșînd. Nu are nici o importanță cît de mult îmbătrînesc, dar sînt, totuși, mereu la fel de timid cînd întîlnesc femei frumoase. M-am întrebant adesea de ce. Și am aproape patruzeci de ani. Dar așa este și așa a fost și în seara aceea. Iar ea a observat, ochii ei au căpătat o privire amuzată.

— Mă cheamă Anne și pe Victor îl cheamă Victor. Așa că acum știi. Și sună dintr-un clopoțel de argint care se afla pe masa lucioasă, întunecată, de mahon.

— Ce vrei să bei ? Eu am să iau un pahar de sherry iar Victor bea numai Dry Martini.

— Cînd ești la Roma și așa mai departe... am încercat eu să glumesc.

— La Roma ? întrebă Victor și mă privi uimit.

— ...te porți ca romanii, spuse Anne. Asta înseamnă că Johan vrea și el Dry Martini. Atunci de două ori cite un Martini și un sherry, s'il vous plaît. Valetul, în vesta sa vîrgată, dispăru la fel de discret cum venise.

Succesele internaționale au și părțile lor consolatoare, mă gîndii eu în timp ce-l priveam cum iese. Acasă trebuie să merg la magazin să-mi cumpăr o sticlă mică de gin suedez și una de vermut. După care, în drum spre casă, iau la repezeală un borcan cu măsline. Și poate cîteva

alune sărate. Aici pocnești din degete sau suni clopoțelul și spui „s'il vous plaît“. Atunci vine un servitor cu o tavă de argint. Și nu sînt nici un fel de birocrați prin apropiere care să spună că nu e bine să bei înainte de masă.

— După cum am spus, zise Victor ridicîndu-și paharul înspre mine cînd tava cu paharele reci reveni în fața noastră, este o idee minunată să ne cunoaștem înainte de a începe să scrii. Noroc !

Am luat paharul de pe tava de argint și am remarcat că valetul avea mînuși albe de bumbac. Apoi am privit-o pe Anne, m-am înclinat ușor înspre ea și am ciocnit.

Ea îmi întoarse privirea pe deasupra paharului. Cerce-tătoare. Ochii ei nu mai rideau. Era ca și cum încerca să mă cîntărească, ca și cum se întreba ce doresc de fapt. Dacă eram acolo pentru a-mi completa teza despre Victor Andersky sau dacă aveam alte intenții.

CAPITOLUL V

— Astă seară vin și cîțiva prieteni buni, spuse Victor. Richard și Estelle Bengtsson. Pe el l-ai cunoscut deja, iar ea este o frumoasă păuniță. Pictează și lucrează în ceramică. Chiar bine, de altfel. Mai tîrziu va veni David Ford, continuă el. David e american și este și el artist. Foarte talentat băiatul ! L-am întîlnit la Paris acum cîțiva ani și am văzut imediat ce poate.

— Dacă vrea, completă Anne cu un ris ironic.

— L-am luat sub aripa mea, pot să spun, pentru a-i stimula evoluția. Sînt atît de multe calități în băiatul ăsta, spuse Victor, fără să ia seama la remarca Annei. Trebuie însă să zboare din cuib, să învețe să zboare și să se încreadă în forțele sale.

David Ford, mă gîndii eu. Cel despre care îmi vorbisese Jens, în nici un caz măgulitor. Un fost actor care nu a reușit la Hollywood. Iar acum un artist fără ambiții care trăiește din bunăvoința lui Victor. Evident că avea talent,

dar nici o scînteie, nici o flacără ! Un Rudolf Valentino fără caracter, Seara asta avea șanse să devină interesantă.

Se deschise o ușă.

— Domnul Ford, proclamă valetul solemn. În spatele lui apăru un bărbat în jur de treizeci de ani. În blugi, cizme, centură lată de piele cu o cataramă mare de argint și într-o cămașă de culoare albastru-închis, descheiată la guler. În contrast cu Anne și Victor, el era palid. Dar nu era paloarea obișnuită din cauza statului în casă, era o paloare care îți amintea în mod straniu de marmoră. O paloare naturală care ieșea în evidență datorită ochilor săi închiși și a părului negru. Sau poate era din cauza luminii ? Ne adresă un zîmbet. Eră un zîmbet ironic, malițios.

— Hello my dear boy, spuse Victor îmbrățișîndu-l și bătîndu-l pe umăr.

David Ford o sărută pe Anne pe obraz, ușor, frățește și se întoarse spre mine.

— Dînsul este domnul Homan din Suedia, îi explică Victor. Vorbea bine engleza, cu un ușor accent american. Domnul Homan se află aici ca să scrie despre mine.

— Un ziarist ? O licărire de interes se aprinse în ochii săi întunecați.

— Nu chiar, spusei. Sînt istoric de artă și scriu o lucrare despre Victor.

— Ce interesant ! spuse el absent și se așeză pe o canapea albă de unde se putea vedea grădina.

L-am privit pe el și apoi pe Victor. Dacă Victor dădea impresia unui senator roman plin de forță, David era contrariul său. Firește, putea și el la fel de bine să fi fost roman, dar unul din epoca de decădere a imperiului. Era ceva distructiv în legătură cu el, ceva decadent. Ca un copil frumos și răsfățat stătea acolo așteptînd valetul să-i aducă un pahar de șampanie. Vizavi, într-un fotoliu zvelt, elegant, din secolul al XVIII-lea stătea Anne. Fuma o țigară cu un portțigaret lung și îl privea pe David cu o expresie de seriozitate în ochi. În fața ferestrei mari stătea Victor, în picioare, cu spatele la ruina templului roman. Și el îl privea pe David. Timp de o clipă, toți trei au

devenit neliniștiți. Nimeni nu spunea nimic. Domnea o tăcere stranie care parcă pulsa. Ca și cum între ei ar fi existat un câmp de forță care îi atrăgea și îi respingea. Dar poate că eram obosit după lunga mea călătorie cu avionul, și mi se părea doar !

— Al tău devotat, Victor, se auzi din spatele nostru.

Era Richard Bengtsson. Dar el nu era obosit după călătorie ! Ba dimpotrivă. Gălăgios și vesel se îndreptă spre Anne, o sărută pe amindoi obraji, dădu mină cu Victor ca un vechi boxer profesionist și mă bătut pe umăr de era să scap paharul din mină.

— Acum ai să-mi întâlnești nevasta, spuse el, ți-am vorbit despre ea în avion, îți amintești.

— Cum de nu poți învăța niciodată să te porți, se auzi o voce iritată. Mă întorsei. O femeie de vîrsta Annei, poate puțin mai în vîrstă, îmi zîmbi jenată. Era tot atît de blondă pe cît era Anne de brunetă. Da, de fapt mai blondă, pentru că natura fusese ajutată pe parcurs. Era ceva dur în ochii ei, sau poate era și ea doar obosită ?

— Știi prea bine că urăsc să mi se spună „nevastă“, de ce uiți ? Și apoi nu-mi place să discuți despre mine cu alții cînd eu nu sînt de față.

— La dracu, Estelle, bufni Richard. Am spus numai lucruri măgulitoare despre tine, nu-i așa, Johan ? Și vrei nu vrei, ești micuța mea nevastă. Și rîse din nou.

Estelle o sărută pe Anne pe obraz. Dar era un sărut rece. Nu se plăceau. Se vedea. Amîndouă erau la fel de frumoase, fiecare în felul său. Există o concurență înăscută, în subconștient, între femeile frumoase ? mă gândii eu. Sau poate exista un alt motiv în acest caz ? Deși nimeni nu spune că trebuie să fii cel mai bun prieten cu vecinul tău.

David Ford rămăsese pe canapea, ca și cum nimic din jur nu-l privea. Nu părea deosebit de interesat de sosirea Estellei și a lui Richard.

— Trebuie să vorbești englezește, ca David să înțeleagă, spuse Victor.

— Never mind, spuse David și își puse picioarele pe masa de marmoră albă din fața canapelei. Cizmele de cowboy lăcuite, din piele maron închis, erau frumos lucrate.

— Ce cizme elegante ai, spuse Richard acru, dar David nu pricepu ironia. În orice caz nu lăsă să se vadă.

— Sint din Texas, ca și mine, spuse el și mă privi. Sint lucrate manual la Lucchese în San Antonio și costă 350 de dolari. În Texas purtam mereu cizme, chiar la smoking. Și poate că voi, europenii, admiratori ai tradițiilor voastre, vreți să aflați că Lucchese face cizme încă din secolul al XIX-lea. Vocea lui era moale, vorbea încet. Lunga vocalele, așa cum face orice bun texan.

Estelle îl privi, doar o clipă, înainte de a se așeza pe o bancă scundă, lângă fereastră. Nu era nevoie să fii psiholog pentru a-i înțelege privirea. Estelle era îndrăgostită de David. Ochiul ei s-au aprins de afecțiune, de dragoste, într-o sclipire de o clipă. Și numai eu am observat. Sau cel puțin așa mi s-a părut, pînă ce l-am văzut pe Richard. Buna dispoziție gălăgioasă îi dispăruse de pe fizionomie. Își încorda mușchii feței, iar ochii lui erau plini de ură în timp ce îl privea pe David. Dar această expresie dură a feței lui dispăru la fel de repede precum apăruse; ceru un whisky.

Jens Stenberg avusese dreptate, mă gîndeam eu în timp ce pescuiam măslinele de pe fundul paharului meu gol. Chiar dacă nu se ascunde nici o falsificare în spatele lucrărilor de grafică și a tablourilor lui Victor, această vizită urma să fie interesantă. Chiar foarte interesantă.

— Cum merg săpăturile? întrebă Richard și își luă băutura de pe tava de argint.

— Mulțumesc bine, spuse Victor. Tocmai am fost înștiințat de muzeu despre mormint, știi tu. A, da, tu nu știi despre ce e vorba, Johan. Am restaurat templul din grădină după care am început să construiesc piscina. Arheologii au găsit o mulțime de lucruri interesante. A fost o adevărată sărbătoare pentru ei. Apoi am amenajat o cameră jos în pivniță, unde, de asemenea, am săpat. Și s-a dovedit că tot acest deal pe care ne aflăm a fost locuit de romani și că o parte a unei colonii romane se afla aici.

În pivniță, sub lespezile vechi de cărămidă, am descoperit un mormînt. Am să-ți aduc actele ca să vezi !

Victor se duse la un secretaire cu efigie din bronz, trase un sertar, răsfoi prin cîteva documente și se întoarse cu o scrisoare în mînă.

— Aici scrie, spuse el și își puse un monoclu la ochi, aici scrie că probabil, chiar aici, pe acest deal, a locuit un roman înaintea mea. Quintus Severius Marcianus se numea și aparținea unei vechi familii romane. Era un fel de primar aici și reușise să curețe drumurile de tilhari. Piatra funerară este extrem de frumoasă, dar nu voi putea s-o păstrez, din păcate. Deși muzeul mi-a făgăduit un mulaj. Nu-i chiar așa de rău, ce zici ?

David căscă, dar Richard era entuziasmat.

— Nu-i rău deloc, spuse el. Ați auzit ? Ce pretenții ! Locuiți aici în mijlocul istoriei, la propriu, cu templu propriu în parc și cu morminte romane în pivniță. E senzațional. Acasă avem numai cîteva pietre de morminte din epoca bronzului. Sînt mult mai vechi, dar o curată barbarie în comparație cu romanii. Ne îmbrăcăm cu piei de animale și mîncăm cu mîinile, în timp ce ei trăiau aici în lux și abundență.

— Madame, vous êtes servie, se auzi din ușă valetul care o privea, în așteptare, pe Anne.

— Allons enfants ! Anne se ridică, veni înspre mine și mă luă de braț. La masă, spuse ea și zîmbi. La masă !

— Marș, marș, marș la masa cu platouri de sandvișuri, cîntă Richard iar Victor rîse.

— Nu, azi nu avem supă, spuse el și îl luă pe Richard de după umeri. Ai fost acasă în Suedia, ai stat mai multe săptămîni și dacă te cunosc eu bine ți-ai îmbuibat stomacul păcătos. Nu, astă seară avem un oaspete cultivat. Un istoric de artă din Stockholm. Așa că ne-am pregătit și nu avem decît mîncare franțuzească. Haute cuisine.

Am coborît niște scări cu trepte late din piatră, ne-am aplecat capetele în fața unei uși joase care dădea într-o încăpere mare cu tavanul boltit și cu pereții groși din cărămidă veche, făcută manual.

— Acesta este rezultatul săpăturilor mele, spuse Victor mindru, după ce ne-am adunat cu toții în încăperea mare, fără ferestre. Aici s-a odihnit prietenul nostru roman. Probabil era subsolul casei centurionului, care se afla deasupra noastră, iar noi stăm și luăm masa chiar în mijlocul istoriei, așa cum spunea Richard.

Pe unul din pereți, într-un șemineu de modă veche, deschis, ardea un foc mare. În mijlocul camerei era întinsă o masă mare, renaissance, de culoare închisă și cu scaune în jur. Scaune baroce îmbrăcate în piele aurie pe speteze și șezuturi. Candelabre de argint luminau camera. Flăcările luminărilor străluceau asemenea unor fluturi care zburau deasupra mesei întunecate și lucioase ca oglinda.

Dar nu la masă mă uitam și nu focul cu butuci mă interesa în primul rînd. Nici măcar mediul istoric și nici cărămida din tavan și pereți. Nu, era cu totul altceva! De-a lungul pereților, pe pardoseala de piatră se afla o colecție de obiecte stranii. La început nu am înțeles ce erau. Abia într-un târziu. Flașnete mecanice, mari și mici, vechi și noi.

Victor remarcă uimirea mea și zîmbi.

— Asta n-o mai știai, rîse el. Trebuie să adaugi asta în frumoasa ta teză despre mine. Da, colecționez flașnete. Acum am spus-o. De fapt ar fi mult mai practic dacă aș colecționa timbre, dar sînt fascinat de aceste instrumente vechi. Atît din punct de vedere al tehnicii cît și al istoriei culturale.

— Victor le repară cu mîna lui, spuse Anne. Exact așa cum alți bărbați se ocupă de mașini și motoare el poate să stea zile în șir cu o flașnetă veche ca s-o facă să cînte din nou.

— Unde le descoperi ?

— Peste tot, spuse Victor. În magazine de antichități și la licitații. La Sothebys în Londra, de exemplu. Sau la New York. Și Alan Gaynor, agentul meu comercial, e cu ochii în patru, poate da peste cîte ceva de genul acesta. De fapt este o parte a istoriei culturii. Peste tot acolo unde

se adunau oamenii la cîte o petrecere sau la 'vreun tîrg exista o asemenea flașnetă. Ascult-o pe asta de exemplu.

Victor se îndreptă spre o flașnetă mare, care se ase-măna cu un dulap, trase de cîteva pîrghii, întoarse cîteva volane și brusc *An der schönen blauen Donau* umplu încăperea.

Richard rise încîntat în timp ce David, plictisit, își privea unghiile. Își controla manichiura sau trecuse prin procedura cu flașnetă de atîtea ori încît își pierduse intere-sul ?

— Nu, acum trebuie să-ți lași deoparte jucăriile, spuse Anne. Trebuie să stăm lă masă. Gîndește-te la soufflé.

Și ne-am așezat pe scaunele cu spătare înalte în stil baroc. Anne la un capăt al mesei și Victor vizavi de ea. În sacoul său negru, cu cămașa albă descheiată la gît, pă-re-a mai curînd o figură din Renaștere. Fața sa puternică, sculpturală era iluminată de flacăra pîlpîindă a lumî-nărilor. Peretele de cărămidă, închis la culoare, din spatele lui întărea această impresie.

M-am uitat în farfuria mea. Era din ceramică, cu un model abstract, puternic. Ceilalți aveau același model pe farfurie dar motivele erau altele.

— Te uiți la farfurii ? întrebă Anne. Pablo ne-a adus o duzină cînd a fost odată la noi acum cîțiva ani. El și Vic-tor erau buni prieteni.

— Pablo ?

— Picasso.

Ar fi trebuit să înțeleg, mă gîndii eu. Dacă se spune Pablo în casa asta, nu poate să fie decît o singură persoană.

Valetul ne-a servit vin roșu de Bordeaux, în pahare înalte, șlefuite. Purta în continuare mănuși albe. Am în-cercat să mă uit la etichetă să văd ce vin bem. Dar nu era una din etichetele obișnuite. Arăta ca și cum ar fi fost desenate cu carioca.

— Cred că știi că Victor are propria sa vie ? spuse Richard care stătea vizavi de mine. Uită-te aici. Se în-toarse, luă o sticlă deschisă de pe servanta din spatele lui. Valetul îi privi surprins, dar nu interveni.

Am luat sticla pe care mi-o întindea. *Chateau Andersky* 1961, am citit eu și m-am uitat la eticheta originală pe care erau desenate păsări în zbor cu flori în cioc. În dreapta era semnătura artistului. Scria Braque. Georges Braque. Era clar. Dacă ai podgorie proprie și te chemi Andersky atunci îți fac prietenii etichetele.

— Sint copleșit, spusei și îi zîmbii lui Victor. Ești singurul om din cîți cunosc care are podgorie proprie. Pentru un suedez este la fel de neobișnuit pe cît este de necuviincios. Iar prietenii tăi artiști îți fac etichetele și mai și mîncăm pe ceramică Picasso. E prea mult pentru un simplu istoric de artă din Suedia. E mai bine să plec acasă.

Victor rise.

— Nu este vorba de nici un fel de încercare de epatare. Ba dimpotrivă. Trăim o singură dată și de ce să nu ne facem viața agreabilă atîta timp cît durează ? O serie de oameni investesc în acțiuni sau în artă. Acțiunile sînt atît de lipsite de fantezie, iar tablouri fac eu însumi, așa că am cumpărat o podgorie în Bordeaux. Și de fapt nu e chiar așa de ciudat să te ocupi de vinuri. Am citit undeva că un om dintr-o sută este ori cultivator de viță de vie, ori producător, ori comerciant de vin, iar restul sînt consumatori. Apoi, la o zi de naștere, au apărut etichetele, prin edituri. Prietenii mei le-au considerat pe cele obișnuite prea mediocre. Și bineînțeles că le-am primit și le-am mulțumit. Noroc, Johan ! Pentru epoca romană și epoca noastră ! Pentru artă și desfătare !

Am ridicat paharele. Lumina strălucea în cristale. „Pentru artă și desfătare“, m-am gîndit eu privind gura blindă a lui David, apoi ochii verzi-gri ai lui Anne în care dansau adînc flăcările luminărilor.

Focul trozni iar o umbră zbură pe peretele de cărămidă. Ce s-a întîmplat aici, jos, sub această boltă, în decursul secolelor, de cînd a fost îngropat Marcianus ?

Deodată, vechea flașnetă începu să cînte. Într-o dezarmonie stridentă se auzeau acordurile valsului *An der schönen blauen Donau*.

CAPITOLUL VI

— Namilă afurisită, rise Victor, se ridică de la masă și se duse la flașneta cea mare. Deschise o ușă mică pe lățimea dulapului, se strecură înăuntru cu o jumătate a corpului și trase de o pîrghie. Aceasta zăngăni, iar valsul vienez gălăgios se stinse într-un horcăit. Anne era iritată. Se observa că nu-i împărtășește pasiunea pentru flașnete vechi.

— Se poticnește des, spuse Victor și se așază din nou. E ceva ce nu am putut repara încă. Și nici Alan. Dar o am numai de o săptămînă. Se deschide ușița mică, după care se trage înainte de pîrghie și pornește. Pentru a o opri se trage înapoi de pîrghie. Cu toate acestea, uneori nu este nevoie să tragi deloc, pentru că începe să cînte singură.

— Ai închinat pentru artă, am spus, și am ridicat paharul. Ce este arta ?

— Există multe definiții. În ce mă privește cred că ceea ce face un artist este artă. Punct. Deși rămîne de discutat cine este artist. De exemplu, Marcel Duchamp. Cînd a expus, nu cu mult timp în urmă, un uscător de sticle, fiind criticat pentru asta, el a fost de părere că în momentul în care un banal obiect de uz comun apare într-o expoziție de artă, atunci el devine artă. Iar acest punct de vedere s-a impus. Ia de exemplu conservele de ciuperci ale lui Andy Warhol. Și mai există multe alte exemple.

— Dar trebuie să fie și un aspect mai important ? La fel de important cel puțin, interveni Estelle. Expresia nemulțumită a ochilor ei dispăruse. Acum era plină de viață, angajată. Ochii li străluceau în lumină, părul lung și blond se revărsa peste umerii săi într-un contrast plin de efect cu peretele de cărămidă aspră din spatele ei.

— Trebuie să-ți placă ce vezi, nu ? continuă ea. Trebuie totuși să-i dai ceva emoțional privitorului. Un tablou poate să-ți placă sau să nu-ți placă, dar în nici un caz să-ți fie indiferent. O operă de artă este expresia

creativității artistului care ajunge la receptor, respectiv cel care privește.

— Exact, spuse Victor, chiar dacă nu este nevoie să mergi atât de departe ca Thomas d'Aquino care a spus „E frumos ceea ce e plăcut privirii“.

— Thomas cine? întrebă Richard. Privirea sa hoinărea, fața i se înroșise de căldură. Se putea ușor observa că nu era chiar abstinent. Estelle îl privi dezaprobator. Nu pentru prima oară în seara aceasta, m-am gândit eu.

— Dragă prietene, zise Victor jucându-se cu paharul său înalt, ținându-l între degetele lungi, subțiri. Era unul din marii gânditori ai bisericii. Poți citi cele treizeci și opt de volume din *Summa Theologiae* dacă ai insomnii.

— Noaptea noi facem altceva, nu-i așa, băbuța mea mică? spuse Richard și închină un pahar înspre Estelle, care nu era amuzată. Se vedea că „băbuța mea“ îl dispăcea, mă gândii eu și o privii pe Estelle. Îmbrăcămintea ei neagră era rafinată, în ton cu pielea bronzată. Dinții albi îi scinteiau între buzele întredeschise. Își dădu la o parte o șuviță blondă care îi căzuse pe fruntea înaltă și făcu acest gest cu o eleganță inconștientă. Mina ei se mișca precum cea a unui violonist care își ia instrumentul pentru a începe să cînte. Nu, s-o numești pe Estelle „băbuța mea“ era ca și cum ai numi o lebădă albă, pe un lac într-un parc, rată.

— Dar acum am atins o dimensiune în plus. L-am privit pe Victor din nou. Artă s-a comercializat, într-o oarecare măsură, și de aceea artistul nu mai este produsul propriului său talent și al capacității sale ci și al modului cum este tratat de critica și de comerțul de artă. Cel care nu este „recunoscut“ supraviețuiește cu greu. Și uneori se pare că negocul cu artă speculează „un nume“. Curat marketing, adică. Apare un artist foarte înzestrat, este „descoperit“ de un negustor de artă care investește în el, îl formează și apoi îi vinde tablourile ca obiecte de investiții, ca o modalitate de apărare împotriva inflației.

— E ceva în ce spui tu, încuviință Victor. Bineînțeles că există tendințe în această direcție. Dar ele nu funcționează în perspectivă dacă nu ești bun. Bineînțeles că poți

să faci și în artă baloane de săpun și să lansezi pe cineva care este apreciat de critică și public pentru un timp. Dacă nu ești de calitate, dacă nu ești artist atunci nu ține. Baloanele de săpun se sparg în câțiva ani.

— Dar balonul tău e din ce în ce mai mare și se ridică din ce în ce mai sus, rise Anne și ciocni cu el.

— Să nu te apropii însă atât de tare de soare încât balonul să se spargă. David îl privi ironic pe Victor. Deși tu se înțelege că ai depășit deja soarele. Ești pe cale să intri în eternitatea Căii lactee.

Victor tăcu, dar apoi zimbi.

— E frumos spus, zise el. Foarte frumos. Am să-mi amintesc. Introdu-o în teza ta, Johan : „pe cale de a intra în eternitatea Căii lactee“.

Valetul cu mânuși albe apăru discret, îmbrăcat în vesta sa vărgată, și ne servi desertul. Masa fusese în armonie cu casa. De la sufleurile cu moluște, pînă la cotletele de miel condimentate cu usturoi și pînă la serbetul răcoritor de ananas. Cu un intermezzo de brînzeturi și pere zemoase.

— Cafeaua o bem în grădină, spuse Anne și se ridică. Începe să fie cald aici din cauza luminărilor.

În timp ce ne îndreptam înspre scările largi care duceau sus, Victor mă luă de braț.

— Trebuie să te uiți la ceva, Johan. Perla din colecția mea. Vino să vezi !

Mă trase după el, spre un dulap vechi, închis la culoare, care avea un geam mare în loc de ușă. Deasupra era o placă de alamă pe care scria *The room of horror*.

— De ce se numește „camera groazei“ ? l-am întrebat curios. Este o flașnetă cu muzică de groază ?

— Deloc ! rise Victor și aprinse o lampă. Uită-te și ai să vezi. Am cumpărat-o din Sothebys.

După geamul de sticlă se vedea o cameră de modă veche, cu un dulap mare pentru păpuși, cu un pat înalt, masă și scaune, iar pe peretele cel scurt al încăperii un dulap măricel. În pat dormea un bărbat.

— Uită-te acum, spuse el. Am să pun un penny în acest orificiu.

Luă o monedă învechită de un penny și în momentul în care îi dădu drumul în orificiu, se deschise brusc o ușă ascunsă în perete, deasupra capului bărbatului care dormea, și își făcu apariția o figură stranie care avea un laț de frînghie și care se aplecă deasupra lui ca să-l sugrume. Cel din pat se trase, însă, repede înapoi în momentul în care se deschise ușa secretă și apărură un alt tip la fel de fioros, cu un cuțit în mînă. Dar, înainte de a-și folosi arma albă, se deschise ușa dulapului și apărură un bărbat cu un pistol care trase asupra bărbatului amețit de somn, apoi se retrase în dulap.

— Ce întimplare îngrozitoare, am constatat eu. Aproape ca în serialele de aventuri de la televizor.

Victor dădu tăcut din cap.

— Exact. Așa se pot petrece lucrurile cînd zăvorul nu e tras. De fapt mă amuză copilărește treburile astea. Lui Anne nu-i plac, dar trebuie să ai și un hobby, nu?

Am urcat treptele, am trecut prin bibliotecă și am intrat într-un salon spațios care dădea înspre terasă. Ploaia se oprise, seara era călduță și venea un miros proaspăt de verdeață și flori. Lingă piscina luminată stăteau ceilalți, în jurul unei mese albe joase.

Puțin mai încolo, în dreptul coloanelor romane, care odată susțineau templul de pe deal, stăteau David și Estelle, apropiați unul de celălalt, vorbind încet. Arătau ca și cum ar fi pozat pentru o reclamă fotografică dintr-unul din săptămînalele americane elegante, în care fațada luminată a unui templu este folosită drept cadru de efect. Iluminarea indirectă făcea ca părul blond al Estellei să strălucească iar coloanele de marmoră îi scoteau în evidență fragilitatea frumuseții ei. Aspectul decadent-roman al lui David ar fi fost punctul pe care îl realizatorilor reclamei. Întrebarea era doar pentru ce s-ar fi putut face reclamă? Un ceas Carter? Un Mercedes decapotabil sau un parfum rafinat?

Am remarcat că nu eram singurul care îi privea din fotoliile joase și rotative. Richard, de exemplu. Veselia lui gălăgioasă dispăruse. Și Anne de asemenea, dar ea era mai

discretă și încerca să nu observe că doi din oaspeții ei se retrăseseră în afara cercului.

— Puțină cafea, Johan ? întrebă ea. Zahăr ? Frișcă ?

Pînă și Victor părea încordat. Degetele lui băteau în masă un marș nervos iar între sprîncenele bine conturate și închise la culoare apăruse un rid ce se ascundea.

Richard este trist, mă gîndii eu. Anne este nervoasă iar Victor iritat. Era doar din cauză că David și Estelle stăteau singuri împreună și că au părăsit cercul lor ? Poate că nu era așa !

Ce știam eu despre viața lor, despre relațiile dintre ei ? Acum cîteva ore nu cunoșteam pe nici unul din ei. Doar pe Richard și doar dintr-o întîmplare. Era vorba de vechea situație obișnuită ? Banală pentru toți cu excepția celor implicați ! Estelle îl iubește pe David și invers, iar Richard este gelos ? Dar atunci de ce s-o afecteze pe Anne ? Și pe Victor ? Sau era situația mai complicată ?

— Hei, voi de colo, strigă Victor cu o repeziciune falsă. Nu mai stați acolo, veniți aici la cafea și coniac.

Estelle și David s-au întors cam împotriva dorinței lor înapoi. Mă gîndeam că făceau o pereche frumoasă. Se potriveau bine. Foarte bine chiar. Și mi-am plimbat privirea de la David la Richard : fața lui lată, pistruiată, cu maxilare puternice și cu părul rar, silueta lui care se îngroșa acolo unde costumul confectionat de gata lupta cu rotunjimea burții... Cel puțin la exterior nu putea concura cu aspectul exotic al lui David, cu părul închis la culoare, cu trupul în condiție fizică bună și fața frumoasă, aproape feminină.

— Am auzit că și tu ești artist, m-am adresat lui David pentru a îndepărta încordarea.

— Da, zîmbi el. Dar sînt prea leneș. Ar trebui să lucrez mai mult, dar inspirația nu vine la comandă.

— Inspirația ! fornăi Victor. Artă și muncă. Muncă grea ! Ca în balet. Nouăzeci la sută transpirație și zece la sută inspirație. Nu e nici o pasăre Phoenix a fanteziei care bate la ușa și ia pensulele. Dacă stai s-o aștepti nu faci

niciodată nimic. Nu, arta e muncă și trudă. Ca să desenezi și să pictezi trebuie să te aduni.

— Poate. David se întinse în fotoliul lung. Dar o scot la capăt.

— Nu ajunge, spuse Anne. Nu poți să te bizui că Victor va rezolva toate problemele tale toată viața ta.

— Te poți întreba cine cui rezolvă problemele, spuse David târăgănat.

— David face lucruri superbe, spuse Estelle. Uneori la fel de bune ca lucrările lui Victor. Dacă poți să fii ireverențios, scuipînd în biserică, sau cum se spune...

— Scuipă numai, rîse Victor și servi coniac în cupe mici de sticlă. Am spus-o mereu, băiatul are talent... dar nu e suficient. Trebuie să lucrezi, să te dezvolti. Trebuie să devii ceva, tu însuși, să-ți găsești o linie proprie.

Richard stătea tăcut, învîrtind paharul de coniac între degetele scurte și puternice.

— Și Estelle pictează bine, spuse el moale. Al dracului de bine chiar. Iar obiectele de ceramică pe care le face să mă ia dracu dacă nu sînt la fel de frumoase ca și chestiile alea ale lui Picasso pe care am mîncat în seara asta.

— Să nu mai vorbești despre ce nu înțelegi, spuse Estelle aspru. Eu sînt amatoare și nici măcar atît. Dar mă lucrez pe mine însumi și depun adevărate eforturi. Și acest lucru este cel mai important, sau nu-i așa ? Să încerci să faci ceva din tine însuși, să te realizezi și să eliberezi forțele creatoare pe care le ai.

— Al dracului le-ai mai eliberat întotdeauna ! Richard privi sumbru în paharul gol. Am venit aici în Elveția ca tu să te poți realiza. Iar lecțiile pe care ți le dă David te-au eliberat și într-un sens și într-altul.

— Richard ! Vocea Estellei era de gheață. Cred că trebuie să mergi acasă. Am să vin și eu. Ai băut prea mult și vorbești prostii. Nu cred că interesează pe cineva situația noastră. Nu este deloc ciudat că iau lecții de pictură de la David din moment ce vreau să învăț să pictez.

Și este exact ce mi-am pus în gând să fac. Obosisem de ideile tale de tutore și să stau închisă la ferma de la Skarby. Și dacă vei continua în stilul ăsta, atunci plec. Și tu știi asta ! E ultima dată că ți-o spun.

— Da, da, ridică Victor vocea. Să nu luăm lucrurile prea în serios ! Bineînțeles că vei pleca și că Richard nu are nimic împotriva. Iar ceramica ta nu e deloc rea. Ai talent, fetițo, iar spre deosebire de David, tu ți-l folosești ! Știi de altfel ce a spus Chagall despre ceramică ? „Este c uniune între lut și foc, nimic altceva. Dacă dăm focului ceva frumos ne dă și el ceva înapoi, dar dacă e ceva prost nu mai rămîne nimic. Focul e nemilos“. Voi aduce un obiect primit de la el, așa că veți înțelege ce vrea să spună.

Victor se ridică, traversă terasa cu suplețe și reveni după cîteva minute cu un platou.

— Voilă, spuse el triumfător și puse pe masă un platou de ceramică albastră.

Era mare, de aproximativ o jumătate de metru lungime și înfățișa o femeie cu un copil în brațe, luminoasă, pe un fond albastru închis. Deasupra ei plutea un cîntăreț la vioară și jos într-un colț era capul unui cal. În fundal se vedea o biserică !

— L-am primit din partea lui Marc de un Crăciun, prin anii '50. Pe vremea aceea obișnuiam să ne facem cadouri de Crăciun. I-a dat numele *În față la Notre-Dame* și puteți vedea biserica în fundal, virful turnului are un cocoș roșu. Tipic pentru Marc. Iubește motivul acesta al cocoșului. Și își face ceramica singur. Mulți pictează pe materialul luat de gata de la vreun ceramist. Nu e cazul lui Marc. El este pictor, sculptor și ceramist.

— Îți amintești seara aceea la Picasso ? întrebă Anne. Jos, în Notre-Dame-de-Vie. Am mîncat la atelierul lui, care arăta ca un birou murdar la o mansardă, cu lămpi puternice peste tot ca să poată lucra și năptea. Am mîncat calcan, îți amintești ?

Victor rise.

— Da, așa este. Și Pablo își curăța peștele atît de bine încît scheletul rămăsese perfect întreg. Apoi a luat o farfurie de lut încă umedă, și a apăsât scheletul în lutul moale încît forma acestuia s-a imprimat perfect. Pînă la sfîrșit a ieșit o farfurie minunată. Se poate și așa !

— Dacă este atît de ușor să devii renumit, pe gustul întregii lumi, atunci poate ar merita să te apuci de artă, spusei. Singurul lucru de care ai nevoie este lutul. Și calcanul, evident ! Dar cum ar merge oare treaba dacă mîncîci hamburger ?

— Dragă prietene, zîmbi Victor și își mai turnă coniac în pahar, la masă ai întrebat ce este arta. Chagall obișnuia să-l citeze pe Mozart. El a spus odată că îndemînarea și talentul nu înseamnă nimic. O operă de artă trebuie să fie numai dragoste, dragoste, dragoste. Și o privi lung pe Anne.

Stăteam cu toții tăcuți ca sub o cupolă de sticlă.

— Acum, prieteni, spulberă el atmosfera, acum o să ne distrăm.

— Un moment, spusei. Pentru că trebuie să-mi îndeplinesc rolul de istoric de artă. Cum privești, ca artist, critica ?

Victor mă privi surprins și apoi zîmbi.

— Remarc că ai venit aici să lucrezi. Nu, eu spun ca și Gertrude Stein, că un artist mare nu are nevoie de critică ci numai de încurajare.

Și apoi ne-am distrat. Posomorea lui Richard dispăru, iar Estelle s-a destins cînd Victor și-a pus în funcție șarmul. A povestit despre tinerețea lui, despre un Paris unde mai puteai să te plimbi cu trăsura cu cai, unde șampania era ieftină iar arta tînără, nouă și vitală. Numele „mari” coborau la noi din înălțimile faimei lor, lîngă piscina luminată unde deveneau oameni, cu părțile lor bune și rele.

Dar cînd m-am aplecat pentru a ridica suportul de pahar care căzuse pe podeaua de marmoră, am văzut degetele Annei care mîngiau precaut mîna lui David sub protecția spetezei înalte a șezlongului. Ca doi fluturi orbi în întuneric se mișcau mîinile lor albe.

CAPITOLUL VII

— De ce nu există nici o femeie Picasso ? Alan Gaynor rise și lăsă să cadă scrumul țigării într-o scrumieră de metal, care avea forma unei mîini deschise. Probabil una din sculpturile aparținînd vreunuia din numeroșii săi „clienți“, mă gîndi eu. Se mai aflau și altele de jur împrejur. Pînze în ulei, gravuri și litografii se înghesuiau pe pereții albi ai biroului său, fără să dea un efect de adunătură. Fiecare operă de artă ieșea ea însăși în valoare și toate împreună constituiau o unitate armonioasă și sofisticată. Un spectru de culori lumina încăperea, își trăia propria sa viață. Iar rezultatul nu era rău pentru că erau artiști cu A mare care garantau pentru atmosfera din jurul lui Alan Gaynor, el însuși una din stelele cele mai strălucitoare în domeniul comerțului internațional cu artă.

Victor Andersky îmi propusese cu o seară înainte să-l întilnesc pe Gaynor și l-a sunat el însuși pentru a stabili întilnirea. Acum mă aflu aici într-o casă din secolul al XVIII-lea în orașul vechi din centrul Genevei, într-un fotoliu italianesc, elegant și adinc, din piele albă și din oțel inoxidabil. Vizavi de mine, în spatele unui birou acoperit cu o placă de marmoră ale cărui picioare erau atît de rafinat plasate încît părea că biroul plutește în aer, stătea Alan Gaynor, prietenul și agentul comercial al lui Victor.

Era mai scund și mai subțire decît mine. În jur de cincizeci și cinci-șaizeci de ani probabil. Proaspăt bronzat, într-o formă fizică bună, îmbrăcat într-un costum făcut la comandă, cu o îndrăzneată cravată Pucci la gît, el era departe de imaginea pe care o aveam eu despre artiști : bărboși, în blugi și saboți. Dar el nici nu era artist ci una din forțele dinamice în interacțiunea dintre creație și vînzare pe piață, investiție, perspective de viitor, factori hotărîtori în procesul care stabilește ce este arta. Mîinile lui se mișcau ca niște păsări nervoase în timp ce vorbea, iar ochii lui negri nu mă scăpau. În ciuda trăsăturilor sale

feminine, iradia putere. Am simțit că în spatele fațadei elegante și îndatoritoare se ascunde o forță aproape de brutalitate. Dar poate că erau trăsături necesare pentru a supraviețui în jungla internațională a artei.

— Mă întrebați de ce nu există o femeie Picasso ? și rise din nou.

— E o întrebare bună, dar e greșit pusă pentru că Picasso este unic. El este istoria artei, el a creat imaginea pe care o avem noi despre artă. Un monument istoric al artei secolului, dacă vrei. Aristocrat și comunist, creator și nimicitor. Frumusețe și groază. El însuși spunea că o operă de artă este suma negațiilor pe care le face. Peste șase mii de tablouri, nenumărate desene, sculpturi și gravuri. Litografii și ceramică. Totul. Așa că el își este propriul său criteriu. Nu putem porni de la el.

— Dar înțelegeți ce vreau să spun. Este marea artă un privilegiu masculin ?

— Deloc. Nu uitați că am avut și avem artiști străluciți de sex feminin. Berthe Morisot, de exemplu. Sau Gabriele Münter, ca să nu mai vorbim de Artemisia Gentileschi, din secolul al XVII-lea. Deși, aveți dreptate, în parte. Eu însumi cred că există cauze sociologice ale dominației masculine. Soția lui Shakespeare nu scria ea însăși teatru pentru că nu mai răzbea între nașteri și gătit, asta ca să simplificăm totul. Și pentru că locul femeii era acasă și nu era „frumos“, nu se „cădea“, nu era deloc acceptabil din punct de vedere social să se consacre artei ca profesie. Fie ca scriitor, fie ca muzician, fie ca pictor. Nu uitați că abia în ultimul timp aceste meserii au fost socialmente acceptate. Astfel că pentru femei nu rămăneau decât poezioarele pentru albume sau „à quatre mains“ la spinetă.

— Deci nu există nici o deosebire de creativitate între cele două sexe ? Bărbații, prin structura lor biologică, fiind însă mai agresivi, este deci mai natural să se exprime și în artă ?

— Dar nu e o lege. Este un fapt dovedit că aproape toate femeile artiști de calitate, pînă în secolul al XIX-lea, proveneau din cercuri artistice, din familii de artiști.

Tații, frații sau alții din mediul lor erau ei înșiși artiști. Se poate spune că ele învățau, se formau acasă. Adeseori ajutau în ateliere. Iar tragic este că operele femeilor au fost desconsiderate de-a lungul timpurilor doar pentru că erau făcute de femei. Există multe exemple că marile instituții artistice din lume care au descoperit că tablouri semnate Hals sau David, de pildă, erau de fapt pictate de femei. Tablouri care stăteau în expoziții cu toate că ideea de pictor-femeie era ceva inacceptabil.

— Să sperăm că este mai bine acum. Răspunderea o poartă și comerțul cu artă.

— Bineînțeles. Ne biziim, azi, numai pe calitate, fără nici o legătură cu sexul artistului. Trebuie să credem în ceea ce facem, să credem într-un artist până ne identificăm cu el. Sau cu ea. Să umfli un zero poate să țină pentru un timp. Acesta crește până ce se face un balon, dar la sfârșit se sparge. Zimbi.

— O imagine frumoasă, îl întrerupsei. Comerțul cu artă pompează aer într-un artist care apoi se urcă la cer pentru a se sparge într-un nor de bancnote de dolari sau de franci elvețieni.

— Dumneavoastră scrieți despre Victor ? întrebă Alan Gaynor scurt. Nu mai avea timp, sau nu-i plăceau trâncănelile mele ?

— Exact. Și apreciez că ați avut amabilitatea să mă primiți. Sint istoric de artă și lucrez acum la o teză despre Victor.

— Înțeleg că dumneavoastră suedezii sînteți cu deosebire interesați de el. E comic de fapt ! Eu nu-l consider suedez. Este într-un fel internațional, fără naționalitate, deci. Așa se întîmplă cu marii artiști, devin o noțiune în sine. Cînd te gîndești la Chagall nu te gîndești că e rus în primul rînd, sau la Picasso că e spaniol. Nu credeți ?

Am încuviințat.

— Nu, Victor și-a părăsit cadrul național, continuă Alan Gaynor ; își luă o țigară de foi lungă și subțire și o aprinse cu o brichetă decorată cu un desen futuristic din sticlă și argint. Victor este unul din cei zece artiști de seamă ai lumii, dacă se poate face o asemenea clasifi-

care. Eu însumi cred că el este printre puţinii care va supravieţui epocii noastre.

— Supravieţui ? !

— Va rămîne, bineînţeles, spuse Gaynor nerăbdător. Gîndiţi-vă ! Ce s-a întîmplat cu cei mai renumiţi reprezentanţi ai artei, muzicii, teatrului şi literaturii de acum două sute sau numai de acum o sută de ani ? Majoritatea lor au dispărut şi sînt la fel de puţin vii ca hîrtia pe care au scris sau ca şi culorile de ulei cu care au pictat. Dar ce a fost mai bun există şi azi. Grăuntele de aur care străluceşte printre bulgării de pămînt şi printre firele de nisip.

Vorbea despre aur ca valoare artistică sau avea în vedere „aurul“ care intră în buzunarele comercianţilor de artă ? Bănuiam că nu ar aprecia întrebarea aşa cum am rămas tăcut şi am ascultat. Doar de aceea venisem. Ca să ascult.

— Marele geniu este, bineînţeles, Picasso. El a creat o limbă, o modalitate de expresie, o dimensiune a modului nostru de a vedea lumea înconjurătoare, care a revoluţionat existenţa noastră, civilizaţia noastră. Dacă Picasso este soarele, atunci Victor Andersky este luna. Dar înţelegeţi-mă bine ! spuse zelos şi se aplecă înspre mine peste masa albă. Nu în sensul că şi-ar fi împrumutat lumina de la Picasso, aşa cum luna îşi ia lumina de la soare. Deloc. Victor şi Picasso se învîrt ca nişte corpuri cereşti pe orbite proprii, în măreţia spaţiului artistic.

Orice s-ar spune, mă gîndii eu, Victor are un agent care crede cu adevărat în el. Deşi nimeni nu e profet în ţara lui, cînd un suedez este renumit, este mai adesea acasă decît în străinătate. Dar în cazul lui Victor este invers. Bineînţeles că e binecunoscut şi preţuit în Suedia, bineînţeles că publicul şi-a dat seama că este un artist important. Oricine pricepe că cine primeşte atîţia bani pentru tablourile sale, ba, în plus, aproape neimpozabili, trebuie să fie eminent. Gradul şi natura măreţiei sale sînt cunoscute însă mai ales în unele cercuri restrînse de iubitori de artă şi de experţi.

— Îmi place ideea cu grafica, spusei pentru a conduce discuția spre un subiect mai concret și mai folositor „cercetărilor” mele. Dacă un artist mare face un tablou, acesta ajunge la un colecționar sau, în cel mai bun caz, într-un muzeu. Dar o litografie care există în sute de exemplare poate ajunge la un om obișnuit care poate avea astfel și el un exemplar în căminul său.

Alan Gaynor dădu din umerii săi bine croiți. Își lăsă țigara în palma de metal deschisă de pe masă și privi pe fereastră.

— Da și nu, spuse el încet. Da și nu. Da, pentru că înțeleg ce vrei să spunei. Artă se democratizează iar noi satisfacem interesul crescut față de artă al opiniei publice. Și nu pentru că această necesitate poate fi exploatată. În parte, grafica internațională este o junglă de noi imprimări și falsuri. Mulți s-au ars și, ca întotdeauna, e în joc opinia publicului. Dar, desigur, este bine că se face grafică iar pentru mine, în calitate de comerciant de artă, există două obiective. Pe de o parte pot oferi o artă de calitate oamenilor care nu ar avea resurse și posibilități mai mari și apoi îi ajut pe artiștii mei să aibă o bătrînețe asigurată, zîmbi el. Dar întotdeauna sînt foarte atent. Fac serii mici, calitate superioară, nume cunoscute. Dacă începi să înșeli în branșa asta cu diferite serii și cu numerotări diferite, totul se duce de răpă. Colegii și publicul își pierd încrederea. Și asta nu ne putem permite. Nici din punct de vedere financiar și nici din punct de vedere artistic.

— Am auzit vorbindu-se despre ceva straniu, spusei și îl privii. Un bun prieten de-al meu are o litografie, un exemplar foarte frumos. Și a văzut la Paris un alt exemplar avînd același număr. Ar putea fi vorba de o falsificare ?

Gaynor dădu din umeri.

— Greu de spus. Dacă era o copie dintr-o altă serie, care de fapt fusese destinată S.U.A., de exemplu ? Sau poate, pur și simplu, fusese furată ! Cineva a furat-o, a modificat numărul pentru a nu fi descoperită și apoi a

revindut-o. Este o posibilitate. E mult prea complicat să falsifici litografii.

Interesant, mă gândii. Atunci, probabil, nu Alan Gaynor este cel care umblă după litografiile lui Victor ! De ce ar face-o ? Cîștiga mult mai mult din plasarea uleiurilor lui Andersky decît ar cîștiga din falsificarea unor litografii. Riscul de a fi descoperit era, de altfel, mare. Și, în acel caz, și-ar pierde și poziția și posibilitățile sale ca negustor internațional de artă. L-ar pierde pe Victor de client. Nu, Jens Stenberg a văzut lucrurile în negru. Dar așa e în cercurile artistice. Zimbii în sinea mea.

— De ce zimbiți ? Alan Gaynor mă privea bănuitor.

— De nimic de fapt. Un lucru în legătură cu ziua de ieri, la Victor acasă.

— Da ?

— Era acolo un american. David Ford. Este și el artist. evident. Purta niște cizme scurte de cowboy din Texas. Și povestea că este prea leneș ca să-și cultive talentul.

Incremeni oare Gaynor, de cealaltă parte a mesei de marmură ? Sau mi se păru numai ?

— David Ford. Zimbi. Surîsul lui aproape că nu ajunsese pînă la mine, nici nu îi atinsese privirea.

— E talentat, da, foarte talentat ! Dar cum el însuși spune, pe cit de talentat pe atît de leneș.

— Ce face cînd nu pictează ?

— Este o întrebare ! Victor l-a luat sub aripa sa protectoare. Vrea să facă ceva din David. Să-l crească. Dar mă îndoiesc că va reuși, pentru că lui David îi lipsește caracterul, răbdarea, voința. Nu ajunge să ai talent. Mai este nevoie de vitalitate, de forță. Dar există alte lucruri care îl amuză mai mult pe David.

— De exemplu ?

— De pildă să dea femeilor tinere lecții de pictură. Și altele...

— Dar am sentimentul că Victor îl place.

Alan Gaynor zimbi din nou.

— Sint mulți care îl plac pe David. Dar sint și unii care nu-l plac deloc. Am senzația că ar trebui să se păzească. Există limite cînd e vorba de ce i se permite chiar și unui artist. Fără îndoială că Picasso a spus că femeile ori sint zețe ori ștergătoare de picioare. Dar era Picasso ! Iar David Ford nu este nici un fel de Picasso. Departe de el.

CAPITOLUL VIII

— Iar falsificările ? spusei eu cu voce joasă ca și cum acum îmi venise în minte. În branșa dumneavoastră nu e greu să deosebești oile de capre, sau să alegi griul de neghină ?

Alan Gaynor zîmbi. Dinții puternici aveau o tentă gălbuie. Din cauza țigărilor ?

— De regulă nu e nici o problemă. Cu anii capetu intuiție. Simți dacă este ceva în neregulă cu o pînză. În special cînd este vorba de numele mari. Aici se învîrt sumele imense de bani, atrăgîndu-i pe falsificatori ca pe niște fluturi de noapte. Dacă pui o lampă afară, în grădină, noaptea, toți fluturii și toate insectele se adună atrase de lumină. La fel este și la noi.

Am dat afirmativ din cap și m-am gîndit la ce spusese Gaynor despre intuiție. Să simți dacă un tablou este veritabil sau nu. Jens Stenberg spusese același lucru. El „simțea” că era ceva în neregulă la tablourile lui Victor. Era închipuire sau, într-adevăr, numele lui Andersky lumina și strălucea ca un far, noaptea, atrăgînd falsificatorii de artă și escrocii ?

— Dar uneori poate fi greu să deosebești, îmi întrepruse Alan Gaynor gîndurile. Ia-l pe Van Meegeren, de exemplu.

— Nu cumva olandezul acela care-i vindea tablouri lui Göring ?

— Exact. I-a vîndut un Vermeer, printre altele. Numai că el era cel care îl pictase. A început în anii '30.

A făcut *Discipolii din Emmaus*. Experții erau agitați în legătură cu descoperirea noii opere. A ajuns să fie chiar și lucrarea numărul unu într-o expoziție de pictură olandeză veche. Astfel că el nu era un falsificator în înțelesul obișnuit al cuvântului, adică să copieze tablouri deja existente. El făcea invers. El nu-l copia pe Vermeer, el făcea unul nou. Van Meegeren experimenta stilul propriu al vechilor maeștri și picta în aceleași tipuri de culori, cu aceleași tipuri de pensule și așa mai departe. Rezultatul a fost fantastic. Îi păcălea pe toți.

— Nu mai era și un rus ? Cel care făcea tablouri de Van Gogh ?

— Frumos, da. El vindea propriile sale tablouri Van Gogh muzeelor și colecționarilor din întreaga lume și cu toții au fost păcăliți în aceeași măsură. Credeau că el cumpărase tablourile de la un prinț rus după revoluție.

— Se găsea în Rusia artă atât de modernă ?

— Dacă se găsea ! ? De exemplu colecția lui Morosov. Un comerciant bogat la Moscova. Scotea bani din zahăr și textile. Sau Știukin. Avea șaiszeci de tablouri de Matisse și cincizeci de Picasso, Renoir, Gauguin și de mulți alții. *Dansul* de Matisse era una din pinzele lui cele mai importante. Aveau destulă artă modernă ! Iar o mare parte a ei a ajuns în Europa în urma revoluției. Nu mai puțin arta veche ! Falsificatorii au profitat de situație pentru a-și plasa operele lor. Dar în orice caz este mai ușor să falsifici tablouri noi decât vechi.

— De ce ? Cînd este vorba de artă modernă se întîmplă uneori ca artistul să trăiască. Gîndiți-vă numai la Picasso. Există întotdeauna riscul, în acest caz, să fii descoperit de artistul însuși.

— Este adevărat, a aprobat Gaynor. Dar mă gîndesc în primul rînd la materialul folosit și la tehnica de lucru. Un tablou vechi, de epocă poate fi întotdeauna verificat. Culorile, într-o anumită perioadă, aveau o anume compoziție. Pinzele și panourile trebuie să fie vechi, pensulele trebuie făcute dintr-un anume tip de păr și așa mai departe. O verificare chimico-fizică poate dezvălui multe lucruri, deși nu este întotdeauna ușor. Marii pictori au avut

adesea elevi care îi ajutau. Și, în plus, falsificările nu erau deloc neobișnuite încă de prin secolele al XVII-lea și al XVIII-lea. Dacă este greu să dezvălui falsificatori noi de artă veche, este și mai greu de apreciat falsificările vechi care utilizează o tehnică similară, culori și pânză potrivite.

— Dar există și meșteșugari mai simpli. Cei care șterg semnătura originală a unui tablou și pun o alta.

— Exact. Dar asemenea chestiuni nu mă privesc pe mine. Pentru a păcăli un comerciant de artă este nevoie de mai mult, nu ajunge să pui un nume mare pe un tablou prost. Este greu cu falsificările. Ele sînt aproape la fel de vechi ca și arta, de altfel, și datează din perioada Imperiului roman, cînd aristocrația a descoperit că a colecționa artă este o preocupare superioară, de un înalt prestigiu social și nu lipsită de avantaje materiale. În vechea Romă au apărut colecționarii de artă și tot atunci au apărut și cei care trăiau din falsificarea vechilor sculpturi grecești. Apoi, acest obicei a continuat. Dar dacă te specializezi și te oprești, ca și mine, la Andersky și la alte nume sigure și te duci tu însuși să iei pînzele din ateliere, atunci te descurci.

Alan Gaynor rise și îmi oferi un trabuc lung. Dar am refuzat. Fumez uneori, după o masă bună, nicideată însă pe stomacul gol. Telefonul de pe biroul cu placă de marmură sună.

— Vizită, se auzi o voce clară de femeie în receptorul alb. A venit.

Alan Gaynor se ridică din spatele biroului și îmi întinse mîna.

— Mi-a făcut plăcere să vă întîlnesc, domnule Homan. Sper să profitați de vizita dumneavoastră la Geneva. Și am să vă ajut cu plăcere la teza dumneavoastră dacă veți avea unele întrebări concrete. E o idee bună să scrieți o teză despre un artist în viață. Cu toții scriu numai despre Rembrandt și Rubens și despre toți ceilalți care sînt morți de sute de ani. Gîndiți-vă dacă cineva ar fi fost atît de vizionar încît să fi scris despre ei în timp ce trăiau. Chiar

de la sursă, ca să spunem așa. Poate că atunci istoria artelor ar fi arătat altfel.

— E adevărat, spusei și îi dădui mina. Mă simțeam puțin vinovat. Întilneam oameni drăguți și amabili iar eu mă ascundeam de ei sub steag fals spunându-le că voi scrie o teză despre Andersky și le furam din timp, pentru că lui Jens Stenberg i se părea că cineva a falsificat o litografie. Și pentru că „intuiește” că e ceva în neregulă cu un tablou.

Afară, în galerie, într-un fotoliu adânc, stătea David Ford. De sub blugii franjuroși se vedeau cizmele elegante de cowboy.

— Bună ziua, Johan, ce surpriză ! Vrei să cumperi artă, rise el. Dar nu era un ris obișnuit, ci mai curînd unul batjocoritor. Cel puțin așa credeam eu atunci. Sau era conștiința mea încărcată care îmi făcea feste ?

— Poate da, spusei. Andersky m-a interesat întotdeauna. Mă gîndesc să-mi completez colecția.

— Atunci felicitări. Se aplecă adînc, cu ironie, în fața mea, printre pernele moi din piele.

— Și apoi scriu o teză despre Victor, am adăugat eu. Nu avea nici un sens să exagerez. David știa la fel de bine ca și mine că un tablou de Victor Andersky trebuie să coste mai multe venituri anuale decît aș fi avut eu probabil posibilitatea să cîștig în întreaga mea viață.

— Știu. Acum sună mai serios. Poate că pot contribui și eu cu ceva. Ce-ar fi să luăm masa de prînz împreună azi ? La 12,30 la Hilton. O.K. ?

Înainte de a-i putea răspunde se ridică și intră repede la Alan Gaynor, dispărînd în spatele ușilor strălucitoare din oțel inoxidabil ale căror clante aveau forma unor sîni de femeie. Vreun altul din artiștii lui Alan.

De ce nu, mă gîndii eu și îl privii pe David. De ce să nu luăm masa împreună ? Doar eram aici pentru a afla dacă există cineva care falsifica operele lui Victor. Pentru a-l liniști pe Jens Stenberg sau pentru a-i confirma neliștița. Și cine ar fi putut ști mai multe despre asta decît David ? Mina dreaptă a lui Victor în tot și toate.

Nu era târziu. Aveam timp. Am dat o raită prin magazinele de antichități din centru. M-am bucurat de liniștea și calmul din jurul caselor vechi. Am admirat stratul mare de flori care forma un ceas în Jardin Anglais, am mers tihnit peste Pont du Mont Blanc și am continuat drumul pe chei, de-a lungul lacului Geneva.

Mont Blanc, muntele cu piscul înzăpezit de pe cealaltă parte a lacului albastru-verzui, își ascundea vârful printre norii gri. După spusa genovezilor, dacă într-o zi întregul munte se vede clar și distinct în strălucirea soarelui, atunci plouă întotdeauna a doua zi. De fapt, era puțin cam sinistru. De fiecare dată când e vreme frumoasă să știi că va începe să plouă !

Prima oară când am auzit numele Mont Blanc eram la mare depărtare, mă gândii și m-am aplecat peste balustrada de piatră în timp ce priveam muntele. Eram la școala medie din Örebro, în sala de clasă, în timpul lucrărilor scrise. Am zimbit când mi-am amintit cum stăteam acolo în zilele întunecate de noiembrie și mă luptam cu latina, cum încercam anevoios să descifrez relațiile gramaticale între complicatele conjugări și declinări ale substantivelor care, de fapt, puteau însemna orice în funcție de punctul de plecare pe care îl aveai în jungla gramaticală. Și, din păcate, nu aveam nici un compas în pustietatea ignoranței mele, iar rezultatul era pe măsura ei. Stiloul meu se plimba anevoios pe hîrtia liniată ; Mont Blanc se numea stiloul, alb la capăt, pentru a simboliza muntele în fața căruia mă aflam acum, fără a-i putea vedea însă vârful înzăpezit. Elveția apărea uneori în timpul lecțiilor noastre de latină. Și brusc mi-am amintit de „castrum hiberna“. Nu însemna oare tabără de iarnă ? Să faci tabără în Elveția pentru a aduna puteri înaintea luptelor cu Vercingetorix și alte căpetenii ale galilor și germanilor. Iar mare parte din echipamentul armatei romane, de la uniforme la părțile componente ale corturilor provenea din ceea ce mai târziu s-a numit Suedia. Piei și blănuri în schimbul sticlei, jocurilor de zaruri, vinului și a altor obiecte care au atras și au

sedus spiritul nostru melancolic de nordici. Iar acum Victor avea propria sa tabără de iarnă aici. O idilă cu semne de întrebare întunecate.

— CAPITOLUL IX

În fața mea se întindea lacul. Vîntul își plimba mîinile pe apa verde strălucitoare, bătînd în roșu-cenușiu sub razele ce pătrundeau printre nori. Nori de furtună în culori amenințătoare, albastru închis și ocru, se adunau de pe partea cealaltă a lacului și ascundeau formațiunile puternice ale rocilor muntelui. O pădure de catarge, ale bărcilor cu pinze, se legăna, înconjurată de diguri de granit. Mai încolo se vedea un vapor cu aburi pentru turiști iar un schior nautic desena dungi albe pe ardezia lacului.

Mai la dreapta, acolo unde începea orașul, se ridica un zid solid de case, pline de splendoare și de forță. Ca o diademă de litere robuste erau înscrise pe acoperișuri numele unor bănci și societăți de asigurări. Iar gîndurile mele se îndreptau spre legi și spre ordine, siguranță și continuitate. Elveția este cel mai bun exemplu, iar Italia, mai la sud, nu are aceleași calități și cu toate astea Renașterea italiană cu otrăvurile, cu violența și cu înșelăciunile ei a dat nume ca Michelangelo și Da Vinci, în timp ce Elveția și-a adus contribuția numai cu ceasuri cu cuc și dobinzi stabile. Poate că prea multă stabilitate și ordine frînează productivitatea artistică. Sau există vreun mecanism special care îi face pe oameni artiști în loc de contabili de bancă, cam ca în cazul lui David Ford ?

Mi-am continuat drumul de-a lungul cheiului. Două călugărițe în alb și negru veneau în calea mea. În spatele lor o mamă tînără în roșu cu un cărucior verde trecu pe lângă mine, prin dreptul fațadelor hotelurilor care dădeau spre lac. Beau Rivage, Angleterre, De la Paix. Toate aceste hoteluri i-au văzut pe mai marii lumii venind și plecînd, plini de ambiții și speranțe pentru o lume a păcii. Dar cu toții au plecat cu mîinile la fel de goale de la Liga

Națiunilor ca și de la Națiunile Unite. Mă gîndeam la grotescul situației de a fi produs resurse pentru a putea distruge civilizația și omenirea de multe ori, în timp ce ne lipsesc mijloacele de a oferi populației globului o existență plină de sens, în timp ce ne lipsește puterea de a-i da de mincare, asistență medicală și educație. Cheltuim cinci milioane de coroane la fiecare minut pentru înarmare, zi de zi, într-o lume în care oamenii mor de foame. Dar ce făceam eu însumi pentru o lume mai bună? Căutam falsificatori de artă la Geneva. Vindeam fotolii și mese vechi în Köpmangatan din Gamla Stan. Ceea ce nu duce lumea înainte. Dar pe de altă parte nici nu contribuim cu nimic la pieirea ei. Așa că într-un fel se realiza un echilibru.

L-am găsit pe David Ford la barul hotelului Hilton, nou construit lângă chei. Îmi făcu un semn.

— Come right in, Johan! Have a drink.

M-am așezat lângă el. David luase un Dry Martini mare și, orice s-ar spune despre hotelurile americane ca Hilton și ca altele, dar la Dry Martini se pricepe! Rece, aburind, cu o aromă perfectă între gin și vermut sec. Și apoi o felie de lămîie galben-palid care întărea ambele senzații, contopindu-le într-o răcoare de pivniță.

— Te întrebi desigur de ce la Hilton, cînd Geneva este plină de cafenele franceze selecte, dar am calculat că este o combinație a ceea ce este mai bun în cele două lumi. Serviciu american, eficiență și igienă. Și un excelent bucătar francez. O coliziune culturală pozitivă. Skål¹, cum spuneți voi în Suedia. Sau poate la Copenhaga?

— Suedia, spusei. Și apoi „ombudsman“² și „smörgåsbord“³. Aceste cuvinte precum și „skål“ sînt singura noastră contribuție la tezaurul lingvistic mondial.

— E în regulă cu „smörgåsbord“ și cu „skål“. Au legătură între ele. „Ombudsman“ sună puțin mai negativ. Ca și cum cineva ne-ar supraveghea în timp ce dăm noroc

¹ Noroc! (sued.).

² Delegat (sued.).

³ Platou rece suedez (sued.).

lingă un platou suedez. Acum vom minca. Am făcut rost de o masă la fereastră așa că vei avea o priveliște deasupra lacului.

— Vorbeai de un platou suedez, spuse el când ne-ăm așezat la masă. Ar trebui să vezi Texasul. Locuiesc în apropierea unei ferme de șaizeci de mii de acri. Se numește X.O. și a împlinit de curind o sută de ani : erau două mii șapte sute de oaspeți în smoking și cizme. Gazda a venit călare pe un taur cu coarne lungi în virful cărora avea legate bile de alamă. Am mâncat antilopă, omletă de struț, crotal și multe altele. Fermele acestea sînt însă pe cale de dispariție. În Texas mai există patru sute.

— Antilopă?

— Exact. La fermă există un parc pertru vinat mare : animale africane. Dar combinația de aici este mai sigură.

Și David Ford avea dreptate. Eficiența americană a intrat într-o fericită uniune cu bucătăria franceză. Pe lista mare de bucate din hirtie groasă, nu figurau hamburgeri, în schimb exista păstrăv. Deși aici se numea *Omble Chevalier du lac braisée au vin rouge*. Dar m-am abținut. Drumul lui a fost la fel de lung ca și al meu pentru a ajunge aici pe malul lacului Geneva și am preferat păstrăv dintr-o sursă mai apropiată. Am început cu o supă ușoară de broaște. Sună ciudat ? În suedeză poate, dar numele din lista de bucate suna mai atrăgător : *Consommé val de Grenouilles Cressonette*. Supa era verde de condimente, ușoară și ademenitoare. Avea de fapt gust de pui. Felul principal a fost *Escalopes de Turbot nappées à la Glace de Moules parfumée à l'écorce d'orange*.

În spatele cortinei de cuvinte franțuzești se ascundeau de fapt felii subțiri de calcan care erau servite cu morcovi în felii, păstăi subțiri de fasole și ceapă, așa cum cere „noua“ bucătărie franțuzească, și la toate acestea un sos de midii cu felii de portocală. Pe tava cu brînzeturi nu erau numai brînză de capră, schweitzer cu găuri mari, ci și brînză gorgonzola cremoasă, verde-mucegăită. Am băut Beaujolais alb. Uleios și de la răcoarea pivniței. Nu ne-am simțit rău deloc la restaurantul „Le Cygne“, la Hilton, lingă lacul Geneva.

— Ai pictat ceva de curînd ? am deschis eu discuția între supa de broaște și calcan.

— Muncă, toți vorbesc numai de muncă. David zîmbi. Ochii lui, în contrast cu fața palidă, erau mai calzi și aveau mai multă vitalitate decît îmi aminteam din seara trecută. Erau căprui, stropiți cu galben. Părul ondulat și negru, era tuns scurt. Gura, blîndă, feminină, avea o expresie tristă, și cinică ce contrasta cu ochii săi vioi. Acum, în lumina zilei, aducea mai mult cu un roman degenerat. Un artist și un estetic care, în palatul său de marmură, savurează fructele unei expediții militare victorioase împotriva barbarilor din Galia fără, însă, a fi participat el însuși, care a stat la o distanță confortabilă de violența și brutalitatea legiunilor.

— Să vorbim serios, eu fac ce vreau, pictez cînd vreau. Sînt liber. Vin și plec cum îmi convine. De ce să fug ca un fel de veveriță într-o roată a datoriei ? Deși știu că trebuie să faci așa, mă ales aici în Elveția. Știi toată povestea cu Calvin și alți fanatici asceți ai datoriei. „Omul trebuie să lucreze pînă cade în brînci și să-și pună banii deoparte într-un cont secret pentru a se bucura de bătrînețe în liniște și siguranță“. Aceasta este prima și unica poruncă a capitalismului. Poți să-ți iei alți zei. Sedu soția și sclava aproapelui tău și tot tacîmul... Poți să și omori, numai să nu fii prins... Dar bani trebuie să cîștigi și pe ei să iei dobîndă. Atunci vei ajunge la cer. Cel puțin așa se întîmplă aici în Elveția, o Mecca a capitalismului.

— Nu s-ar spune că ești american. Compatriot cu Joachim von Anka.

— Înțelege-mă bine. Vreau să spun doar că trăim o singură dată. Numai o singură dată. Și atunci trebuie să iei ce-ți oferă viața. Apoi este prea tîrziu. Cînd mori, cel puțin să nu regreti că n-ai făcut unele lucruri. Ce zici ? Nimeni nu răsplătește pe cel care spune nu.

— Poate, am răspuns eu. Din păcate ocaziile care mi s-au oferit mie în viață pentru a spune da unor oferte nu sînt atît de numeroase. Dar fac tot ce pot !

Și am ciocnit. Dar mă gîndeam că poate există cineva care ar fi dus-o mai bine dacă David ar fi profitat cu mai

puțin entuziasm de darurile vieții. Victor Andersky și Richard Bengtsson, de exemplu. Cel puțin dacă am judeca după relațiile lui cu soțiile lor. Cu toate că lucrurile acestea nu mă priveau.

— Consider că filosofia ta este atrăgătoare, spusei. Dar ea presupune probabil anumite mijloace bănești.

Se întunecă la față.

— Vrei să spui că nu-mi cîștig existența ? Că Victor este cel care plătește ?

— Deloc. Vreau să spun numai că e nevoie de bani ca să poți trăi așa cum propui tu.

— Oamenii știu întotdeauna totul și vorbesc multe, spuse el încet. Pot să-mi închipui că ți-au povestit ce persoană imorală sînt eu. Că trăiesc pe spinarea altora, că nu lucrez. Dar nu-i adevărat. Al dracului de neadevărat. Și își încordă privirea spre mine. Pentru că nu sînt imoral. Sînt amoral. And it makes all the difference. Zimbi și mă mai servi cu sos de midii.

— Amoral ?

— Exact ! Imoral este un om care are o morală, care crede în ceva și care mai tirziu încalcă acest lucru. Eu nu am nici o morală, ca să pot fi imoral. Sînt în afara tuturor acestor aprecieri mic-burgheze.

— Nu e cam nepractic uneori ?

— Deloc. Dimpotrivă. N-am niciodată remușcări, așa cum se spune. Nu este necesar să mă spovedesc. Trebuie doar să cunoști descoperirea lui Darwin.

— Vrei să spui teoriile lui ?

— Nu, mă refer la descoperirea adevărilor genetice. Noi oamenii sîntem mamifere. Și ne aflăm pe Pămînt în același scop ca și celelalte specii. Să ne înmulțim, să ducem spița mai departe. Iar în acest proces cîștigă cel care este mai puternic. Masculii cei mai puternici îi înving pe cei mai slabi, iar cele mai tinere și cele mai frumoase femele sînt fecundate. Eu și o loterie franceză am descoperit acest lucru pentru că avem aceeași deviză.

— Și anume ?

— „A non-player is a non winner“. Cel care nu joacă nici nu câștigă.

Și-o fi bătînd joc de mine mă gîndi, și îl privii în ochii săi zîmbitori stropiți cu galben.

Dar probabil că avea dreptate. Din punctul lui de vedere. El se situa pe sine deasupra regulilor și normelor obișnuite și făcea ce voia. Fără piedici. De ce nu? Poate că și eu trebuia să încep să fac la fel. Deși aveam sentimentul că posibilitățile mele erau mai modeste în ce privea libertatea de a trăi în excese. Pentru asta ar fi fost necesar un mediu mult mai internațional decît cel de pe Köpmangatan din Gamla Stan.

— Sună interesant, spusei. Numai că e nevoie să te numeri printre masculii cei mai puternici dacă vrei să întilnești cele mai frumoase femele. Altfel cred că totul devine puțin cam trist.

— N-o lua textual. Vorbesc despre viață în general. Folosește-o, ia-o așa cum vine și nu spune nu. David zîmbi și făcu un semn cu mîna spre ușă.

M-am întors. Richard Bengtsson intra. Evident că și lui îi plăcea bucătăria franceză într-un cadru american, dar nu era singur. Lîngă el era Anne Andersky. Ne zîmbi, dar Richard părea puțin mai rezervat.

— Teoriile tale nu se potrivesc, spusei. Povestea cu masculii puternici și femeile frumoase. Richard este cu siguranță plăcut dar ar putea oare spune Darwin că el ar avea succes la femei?

David dădu din umeri.

— Am învățat un lucru. În relațiile dintre bărbat și femeie nu funcționează nici o regulă. Dcar atît că femeia folosește întotdeauna un bărbat în propriul său interes, a spus el.

— Atunci face și ea ca și tine. Sau, mai bine zis, urmează teoria ta.

David nu răspunse, bău un Armagnac vechi la cafeaua expres neagră și își aprinse un Monte Christo lung din Havana. Fumul albastrui se ridica spre tavan. Pianistul de la bar, în celălalt capăt al încăperii, cînta o samba discretă și melancolică.

— Din Caraibe am luat multe, spuse David. Bucuria de a trăi, muzica, trabucurile și romul. Iar azi am citit în *Herald Tribune*, că și în Haiti și în Republica Dominicană poți obține divorțul în douăzeci și patru de ore. Era un anunț în ziar. Pentru patru dolari primești o broșură cu toate datele.

— Te gîndești să-ți faci rost de una ?

— Nu sînt căsătorit. Dar poate că alții s-ar bucura de ea. Și privi din nou înspre masa din colț, deasupra căreia Anne se apleca înspre Richard.

CAPITOLUL X

— Cum se face că lucrezi pentru Victor ?

— Că lucrez pentru Victor ? rise David. Mda, e și asta o întrebare. Vrei să spui că sînt elevul lui ? Da, am avut o expoziție la Paris acum cîțiva ani la care a fost și Victor. A considerat că am talent și a dorit să vin la Geneva. Marele maestru îl ia pe tînărul sărac, dar înzestrat, nebun și talentat, sub aripa sa ocrotitoare și formează un artist „mare“, spuse el ironic. Poate de aceea nu fac prea multe, continuă el încet și privi înspre lac prin ferestrele largi.

— Sînt așteptările, poate, prea mari ?

— Poate. Dar sînt aici de cîțiva ani și cred că-mi ajunge ! Trebuie să mă dezvolt în continuare, să mă adun. Și e al dracului de greu să realizezi ceva cînd cel mai mare artist din lume stă și se uită la tine. Dar am să le-o demonstrez, spuse el cu încăpăținare.

— Nu ai trecut și pe la Hollywood ?

— Ba da, zîmbi el. Nu sînt numai un pictor ratat ci și un actor ratat. Spre sfîrșit am jucat mai ales roluri de cascador. Cădeam de pe acoperișuri, sau din mașini care mergeau în viteză. Devenise puțin cam riscant, așa că

m-am gîndit că era mai sigur să stau în spatele unui șevalet. Sau cel puțin mai liniștit.

— Tu care ești artist, povestește-mi despre falsificările de artă.

— Despre falsificările de artă ? Ochii lui s-au micșorat. Ce vrei să spui ? întrebă el scurt.

— Nimic deosebit, minții eu. Număi că, pentru noi, istoricii de artă este fascinant gîndul că o operă de artă pe care o studiezi ar putea să nu fie autentică. Că pînă și un expert poate fi păcălit. Acest lucru mă face ca uneori să mă îndoiesc de tot cercul cu expoziții și prețuri astronomice.

— Ai dreptate. Toată treaba este o mare înșelătorie. Protecție împotriva inflației oricărei monede. Simptomul unei economii bolnave. Capitalismul occidental e pe cale să meargă la dracu, se clatină sub propria sa povară, ca un dinozaur imens, iar acum problema este să salvezi ce se mai poate salva. Cumperi un Picasso și îl închizi în pivniță. Arabii au început cu asta. Sau cumperi un kilogram de aur și îl îngropi în grădină. Nu, pentru mine arta înseamnă o bucurie. Pentru artist și pentru cel care o privește. Acesta este esențialul. De bani nu-mi pasă.

• Mă mir, mă gîndii eu și îl privii. Mă uitam la haina elegantă de la Saint Laurent, la pantofii superbi italienști pe care întimplător îi purta în locul veșnicelor sale cizme. Ca să nu mai vorbim de Mercedesul alb gri deschis pe care l-am văzut în fața intrării galeriei lui Gaynor. Erau bani din epoca sa hollywoodiană ? Poate că totuși tablourile lui aveau vînzare ! Sau era Victor în spate ?

— Povestește-mi de Estelle Bengtsson, spusei continuîndu-mi cercetările nerușinate în legătură cu oamenii din cercul lui Victor Andersky. E și ea artistă ?

David Ford se uită la Richard Bengtsson de la masa din colț.

— E frumoasă, nu crezi că e frumoasă ? Femeile suedeze sînt întotdeauna frumoase. Uită-te numai la Anne. Și Estelle are ambiții artistice. Vrea să devină cineva, să facă ceva din viața ei. Mediul în care a crescut a sufo-

cat-o, ca și căsătoria ei, de altfel. Și-a risipit o grămadă de ani cu bivoul acela mare. Și făcu un semn înspre masa lui Richard.

— Astfel că arta îi va deschide ușile înspre o viață mai bogată ?

— Da, și Estelle nu e rea deloc. Face ceramică mai ales. Are câteva cuptoare în casă. Locuiesc în apropiere de Victor. Cred că poate ieși ceva din ea. Numai să-l părăsească pe boul ăla bătrîn.

Adineaori era bivol, mă gîndii. Dar nu era prea exact. Bivolul sau boul ? Nu e tot una. Boul e castrat.

— Nu mă crezi ? Dar ea e bună ! Extrem de bună. Îi dau lecții. Și numai atît. Mă privi aspru. Deși Richard este bănuitor. El crede că ne ocupăm de cu totul alte lucruri. Dacă ar putea, m-ar omori.

— Și Gaynor face parte din producția lui Victor ? am întrebat cînd am primit cea de a doua cafea expres.

— Da. E foarte mare. E în toată lumea și a făcut mult ca să-l lăseze și pe Victor. E un exemplu bun pentru situația în care un artist bun întîlnește un negustor de artă bun. Se impulsionează unul pe altul într-un fel și ajung în ceruri. Dacă prin asta se înțelege bani și succes.

— Anne nu pictează și ea ?

— Dacă pictează ? Da de unde ! Dimpotrivă. E model. A fost, mai bine zis. Anne și cu mine ne cunoaștem de la Paris. Și a fost greșeala mea că ei s-au căsătorit.

— Cum adică ?

— Anne m-a făcut să o iau și pe ea la Victor. M-a bătut la cap. Și n-a durat mult timp pînă ce a devenit modelul lui și ceva mai mult, spuse el încet. Fosta lui soție a plecat trîntind ușa... Dar, nu-i lipsește nimic, n-o duce rău. Locuiește într-o casă mare din Insulele Canare, o fostă proprietate a lui Victor unde se distrează cu tineri spanioli. Iar acum Anne este director executiv al societății pe acțiuni „Victor“. Conduce totul în afară de pictură. La exterior pare un înger, dar în interior se află un bancher neînduplecat care numără banii.

O iubește ? mă gîndii eu. Poate de aceea este așa amar ! A preferat adăpostul sigur al lui Victor în locul vieții de boem cu David la Paris ?

— Dar nu ai văzut atelierul meu ! Toți susțin că sînt un incapabil, fără ambiții, dar, dacă ai vedea tablourile mele, tu, care ești istoric de artă, ai înțelege că nu stau numai în restaurante și nu vorbesc tot timpul despre femei. Zimbi și deodată își pierdu aerul decadent și consumat.

Puțin mai tîrziu ne aflam amîndoi în Mercedesul decapotabil, virînd ușor în trafic și mergînd de-a lungul cheiului spre Palatul Națiunilor.

— Aici stau și duc tratative, spuse David arătînd înspre corpurile de clădiri masive, în timp ce lumea se duce de rîpă.

— Nu duc tratative ; aranjează scaunele pe puntea Titanicului în loc să schimbe direcția.

— Are să se termine cu o bubuitură uriașă. David frîină la un semafor și lăasă să treacă o fată cu coadă de cal, ducînd în lesă un ciine basset negru. O bubuitură care va distruge întreaga noastră cultură dacă nu vor fi mai înțelepți ! Informațiile pun stăpînire pe noi astfel că poate apărea o eroare într-o instalație care raportează că rachete ale celeilalte părți au fost declanșate... Atunci un „conducător“ cu complexul lui Napoleon pune degetul său demn pe butonul „lui“ și adio, va fi un Pompei care va cuprinde întreaga lume.

— Cred că știi ce-a scris Goethe despre Pompei ? „Multe nenorociri au avut loc în istoria omenirii, dar nici una n-a povestit posterității atît de mult cu atîta exactitate“. Problema este doar că atunci cînd se va ajunge acolo, nu va mai rămîne nimîni care să se minuneze de ruine. Insectele vor lua totul în stăpînire și poate că va fi la fel de bine.

— Din păcate ai dreptate, constată David morocănos și își continuă drumul cînd semaforul se luminează în verde. De aceea filosofia mea este singura durabilă : să nu pierzi nici o șansă, să nu ai ce regreta cînd mori.

— Sună înțelept, dar obositor.

Mașina coti pe lângă palatul magnific al Organizației Drepturilor de Autor, din sticlă albastră, marmură și oțel, conturându-se ca o sculptură futuristă pe partea cealaltă a străzii. După câteva sute de metri am luat-o, apoi, la dreapta, pe un drum îngust.

Mașina mergea încet, ca printr-un tunel de frunziș. Copaci mari și tufe își aplecau crengile pe șosea. Pe o parte a drumului se înălța un zid de piatră cu iederă. În spatele său era o casă cenușiu-maronie, o combinație între Sundborn-ul lui Carl Larson și o cabană elvețiană.

David opri mașina, coborî și deschise o poartă din verzișul dens, mașina intră într-o curte al cărei pietriș scîrțîia și ne-am oprit în fața unei case galbene scunde din piatră, construită în stil spaniol, cu arcade și cu gratii negre de fier la ferestre. De partea cealaltă a unui gard viu și mic, un bărbat bătrîn, în șort și cu pieptul gol, aprindea un foc de vreascuri. Fumul albastru se ridica drept și mirosea acru. O mașină, al cărei motor mergea, avea capota deschisă. Radioul transmitea un cîntec cu ABBA. Oțelul suedez, mă gîndii eu, chiar dacă nu e pe cîmpul de bătaie al Europei, apoi tenisul, slalomul și cîntecul disco sint armele cu care Suedia cucerește acum lumea. Și poate că e bine. Atît pentru lumea care ne înconjoară cît și pentru noi.

Un sturz negru, cu ciocul galben, căuta viermi în iarba uscată. Un parasol roșu, rupt pe la cusături era deschis pe trei sferturi în iarbă; o stivă de lemne de-a lungul peretelui garajului. Pe lada de gunoi capacul era pus doar pe jumătate, iar jos, lângă ea, se afla o pisică mare neagră. Își spăla o lăbuță, o lîngea cu limba ei îngustă, roz.

— Bine ai venit, 'spuse David. Bine ai venit la castelul meu. Din păcate nu avem templu roman și nici morminte în pivniță, dar aici se află atelierul meu. Și barul meu, în care se găsește întotdeauna cîte ceva. Intră.

Am traversat o terasă îngustă din piatră de var, am trecut printr-o ușă largă și am intrat în camera de zi a lui David. Avea dreptate. Nu era nimic care să amintească

de eleganță și de fastul de la Victor. Tapetul era cu flori mari, la fel și tapiteria canapelei și a celor două fotolii.

— Stau aici numai cind dorm și nu stric obiectele antice, spuse David alunecos. O mătușă egipteană bătrână e proprietara cocioabei. Ea și bărbatul ei au fost alungați din Cairo cind l-au dat jos pe Farouk. Bărbatul ei avea oarece funcție la curtea lui. Mareșalul curții, cred. L-am întîlnit pe tip. Înalt și slab, cu părul lins și de o paloare verde a feței. Asta era una din micile lui ascunzători din Europa cind voia să se distreze puțin. Deși nu s-ar părea că s-a bucurat de casa asta.

— Se poate locui și în condiții mai proaste, spusei eu încurajator. Eu însumi locuiesc doar într-un apartament.

— Sus este atelierul. Acolo e mai agresibil.

Am urcat niște trepte cu o balustradă de fier. David deschise o ușă și am intrat într-o încăpere mare, luminoasă, al cărei tavan se deschidea printr-o fereastră imensă de sticlă.

În mijlocul camerei era un șevalet. Pe pereți erau atîrnate tablouri, iar pe podea, de-a lungul pereților, stăteau grămezi de pinze terminate, una peste alta. David era cu siguranță mult mai harnic decît credeau ceilalți.

— Aici este micul meu atelier de creație. De fapt ar trebui să stau aici, obosit, flămînd și înghețat, poate chiar cu tuberculoză și să pictez pentru onoarea și renumele meu de peste cîteva sute de ani. Nu, s-o facă alții. Trăiește cind ți-e dat. Vrei să bei ceva ?

— Campari cu sifon, mulțumesc. Deși e posibil și cazul lui Victor Andersky. mă gîndii eu. Și să fii de renume internațional și să trăiești bine. Este chiar mai înțelept. Dar nu i-am spus-o lui David Ford. N-ar fi apreciat acest comentariu.

— Vorbind despre artiști, știi cum e în Suedia ! spusei eu cind m-am așezat cu un pahar înalt de Campari roșu, cu o felie de lămîie și cu sifonul fișînd.

— Ce despre Suedia ?

— Despre artiști și impozite. Noi avem cel mai ridicat nivel de viață din lume și impozite la fel de mari. Există

un fel de corelație aici. Iar artiștii și scriitorii sînt în același timp considerați angajați și patroni.

— Cum este posibil ?

— În privința impozitelor, dacă ești artist, trebuie să plătești impozit pe venit ca toți ceilalți oameni, dar trebuie să plătești și o taxă de patronat pentru tine însuși ca propriul tău angajat. Și mai trebuie să plătești impozit pentru depozitarea de mărfuri, pentru tablourile pe care nu le-ai vindut.

— Deci vrei să spui că dacă aș fi fost suedez, ar fi trebuit să plătesc impozit ca angajat și taxă în calitate de patron și, în plus, impozit atît pentru tablourile pe care le vind cît și pentru tablourile pe care nu le vînd ?

— Aproximativ exact.

— Atunci trebuie să-ți spun că sînt extrem de fericit că nu sînt suedez.

Aveam sîntimentul că trebuia să povestesc mai multe despre Suedia ca s-o dreg. Să vorbesc despre sistemul de asistență medicală și despre avantajele sociale de care ne bucurăm. Toate facilitățile. Dar am înțeles că David Ford nu mă invitase la vila sa egipteano-spaniolă ca să vorbim despre asistența socială din Suedia. Și avea dreptate.

— Acum, am să-ți arăt ceva interesant, pentru un istoric de artă. Privește.

Se îndreptă spre perete și trase o draperie mare. Pe perete atîrnau vreo zece tablouri.

M-am ridicat și era cît pe ce să scap paharul din mînă. Pentru că ceea ce vedeam era cu totul fantastic. În mijloc era un tablou mare de Chagall, în roșu și albastru. Un cocoș-roșu plutea cu o pereche de îndrăgostiți pe deasupra Senei. Turnul Eiffel de o parte și Nôtre Dame de cealaltă parte. La stînga acestui tablou era un altul cu o pasăre de Braque, care se întindea peste orizonturi îndepărtate. Jos era o pereche de cizme de Magritte cu ochi în loc de bombeuri. Un ceas desfigurat de Dali era atîrnat de de o masă iar alături se mai aflau cîteva pînze de Chagall.

— Nu e rău deloc, spusei impresionat. Deloc rău. Acum înțeleg că-ți permiți să conduci un Mercedes decapotabil.

În schimbul unui tablou de-al tău primești franci elvețieni foșnitori. Dacă bineînțeles tablourile nu sînt ale prietenei tale egiptene.

David rise.

— I was pulling your leg. Voiam doar să te testez. Ori sînt foarte bun, ori tu nu ești istoric de artă. Bineînțeles că nu le vînd. Sînt exerciții de stil. Îl iubesc pe Chagall, de exemplu. Și am încercat să pictez ca el, să gîndesc și să simt ca el. În special pentru a mă distra.

Am pus deoparte paharul și m-am apropiat de perete. David avea dreptate, nu eram nici istoric de artă, nici expert. Dar mi-a plăcut întotdeauna Chagall. Am văzut tot ce s-a putut vedea în muzee și în expoziții, am citit cărți și am văzut reproduceri. Iar aceste tablouri erau fantastice. Nu puteam vedea nici o deosebire între ele și originale. Aceeași tehnică, același limbaj plastic. Culoarele, simbolistica. Poezia. Toate erau acolo.

— Astea sînt numai exerciții, spuse David. Exerciții de digitație pentru a-mi demonstra că sînt cineva, că pot. Iar acum pictez pentru expoziția mea. Dar pinzele alea nu vreau să le arăt. Nu încă.

Cineva sună la ușă, undeva, în casă. Sunetul aspru, pătrunzător venea de departe, de abia dacă se auzea în atelier.

— Doar o secundă, spuse David. Poate e poștașul. Și dispăru pe scări în camera de zi.

Victor avea evident dreptate, mă gîndii. David este foarte talentat. Dar trebuie să se concentreze. Să lase femeile și mașinile, să părăsească partea strălucitoare a vieții un timp și să picteze serios. Pentru că de pictat știa să picteze. De jos, din camera de zi, se auzeau voci. Stăteam acolo fără rușine și trăgeam cu urechea. În mod normal nu trag cu urechea, dar de data asta nu m-am putut abține. Mă contaminase iresponsabilitatea veselă a lui David ?

— Mă rogi să n-o fac, am auzit vocea lui David. Mă rogi să nu vorbesc. Dar crezi tu că pot continua să trăiesc astfel ? Mă crezi un prost ?

N-am mai auzit nimic. Doar un mormăit slab și apoi o voce de femeie. Se aflau acum într-o altă parte a camerei ? Și apoi se auzi din nou vocea lui David.

— Te-ai folosit de mine. Ai spus că mă iubești, dar ai făcut-o numai ca să poți obține ce voiai, după care m-ai aruncat ca pe o creangă uscată. Nu pot să înțeleg, spuse el amarnic. Cum poți să arunci mai mulți ani de viață din sufletul tău ? Ceea ce am trăit împreună nu ai cunoscut cu nici un alt bărbat. Nu credeai că acest lucru ar putea exista. Încetaseși să mai speri. Îți amintești că obișnuiai să spui astfel ?

Vocea de femeie răspunse ceva ce n-am putut înțelege. Vorbea încet, apelator. Ca și cum ar fi vrut să convingă astfel.

— Am fost prost să cred în tine, se auzi vocea lui David. Mă iubeai și te iubeam, așa credeam. Dar nu pe mine mă voiai. Ci cu totul altceva. Și când ai obținut ce ai vrut te-ai debarasat de mine. Ca un medic care scoate apendicele. Dar tu nu ai făcut anestezie, iar cicatricea se mai află aici. Și e blestemat de dureroasă, în continuare. Trebuie să-i spun, nu mai pot suporta. Trebuie s-o fac înainte de deschiderea expoziției mele. M-am înșelat destul pe mine însumi.

Apoi vocile s-au auzit tot mai slab din nou. Vocea femeii părea enervată. Se auzea zgomotul tocurilor pe podeaua de piatră, apoi s-a auzit o ușă trântindu-se și o mașină porni. După care se lăsă liniștea.

CAPITOLUL XI

Când David se întoarse, stăteam într-un fotoliu, răsfoind o carte despre obiectele de ceramică ale lui Chagall.

— Am fost oare adus pe lume numai ca să fac câteva salturi mortale și ca să seduc câteva femei ?

— Să faci ce ? spusei eu surprins și lăsai să-mi cadă cartea pe genunchi.

David își trecu mâna prin păr.

— Un citat prietene. Cum stai cu cultura ? Sînt cuvintele vrăjitorului lui Isaac Singer. Vrăjitorul din Lublin. Nu, mai curînd mă simt ca Don Juan. Nu mă simt deloc ca un vrăjitor. Și privi posomorît înainte.

— Don Juan ? Dar atunci nu trebuie să te plîngi.

— Să nu mă plîng ? spuse el cu amărăciune. Nu știi că Don Juan a fost transformat în piatră ? Dar și o piatră poate să ardă cu flacără albă, pînă se pulverizează și dispăre.

Ce să mai spun ? Buna lui dispoziție dispăruse. Se închise în sine. Depindea de femeia cu care tocmai vorbise ?

— Nu mai merge așa ! îl uzii. Își reveni repede. Acum trebuie să lucrez. Îmi aleg tablourile pentru expoziție. Întrebarea e numai dacă voi îndrăzni. Poate că e mai bine să trăiești cu iluzia că ești bun decît să expui și să fii „executat”. Deși nu poți fi tinăr și promițător toată viața. Ce zici ? Îmi zîmbi ironic.

— Nu știu. Cu siguranță că am fost tinăr, dar niciodată promițător, așa că nu pot să-ți dau nici un sfat. Și am ris împreună. Nu, spusei eu, și mă ridicai. Nu voi sta în calea artei.

— Ne vedem diseară, nu ? Și David mă privi întrebător.

— Unde ?

— La Victor, bineînțeles, spuse el nerăbdător. Au din nou un fel de petrecere. Și te vor invita, cel puțin așa spunea Victor.

— Mie nu mi-a spus nimic, dar poate că am vreun mesaj la hotel.

Așa s-a și întîmplat. Cînd m-am întors la Intercontinental am găsit un bilet. De fapt ar fi trebuit să locuiesc într-un hotel mai modest și mai tipic, mă gîndii eu și mă întinsei pe patul mare american. M-am uitat la biletul pe care portarul scrisese cu stingăcie că eram invitat la dineul oferit de domnul Andersky, la orele douăzeci, în seara aceea. Oare nu părea că e mai respectuos decît înainte, acum cînd mi-a înminat mesajul ? Dar era

doar închipuire. Într-un hotel la care veneau Rolls-Royce-uri albe și Mercedesuri strălucitoare cu arabi în burnus și cu ochelari de soare, într-un flux continuu, desigur că ar fi fost necesar mult mai mult decât o invitație la Victor pentru a impresiona personalul. Hotelul era plăcut. Lifturi silențioase, camere mari, săli pentru televizoare și programe de filme interne. Bar în cameră și un personal liniștit și discret. Și care era atmosfera locală a Genevei? Tapete cu flori și ceasuri cu cuc, miros de mâncare pe coridoare și ghivece cu flori la ferestre! Atunci era mult mai bine aici. Am deschis radioul și l-am pus pe postul cu muzică al hotelului. Acordurile violoncelor care cântau „Stardust” înghițiră zgomotul traficului de pe stradă.

Jens Stenberg nu va primi prea mult pentru banii săi, mă gândii somnoros. Și era la fel de bine. Cel puțin din punctul său de vedere. Asta însemna că nu existau probleme. Singurul său argument, în afară de o intuiție vagă că lucrurile nu ar fi în regulă, era acea litografie pe care a văzut-o la Paris și care avea același număr cu litografia lui. Iar după părerea lui Gaynor acesta ar putea fi semnul că era furată. Era ceva în acest punct de vedere. Dacă fusese furată în Paris și era vândută tot acolo, era normal să-i fi modificat numărul. Dacă existau cincizeci de litografii din aceeași serie era nevoie doar să-i șteargă o cifră din număr și să pună o altă în loc. Să-i schimbe, de exemplu, un patru cu un nouă. Apoi hazardul a vrut ca Jens Stenberg să aibă același număr pe exemplarul său. Bănuiala că Alan Gaynor s-ar fi ocupat de falsuri părea de necrezut. Sfera sa de activitate era extrem de extinsă și câștiga prea mulți bani din comerțul cu artă ca să riște pentru câteva mii în plus. Și cu siguranță că David știa să picteze, chiar ca și Chagall și Braque, dar să-l falsifice el pe Victor părea prea mult. Nu muști mina care te hrănește, mă gindeam eu cînd orchestra lui Glenn Miller izbucni cu „In the mood”.

Pe la orele șapte seara m-am trezit tresărind. M-am sculat din pat și nu aveau idee unde eram. Sunteam năsip

În ochi și gîtul îmi era uscat. Limba îmi era ca o felie groasă de salam pe care cineva a uitat să o pună la frigider. Dar așa se întîmplă dacă mîncînci mîncare prea grea la dejun. Broasca și calcanul au înotat în prea mult Beaujolais alb.

O oră mai tîrziu coboram din taxi în fața casei lui Victor. Proaspăt ieșit de sub duș, proaspăt ras și cu Monsieur Givenchi imprimat în obraji după ras, mă simțeam pregătit pentru mare parte din ce se putea întîmpla.

Ușa o deschise același valet din seara trecută dar de data aceasta, eu eram ultimul dintre oaspeți. Ceilalți erau deja pe terasă, lângă coloanele romane. Alan Gaynor stătea cu un pahar înalt într-o mînă și cu un trabuc în cealaltă. Se pare că îi povestise ceva lui Richard Bengtsson care rîdea încît se înecă cu șampanie și trebui să fie ajutat de Victor, care îl lovi pe spate.

Anne mă întîmpină, îmbrăcată într-o rochie lungă galbenă și îmi întinse mîna în așa fel încît să i-o sărut. Intra în firescul lucrurilor.

Anne era regina din regatul lui Victor, învîrtindu-se printre coloanele templului roman și comorile de artă internațională.

— Bine ai venit, zîmbi ea, iar ochii ei gri-verzi străluceau.

Dacă aș fi fost pictor, aș fi ales și eu un asemenea model, mă gîndii. Modelele posibile ale lui Zorn erau bune în felul lor, dar Anne era altceva. Cu totul altceva. Și aproape că am roșit cînd am privit-o. Din fericire nu putea să-mi citească gîndurile.

David îmi zîmbi lunecos din locul unde se afla împreună cu Estelle. Ea era cea care îl părăsise ? mă gîndii în timp ce îi salutam. Estelle era cea care se folosea de David ? Dar în acest caz, pentru ce ? Ce ru dorea ea ca el să mărturisească și cui ? Dar de ce trebuia să fie Estelle femeia din atelierul lui David ? Sau Anne ? Totuși, David cunoștea mai multe femei în Elveția în afară de bruneta Anne și de blonda Estelle. Și am zîmbit de unul singur.

Detectivul maestru Homan ! Dacă nu puteți să vă complicați singuri existența, lăsați-l pe el să o facă ! Doctor Watson de pe Köpmangatan. Singurul defect era că eu nu aveam nici un Sherlock Holmes în spate care să-mi rezolve problemele. Dacă nu o socoteam pe Cléo, bineînțeles. Dar ea nu era cu mine aici.

— Nu știu dacă ai cunoscut-o pe doamna Gaynor ? E americană. Anne mă privi întrebătoare pe cînd ne îndreptam înspre o femeie care stătea singură lângă piscină și privea apusul de soare de pe malul celălalt al lacului Geneva.

— Hello, zîmbi ea. Sînt soția lui Alan. Mă numesc Abie.

Fusesse și ea model ? Umerii săi albi ieșeau dintr-o rochie roșie, un păr negru încadra fața albă, dominată de ochi mari albaștri.

Orice s-ar spune despre artă, dar atrage femei frumoase. M-am uitat printre invitații de pe pajiștea de un verde intens. Anne, Estelle și Abie Gaynor. Trei flăcări în galben, alb și roșu. Deși, de fapt, nu este chiar așa de ciudat, mi-am continuat eu invidios monologul interior. Un artist, ca să nu mai vorbim de comercianții de artă, este un estetic, iubește frumosul. Și femeile sînt atrase de putere, bani și influență. Dar am lăsat la o parte gîndurile reacționare, cînd Abie Gaynor a întins mîna și m-a lovit ușor pe frunte.

— Un țîțar.

— Mulțumesc, spusei. Știți că numai femeile sug sînge, în timp ce masculii dansează.

— Ca oamenii, spuse David.

— Vorbește pentru tine însuși ! spuse Estelle.

— Poate că tocmai asta și fac. David era serios.

— Exact, interveni Victor. Tu dansezi în viață, rolești iresponsabil în serile de vară în loc să lucrezi pentru expoziție.

Am ris cu toții.

— Sîntem atrași de voi, femeile, pentru că sînteți frumoase, constatai eu, curajos după două pahare de

șampanie și l-am luat pe al treilea de pe tava de argint pe care o plimba valetul. Dar știți după ce se orientează țințarii masculi ?

— N-am idee, spuse Anne.

— După sunet. Sunetul pe care îl fac aripile femelelor, cu cele aproximativ patru sute pînă la cinci sute de bătăi pe secundă. Iar femela sugă sînge de la noi cînd este fecundată. Acidul lactic, aminoacizii, colesterolul și altele le sînt bine mirositoare. Bărbații sînt mult mai atractivi decît femeile pentru țințaroaice.

— De ce ? se miră Victor amuzat.

— Depinde de androsteron, hormonul nostru sexual, spusei și am ridicat paharul.

— Și eu care credeam că ești istoric de artă și nu zoolog, spuse Victor. Dar să închinăm pentru femeie sub toate formele ei. Pînă și doamnele țințărcaice umblă după androsteronul nostru, sau cum îi spune. Iar eu am o surpriză pentru voi.

— Ce anume ? Povestește.

— Vom minca mai tîrziu. Mai întîi mergem la casino la Divonne. Facem doar un sfert de oră pînă acolo. Mi-a venit cheful așa, dintr-o dată. Și acesta este unul din avantajele de a fi artist, rîse el. Trebuie să trăiești conform imaginii de geniu capricios.

Richard părea surprins, dar apoi ideea îi păru atrăgătoare. Singura care dădea impresia că nu ar fi amuzată era Abie Gaynor. Și m-am întrebat de ce.

Divonne, care se afla de partea franceză a graniței, nu era departe de casa lui Victor. Am străbătut străzi înguste, am trecut peste ogoare și pajiști, apoi un mic post de vamă, unde un jandarm morocănos a aruncat o privire distrată în pașaportul lui Victor.

Casinoul era înconjurat de copaci înalți și era iluminat puternic de neoanele străzii. La intrare stăteau bărbați prietenoși, în costume roșii, care ne-au poftit înăuntru cu zîmbetul pe buze. Dar curînd jovialitatea luă sfîrșit și îi luă locul birocrăția. M-am așezat la coadă și am luat un bilet de intrare de 12 franci după care mi s-au notat,

după un control amănunțit, numărul pașaportului precum și numele și adresa într-un registru ca să vadă dacă am mai fost acolo înainte. A trebuit să forțez încă un zid unde un funcționar, cu ochi acri, mi-a notat din nou numele și numărul biletului de intrare, înainte ca ușile celui mai sfânt loc să se deschidă.

— Veniți, spuse Victor, și ne mîină înăuntru ca un pastor. O oră de joc după care mincăm.

Nu mă prea amuzau jocurile și pot număra pe degete dățile în care am fost la casino. Probabil că am prea mult respect față de bani pentru a-i juca pe un număr la întimplare. Sau și pentru că în sufletul meu luteran se aflau mult prea mult înrădăcinate regulile impuse de vechea mea școală, care interziceau „jocul cu bani sau cu valori bănești“, pentru a putea cădea în patima jocului. Așa că poate eram nedrept, dar casinoul mi se părea phtisitor. Mese cu diferite mize minime erau înșirate peste tot, într-o sală lungă și îngustă. Domni serioși în smoking prezidau capetele mesei și aruncau bile de metal mici și strălucitoare în roata ruletei, strîngînd apoi grămezile de jetoane. La una din mese ședea un chinez bătrîn, cam înghesuit. Fața lui zbîrcită se aseamăna cu cea a unei broaște țestoase. Numai ochii mici îi mai dădeau viață. Într-o mîină avea un evantai iar jetoanele le arunca cu cealaltă. Lîngă el stătea un bărbat cu un caiet de notițe în față. Nota cu hărnicie toate numerele care ieșeau. Un tip care voia să construiască un sistem pentru a păcăli întimplarea oarbă. La o altă masă, un arab pierdea fără să-și schimbe mimica cînd jetoane în valoare de zece mii de franci. Dar pe fața jucătorilor nu se vedea nici un fel de bucurie. Cu toții stăteau încoordați, rigizi și urmăreau dansul în cerc al bilelor strălucitoare în ruletă. Nimeni nu comunica cu nimeni, cu toții erau închiși în ei înșiși, prinși de joc.

M-am retras la o masă unde se juca Black Jack. Un joc care în copilăria mea se numea „Două'sunu“, cel puțin acasă la Viby unde, în timpul verilor, obișnuiam să-l joc în podul cu fîn al grajdului împreună cu niște

pierde-vară mai tineri ai satului atunci cînd mă sustrăgeam privirii aspre a tatălui meu. Îmi veni în minte o întimplare cu Herbert Tingsten. Odată a avut invitată la masă o fată tînă. Cînd a întreat-o cîți ani are, ea i-a răspuns „douăzeci și unu”. „Păi, asta nu-i nici o vîrstă, replică Tingsten, ăstai un joc de cărți”.

De dragul de-a privi am pus zece franci, dar de obicei nu aveam noroc decît la pierdut, ceea ce mi-a întărit atitudinea mea față de jocurile de noroc.

La o masă stătea Richard. În spatele lui era Estelle. Dar el avea mai mult noroc decît mine. O grămadă rotundă și mare de jetoane din plastic se afla lingă mîna lui stingă, iar el, sistematic și hotărît, le punea pe postavul verde al mesei.

La o altă masă Victor pierdea și Anne nu părea deloc amuzată. Frumoasă la suprafață, dar sub această fațadă se ascundea un adevărat contabil de bancă, mă gîndii eu. Așa o descriu cu toții. Înțeleg de ce nu-i place că Victor cheltuiește banii cu atîta ușurință.

David era la bar, sau mai exact stătea aplecat peste tejgheaua de lemn, istovit. Evident că nici el nu era amuzat. Dar cel care era cel mai fascinat și mai absorbit de jocul său era Alan Gaynor. Stătea lingă masa înaltă unde se jucau cele mai mari mize. Iar jetoanele de lingă el erau roșii, în valoare de zece mii de franci. Aproximativ la fel de mult în coroane suedeze. Și pierdea. Am înțeles de ce Abie nu fusese încîntată că plecăm la casino. Dar era bogat și va recupera din vînzările de artă ceea ce pierdea la caruselul casinoului de la Divonne.

— Johan, auzii eu vocea lui Victor în spatele meu. Asta e pentru stimularea apetitului înainte de dineu. Să primească și sufletul pe ale lui, sau nu ? Puțină tensiune ne trebuie și nouă în toată această monotonie. Dar acum mergem acasă. Ai spart banca ?

Am dat din cap că nu și el rîse, dispărînd pentru a-i căuta pe ceilalți oaspeți ai săi.

Era cald și am ieșit pe holul în care dădeau sălile de joc ca să-i aștept pe ceilalți. M-am așezat pe un scaun

în spatele unui stativ cu o sculptură în bronz reprezentând o femeie care cînta la harpă.

— Și americanul ? am auzit eu o voce de cealaltă parte a femeii de bronz.

Erau doi crupieri care fuseseră înlocuiți cu siguranță.

— A pierdut din nou. Astă seară, cincizeci de mii, și acum o săptămînă aproape o sută de mii.

— Spune și tu... Narcotice, bordeluri...

— Poate că-i mai bine să te apuci de asta în schimb, se auzi primul glas rîzînd. Da, dar nu narcotice !

Apoi veni Victor. Ca un bun păstor a reușit să-și adune toate oițele. Și am ieșit afară la mașini. Dar tot timpul drumului m-am gîndit la care dintre cei doi americani se refereau crupierii. Americanul care pierdea banii, să fi fost Alan Gaynor ?

Acasă la Victor seara continuă în aceeași atmosferă destinsă în care începuse. M-am întors la hotel înainte de ora unu. Am băgat nasul în barul de la etajul 18 și am privit prin fereastra mare luminile Genevei strălucind ca niște jerbe de foc în întunericul de jos. Dar încăperea lungă și îngustă era goală. Doar cîțiva americani în costume dungate, cu cămăși albe, stăteau la una din mese.

Cînd am dat să intru în camera mea, doi arabi plictisiți stăteau fiecare pe cite un scaun în fața ușii vecinului meu. Erau „căptușiți“ bine pe sub sacouri, iar în urechi aveau dopuri de plastic. Cu siguranță că locuiam perete în perete cu vreun potentat care avea gardă personală. Mda, nu strică, oricum. Cînd li curge stăpînului, li pică și supusului. Dacă vecinul meu este păzit atunci profit și eu de asta. Dar din păcate, sau mai bine zis, mulțumescu-ți ție doamne că n-am ajuns atît de departe în viață încît să am nevoie de gardă corporală. Dar cine știe ! mă gîndii în timp ce mă strecuram sub așternut în patul lat. Poate va veni și ziua aceea. Și la acest gînd reconfortant am adormit.

A doua zi m-am trezit tîrziu, la orele zece. În mod normal mă trezesc la orele șase, indiferent cînd mă culc și întotdeauna am invidiat oamenii care au somnul bun.

Pe de altă parte însă sînt obosit serile, așa că se echilibrează.

Acum îl voi suna pe Victor să-i mulțumesc pentru ospitalitate și să-i spun că plec acasă. Nu mai exista nici o posibilitate să cheltuiesc mai mulți din banii lui Jens Stenberg. Am vorbit cu Victor și l-am întilnit pe Gaynor și pe ceilalți. Nu erau indicii că ar exista falsificări ale tablourilor lui Victor. Cel puțin nu le-am putut descoperi. Jens ar trebui să se ocupe singur de chestiune dacă nu mă crede. Eu mi-am făcut datoria.

Am dat un telefon să-mi aducă micul dejun și am căutat numărul de telefon al lui Victor în carnetelul meu de buzunar. A sunat o dată și încă o dată. Îmi răspunse o voce în franceză. Am bănuț că era valetul.

— Nu, domnul Andersky nu poate vorbi la telefon acum.

— Puteți să-i transmiteți că a sunat domnul Homan. Mă voi întoarce în Suedia azi și doresc doar să-i mulțumesc pentru ospitalitate.

La celălalt capăt al firului s-a lăsat tăcerea pentru o clipă. Atît de adîncă era tăcerea încit am crezut că s-a întrerupt legătura.

— Alo, am spus eu într-un tîrziu. Mai sînteți pe fir ?

— Da, sînt aici. S-a întîmplat ceva îngrozitor. Domnul Ford a murit. Și-a tras un glonț în timplă în noaptea aceasta. O întîmplare îngrozitoare, domnule !

CAPITOLUL XII

— E vina mea. Eu l-am ucis.

Victor Andersky mă privea cu ochii îmbătrîniți, obosiți. Stătea prăvălit grămadă în fotoliul alb și pentru prima oară am remarcat că avea șaptezeci de ani. Ridurile din jurul ochilor se adînciseră. Trăsăturile din jurul gurii se șterseseră. Ca și cum fața lui s-ar fi resemnat, obosită să mai fie tînără. Prin ușa de sticlă întredeschisă ce dădea înspre terasă se auzea ciripitul păsărilor. Soarele străiu-

cea iar lacul Geneva scînteia albastru-verzui în spatele coloanelor romane. Victor părea mai scund decît înainte. Ca și cum s-ar fi scufundat în el însuși. Bucuria de viață și vitalitatea sa debordantă dispăruseră.

— Tu ești cel care?... Nu mi-am continuat ideea.

— Bineînțeles că nu, se răsti el. David... David s-a sinucis. Dar a fost vina mea. Vina-i a mea. L-am forțat prea mult. Am avut pretenții prea mari de la el, am avut așteptări exagerate în legătură cu el. Și el a descoperit că nu le poate împlini, așa că nu a mai rezistat. Iar eu, care în naivitatea și prostia mea credeam că David voia să trăiască și să se amuze înainte de a începe să lucreze serios, continuă Victor încet, ca și cum ar fi vorbit pentru sine însuși. Că totul se datora faptului că îi venea greu să se concentreze. Dar nu asta era! David pur și simplu nu a putut, nu era suficient de talentat. M-am înșelat. Și acum nu a reușit să o recunoască față de sine. Nu a mai suportat.

Apoi tăcu. Privi înspre grădină.

— Era minciuna vitală care nu mai ținea, continuă el apoi, încet și gînditor. David trăia dintr-o iluzie. O iluzie pe care eu o creasem. Cînd, la sfîrșit, a înțeles că nu putea să fie la înălțimea ei, lucrurile nu au mai mers. Cred că, dacă ar fi trăit în altă parte și nu aici, acest lucru nu s-ar fi întîmplat. Aici contrastul a devenit prea mare. Eu eram cel care am reușit, cel care am devenit ceva. Într-un fel el a împrumutat de la mine foc și strălucire pentru ca pînă la urmă să se ardă atunci cînd el însuși a vrut să se autodepășească.

— Cum s-a întîmplat?

— Ironia este, spuse Victor, de ca și cum nu ar fi auzit întrebarea mea, că a făcut-o la mine acasă. Deși era logic, bineînțeles... În pivnița casei care „trîmbițează” succesele mele. Ieri seara David era printre ultimii care a plecat de la mine. Un sfert de oră mai tîrziu, cînd era o liniște deplină în casă, flașneta cea mare de jos din pivniță a început să cînte *An der Schönen blauen Donau*.

— A cîntat flașneta, în mijlocul nopții?

Victor dădu din cap afirmativ.

— Poate că îți mai amintești că a început să cînte și în seara cînd am stat la cină. Nu m-a surprins că s-a întimplat ceva cu mecanismul ei. Nici Alan Gaynor și nici eu nu am putut descoperi hiba. Așa că uneori începe să cînte singură, o pornește de capul ei. Basson, valetul, s-a dus împreună cu Anne să oprească flașnetă și atunci... atunci l-au găsit acolo. Întins pe podea cu un pistol în mînă. Era mort iar flașnetă cînta tare și strident. Victor tăcu, nu mai putea articula.

Trebuie să fi fost un șoc îngrozitor pentru el, mă gîndii eu. Să cobori în pivniță în mijlocul nopții și să dai peste David mort. Favoritul lui, cel în care a crezut atît, cu care se purta ca și cu un fiu. Acolo l-au găsit pe David prăbușit cu un pistol în mînă. Cinicul și decadentul David, romanul din perioada de amurg a Imperiului, stătea întins sub arcadele vilei romane ce se afla de atîta vreme pe dealul de lîngă lacul Geneva. Într-un fel ciclul se încheiase.

— Și cînd am telefonat la poliție, continuă Victor cu vocea scăzută, a revenit Alan Gaynor. Își uitase servieta. După aceea a venit și Richard. A auzit flașnetă cîntînd și a crezut că făceam o petrecere sexi, cu destrăbălare și băutură. Victor zîmbi fără voie. Dar nu era vorba de așa ceva, spuse el cu seriozitate. Chiar dimpo:rivă.

— N-ai auzit împușcătura ?

— Zidurile sînt foarte groase iar muzica flașnetei înghițea orice alt zgomot. Poate că flașnetă s-a declanșat în momentul în care a apăsat pe trăgaci. Sau poate că împușcătura a provocat o vibrație care a declanșat mecanismul, sau poate că David a dat drumul flașnetei ca o ultimă grimasă pe care a făcut-o vieții.

— Și ești sigur că a fost sinucidere ?

Victor a ridicat capul și m-a privit.

— Dacă sînt sigur, spuse el încet. Ce vrei să spui ? Să fi fost... să fi vrut cineva...

— Nu vreau să spun deloc că ar fi fost ucis, spuse repede. Deloc. Atîta doar că ieri am luat masa cu David și nu mi s-a părut deloc că ar fi fost deprimat. După aceea am mers împreună la atelierul lui și am văzut o parte din lucrările sale. Mi-a povestit de planurile pe care le avea pentru expoziția pe care urma să o deschidă destul de curînd. De aceea mi se pare atît de neverosimil ca el să-și fi luat viața tocmai acum.

— I-ai văzut lucrările ? Lucrările pentru expoziție ?

— Nu, erau întoarse și așezate de-a lungul pereților. N-a vrut să mi le arate. Dar erau și alte lucrări. Copii după Chagall și mulți alții.

— Chagall ? Și mai cine ?

— Braque, Matisse și Chagall. Și altceva nimic. A, ba nu, și Dali.

Victor se așină din nou în fotoliu.

— Vezi tu, spuse el apoi, a copia este un lucru, iar a crea este cu totul altceva. Și el nu a vrut să-ți arate lucrările pentru expoziție deoarece nu era nimic de arătat. David era maniacodepresiv. Uneori era foarte deprimat. Vedea totul în negru. Iar alteori era totul roz. Oscila între extreme. Și oare nu așa este : atunci cînd cineva se hotărăște să se sinucidă devine mai liniștit, mai calm ? Hotărîrea fusese luată. Și atunci, de fapt, totul putea părea destul de plăcut, toate problemele urmînd să fie date astfel la o parte. După aceea totul a fost altfel.

— Ce vrei să spui ?

— Cînd Anne și Basson au coborît în pivniță ușa era închisă pe dinăuntru. Poate că îți amintești că este vorba de o ușă veche, din scînduri late. Iar în interior se află un zăvor, o bară care este prinsă în două cîrlige mari de fier. Nu există nici o posibilitate de a o închide pe dinafară. Iar David închisese ușa cu birna respectivă.

— Dar cum au intrat ei înăuntru atunci ?

— Se poate intra cu ajutorul unei rigle de fier înguste care poate fi strecurată prin crăpătura ușii îndepărtînd astfel bara, care cade. Am făcut această riglă

de fier pentru orice siguranță. De exemplu dacă s-ar fi închis un copil înăuntru. Și oare nu tot asta s-a întâmplat, continuă el încet. Un copil s-a închis pe dinăuntru și nu a mai putut ieși afară.

— Deci birna nu poate fi pusă pe ușă dacă ești în afara camerei ? Adică să închizi ușa pe dinafară ?

— Bineînțeles că nu merge. Victor mă privi mirat. Acea birnă trebuia prinsă în cele două cirlige de fier. Aceasta poate fi îndepărtată din afară, dar în nici un caz nu poate fi pusă din afară, deoarece ea stă jos lângă ușă cind nu e pusă. Iar pivnița nu are nici fereastră și nici alte uși. Poliția a cercetat camera cu foarte multă atenție și nu a descoperit nimic suspect. Dacă tu crezi cumva că cineva l-ar fi împușcat pe David și apoi ar fi fugit prin căminul deschis... Poliția a spus că a fost vorba de o sinucidere și cazul a fost clasat.

— Ce s-a întâmplat cînd au dat peste David ?

— Basson m-a chemat pe mine, bineînțeles. Am fugit repede jos, după care am sunat la poliție.

O ușă se deschise în spatele meu. Anne intră în cameră. Era îmbrăcată în negru și arăta ca și cum nu ar fi dormit. Palidă, trasă la față și cu ochii plinși.

— Nu pot să înțeleg, spuse ea. E atît de ireal !

— Nici unul din noi nu poate înțelege, micuța mea. Victor îi întinse mîna.

Ea se îndreptă spre el și se așeză pe brațul fotoliului.

— I-am spus lui Victor că nu este vina lui, spuse ea încet, și îi mîngîie părul alb. Dar nu vrea să mă asculte. La vina asupra lui. Dar David avea o personalitate slabă, spuse ea tăios. Nu a rezistat, nu și-a atins scopul. Și-a pierdut pămîntul de sub picioare. Plutea prin viață și visa la marele lui succes. Și cînd și-a dat seama că nu avea suficientă forță și talent atunci nu a mai vrut să privească realitatea în față. Nu a mai putut suporta ideea că nu se poate realiza.

Poate că David era o ființă slabă, mă gândii eu, în timp ce o priveam. Dar tu în nici un caz. Tu ai atât forța cât și puterea de a supraviețui. Iar în adîncul tău îl disprețuiești pe acela care nu este suficient de tare. Jens avusese dreptate, la fel și David. Anne era o ființă tare. Cum este diamantul sub înfățișarea lui delicată.

— Da, da, spuse Victor resemnat. Poate, că ai dreptate. Nu știu. Dar David era talentat. Ar fi putut ajunge departe. Poate că a fost greșeala mea că m-am ocupat de el. Ar fi fost mai bine dacă s-ar fi luptat singur, dacă ar fi dus-o greu, așa cum am dus-o noi la început.

De afară se auzeau voci și Richard Bengtsson intră. Părea întristat și el și era neobișnuit de tăcut.

— Am venit doar să văd dacă aş putea să fiu de folos cu ceva, spuse el, și o sărută pe Anne pe obraz.

— Ce drăguț din partea ta! Victor îi zîmbi palid. Nu, din păcate nu mai putem face nimic pentru David. Poliția a fost aici și l-au luat. Un singur lucru nu înțeleg. Oare de unde a făcut rost de pistol? Dar poate că toți americanii poartă asupra lor un pistol.

— Da, spusei eu, și mă ridicai de pe canapea. Mă întorc la Geneva, după-amiază iau avionul spre casă.

— Atunci poți să vii cu mine pînă în oraș, spuse Richard. Mergem mai întîi la mine să mîncăm ceva, e ora prinzului. După aceea plecăm. Dacă e cumva ceva dați-mi un semn, spuse el Annei și lui Victor.

— Ce poveste diabolică, spuse Richard cînd am ieșit în soare, pe strada pavată cu pietre din fața casei lui Victor.

— Și acum, după ce a murit, pot să-ți spun că David nu mi-a plăcut niciodată. Romanii spuneau că nu trebuie să-i vorbești de rău pe morți, dar există totuși limite. Era un diavol! Un afemeiat! Dar nu trebuia să aibă o asemenea moarte! Să se împuște într-o pivniță romană veche, pe muzica unui vals vienez scîrțîit de o flașnetă... nu doresc nimănui o asemenea moarte.

Richard și Estelle locuiau la cinci minute de Victor. În comparație cu vila de la malul lacului, cu templu

roman și cu piscină, casa lui Richard era simplă. Era situată într-o mică piațetă cu o fântină arăziană. Fațadele caselor erau mici și priveau de sute de ani piațeta în care un stol de porumbei albi își luau zborul sub cerul albastru ori de câte ori ceasul din turnul gri de piatră al bisericii bătea orele douăsprezece.

Am urcat treptele scării de piatră, Richard deschise ușa și am intrat într-o cameră de zi spațioasă cu vedere înspre piațetă. Pe pereți nu atirneau nici Picasso, nici Miró ca la Victor acasă. Aici erau portrete de familie, înghesuite în rame triste, aurite. Probabil rude din partea Estellei, mă gândii eu și privii pe melancolicii carolingieni și pe gustavienii cu ten deschis și ochi bulbucați. De-a lungul pereților erau înșiruite, ca niște flori, scaune în stil rococo țărănesc, iar pe peretele îngust al camerei domina un grup de canapele în stil gustavian.

— Estelle este extrem de șocată, spuse Richard, și de aceea e bine că ai venit cu mine. Are nevoie să vorbească cu cineva, cu cineva din afară.

Dar Estelle nu-i împărtășea părerea. De acolo de unde stăteam, pe covorașul roșu afgan pe care bătea soarele, prin ușa întredeschisă care se afla între două biblioteci conținând volume din secolul al XVIII-lea, legate în piele și gravate cu aur, se auzea clar vocea ei. Slab, dar totuși clar.

— Nu vreau, refuz. Nu ai nici un drept să aduci pe nimeni acasă. În nici un caz după tot ceea ce s-a întâmplat. Și știi că tu ești criminalul. Tu ești cel care l-a împușcat. După aceea a început să plîngă cu sughițuri, isteric.

Mă simțeam prost și nu intenționeam să trag cu urechea, să aflu ceva din intimitatea căsniciei lor, dar nu aveam ce face, pentru că de unde stăteam se auzea totul. Deși ceea ce era straniu în toată afacerea asta era că David Ford se sinucisese și că Victor lua vina asupra sa în timp ce Estelle îl acuza pe Richard de crimă. O sinucidere și doi ucigași ! Era o ecuație care nu se potrivea.

CAPITOLUL XIII

— E păcat de Victor, spuse Richard tăind capacul oului, pe care tocmai voia să-l mănânce, cu un cuțit ascuțit, ușor și elegant. Ca un chirurg sau ca un călău.

Nu știu de ce, atunci la masă am făcut asociații atât de ciudate. Poate că din cauza morții lui David acolo, în cripta veche romană ! Sau, poate că din cauza cuțitului elegant de argint din mina păroasă și puternică a lui Richard ! Am dat din cap, am îngăimat ceva neclar, cu gura plină. Locul Estellei a rămas gol. Richard spunea că o doare capul, că avea migrenă.

— El îl iubea pe băiatul ăsta, continuă Richard, și umplu din nou paharul cu vin rosé rece, aburind. Dar înțelege-mă bine, îl iubea ca pe un fiu sau ca pe un frate mai mic, dacă vrei.

Am dat din nou din cap afirmativ. Înțelegeam.

— Victor credea în el, sublinie. Și ce-a primit în schimb ? Nici un rahat ! David s-a sinucis și, colac peste pupăză, chiar în casa lui Victor. Ca să nu mai vorbim de ce era între David și Anne.

— Vrei să spui că ?... Și mi-am amintit de prima seară când am fost invitat la Victor. Afară pe terasă, când miinile lui David și ale Annei se căutau pe sub masă, ca doi fluturi albi în întuneric...

— Nu vreau să spun nimic, zise Richard scurt și întinse mâna să ia un alt ou fierț, cu coaja maronie.

-- Rhode Island, spuse el ca pentru sine și privi oul. Am avut asemenea găini un timp. Găini bune de carne. Mari și grase, dar ouau mai puțin decât găina Leghorn. Deși nu mi-au plăcut niciodată, vreau să spun găinile Leghorn. Sint pretențioase într-un fel. Nervoase și pretențioase ca domnișoarele. Nu, fir-ar să fie, ce prostii spun. Dar cred că este foarte urât să faci rău când ți s-a făcut bine. Să iei nevasta unuia s-a mai întâmplat. Presupune o oarecare obraznicie. Trebuie să fie doi pentru asta, așa cum se spune. Dar dacă ne gândim la cât bine i-a făcut Victor lui David, da, vreau să spun până când David a

murit... Probabil că Anne a început să nu se mai simtă bine în căsnicia ei. Și tăcu. Privi trist paharul gol.

Am tăcut și eu, plin de tact. Dar mă gindeam că dragostea este oarbă, că cel care este înșelat află de obicei ultimul. Sau poate că greșesc... Oare Victor știa că Anne avea sau avusese o legătură cu David chiar sub ochii lui? Probabil că dragostea lui pentru Anne nu-l orbise totuși încă de tot. Dar atunci sentimentele sale pentru David ar fi fost influențate, s-ar fi schimbat din roșu în negru, ar fi trecut de la dragoste la ură. Și mă gindeam la ce îmi povestise David. Că el și cu Anne se cunoscuseră cu mult înainte ca ea să-l fi întâlnit pe Victor. Că el a prezentat-o pe Anne lui Victor, la rugămintea acesteia, și că apoi ea l-a părăsit, copleșită fiind de strălucirea lui Victor.

— Am luat masa cu Anne ieri, continuă Richard în timp ce mînca oul cu o linguriță de argint, care aproape dispărea în mîna lui. Da, ne-am văzut doar. Era în noul hotel-american, care nu-mi place. Arată ca un monolit. Ea îmi spunea că Victor îmbătrînise, că e bătrîn și impotent.

— Impotent?

De mirare am lăsat lingurița din mînă. Bineînțeles că acest lucru se poate discuta îndelung între prieteni, dar îmi era greu să cred că frumoasa Anne și-ar pune inima pe tavă în fața lui Richard.

— Nu mă înțelege greșit, spuse el, și ridică mîna. Nu în sensul obișnuit al cuvîntului. Ea se referea la munca lui și la viața lui în general. Capacitatea lui artistică a început pur și simplu să apună. Puterea de creație i se scurgea printre degete, ceea ce începuse să-i afecteze buna dispoziție și viața în general. Probabil că acest lucru este legat de accidentul cerebral pe care l-a avut. Nu știu de ce mi s-a destăinuit, dar cred că simțea nevoia să vorbească cu cineva, iar eu o cunosc atît pe ea cît și pe Victor încă de cînd ne-am mutat aici. Eu privesc totul din afară. Și, în plus, Anne nu făcea din asta o dramă, povestind doar în treacăt. De fapt, ne întîlniserăm pentru a organiza sărbătorirea zilei de naștere a lui Victor. Împlinește șaptezeci de ani peste cîteva luni și Anne s-a gîndit la o

Întreagă istorie. Felicitări din toată lumea și celelalte. Pentru că Victor se amuză copilărește atunci când este admirat și prețuit. Cred că de fapt niciodată nu l-a suferit pe Picasso tocmai pentru că era mai bun decât el și nu putea suporta această idee. Și egocentric cum e nu cred că ar fi acceptat ca Anne să-l înșele cu un altul. Mai ales cu David ! Poate că asta era cauza crizei artistice prin care trecea.

Asta înseamnă că Victor avea un motiv, mă gândii eu. Dacă David ar fi fost ucis, Victor ar fi fost candidatul numărul unu la crimă. O soție tinără și un bărbat bătrîn. Un iubit tinăr. Poc. Și iubitul cade mort. Am alungat imediat acest gând deoarece poliția stabilise că era vorba de o sinucidere. Și, în plus, David s-a sinucis într-o încăpăre cu o singură ieșire și fără ferește. Iar ușa era închisă pe dinăuntru și se putea deschide dinafară numai cu ajutorul unui instrument special.

— Ai fost acolo ieri seară ?

Dădu din cap afirmativ.

— Am fost să plimb câțelul imediat ce ne-am întors acasă. În timp ce mă plimbam am auzit deodată flașnetă care a început să cinte. Și am fugit la Victor. Credeam că ei au continuat petrecerea și după ce Estelle și cu mine ne-am retras. M-am întilnit, în hol, cu Victor care era palid ca un cadavru și mă privea fix ca și cum nu m-ar fi recunoscut. Mi-a spus : „David este mort. Jos în pivniță. Am sunat la poliție”. După care mi-a întors spatele și a dispărut.

— Ce-ai făcut atunci ?

— Am fugit jos în pivniță. Ușa era deschisă și acolo înăuntru zăcea David. Avea un pistol în mînă și nu era o imagine frumoasă. te asigur. Pe jos era plin de singe, iar jumătate din capul lui David nici nu mai exista. Am urcat și m-am dus la toaletă unde am vomat. În drumul meu l-am întilnit pe sârmanul Basson.

— Cine ? Valetul ?

— Exact. Era șocat. Cu toate astea mi-a povestit că în timp ce își vedea de treburile lui în bucătărie a auzit

flaşneta care a început să cînte. Dar el era obișnuit ca aceasta să pornească de la sine uneori așa că s-a dus jos în pivniță ca s-o oprească. Anne, de altfel, îl rugase chiar să o facă. Cînd a ajuns jos, ușa era închisă pe dinăuntru. Dar el și cu Anne au reușit să o deschidă și în clipa aceea l-au văzut pe David. Apoi a fugit sus să-l aducă pe Victor, dar nu l-a găsit.

— Cum nu l-a găsit ? Doar Victor nu era în pivniță !

— În timp ce Basson urca scările ca să-l aducă pe Victor din dormitor, acesta cobora din salon în pivniță. Așa că n-au trecut unul pe lângă celălalt. Victor voia să oprească și el flașneta pentru că sărmarul Basson bineînțeles că n-a mai făcut-o, în toată hărmălaia aceea.

— Apoi a venit Alan Gaynor ?

— Își uitase servieta. Era vorba de un contract pe care Victor îl semnase și pe care trebuia să-l trimită la New York.

Amuzant, mă gîndii eu, dacă poate să fie ceva amuzant în ceea ce privește o crimă. Dar fapt era că la cîteva minute după ce David s-a împușcat în pivnița soțului iubitei lui, vine Richard care îl urăște pe David și care bănuiește că Estelle și cu David au mai multe interese comune în viață în afara artei și tot acolo vine și Alan Gaynor, care și el are o soție la fel de frumoasă, Alan Gaynor care joacă la cazinoul din Divonne din cauza unei iubiri nefericite și neîmpărtășite.

Discuția noastră nu a mai fost interesantă în continuarea mesei. Richard a mîncat repede, neglijent, iar eu nu aveam alte lucruri de adăugat. David era mort. O sinucidere tragică a unui artist tînr și probabil talentat care avea un singur păcat, acela de a iubi viața mai mult decît alții. Iar sarcina mea se încheiase. Nu reușisem să aflu nimic care ar fi putut sprijini bănuielile vagi ale lui Jens Stenberg în ce privește falsificarea tablourilor și tipărirea litografiilor în serii duble. Doream doar să mai aflu care era relația lui David cu Estelle. Dar nu am întrebat nimic. Pînă și curiozitatea mea avea limite.

Cînd Richard m-a lăsat la hotel bătîndu-mă prietenește pe umăr, soarele se înălțase sus pe cer. Era cald, aproape

înăbușitor, iar avionul pentru Stockholm decola abia pe la orele 18. Am urcat în cameră, mi-am luat costumul de baie și un prosop lung. Am coborât, cu liftul, la bazonul de înot. Și am avut noroc. În ciuda căldurii și a soarelui care dădea reflexe argintii strălucitoare mozaicului albastru-deschis al bazonului, am găsit o masă liberă și un șezlong. Am întins prosopul pe șezlong și m-am așezat să moțâi la soare. Vântul mă mîngîia pe corp iar conversația de la mesele din jurul bazonului era la fel de adormitoare ca zumzetul bondarilor într-un lan de trifoi. Din cînd în cînd se mai auzea clinchetul cîte unui pahar, de asemenea cîte un rîs, iar jos, pe stradă, cîte un claxon de mașină.

Da, mă gîndeam eu lăsîndu-mi trupul alb ca zăpada să se relaxeze sub razele de soare. Așa este viața. Ziua ești un artist tînăr și promițător iar, în noaptea următoare, mort și rece sub bolta unei pivnițe. Asta îmi spusese și Victor. David nu a putut suporta ideea că nu era „mare“, că talentul și puterea sa de creație nu puteau atinge obiectivul pe care Victor i-l propusese. Victor Andersky l-a ridicat pe David Ford pe culmile muntelui, l-a lăsat să privească „țara făgăduinței“ și i-a promis că totul îi va aparține. Dar asta nu s-a împlinit. David a trebuit să coboare din nou cu mîinile goale.

Poate că există un avantaj în a nu ținti prea departe, mă gîndii eu, în a-ți înțelege limitele proprii de la bun început. Eu însumi ar fi trebuit să devin doctor în Istoria artelor. Să ajung profesor poate, sau șef al Muzeului de artă națională. Dar golul, sau, mai bine zis, lipsa tăriei mele de caracter a determinat un alt curs al lucrurilor iar teza mea de licență a rămas la stadiul de introducere a unei lucrări despre Fahlcrantz. Nu voiam însă să mă amărăsc. Mă simțeam destul de bine și eram mulțumit cu antichitățile mele, trăind într-o lume în care nici o zi nu semăna cu cealaltă.

Se făcuse prea cald la soare. M-am ridicat și m-am dus la marginea bazonului de unde am sărit în apa răcoasă și clară, plonjînd de-a lungul fundului bazonului. Ca un rechin, îmi puteam privi umbra sub mine. Am

revenit la suprafață iar soarele mă orbi atît de tare încît mă lovii de un corp mlădios, strălucitor.

— Pardon, doamnă, spusei și îmi ștersei apa de pe ochi.

Ea mă privi supărată, cu ochi mari violet-albaștri. Dar după aceea zîmbi.

— Johan Homan. Ne-am întîlnit ieri. Nu vă amintiți ?

Bineînțeles că îmi aminteam. Era una dintre cele trei „flăcări“ pe care le-am întîlnit la Victor, frumoasa soție a lui Alan Gaynor.

— Bineînțeles, spusei. Îmi pare rău că nu v-am văzut din cauza apei.

— Nu face nimic. Nu m-a deranjat. A înotat spre marginea bazinului.

— Hai să bem ceva, spuse Abie Gaynor în timp ce urca scărița îngustă a bazinului. Se plătește amendă aici dacă te lovește cineva în bazin.

Era înaltă și slabă, îmbrăcată într-un bikini roșu, care era susținut de niște șireturi albe. Pe umeri îi atirna părul lung și negru.

— Cu multă plăcere, spusei eu, și am ieșit din bazinul care strălucea în lumina soarelui, mi-am supt burta și mi-am îndreptat spatele.

Cînd au sosit șprîturile în paharele înalte — vin alb cu gheață și cu mult sifon, deasupra cu o felie de lămîie — mă privi cu seriozitate.

— Urit ce s-a întîmplat cu David ! Dar mi-am închipuit că așa va fi.

— Ce ? Că se va sinucide ?

— Poate că nu asta, dar mi-am imaginat că se va întîmpla ceva.

— De ce ?

Ea dădu din umeri.

— Victor este foarte gelos, îngrozitor chiar. Și, pe deasupra, mai e și vanitos ca un păun. El este Artistul. Artist cu „a“ mare. Cel mai mare după moartea lui Picasso. Preocupat în mod copilăresc de măreția sa. Și nimeni nu-l poate umili. Mai adaugă la asta că are un caracter extrem de pasional. Programat emoțional. Trece

de la o extremă la alta, de la dragoste la ură. Face parte din temperamentul său de artist. Și, de asemenea, mai adaugă că, în urma accidentului cerebral, el nu mai este același de odinioară, a devenit foarte instabil. Iar Richard Bengtsson este ca un vulcan care nu-i activ dar care oricând poate erupe. Credeam că toți scandinavii sînt reci și raționali. Dar îi cunosc destul de bine atît pe Richard cît și pe Victor pentru a înțelege că este vorba doar de o idee preconcepută învechită, de un clișeu. Sau poate că ei sînt italienii Suediei, sicilienii voștri, spuse ea zimbînd.

— Dar ce are asta de-a face cu David ?

— David era ca un copil în casa lui Victor și apoi era și profesorul Estellei... Și nu numai în domeniul artei... Ca să vorbim de drama triumghiului, zîmbi ea din nou, iar dinții ei albi îi străluceau ca unei pisici. O pisică leneșă care se mulțumea să povestească ceea ce știa.

— David se duce și se culcă cu Anne, continuă ea, iar ochii ei violet-albaștri se întunecară. Gîndește-te ce s-ar întimpla dacă Victor ar da peste ei. „Fiul“ lui are deci o legătură de amor cu soția lui. Și în plus tot „fiul“ lui are o poveste de dragoste cu Estelle. Pot să înțeleg acest lucru, pentru că a fi căsătorită cu Richard nu este chiar o plăcere. Este o situație interesantă, spuse ea, aproape chiar amuzantă. Dacă toți ar fi știut totul despre ceilalți, Victor și cu Richard ar fi trebuit să-l urască pe David și atît Anne cît și Estelle ar fi trebuit să-l deteste pentru că le-a fost necredincios.

Am supt încet unul din cuburile de gheață din pahar.

— Interesant, spusei. Deci, dacă David nu s-a sinucis, atunci trebuie să fi existat cel puțin patru persoane care aveau motive să-l urască de moarte.

— Exact, spuse Abie Gaynor. Dacă bineînțeles nu s-a sinucis.

— Poliția a stabilit deja asta. Ușa fusese închisă pe dinăuntru, iar încăperea nu are ferestre și nici o altă ieșire. La bun început a fost un vechi mormînt, apoi o pivniță.

— O pivniță veche, da. Pe care se construise o vilă română. Dar gîndește-te, poate că există ieșiri pe care nu le cunoaște nimeni în afară de cel care a restaurat casa ! Imaginează-ți că vechii romani, pe vremuri, s-ar fi gîndit că ar fi practic să poți dispărea discret în momentul în care ar năvăli barbarii și germanii !

— Vrei să spui că Victor... ?

— Deloc, zimbî ea. Doar atît vreau să-ți spun că David, mai devreme sau mai tîrziu, ar fi avut probleme, probleme mari, dacă nu s-ar fi sinucis.

— Dar de la o relație amoroasă nu trebuie să se ajungă neapărat la crimă, nu ?

— Nu, și nici nu s-a întîmplat așa. Dar el a creat o situație de nesuportat în care erau implicate patru persoane. Mai devreme sau mai tîrziu tot s-ar fi întîmplat ceva. David avea o putere de atracție deosebită la femei, într-un fel chiar animalică. Îl cunoșteam destul de bine, spuse ea încet. L-am cunoscut la Paris, deși cu mulți ani în urmă.

— Hei, iubito ! Iartă-mă că am întîrziat.

M-am întors. Era Alan Gaynor, îmbrăcat într-un costum bleumarin, cu cămașă albă. Și avea o servietă. Cea pe care o uitase la Victor ?

— Ar trebui să ai costum de baie pe tine, spuse Abie.

— Pentru a fi la fel de lipsit de responsabilitate și leneș ca voi ! oftă el și se așează într-un scaun, deschizîndu-și vesta și nasturele de sus al cămășii lărgind nodul de la cravată. Părea obosit sub soarele care ardea.

— Cum a fost ? întrebă Abie. Te-ai descotorosit de Picasso-ul tău ?

Alan dădu afirmativ din cap și comandă o bere.

— Mai mult. A mers mai bine decît m-am așteptat. Oamenii au început să înțeleagă că prețul aurului oscilează, dar că arta, cel puțin cea pe care o vînd eu, are un singur curs, în ascensiune.

— La ce oameni te referi ?

— La arabi, bineînțeles, spuse Abie. Unii dintre ei au început să cumpere artă universală.

— Dar numai lucrările cele mai bune, interveni Alan și bău din berea rece pe care un chelner îmbrăcat în alb i-o pusese pe masă. Cumpără tablouri de Picasso și bijuterii de la Fabergé.

— Nu-l uita pe Victor, spuse Abie. Nu ai un client anume care vrea să cumpere numai pînze pictate de Victor ?

Alan se întunecă la față.

— Clienții mei și ceea ce cumpără ei nu sînt un subiect de discuție, spuse el scurt. Scuză-mă, zîmbi el și mă atinse ușor cu mîna. Nu vreau să fiu neprietenos. Dar în profesia mea discreția este la fel de importantă ca pentru un director de bancă elvețian. Nu mă interesează în ce anume își plasează oamenii banii. Eu nu-i întreb și, în primul rînd, nu povestesc. Dacă un client are încredere în mine și în ceea ce îi vînd, atunci nu-l dezamăgesc. O tranzacție rămîne o afacere între mine și cumpărător.

El își ridică paharul și zîmbi. Dar zîmbetul lui nu era la fel de autentic ca strălucirea aurului din care era făcut ceasul Rolex pe care îl purta la mînă.

— Ai fost și tu acolo ieri seară, după aceea ? îl privii eu întrebător.

Dădu din cap afirmativ.

— Îmi uitasem servieta și aveam nevoie de ea acum înainte de masa de prînz, așa că a trebuit să mă întorc înapoi. A fost îngrozitor, spuse el încet. Victor era total șocat. Niciodată nu am înțeles cît de mult însemna David pentru el. Dar e atît de stupid ce a făcut David ! Chiar dacă niciodată nu ar fi devenit ceea ce Victor spera ca el să devină, ar fi putut să evolueze, totuși, și să realizeze ceva bun. Pentru că avea talent, mult talent. Era însă imprezvizibil, neechilibrat. Nu avea încredere în sine.

— Deci tu crezi că este vorba de sinucidere ?

— Ce altceva ar putea fi ? spuse el și mă privi dezaprobat. Ușa era închisă pe dinăuntru. Valetul l-a descoperit pe David, atunci cînd a vrut să oprească flașnetă, și imediat după aceea a venit Victor.

— Dar expoziția ? întrebai eu. Urma să deschidă în curînd marea lui expoziție și, așa, deodată s-a sinucis. Pare illogic.

— Cine a spus că David era logic ? Nu, spuse Alan Gaynor încet. David nu urma să aibă nici un fel de expoziție, pentru că avea nevoie de tablouri și tablouri nu avea. Dar vorbind despre asta, am listele aici. Și deschise servieta, scoase cîteva hîrtii și i le dădu lui Abie.

— Sînt pentru sărbătorirea zilei de naștere a lui Victor care împlinește șaptezeci de ani, explică el. Noi o organizăm.

— Nu vreau să vă deranjez atunci. Mă ridicai. Trebuie să merg sus în cameră și să împachetez. Plec astăzi la Stockholm. Ne-am luat rămas bun și am plecat. Am luat liftul pînă sus, la cameră. Bineînțeles că trebuia să împachetez, dar acesta nu era tot adevărul. Pentru că am început să mă gîndesc la ceva. Atît Victor cit și Alan au spus că David nu avea nici o lucrare. Că nu făcuse nimic pentru expoziția lui. Dar, în atelierul său, David mi-a arătat pinzele care erau înșiruite de-a lungul pereților. Bineînțeles că nu le-am văzut pentru că el nu a vrut să mi le arate, dar tablourile se aflau acolo, întoarse și stivuite cu grijă de-a lungul pereților. Oare n-ar trebui să cercetez ? mă gîndii eu și mi-am schimbat costumul de baie cu o pereche de blugi, mi-am pus o cămașă albă și o jachetă de lină bleumarin. Mai erau cîteva ore pînă la plecarea avionului.

Taxiul m-a oprit exact unde trebuia și am coborît pe drumul îngust care se făcea între zidul de piatră și gardul viu, des, verde-închis de pe cealaltă parte. Am deschis ușa și am pășit pe prundiș. Casa galbenă era aceeași. Dar pisica nu mai era acolo iar omul bătrîn din grădină terminase de ars crengile uscate.

Încet, m-am îndreptat spre casa tăcută. Ferestrele întunecate străluceau înspre mine din spatele grilajului ca și cum casa m-ar fi privit, m-ar fi așteptat.

Atent, am mers spre intrare, am sunat la ușă. S-au auzit semnalele lungi ale soneriei dar nici un alt zgomot. Am așteptat un minut, am așteptat două. Dar în continuare

domnea tăcerea. M-am uitat în jur. Gardul viu nu permitea nimănui de pe stradă să poată arunca o privire, iar de acolo de unde stăteam nu mă putea vedea nimeni din casa vecină care era înconjurată de copaci înalți.

Am privit ușa și încuietoarea. Păreau vechi și nu prea sigure. Din agenda mea care se afla în buzunarul de la spate al pantalonilor, am scos una din cărțile de credit, subțire și destul de rigidă, și am introdus-o încet și cu atenție în crăpătura ușii între tocul acesteia și încuietoare. A mers. Zăvorul a sărit când l-am lovit și ușa s-a deschis.

Am intrat înăuntru grijuliu și repede și am tras ușa în spatele meu. Aerul era închis. Am trecut prin camera de zi, spațioasă cu tapete înflorate și cu mobilele de culoare galben-deschis. Sus, pe scara îngustă care ducea la atelierul lui David, m-am oprit când am auzit pornind o motocicletă. Apoi am deschis cu atenție ușa atelierului. Încet. Dar nu era necesar să fiu atât de prudent pentru că încăperea era goală, goală cu desăvârșire. Toate tablourile pe care le văzusem stivuite de-a lungul pereților dispăruseră.

CAPITOLUL XIV

Pe lacul Saltsjön se apropia o barcă lungă și joasă. Se vislea înspre deschiderea strimții, în formă de S dintre Försvarsholmen și Barkarholmen. Stropii străluceau în lumina soarelui când vislele se ridicau din apă. La debarcader erau ancorate vase comerciale, cu pinzele strinse. Pescărușii țipau. Vântul aducea un iz de smoală. Cîțiva soldați așteptau în fața intrării înguste, sprijinindu-se de palisadă. Unul dintre ei scuipa în apa involburată. Un altul se scărpină distrat sub braț și cășca, privind absent peste apă. Din Gamla Stan pînă la Norrmalm se întindeau pîloanele unui fel de pod puternic deasupra lagunei. Aici se afla un fel de strimtoare care apăra zona Mălar și cen-

trul bogat al țării. Această strimtoare era ușor de apărat și greu de forțat.

Scrutam priveliștea de acolo de unde stăteam, lângă balustrada de piatră, și mă uitam în depărtare. Acum bărcile dispăruseră, nu mai erau de mult acolo. Și soldații fuseseră doar imagini ale fanteziei mele care au dispărut și ele la fel de repede precum apăruseră. Încă mai era fascinant să stai aici și să privești trecutul Stockholm-ului. Strat după strat, arheologi pricepuți au descoperit sutele de ani, iar acum ajunseseră în secolul al XIII-lea, descoperind paginile din istoria noastră cea mai veche. Aici Birger Jarl¹ construisese strimtoarea zonei Mălar și luptase împotriva piratilor, s-a ocupat de comerț, a luat vamă și a luat în mînile lui de fier și dornice de putere conducerea negoțului. Tot aici se afla și casa regală, construită după planurile lui Tessin. Aici se găseau și resturile farmaciei Morianen precum și cele ale casei Helgeand și ale palatului Klas Fleming. Detectivii arheologi și oamenii de știință din alte domenii adunau cu grijă și răbdare indicii și urme ale istoriei pentru a le transforma în imagini vii ale unor secole dispărute. Acolo se aflau și resturile zidurilor cetății medievale a orașului. Acolo se aflau fragmente din inima Stockholm-ului și a Suediei. Iar tot în acest loc s-a trecut la demolarea monumentelor istorice pentru a se construi un garaj. Mașinile erau mai importante pentru unii decît propriul nostru trecut. Dar nimic nu e nou sub soare, mă gîndii eu. Odată s-a propus cu cea mai mare seriozitate să se demoleze Gamla Stan, centrul vechi al orașului pentru a face locuri de parcare. Iar politicieni incompetenți și nedotați ai municipiului, timp de cîteva decenii, au reușit totuși să demoleze o bună parte din oraș pentru a înlocui construcții de neprețuit din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea cu clădiri din sticlă și beton, transformînd un oraș viu într-un deșert steril de piatră peste care se așterne tăcerea cînd se lasă întunericul! O porcărie, unde lumina neonului rece și albastră înlocuiește

¹ Intemeietorul orașului Stockholm (în sec. XIII), pe care-l stăpînește între 1250—1266.

oamenii și viața. Ne-am trezit prea târziu. Am reușit să salvăm ulmii din Kungsträdgården ¹ dar nu orașul. Iar acest proces a fost denumit dezvoltare. Esențial este că înțelepciunea a învins pînă la urmă și că cel puțin ceea ce este mai valoros și mai interesant din săpăturile arheologice urmează să fie păstrat într-un muzeu care este planificat să se înființeze în incinta Palatului Parlamentului, care va fi restaurat.

În jurul meu se auzeau pescărușii, iar în jurul Helgeandsholmen-ului unduia apa strălucitoare din lacul Mälär, ca pe vremuri. Vitală și nestingherită de politica municipală. Chiar dimpotrivă. În apă se găsește și somon, exact ca și înainte.

Și mi-am continuat plimbarea pe Norrbro sub un soare luminos și un cer albastru. Cu o seară înainte sosisem de la Geneva și mă îndreptam acum spre casa lui Jens Stenberg pentru a-i povesti aventura mea.

Traficul era mare, mirosea a benzină, și un malaxor de ciment a reușit să se salveze, cu ajutorul unor frîne scîrțîitoare, pentru a nu intra într-un autobuz roșu. După aceea s-a ciocnit un Volkswagen cu un Mercedes verde, iar eu m-am „salvat” trecînd, la umbră, pe partea cealaltă sub arcadele palatului. Mi-am continuat drumul pe dealul Lejonbacken, pășind pe un prundiș care scîrțîia sub picioare, am trecut pe lângă soldatul de gardă care transpira sub un coif alb și o uniformă groasă. Curtea palatului era goală. Departe, înspre aripa de vest, se plimba cineva într-o uniformă albastră, iar cîțiva porumbei planau ușor și o fată cu părul lung traversa curtea îndreptîndu-se către o mașină albastră, mică.

Am trecut pe lângă niște autobuze cu turiști germani care parcaseră în apropiere și care își lăsaseră pasagerii fistichii, cu aparate de fotografiat atîrnate de gît, lingînd înghețate, la obeliscul lui Gustav al III-lea, în fața Bursei și prin Stortorget. Cînd am ajuns în Svartangatan n-am putut rezista tentației de a intra într-o cafenea mică pentru a bea o bere rece servită într-un pahar înalt. Era o ca-

¹ Grădina regală.

fenea cu terasă amplasată într-o casă unde locuiseră pe vremuri soldații lui Sigismund. Acum atmosfera era mai puțin războinică. În poartă stătea o bicicletă pictată cu floricele care se sprijinea de niște trepte de piatră, lângă o sanie neagră. Pe perete era atârnată o planșetă în care era imprimată o inimă. În curte erau scaune galbene de plastic în jurul unor mese acoperite cu fețe de masă în carouri albastre, cu umbrele de soare, iar în jur se aflau lădițe cu mușcate roșii printre frunzele verzi. Vrăbiuțe pline de speranțe stăteau pe marginea mesei cu capul înclinat privind cu ochii lor strălucitori ca niște bobite de piper. Dar eu nu aveam fărimituri de piine și lor nu le-ar fi plăcut berea, așa că au zburat ciripind la masa vecină unde o fată cu ochelari mari de soare citea o carte polițistă despre un detectiv amator care locuia în Gamala Stan¹: Am suflat spuma berei și am zîmbit. Dacă ar ști ea, mă gîndii eu! Cu siguranță, spunea Oscar Wilde, pentru că mi se pare că era chiar el, realitatea încearcă să copieze literatura, dar el n-ar fi spus asta dacă ar fi fost în pielea mea.

Am mers mai departe și am luat-o la stînga, pe lângă biserica germană. Acolo, chiar în spatele idilicei Brînda Tomten, se afla galeria lui Jens Stenberg.

Cînd am intrat nu era nimeni înăuntru. Nici un om în încăperea joasă cu pereții albi. Jens a dat cu siguranță o lovitură cu Chagall. La distanțe bine calculate atîrnau vreo douăzeci de gravuri în alb-negru, reprezentînd atît *Fabulele* lui La Fontaine cît și personaje din *Suflete moarte*. O aromă vagă de cafea pătrundea în gîleria răcoroasă. Undeva, se auzea flautul lui Mozart. Radio-ul, sau poate era un capelan care făcea exerciții acasă.

— Bună ziua, Jóhan. Apăru în ușa din spatele meu. Acum ai avut noroc. Am fost puțin afară ca să cumpăr cîteva mazarine. E unul din viciile mele ascunse.

— Ascunse și nu prea, spusei eu, și l-am atins ușor pe burta care se rotunzea deasupra curelei de piele cu ca-

¹ Jóhan Homan este personajul principal al unui ciclu de romane polițiste scrise de același autor.

taramă de aur. Măninci dulciuri cu glazură care nu sînt bune pentru siluetă ! Trebuie să renunți la ele.

— Mai bine vorbește pentru tine, rise Jens. Nu vrei dulciuri, atunci lipsește-te de ele. Vino și povestește-mi cum mi-ai tocat banii.

După un timp, în biroul lui, stăteam fiecare în fața unei cești de cafea cu un desen albastru și o cafetieră roșie. În spatele lui Jens era un tablou mare de Dali care reprezenta un cal gri pe fundalul unui nor albastru deschis.

— Știu că David s-a sinucis, spuse Jens cu seriozitate, învîrtind cu lingurița în ceașca de cafea. Ieri am vorbit cu Alan la telefon. M-a sunat. O istorie îngrozitoare. Alan se teme că toată povestea asta îl va distruge pe Victor.

— Adică să nu mai poată picta ? Vrei să spui că nu va mai putea picta ? Mi se pare puțin cinic. David moare, iar Alan este neliniștit că nu va mai putea cîștiga bani de pe urma lui Victor.

— Nu, nu cred că-i vorba despre asta. Dar totuși... Trebuie să fi fost o lovitură groaznică pentru Victor. A fost ca și cum și-ar fi pierdut un fiu, spunea Alan. Victor a fost cu adevărat disperat. Tu, care ai fost acolo, povestește-mi ce s-a întimplat.

Și i-am povestit despre prima seară la Victor. Despre discuția mea cu David și despre cea cu Victor în urma sinuciderii.

— Victor spunea tot timpul că vina este a lui, zisei eu. Că el l-a împins pe David la sinucidere cerîndu-i prea mult. Iar cînd David și-a dat seama că nu poate răspunde așteptărilor, a făcut ce a făcut. Dar, se pare că David avea o capacitate deosebită de a complica viața și mai mult decît este ea complicată în realitate și nu mă refer numai la faptul că a ratat expoziția.

— Ce vrei să spui ?

— Dacă am crede birfele atunci David ar avea cu siguranță o legătură cu Anne. Iar apoi, pentru a fi eufemistici, a întreținut relații „amicale” cu Estelle. Numai pentru atît și s-ar fi găsit suficient explozibil pentru ca David să sară în aer. Iar dacă toată această vorbărie ar fi adevărată atunci David și cu Richard ar fi trebuit să se

urască și atît Anne cît și Estelle ar fi trebuit să-l deteste dacă ar fi știut că el își împărțea timpul între două paturi. Iar ce-a fost cu Abie Gaynor nu știu să-ți spun, dar ea mi-a dat să înțeleg că se cunoșcuseră pe vremuri la Paris.

Jens stătea tăcut și mă privea gînditor.

— Știu că David era într-un-totul amoral, spuse el într-un tîrziu. Dar acest lucru se datora, cred, vieții pe care a dus-o la Hollywood și la Paris. Poate că n-ar trebui să tragem concluzii pripite. Una e să seduci pe nevasta unui băcan dintr-un orașel prăpădit de provincie și alta e să ai o legătură amoroasă cu o femeie frumoasă la Geneva sau la Paris. Este o altă dimensiune, ca să spun așa, sau un alt climat cu o înțelegere mai largă.

— Nu știu dacă Victor are o înțelegere mai largă decît cea a unui băcan suedez în această privință. Probabil. Dar în orice caz Richard Bengtsson nu o are. Și, după aceea, vine povestea cu expoziția.

— A lui David ?

— Exact. Cu toții au afirmat că el s-a sinucis pentru că nu putea picta, ca să simplific totul. Dar David mi-a arătat în atelierul său o serie de lucrări, probabil vreo cincizeci. După moartea lui m-am dus la atelier, iar lucrările nu mai erau acolo.

— Sună ciudat. Dar le-ai văzut în realitate ? A pictat într-adevăr cit pentru o expoziție întreagă ?

— Da și nu. Am văzut tablourile. Erau stivuite cu fața în jos de-a lungul pereților. Dar el nu a vrut să mi le arate. Mă refer la subiectele tablourilor. După aceea s-a întîmplat ceva în atelier.

— Ce ?

— Cînd am fost acolo pentru prima dată, n-am avut încotro și l-am auzit vorbind cu cineva într-o cameră alăturată. Nu știu cu cine, pentru că nu se auzea bine, dar în orice caz era o femeie.

— Ce spunea ?

— Nu știu. Nu am auzit. Dar David voia să povestească ceva unei anumite persoane. Îi spunea femeii că nu mai putea continua să trăiască la fel ca pînă atunci.

Susținea că ea se folosise de el. Că ea se putea lipsi de dragostea lui în momentul în care ar fi obținut ceea ce dorea.

— Mda, spuse Jens, după un timp. Straniu. David avea ceva de mărturisit, el se simțea folosit și nu mai putea continua să trăiască în felul în care trăise până atunci. După care se împușcă în pivnița lui Victor.

— Nu vom ști niciodată de ce a făcut-o. Poliția a cercetat, constatînd că ușa fusese închisă pe dinăuntru și tot restul... așa că presupun că totul s-a potrivit ca și cînd ar fi fost o sinucidere.

— Dar nu ești convins ?

— Mda... îngăimai eu. Cred că există prea multe semne de întrebare în toată povestea asta. Iar David, așa cum spui tu, era amoral. S-a sinucis ! ? Filosofia lui era că e mai bine să te amuzi atît timp cît poți să o faci și să nu pierzi nici o ocazie. El iubea viața, iubea femeile, mașinile, luxul. Un asemenea om nu se sinucide.

— Știm prea puțin unii despre alții. Poate că aceasta era doar o poză, o mască în spatele căreia se ascundea. I-am dat telefon lui Victor în ziua premergătoare morții lui David. Și am vorbit cu el.

— Cu cine, cu Victor ?

— Nu, cu David. Victor era plecat și David a răspuns la telefon. Și parcă-mi spunea ceva despre un lucru care mă va surprinde... Pe mine și pe toți ceilalți. A rîs și mi-a spus că pînă la urmă voi descoperi măreția lui.

— Ce voia să spună ?

— Nu știu, doar atît că voi fi surprins, că voi afla ceva. N-a mai putut spune nimic deoarece Anne îl putea auzi, dar cred că se referea la expoziția pe care urma s-o deschidă.

— Cum l-ar fi putut auzi ? Intrase în cameră ?

— Nu, intrase pe fir. Tocmai se întorsese acasă și cînd a aflat că voiam să vorbesc cu Victor a ridicat receptorul și mi-a spus că Victor era la Alan, la galerie, unde-i dusesese niște tablouri. Da, într-adevăr, a fost tragic că David nu a avut niciodată prilejul să deschidă expoziția. Numai dacă

ar fi avut ceva de expus ! Pentru că nu i-ai văzut niciodată tablourile. nu ?

— Nu. nu le-am văzut, iar cînd m-am întors la atelier să i le văd nu mai erau acolo. Deși poate că David însuși le-a ascuns. Probabil că Victor a avut dreptate.

— Dar ce a spus ?

— Da. a spus că David nu și-ar fi realizat ceea ce și-a propus. că nu era în stare. Și că nu ar fi suportat ca minciuna lui vitală să fie dezvăluită.

Am rămas amîndoi tăcuți un timp.

— Mda, spusei într-un tirziu. Ceva bun s-a întîmplat totuși în călătoria asta. Cred că nu va mai fi nevoie să-ți faci gînduri noaptea. Pentru că nu există nici un fals. Am vorbit cu Gaynor atît despre Victor cît și despre David. Probabil că litografia pe care ai văzut-o la Paris fusese furată de cineva care a schimbat ulterior numărul.

— Nu sînt sigur. spuse Jens cu seriozitate și privi în ceașca de cafea cu desene albastre cu alb. Am acest sentiment chiar de cînd Victor a avut accidentul vascular cerebral. Este ceva care nu merge. Și tocmai am vorbit cu Alan despre chestiunea asta.

— Credeam că nu vrei să-l amesteci și pe el în povestea asta ! Cel puțin atît timp cît nu erai sigur de ceva.

— Bine. dar acum știu. Cu cîteva zile în urmă am primit mai multe lucrări printre care o pinză a lui Andersky. Și acea pinză nu este, cu siguranță, pictată de Victor.

— Dar cum poți ști asta ?

— O văd. O simt. De fapt nu este nimic concret. Dar este ceva care nu se potrivește. Este o greșeală la mijloc.

Jens imi arată un tablou pe peretele alb din spatele meu. Acel albastru Andersky strălucea în întuneric, avînd o forță spirituală deosebită. Tabloul vibra de viață. Două femei pictate pe un fond albastru închis mă priveau, ca și cum ar fi vrut să-mi spună ceva.

— Am trăit cu arta lui Victor ani în șir, spuse Jens gînditor. Dar el niciodată nu s-a apropiat de acest mod de exprimare în pictură. Pot s-o garantez.

CAPITOLUL XV

— Ce a răspuns Gaynor cînd i-ai spus că tabloul trimis era falsificat ?

— La început a rîs, după aceea a devenit bănuitor. Pentru că el ştie că sînt expert în Andersky. Dar mi-a relatat că el însuşi fusese să ia tablourile de la Victor din atelier. Unul dintre ele mi l-a trimis mie, iar celelalte le-a expediat unor galerii din New York şi din Germania. Aşa că nu m-a crezut. Dar nu era suficient de sigur, astfel că m-a rugat să iau tabloul cu mine la New York.

— Bine, dar Alan este la Geneva. nu ?

— Nu şi săptămîna viitoare. Şi eu trebuie să plec la New York. De obicei merg acolo de cinci-şase ori pe an. Cumpăr artă şi testez piaţa. Îmi fac legături şi relaţii. Legăturile şi relaţiile sînt cheia succesului în branşa în care lucrez. Trebuie să-i cunoşti personal pe marii comercianţi de artă şi să ai o colaborare serioasă cu ei. Pentru că uneori se întîmplă să facem tranzacţii prin telex sau prin telefon. Şi treaba nu merge dacă nu poţi avea încredere în persoana de la cealaltă capăt al firului.

— Dar dacă Alan Gaynor a luat el însuşi tablourile lui Victor, atunci înseamnă că ele nu ar putea fi falsificate ?

— Susţin că treaba asta pare ciudată, spuse Jens serios. Victor nu a pictat acest tablou. O simt.

— Mi se pare ciudat. Alan Gaynor se duce să ia tablouri de la Victor Andersky. nu-i aşa ? Le ia deci chiar de la sursă, ca să spunem aşa. Vrei să spui că Victor ar fi în stare să-i dea tablourile falsificate ? Iar Alan a fost cel care mi-a spus că falsificările sînt o adevărată catastrofă. Dacă oamenii şi-ar pierde încrederea în el în calitate de comerciant de artă, ei nu ar mai cuteza să cumpere tablouri de Andersky. Preţurile ar urma să scadă serios iar Alan ar fi ruinat. Mi se pare că istoria asta nu se leagă. Că el ar putea fi falsificator de artă, deci.

Jens mă privi şi dădu din cap afirmativ.

— Sînt de acord cu tine. Și nu-l bănuiesc deloc pe Alan că ar face afaceri necurate. Dar există o altă posibilitate.

— Care ?

— Acea că s-ar fi putut întîmpla ceva ulterior. După ce Alan ar fi ridicat tablourile, spuse el încet, și se aplecă înspre mine.

— Gîndește-te ! Alan predă tablourile unei firme care se ocupă de expediere, pentru a le împacheta. După aceea ele sînt transportate de la Galéria lui Alan la aeroport cu o mașină. Mi le expediază întotdeauna cu avionul. Cu trenul ia prea mult timp și se pot întîmpla prea multe lucruri în timpul transportului.

— Deci vrei să spui că cineva ar fi putut lua tabloul și l-ar fi putut schimba cu un tablou fals în timp ce tablourile au fost transportate de la biroul lui Alan la avion !

— Întocmai. Și pentru asta nu e nevoie să fii un artist de renume mondial. Este necesar să știi modul în care lucrează Alan. Secretara lui, de exemplu, sau cineva de la firma de expediție ar fi putut să povestească faptul că eu urma să primesc un pachet în care se afla un tablou de Andersky. Și presupune apoi că ai un tablou falsificat în toată regula. Oprești pe drum șoferul, îl mituiești și schimbi tabloul. Simplu și eficient.

— Sună interesant, spusei. Dar puțin cam' aventuros. În stilul James Bond. E ceva ce nu pot pricepe. Dacă Alan ia un tablou de la Victor și ți-l trimite ție, atunci cum poate ști cel care schimbă tabloul ce anume reprezintă ?

— Cum adică ?

— Este aproape imposibil să stai în mașină și să pictezi tabloul pe care urmează să-l înlocuiești. Pentru a putea copia originalul ai nevoie de timp și liniște.

— Nu neapărat. Pentru că nu am văzut tabloul de la început, eu doar am vorbit despre el cu Alan la telefon, și dacă după aceea primesc un Andersky tipic înseamnă că am primit ce trebuia. Astfel încît nu am nici o posibilitate să

spun că tabloul este „fals” deoarece eu n-am văzut nici-odată originalul.

— Înțeleg. Asta îmi amintește că David copia tablourile altor pictori într-o asemenea manieră încît eu personal nu puteam să deosebesc originalul de copie. De exemplu, Chagall.

Jens rise.

— Am văzut Chagall-ul lui, spuse el. Adică al doilea „talent” al lui David. Este priceput, sau mai degrabă era. Dar dacă tu îți poți închipui că pînzele lui au păcălit mai mult de cinci minute pe cineva care lucrează în branșa asta, atunci greșești. David făcea tablourile acestea ca „exercițiu de digitație”, așa cum obișnuia el să spună. Dar pentru a face falsuri perfecte este nevoie de mult mai mult decît un exercițiu de digitație. Deși există și din acestea. Și nu uita că pentru un tablou bun de Andersky poți primi în jur de un milion sau chiar mai mult. La New York era un escroc care ani la rînd a pictat toate „minunile” artei mondiale și a vîndut exemplare chiar și muzeelor.

— Există însă un inconvenient, spusei. E vorba de bani.

— De bani ?

— Închipuiește-ți că tabloul este falsificat și schimbat cu originalul. Te duci să-l ridici de la aeroportul Arlanda sau poate ți-l trimite firma direct acasă.

Jens dădu din cap.

— Și presupune că falsul este atît de bine executat, pictat perfect, încît nici tu și nici cumpărătorul nu bănuiești nimic. Atunci ce se întîmplă ?

Jens mă privi întrebător.

— Atunci clientul plătește. Primești un milion sau cît o fi costînd tabloul. Îți iei procentele și restul banilor îi trimiți lui Alan Gaynor care îi dă pe jumătate sau șapte-zeci la sută lui Victor, nu ?

— Exact. Dar unde vrei să ajungi ?

— La cel care falsifică, dacă bineînțeles acesta există. Cel care mituiește secretara și pe șoferul care transportă

tabloul, și schimbă tabloul. Ce primește el ?

— Tabloul, bineînțeles. Originalul. Nu înțelegi ? El primește tabloul original.

— Bine, dar nu-l poate vinde, nu ?

— Bineînțeles că poate. Îl pune deoparte și așteaptă momentul când va putea fi vândut. Sau, de asemenea, îl poate vinde cuiva care vrea să rămână anonim. Există oameni care cumpără artă cu bani negri și, după aceea, așteaptă câțiva ani, vînd, ridică prețul și în felul acesta banii lor devin bani cinstiți. Și, apoi, mai există colecționari care nu își arată galeriile. Aceasta este o invitație directă adresată hoților, de altfel. Unii arabi nu cumpără numai aur și hoteluri la Londra. Există cite unul care are colecții fantastice în palatul său. Iar acolo nu intră nimeni, te pot asigura. Așa că dacă un Andersky fals ajunge la vreun milionar din Kansas, originalul s-ar putea să atîrne pe vreun perete de harem. Poate că exagerez, dar nu, prea mult. Există posibilități de a te descotorosi de o operă originală furată, n-ai nici o grijă.

Stăteam tăcut ; mi-am umplut ceașca cu cafea și am mușcat dintr-un corn.

— Asta ar însemna că undeva există un falsificator de artă foarte bun de care n-a auzit nimeni și care, în plus, are posibilitatea să schimbe tablourile din momentul în care acestea au părăsit galeria lui Gaynor și pînă în momentul în care ajung la tine.

— Nu numai la mine. Bănuiesc că există mai mulți care pot fi în situația mea. Dar pentru a face acest lucru trebuie să lucrezi cu atenție. Nu poți să intri pe piață cu prea multe tablouri falsificate.

— Nu, bineînțeles că ai dreptate. Dar dacă falsificatorii vin acasă cu cite un milion de fiecare dată, atunci nu e nevoie s-o faci prea des.

— Și asta probabil că nu-l privește numai pe Andersky, spuse Jens mai mult pentru sine. Ce să spun despre ceilalți : Léger, Miró și Braque ? Pentru a lua numai pe câțiva dintre cei mai buni. Deși îmi închipui poate prea multe. Oricum, problema se va rezolva în momentul în care Alan

va putea vedea tabloul. El știe mai multe despre opera lui Victor decât mine.

— De ce nu îi arăți tabloul direct lui Victor ?

— Alan m-a sfătuit să n-o fac. Am vorbit despre asta și mi-a spus că Victor se află într-un fel de criză de creație. Iar moartea lui David îngreunează cu atât mai mult situația. Dacă m-aș duce cu unul din tablourile lui și i-aș spune că este vorba de un fals atunci acest lucru ar fi picătura care ar umple paharul. Dar Alan va rezolva problema asta. Într-un fel e în joc viitorul lui. Dacă vinde tablouri falsificate, chiar dacă nu știe nimic despre ațeeasta, este ca și mort în meseria lui. Așa că voi lua tabloul cu mine la New York. Iar tu ai să vii cu mine.

— La New York ? De ce ?

— Pentru că așa vreau eu, spuse Jens serios. Apoi zimbă. Ești invitatul meu. Dacă ai chef, bineînțeles, și timp. Îi cunoști atât pe Alan cât și pe Victor. Și l-ai întâlnit și pe David. În plus, te-ai mai ocupat puțin și cu probleme de criminalistică. În perioada în care mergem, Victor și Anne vor fi în Statele Unite.

— Sigur că am chef, trăsei eu de cuvinte. Dar timp... nu știu dacă am. Doamna Green mă ajută în magazin când sînt plecat. Trebuie să vorbesc mai întâi cu ea și apoi nu știu ce aș putea face eu la New York. Că m-am ocupat puțin de câteva cazuri de omucidere, nu înseamnă că aș putea descoperi falsificatori de tablouri.

— Nu, dar poți întreba unele lucruri despre care eu n-aș putea întreba. Și apoi nu e vorba decât doar de câteva zile. Dacă Alan spune că tabloul este în regulă, atunci nu mai e nici o problemă. În cel mai rău caz putem apela la Anne să se uite la el. Sau chiar la Victor.

— Mai vedem noi, spusei. Depinde de afacerile mele la magazin. Te sun miine.

Dar n-am făcut-o. Pur și simplu nu am sunat. La Roslagen a avut loc o licitație mare și m-am dus acolo cu bătrînul meu Peugeot. Era vorba de două domnișoare bătrîne care locuiau într-un conac căzut în paragină și care erau nevoite să se mute la oraș. Nu mai răzbeau singure

acolo. Iar în micul apartament al azilului de pensionari de pe Kommendörsgatan nu puteau să ia cu ele prea multe lucruri. Oglinzi în stil gustavian, mobile rococo, birouri în stil baroc. Artă veche suedeză în rame grele aurite. Dar, din păcate, nu eram singurul amator la licitația din casa veche, în stil carolingian, vopsită în galben.

Toți comercianții de antichități din Stockholm erau acolo. Cel puțin așa mi se părea. Ne-am înghesuit cu turiști și cu localnici, cu directori de fabrici de mașini și cu casnice ambițioase. Deși n-ar trebui să mă plîng. Am cumpărat un grup de canapele de pe „vremuri”, și anume din timpul lui Gustav al III-lea. De asemenea, douăsprezece scaune în stil rococo țărănesc și un dulap de la începutul secolului al XIX-lea. Și cînd m-am întors la magazin era deja prea tîrziu. Pe masă, în bucătăria combinată cu un birou, am găsit un mesaj de la doamna Green. Mă ruga să sun, ceea ce am și făcut. Dar ceea ce ea mi-a spus a făcut ca toată aventura mea în America să se termine înainte de a fi început. Doamna Green era nevoită să plece a doua zi de dimineață la Hallsberg, la fratele ei care se îmbolnăvise.

Se făcuse seară. Trebuia s-o aduc pe Cléo. Și ca de obicei nu părea prea entuziasă în momentul în care am ajuns la doamna Anderson, pe Köpmangatan nr. 11, de unde trebuia să o iau. Nu e niciodată prea entuziasă cînd lipsesc. La început vrea să joace rolul unei nevinovate jignite, vrea să fie acră și severă. Dar de data asta nu i-a reușit prea mult. După un timp, mi-a sărit pe genunchi și a hotărît să mi se urce pe umăr. Acolo s-a cuibărit și a început să toarcă băgîndu-și botul umed în urechea mea.

A doua zi, devreme, cînd încă mai dormeam, cu Cléo adunată ghem la picioarele mele, a sunat telefonul. Jumătate amețit de somn am răspuns într-un tîrziu, lovind pe noptieră o sticlă, care s-a răsturnat, cînd am întins mîna să ridic receptorul.

— Bună. Aici e Jens. Vii ?

— Ce ? întrebai eu somnoros.

- Vii la New York ?
- Da. da. Îmi pare rău că nu am sunat ieri.
- Am aranjat totul ca să primești viză imediat. Și e foarte important să vii și tu. Pentru că începe să devină interesant.
- Ce anume ?
- Am primit o „vizită” noaptea trecută. La Galerie. Hoți. Profesioniști. Au decuplat semnalul de alarmă și au luat cîteva din cele mai bune lucrări pe care le am. Iar tabloul lui Victor a dispărut.

CAPITOLUL XVI

- Spargere ! ? Doar nu vrei să spui că asta e. Și Andersky-ul tău a dispărut ? Crezi că are vreo legătură ?
- Cu ce ?
- Cu afacerea cu falsificările. Dacă Gaynor este implicat în vreun fel, atunci înseamnă că a început să se teamă cînd l-ai sunat și i-ai spus că tabloul pe care l-ai primit era falsificat ! Poate că tocmai el se află în spatele afacerii !
- Chiar dacă ar fi așa, m-aș abține s-o spun. În ultimul an am avut trei spargeri. Dar acum mi-am făcut rost de un seif special unde închid în timpul nopții cele mai bune lucrări pe care le am. Iar acolo nu ajunge nici un hoț.
- Bine, dar au luat tabloul lui Victor, nu ?
- Tabloul era prea mare și nu a încăput în ascunzătoare. Nu, aceasta a fost o „vizită” de rutină mai degrabă, spuse el ironic. Și bineînțeles că s-au bucurat grozav cînd au dat peste un tablou de Andersky.
- Crezi că îl pot vinde ? Nu e oare prea bine cunoscut ?
- Nici o problemă. Îl trimiți în străinătate, după care dispare ușor și repede ca o rîndunică toamna. Dar din fericire sînt asigurat. Deși acum cresc din nou taxele pentru asigurarea împotriva furturilor.

— Deci nu pleci la New York ?

— Vrei să spui că din cauză că tabloul a fost furat ? Jens rîse. Din păcate, trebuie să plec. Nu trebuie să-l întilnesc numai pe Alan. De fapt nu-mi prea plac călătoriile scurte. Cînd în sfîrșit te-ai obișnuit cu fusul orar din America, trebuie să te și întorci acasă, schimbi ceasul și îți modifici din nou ritmul de viață. Ești obosit și acolo și aici. Dar tu ce faci ? Te-ai hotărît ?

— Nu eu, ci doamna Green.

— Doamna Green ?

— Doamna care mă ajută. Nu mă mai poate ajuta. Trebuie să plece la un frate bolnav, din Hallsberg. El ține acolo o librărie, iar ea trebuie să-l ajute pînă se însănătoșește. Cred că va dura cîteva săptămîni. Și apoi, nu pot să iau în magazin pe cineva care n-are experiență și pe care, mai ales, nu-l cunosc. Îmi pare rău Jens, ar fi fost fantastic, dar și așa am fost plecat prea mult timp.

— În regulă, spuse Jens scurt, puțin dezamăgit. Nu pot să te oblig. Te înțeleg. Eu însumi știu ce înseamnă să fii lipsit de ajutor. Și în plus tabloul a dispărut, așa că Alan și cu mine va trebui să discutăm alte probleme. Și există destule ! Ai să auzi de mine cînd mă întorc din nou acasă. La revedere.

— La revedere, spusei. Succes ! Și am închis telefonul.

Eram prost ? Nu fusesem niciodată la New York și acum refuzam un bilet gratuit pînă acolo ! Mda, nu poți avea totul în viață, iar America rămînea să mă aștepte cu altă ocazie.

M-am dus în antreu, cu picioarele goale și am luat ziarele din fața ușii, m-am strecurat din nou sub plapumă și am răsfoit cu desfătare paginile care miroșeau încă a țerneală proaspătă.

Cléo se sculase. Se furișă spre perna mea, se întinse și se așeză lingă obrazul meu.

— Uită-te aici Cléo, spusei eu. Au dreptate cei care spuneau că merită să te ocupi de artă !

Și am citit cum un muzeu din New York cumpăraseră un tablou de Jasper Johns pentru un milion-de dolari. Reprezenta steagul american și fusese vîndut fostului

proprietar pentru nouă sute de dolari, în 1959. Am încercat să socotesc cu cit la sută se ridicase prețul în cursul anilor. Dar gândirea mea matematică n-a izbutit să calculeze aceste procente. Să fie oare arta ceva pentru mine? Am studiat Istoria artelor, iar banii se pare că așteaptă doar să fie culeși. Dar probabil că m-aș fi orientat greșit. Îmi place să gândesc „bine” despre un artist „prost”. Am zîmbit în sinea mea. În orice caz era mult mai sigur în afacerile cu antichități.

Și acum mă aflu din nou în programul meu de rutină. Stăteam în magazinul meu, îmi conduceam clienții mai mult sau mai puțin serioși, printre mese și scaune, artă și obiecte de cositor. Mă plimbam prin Gamla Stan, mă bucuram de liniștea și pacea serilor cînd autobuzele cu turiști dispăreau de pe străzile orașului. Mă duceam să văd parada gărzii din fața palatului și mă amuzam de unul singur cînd escadronul de gardă venea călare pe cai țesălați, care străluceau în bătaia soarelui. Garda era îmbrăcată în uniforme de un albastru deschis, 'cu coifuri pe care lumina soarelui își juca reflexele.

Dar de asemenea mă ocupam de afaceri. De exemplu, am cumpărat un dulap țărănesc superb. Era din secolul al XVIII-lea, cu oglinzi în uși și cu un model, care reprezenta lalele de culoare roșie închisă. Adeseori găsești asemenea dulapuri deteriorate. Sînt făcute din lemn alb, curbat, acum plin de cicatrice. Dar tocmai pentru că trebuie pictate nu este nevoie să fii din cale afară de exigent în ceea ce privește starea actuală a lemnului. Iar vopsitul le este binevenit, ascunde fisurile și este o modalitate de înfrumusețare și de protecție împotriva murdăriei și a uzurii. Existau anumiți artiști, pictori naivi în adevăratul sens al cuvîntului, care, pe vremuri, pictau dulapuri, lăzi de zestre și bufete. Își preparau ei înșiși vopselele din ulei și pigmenți naturali. Însăși compoziția culorii necesita o adevărată știință. Culoarea de bază era de obicei roșu-brun. Cu această culoare se crea iluzia că dulapul era făcut dintr-un tip mai nobil de lemn decît cel din care era de fapt făcut. Se amesteca oxid de fier cu sare de bucătărie pentru a obține culoarea. Printre ingrediente

se mai folosea lapte bătut și urină. Dar, din păcate, aceste mobile sînt căutate nu numai în Suedia ci și în alte țări. De aceea dispar, într-un flux continuu, pe continent. Și asta pentru totdeauna. Astfel că eu contribuiau la salvarea comorilor de artă suedeză, cel puțin temporar, respectiv în ziua aceea cînd am găsit mobile într-un apartament mic de pe Hornsgatan. Probabil că i-am plătit prea mult doamnei în vîrstă cu păr argintiu. Dar mă îndrăgostisem de dulap. Trebuia să-l am. M-am gîndit la inscripția de pe templul din Delfi în timp ce coboram scările roase de piatră în care ortoceratite lungi străluceau, prizoniere, în eternitatea pietrei. *Gnôthi seauton* scria : „Cunoaște-te pe tine însuși !“. Dulapul va ajunge în locuința mea și nu voi avea inima să-l vînd. Asta este una dintre marile mele probleme ca vînzător de antichități. Nu pot să vînd obiectele cele mai bune pe care le am. Ele ajung întotdeauna în locuința mea, integrîndu-se în mediul meu, unde rămîn pentru totdeauna.

Am deschis poarta grea și am ieșit în Hornsgatan, pe care traficul, la această oră de vîrf, se revărsa ca o cascadă. A, ce bine că am scăpat de mașină, gîndii eu, forțîndu-mi ochii ca să privesc lumina soarelui ce contrasta cu întunecimea răcoroasă din casa scărilor și apoi m-am întors încet în Gamla Stan.

Distrat, m-am uitat la titlurile cu litere negre, mari din ziarele expuse în fața unei tutungerii. Mă uitam fără să văd. Apoi, am observat ceva, mi-am fixat privirea și m-am oprit. „Turist suedez ucis într-un jaf la New York“. scria în *Aftonbladet*, în timp ce revista *Express* avea ca titlu „Un cunoscut comerciant de artă a fost ucis.“

Jens, mă gîndii eu, și am intrat repede în magazin. Trebuie să fi fost Jens. Am luat ziarul care era cel mai la îndemină și am văzut chipul lui, foarte neclar, privindu-mă dintr-o rubrică mică de pe prima pagină. Jens Stenberg, proprietarul Galeriei Stenberg din Gamla Stan fusese găsit împușcat în Greenwich Village din New York. Poliția nu a descoperit nici o urmă.

N-am citit mai departe. Literele au început să-mi fugă din fața ochilor, iar ziarul mi-a scăpat din mînă. Ca și

cum ar fi fost prea greu, ca și cum nu mai eram în stare să-l țin. Nu poate fi adevărat, gândii eu automat. Nu e cu putință.

— Nu vă simțiți bine ? am auzit o voce în spatele meu. Era o voce îngrijorată. Bărbatul din spatele tejghelei veni înspre mine, mă privi cercetător cu ochi albaștri blinzi de după rama ochelarilor. Să chem un taxi ?

Am dat din cap că nu.

— Nu, mulțumesc. Totul e în regulă. Mulțumesc pentru ajutor. Și am plecat.

În fața magazinului m-am oprit, am citit articolul. Incet, ca și cum ar fi fost important să înțeleg, să pricep tot ce scria despre moartea lui Jens.

Plecase la New York, așa cum plănuiise. Într-o seară a ieșit în oraș să ia masa și la întoarcere a fost ucis. Jefuit și ucis. Poliția se scuza. Urma să facă totul pentru a-l identifica pe ucigaș. În același timp se constata că moartea lui Jens se număra printre multe altele într-un oraș a cărui populație era mai mare decât cea a întregii Suedii și, ca o concluzie a articolului, se făcea o statistică arătându-se că riscul de a fi jefuit, brutalizat sau chiar ucis în metrourele, gangurile și parcurile newyorkeze este mai mare decât șansa de a câștiga o sumă enormă la loteria suedeză.

Dar nu m-am mai gândit la bizara comparație în timp ce mergeam pe Hornsgatan îndreptându-mă spre Slussen. Dacă aş fi călătorit cu el ! îmi trecu prin minte. Dacă aş fi plecat cu el, așa cum dorea, oare ar fi trăit acum ? Sau am fi fost amândoi uciși ?

Această întrebare va rămâne fără răspuns. Un lucru știam însă, voi pleca la New York ca să vorbesc cu Alan Gaynor. Pentru că nu credeam ce scria în ziare, nu credeam în teoriile poliției despre jaf și crimă. Trebuie să existe o legătură între bănuielile lui Jens în legătură cu falsificarea operelor de artă, tabloul lui Andersky, care fusese furat din galeria acestuia și crima de la New York. Îi cunoșteam pe Jens. Era un tip harnic și ordonat, cum se spunea pe vremuri. Nu bea în mod excesiv, nu era cheltuitor și nu pierdea nopțile. În plus, călătorea adesea

la New York. de mai multe ori pe an. Nu era un simplu turist care și-ar fi pierdut vremea în baruri și discoteci în cele câteva seri cît avea de stat acolo. Avea mult prea multă experiență ca să nu știe care erau pericolele care-l pîndeau în jungla nopții newyorkeze.

M-am oprit la statuia grotescă a zeului mării. a lui Milles. de lingă Skeppsbron. am privit apă în timp ce feribotul care venea de la grădina zoologică se îndrepta înspre mine făcînd o spumă albă la proră. Și am simțit că îi eram dator lui Jens să continui cercetările pentru a afla adevărul despre moartea lui. Să aflu dacă a avut dreptate, dacă tablourile lui Victor Andersky erau sau nu falsificate.

O crimă în New York. o sinucidere la Geneva și o spargere la Stockholm. Exista oare vreo legătură, vreun numitor comun ?

CAPITOLUL XVII

— E cu adevărat tragic, spuse Alan Gaynor care își scutura scrumul țigării într-o scrumieră de metal de forma unei mîini. asemănătoare celei de la Geneva. Avea mai multe sau își luase scrumiera la New York ? Bineînțeles că noaptea la New York domnește legea junglei, mai ales aici. în Soho. dar ca Jens. tocmai Jens, să nu fi știut asta... Fusesse doar de mai multe ori pe aici. Trebuia să știe că e periculos să mergi singur noaptea.

— Ce s-a întîmplat de fapt ? am întrebat eu. Știi ce s-a întîmplat ?

— Nu știu mai mult decît ce a spus poliția. A plecat de la hotel pe la orele șapte seara. Îi spusese portarului că se duce să ia masa în oraș. Un mușchi de vacă mare, în sînge ! Pentru că în Suedia nu se prea mînîncă așa ceva. În orice caz, nu așa mare și fraged. Portarul și-a amintit de el și de ce îi spusese, pentru că Jens întotdeauna stătea acolo cînd mergea la New York. La Roger Smith, pe Ave-

nue Lexington, aproape vizavi de Waldorf Astoria. După aceea a fost văzut pe la orele zece și jumătate seara într-un bar din Village. Iar de acolo i s-a pierdut urma.

— Dar cum de se știu toate astea ?

Alan a dat din umeri.

— Există un martor. Cineva care l-a recunoscut pe Jens într-o fotografie care a apărut în ziare. Poliția a publicat fotografia lui de pe pașaport iar persoana, care rusesse la bar în noaptea aceea, a dat telefon la poliție.

— Cînd l-au descoperit ?

— A doua zi dimineța pe la orele șase. L-au găsit pe un teren pe care se făceau demolări, aici în Soho. Era împușcat pe la spate și i se furaseră toți banii și cărțile de credit. Rămăsese doar pașaportul.

— Oare n-a auzit nimeni împușcătura ?

— Casele din apropierea locului unde a fost găsit sînt goale, urmînd să fie demolate. O adevărată mahala, case cu geamuri sparte, pline de șobolani și mizerii.

Stăteam tăcut. De afară, de pe stradă, venea zgomotul traficului intens. Un telefon sună în spatele ușilor închise și o aromă de cafea răzbătea dintr-un espresso nevăzut.

Deci așa s-a întimplat, mă gîndii eu. Estetul, iubitorul de artă, entuziastul Jens Stenberg a murit printre case care urmau să fie demolate, printre gunoaie și șobolani. Mai departe de lumea sa de trăiri frumoase și de artă nu putea ajunge. Brutal, crud și fără sens, lumina vieții sale s-a stins pe o stradă întunecoasă, lăaturalnică din pricina cîtorva dolari. Sau poate exista un alt motiv ?

Stăteam în biroul lui Alan Gaynor din New York. Acesta se afla în Soho, „țara artiștilor“, acest cartier care fusese colonizat de pictori și sculptori săraci, care aveau nevoie de ateliere mari fără să se ruineze din cauza unor chirii exorbitante. Și, cel puțin la început, au obținut acest lucru, în anii '50 și '60 cînd s-au mutat în sudul Manhattan-ului, în apropiere de West Broadway. Erau fabrici vechi, părăsite, care îi așteptau cu încăperile lor înalte, mari și spațioase tocmai bune pentru a deveni niște ateliere desăvîrșite. Iar acolo unde s-au stabilit artiștii au venit și comercianții de artă. Pentru o clipă am asociat

această imagine cu cea a vînătorului și a vînatului său, dar m-am scuturat repede de acest gînd. Aceștia trăiau de fapt într-o simbioză. Artiștii depindeau de negustorii de artă în aceeași măsură în care ei depindeau de artiști.

De-a lungul West Broadway-ului, în apropiere de Chamber Street se aflau galeriile, la fel de înghesuite ca barurile din East. Cel puțin privită din afară, galeria lui Alan părea cea mai impunătoare. În cîteva vitrine mari, puteai vedea lucrări de artiști americani în viață. Rauschenberg se înghesuia alături de Dine și Rosenquist. Jasper Johns atîrna alături de Oldenburg. În interior pereții erau albi, mocheta care cuprindea toată camera era gri deschis și, de undeva, de la niște difuzoare care nu se vedeau, se auzea o muzică în surdină. Iar în mijlocul camerei se afla o operă de artă futuristă, o fîntină arteziană care sușura ușor. Aveai senzația că te afli într-o biserică, într-un templu. Cîteva femei tinere, sofisticate alunecau discret prin încăpere pentru a-i conduce pe vizitatori spre băncile „bisericii“, distribuind cataloage cu nume și prețuri, de parcă ar fi distribuit cărți de rugăciuni. Acolo se afla și Alan Gaynor. Vorbea încet, discret și era bine îmbrăcat. Discuta cu o femeie mai în vîrstă. Părea că ea i se spovedește, iar el arăta ca un preot în templul artei. De fapt ar fi trebuit să poarte o togă albă, mă gîndii eu, în timp ce îl salutam.

Călătoria fusese obositoare. Să stai nouă ore într-un fotoliu strîmt de avion nu este una din preferințele mele. Dar totul se poate suporta... iar filmul *Superman*, cîteva Martini-uri și mîncarea bună, încălzită la plita electronică, mi-au ușurat într-o oarecare măsură neplăcerile călătoriei, în timp ce navigam la zece mii de metri înălțime, deasupra unor imensități de apă, deasupra Groenlandei, acoperită de zăpezi albe-verzui, care străluceau în soare și deasupra tundrei Labradorului. Într-un tîrziu am început să coborîm deasupra statului Maine din New England. Long Island se vedea jos în dreapta, cu plajele sale lungi și albe. Casele începeau să se contureze cu spațiile verzi din jurul piscinelor în grădinile pătrate. Un viraj lung cu aripa

înclinată destul de mult și am aterizat pe una din pistele de beton, lungi și gri, ale aeroportului Kennedy.

După o jumătate de oră, cât au durat formalitățile de viză, și încă tot atîta timp la vamă, mă aflam obosit într-un taxi newyorkez, galben, în drum spre Manhattan.

Diferența de fus orar se simțea chiar și în biroul lui Alan. Am căscat tot timpul, cu mîna la gură, în fotoliul scund în care stăteam. Încăperea, ca și cea de la Geneva, era albă. De pe pereți iradia lumina artei. Iar pe jos se afla un covor bej, cu doi lei de culoare albastru-deschis și din tavan atîrna un rămuriș din sticlă și metal. Trebuie că era o creație a vreunui artist „mare”.

Chiar în ziua în care am aflat de moartea lui Jens i-am dat telefon lui Alan. El mi-a confirmat prin cablurile de sute de mile lungime care traversau Atlanticul sau prin satelit că Jens a fost ucis.

— Voi veni, spusei.

— Ce-ai spus ?

— Voi pleca mîine la New York.

La celălalt capăt al firului se așternu liniștea.

— Ești binevenit, se auzi într-un tîrziu.

Nu părea deloc entuziasmat, dar poate că era numai din cauză că-l trezisem din somn. Sau poate că era un fel de a spune că nu era necesar să vin pînă acolo ! Și poate că așa și era. A fost mai mult un impuls din partea mea. Dar îi datorăm lui Jens acest lucru. Și nu mă puteam elibera de gîndul că trebuie să existe o legătură, că moartea lui Jens avea ceva comun cu bănuielile lui privind falsificările de tablouri. Pentru că, ce se întîmplase de fapt ? Jens descoperă că un tablou, pe care tocmai îl primise de la Alan Gaynor, este falsificat, că nu este pictat de Victor. Îi dă telefon lui Alan și după cîteva zile tabloul este furat. Apoi moare Jens. Este ucis într-o mahala a New-York-ului. Bineînțeles că spargerile de galerii sînt obișnuite și că la New York sînt uciși oameni frecvent. Dar, în cazul lui Jens, nu a fost doar lovitura oarbă a sorții. Falsificatorul de artă devenise criminal.

CAPITOLUL XVIII

— Nu, continuă Alan. Este atât de absurd să fii ucis pentru cîțiva dolari ! Jens era un om deosebit. Era în exclusivitate preocupat de artă. Pentru el banii erau pe planul doi. Și era cinstit, atât ca om, cît și în afaceri. Și iată că soarta l-a lovit ! Cîțiva derbedei îl împușcă într-o stradă lăturalnică. Dacă ar fi luat un taxi pînă la hotel nu s-ar fi întîmplat asta. Da, trăim într-o lume groaznică. Dacă porți cravată și costum și ai buzunarele pline de bani și dacă te plimbi în mijlocul nopții în acele părți ale orașului atunci poți să știi ce te așteaptă. Jens ar fi trebuit să cunoască toate astea. Vorbea adesea despre riscul de a fi jefuit.

— Înainte ca Jens să plece, îmi spusese că Victor și Anne erau în New York. Mai sînt aici ?

Alan dădu afirmativ din cap.

— Locuiesc la Waldorf.

— Îl cunoșteau bine pe Jens ?

— Așa și așa. Nu erau foarte apropiați, dar deoarece toți trei erau suedezi și Jens îi vindea tablourile lui Victor în Scandinavia, bineînțeles că se întîlneau destul de des. Desigur că atât Victor cît și Anne au fost foarte impresionați de ceea ce s-a întîmplat. Doar nu trecuse multă vreme de la sinuciderea lui David.

— Și tabloul ? am întrebat eu. Jens credea că ultima lucrare de Andersky era falsificată. Acea care fusese furată.

— Știu, confirmă Alan. Părea obosit. Știu. Jens mi-a povestit acest lucru cînd m-a sunat la telefon și mi-a vorbit din nou despre asta cînd a venit aici. Dar trebuie să se fi înșelat. Eu însumi am mers la vila lui Andersky ca să iau cele patru tablouri. Iar Victor n-ar avea nici un interes să-și falsifice propriile tablouri. nu ? Apoi, le-am expediat în mod obișnuit diferitelor galerii și pînă acum nimeni nu s-a plîns.

— Dar, oare nu există vreo posibilitate ca tabloul în cauză să fi fost înlocuit pe drum ? Între galeria ta și Jens ?

Alan părea iritat.

— Folosesc această firmă de expoziții de peste douăzeci de ani și pînă acum nu s-a întîmplat nimic, niciodată. Nu pot înțelege de ce tocmai acum să înceapă brusc să fure tablourile. Dar ar trebui să-ți povestesc un lucru, care de fapt n-ar trebui să ți-l spun. O fac numai pentru că ai fost un bun prieten al lui Jens și pentru că îl cunoști pe Victor. Îți acord toată încrederea și presupun că o vei respecta,

Mă privi întrebător. Am dat din cap afirmativ.

— Poate știi că Victor a avut un accident cerebral vascular acum cîțiva ani ! Și nu s-a mai refăcut cu adevărat nici pînă acum. Dar el nu vrea să recunoască asta. Continuă să se socotească unul dintre cei mai mari pictori. Și are dreptate, dar să-l păzească Dumnezeu pe cel care ar crede altceva ! Victor este extrem de sensibil la acest punct. Uneori se comportă ca un copil.

— Vrei să spui că accidentul cerebral l-a afectat ca artist ?

— Să spunem doar că l-a schimbat. Nu mult, dar suficient. De exemplu, chiar în perioada de convalescență tablourile lui au fost mai slabe. Picta mai prost, pur și simplu. Și am fost nevoit în perioada aceea să distrug o parte din tablourile pe care mi le trimitea. Nu i-am spus niciodată acest lucru, dar, dacă le-aș fi dat drumul pe piață, ar fi avut un efect negativ asupra imaginii sale ca artist.

Și asupra prețurilor, mă gîndii eu.

— Anne a știut totul mereu, continuă Alan. Nu am făcut nimic fără să vorbesc cu ea înainte. Și ea gîndea ca mine. Nu se putea să vînd lucrări care nu erau de aceeași calitate ca și cele de pînă atunci. Și încet-încet, Victor a început din nou să picteze bine. Dar, în continuare, el mai pictează din cînd în cînd cîte un tablou care se deosebește de producția sa dinaintea accidentului. Nu atît de mult încît să sufere din punct de vedere calitativ, suficient însă pentru ca Jens să devină bănuitor. În special după ce a descoperit la Paris acea litografie numerotată greșit.

— Vrei, deci, să spui că după accidentul lui Victor au apărut anumite modificări în maniera sa de lucru și că

așa stînd lucrurile, Jens ar fi putut crede că este vorba de o falsificare ?

— Exact, spuse Alan dînd din cap. Așa este. Și am vorbit cu Jens despre asta chiar în ziua de dinaintea morții sale. Mi se părea că a acceptat această explicație. Pentru că mi-a spus că tabloul furat nu diferea în principiu de celelalte tablouri ale lui Victor, dar că „simțea” el ceva în neregulă. Și e adevărat, deoarece Victor s-a schimbat între timp. În plus a și îmbătrînit... însă nu în așa măsură încît să dăm drumul pe piață unor lucrări care nu corespund dar, ca și la alți artiști, calitatea tablourilor poate varia. Unele lucrări sînt mai bune decît altele. Astfel mi se pare că „sentimentul” lui Jens era legat tocmai de acest fenomen. Și anume că tabloul pe care l-a primit el nu era probabil unul dintre cele mai reușite ale lui Victor.

— Înțeleg. Poate fi și asta o explicație. Pentru că Jens a spus că era ceva ce nu putea explica, că era mai mult o intuiție. Ceva nu se potrivea, obișnuia el să spună.

— Dacă vrei, du-te și vorbește la poliție, spuse Alan și luă un carnetel de notițe roșu bourgogne, cu colțuri strălucitoare de alamă și cu un C imprimat pe copertă. Cartier, mă gîndii eu. Mda, dacă ești estetic și negustor de artă este cu totul normal să păstrezi adresele și numerele de telefon în ceva ce se asortează cu conținutul. Personal aveam o agendă neagră învelită în plastic, cu litere gravate în galben care se vroiau de aur, pe care scria *Asociația măcelarilor*. Ești judecat după aparențe, mă gîndii eu și zîmbii. Alan îmi observă zîmbetul, dar nu spuse nimic.

— Poftim. O'Flanagan. Patrick O'Flanagan. Este cel care se ocupă de acest caz. Iar sediul poliției se află chiar în apropiere, pe strada West Houston.

— O'Flanagan ? Trebuie să fie irlandez. Dar cred că toți poliștii sînt irlandezi la New York.

— Probabil, zîmbi Alan. Și toți escrocii sînt italieni ! Dar pare simpatic și am avut impresia că face cu adevărat eforturi ca să-l prindă pe criminal. Nu este o reclamă prea bună pentru New York, atîta vreme cît aici sînt uciși prea mulți turiști.

Cînd am revenit la hotel am telefonat la poliție și am stabilit o întîlnire cu O'Flanagan pentru a doua zi. În continuare am avut noroc deoarece atunci cînd am sunat la hotelul Waldorf Astoria, Anne era în cameră.

— Johan ! ? spuse ea mirată. Suni de la Geneva sau de la Stockholm ?

— Nici una nici alta. Sînt la New York.

— La New York ? Glumești !

— Deloc. Sînt aici pentru cîteva zile. Pentru Jens.

— Nu este îngrozitor ? Atît David cit și Jens... Și doar la interval de o săptămînă. Sînt atît de neliniștită pentru Victor. A fost cu totul distrus la moartea lui David, iar uciderea lui Jens a înrăutățit situația. Dacă nu ar fi trebuit să fie vineri la Chicago, nu ar fi venit aici.

— La Chicago ?

— Victor va deschide o expoziție acolo. O expoziție retrospectivă cu cîteva dintre cele mai bune lucrări, care se află în muzeele și în colecțiile de artă din America. Evenimentul va avea loc cu ocazia aniversării împlinirii a șaptezeci de ani. Nu poți să mă ajuți să-l înveselesc puțin ? Ce faci diseară ?

— Nimic deosebit.

— Atunci vino să mănînci cu noi ! Am comandat o masă pentru ora opt într-un mic restaurant pescăresc care se numește „The Captains' Table“. Nimic deosebit. Dar au pește grozav și atmosfera este plăcută. Restaurantul este pe Second Avenue, colț cu strada 47.

— Îl găsesc sigur. Are să fie plăcut. Salută-l pe Victor din partea mea. Apoi am făcut o baie bună și lungă, am dat o comandă pentru un apel la oră fixă și am adormit în așternutul răcoros, în murmurul produs de aparatul de aer condiționat.

— Este prea trist, spuse Victor cînd ne-am întîlnit în fața restaurantului. Mai întîi David și apoi Stenberg. Nu că l-aș fi cunoscut foarte bine, dar a fost întotdeauna corect și bun. N-a umblat niciodată cu șiretlicuri. Îi plăceau lucrările mele. Și iată că dă peste niște gangsteri afurisiți în acest cartier păcătos, plin de hoți. Este cu totul absurd.

Am intrat tăcuți în restaurant și tot tăcuți ne-am așezat la masa acoperită cu o față de masă cu carouri roșii. Abia după cel de al doilea Dry Martini, Victor păru mai deschis.

— Mda, spuse el și începu să răsfoiască meniul. Totul își are cursul său. Și noi vom muri într-o zi, vom muri cu toții. De aceea trebuie să trăim cât mai bine în timpul scurt pe care îl avem. Cel puțin să mâncăm bine. Și rîse.

Am mai auzit asta înainte, mă gîndii eu. Era filosofia lui David. Și a trăit într-adevăr conform principiilor sale. A făcut tot ce i-a plăcut în viață. Dar acum totul s-a terminat. Era mort. Nici o mașină, nici o femeie. Și o privii atent pe Anne care îi zîmbea lui Victor și îl mîngîia cu mina pe obraz. Se folosise ea oare de David ? Și în ce fel ?

CAPITOLUL XIX

Peștii morți ne priveau cu ochi mari, rotunzi și ficși de pe tava pe care chelnerul ne-o prezenta. Roșii, roz și gri. În mare cantitate îți stricau pofta de mîncare. Am ales cîteva bucăți pentru felul principal de mîncare, la vinul rece Chablis californian.

— De ce ai venit aici ? întrebă Victor gustînd tacticos și plin de încîntare vinul. A mirosit buchetul inspirînd aroma cu nasul deasupra marginii paharului. Degustă vinul îndelung, plimbîndu-l într-o parte și alta a gurii, plescăind. Mă gîndeam că se pricepea cu adevărat la vin. Cel puțin știa cum să-l deguste, deși aveam impresia că cele două pahare de Dry Martini pe care le băuse îi anihilaseră capacitatea de degustător, că senzațiile subtile de buchet și gust nu le mai putea avea.

— De fapt nu știu, a fost mai mult un impuls. Jens mă rugase să-l însoțesc atunci cînd a plecat în America. I-am spus că nu pot. De aceea mă simt într-un fel vinovat. Dacă aș fi plecat cu el, poate nu s-ar fi întîmplat nimic. Poate că Jens ar mai fi trăit și acum.

— Sau poate că amîndoi ați fi fost morți, grohăi el și îi făcu semn șefului de sală, care turnă din vinul galben-auriu în pahare. Vorbiți despre artă, despre artiști, spuse Victor și bău încet din paharul său cu vin. Dar acum nu se știe exact ce este un artist. Uită-te numai la americani ! Primesc niște premii fantastice pentru lucrările lor. Și de fapt ce pictează ei ? Cutii de conserve cu ciuperci. Campells Soup. Și imprimă litografii pînă ce strică presele. O adevărată Niagară de gunoaie se revarsă asupra întregului continent, asupra întregii lumi. Iar oamenii privesc doar, admiră, se apleacă și mulțumesc. Ai auzit vreodată despre hainele noi ale împăratului ? Mă privi. Tot așa se întîmplă și aici. Ia-l de exemplu pe Christo. El face un gard, ridică un zid peste o parte din California. Și apoi toată afacerea asta se numește artă, iar oamenii stau cu ochii holbați, cu bărblile în piept, plini de emoție și nimeni nu îndrăznește să spună ce gîndește.

Se putea observa că Victor se montase, dar că încerca totuși să se stăpînească. Anne își puse mîna liniștitoare pe brațul lui.

— De exemplu Monet, își continuă Victor monologul despre decăderea artei. El era un artist adevărat. Un artist bun. Credincios față de sine și față de artă. Pentru el arta și existența erau același lucru. Un joc de lumină și culori.

— Nu este el cel care a creat impresionismul ? întrebă Anne. Victor îi zîmbi.

— Nu l-a creat, spuse el blînd și o sărută pe obraz. Era un grup de artiști care prin o mie opt sute șaptezeci și ceva au făcut o expoziție. Și Monet se număra printre ei. El avea acolo un tablou intitulat *Impression*. Apoi, aceștia au fost numiți impresionisti. Dar critica de artă n-a fost îngăduitoare. Au fost făcuți nebuni și ridiculizați.

Așa cum spui tu acum despre Christo și Warhol, mă gîndii eu, fără să spun însă nimic. Înțelesesem că un asemenea comentariu nu ar trebui să iasă la lumină, cel puțin în acel moment.

— Și cînd trecuse deja peste șaptezeci și cinci de ani a început să picteze o frescă de o sută de metri lungime cu motive din propria sa grădină.

— I-am văzut pinzele la Orangerie, spusei. Sînt fantastice în ce privește descompunerea luminii în umbre și jocuri de culoare.

— Exact, spuse Victor aproape triumfînd. Și știi tu cînd a pictat el acele tablouri ? Cînd avea optzeci de ani. Cu zece ani mai bătrîn decît sînt eu acum. Astfel că vîrsta nu are nici o însemnătate în ceea ce privește forța creatoare. Asta dacă ești un mare artist.

Peștii noștri au revenit, dar de data aceasta împachetați în hîrtie argintată. Picoło a desfăcut repede foaia strălucitoare, lăsînd să se degaje aburii fierbinți din carnea albă și fină a peștilor care era amestecată cu midii, cu bucățele de homar și cu alte preparate marine. Vinul rece mergea perfect cu peștele.

Era evident că Victor se simțea neliniștit din cauza bătrîneții, mă gîndii eu. Că îi era frică de ea. Deși arăta de șaiszeci de ani el era totuși cu zece ani mai bătrîn și era absolut normal ca puterile să-i slăbească. Dar nu voia să accepte. Se considera în continuare „cel mare” și încerca să se consoleze la gîndul că Monet își crea capodoperele cînd era de optzeci de ani. Victor confirmă ipotezele mele.

— Gîndește-te numai la Pablo, spuse el și ridică paharul. A murit la nouăzeci de ani și a fost activ pînă la sfîrșit. Să închinăm pentru artă !

— Cred că știi și tu că Jens credea că cineva îți falsifică tablourile ! Mă uitam la Victor. Fața lui s-a întunecat și mîna în care ținea paharul coborî încet pe masă.

— Ce dracu spui tu acolo ? Îmi falsifică cineva lucrările ?

— Eu n-am spus asta, dar Jens credea că se întîmplă așa. Văzuse o litografie de a ta la Paris. Aceasta avea același număr cu un exemplar pe care îl avea el. Și apoi a avut sentimentul că era ceva în neregulă cu unul din tablourile tale pe care le-a primit de la Alan.

Greșeam oare sau într-adevăr Anne incremenise în momentul în care am încercat să vorbesc despre tablourile

falsificate ? Ochii ei aveau oare o altă expresie ? O expresie de vigilență ca și când ar fi luat, rece, o hotărîre ! Dar numai pentru o secundă. Cînd am privit-o din nou era ea cea obișnuită. Senină, inaccesibilă și frumoasă.

— N-am nici o idee despre așa ceva, spuse Victor scurt. Cum dracu ar putea cineva să realizeze culorile mele ? E ridicol. De ce n-a putut să-mi arate pinza ?

— Pentru că s-a furat. Cu cîteva zile înainte de a pleca la New York, în galeria lui Jens s-a făcut o spargere. Intenționa să ia tabloul cu el și să i-l arate lui Alan.

— Ca și cum n-ar fi destul ceea ce s-a întîmplat, spuse Victor cu amărăciune. David se sinucide în pivnița mea, Jens Stenberg este ucis și acumă vii tu și îmi vorbești despre cineva care îmi falsifică tablourile.

— Trebuie să înțelegi că e imposibil, spuse Anne pe un ton dezaprobator. Și am înțeles-o. Ea credea că o voi ajuta să-l înveselească pe Victor, să se relaxeze și acum n-am făcut decît să înrăutățesc situația vorbind despre asemenea lucruri. Dar trebuia să-l provoc. Trebuia să văd care sînt reacțiile celor implicați în această afacere. Deoarece trebuia să descopăr cauza morții lui Jens. Chiar dacă lui Victor nu-i cădea prea bine.

— Vinzarea unui tablou al lui Victor este aproape un eveniment, continuă Anne. Ziarele scriu despre asta și se discută în cercurile artistice. Dacă cineva ar îndrăzni să vîndă tablouri falsificate, ar fi descoperit imediat. Iar tablourile ar trebui, în acest caz, să vină de undeva. De la un negustor de artă sau de la cineva care este cunoscut și acceptat în aceste cercuri. Nici un negustor de artă serios n-ar dori să fie implicat într-o asemenea afacere necurată. Nu, Jens avea o fantezie mult prea bogată. Acum o să vorbim despre altceva. Victor are nevoie de calm și de liniște.

Și asta am și făcut de fapt, iar pînă la urmă a fost o seară plăcută. Victor s-a destins, a povestit și a pălăvrăgit fel de fel, acaparînd conversația aproape în întregime. Înainte de ora două am ajuns și eu la hotel, după ce am trecut pe la Victor, la Hotel Waldorf Astoria, unde am mai băut ceva.

A doua zi dimineața la orele zece eram în biroul lui O'Flanagan. Vinul și whisky-ul din seara trecută nu mi-au fost de folos în ceea ce privește acomodarea la fusul orar. Pentru că ceasul de pe mîna mea arăta zece dimineața, dar pentru organismul meu erau orele patru după-amiaza.

Camera contrasta brutal cu biroul lui Alan, care se afla în imediata apropiere. Dominau culori murdare de brun și verde. Arta nu-și avea locul aici. Singurul element personal era o fotografie de familie așezată pe birou și cîteva diplome obținute la școlile de poliție, atîrnate pe pereți, alături de fotografii mari, unde îl puteai vedea pe tînărul O'Flanagan primind diferite decorații și dînd mîna cu superiorii săi și cu primarul New-York-ului. Cel puțin aceștia arătau exact așa cum îmi închipuiam că ar arăta politicienii municipalităților americane.

— Deci ați fost bun prieten cu domnul Stenberg.

O'Flanagan mă privea din spatele biroului maroniu, care dispărea aproape sub mormane de hîrtii, ordonate în dosare galben-brune. De sub niște sprîncene stufoase, ochii mici și scrutători străluceau pe fața lui puternică. Părul era gri, iar pe frunte erau săpate riduri adînci. Arăta ca un ciine obosit. Un ciine de vînătoare. Tocmai asta și era. Un ciine al justiției, care adulmecă urmele sub vegetația newyorkeză plină de brutalitate, violență și jaf. Și acum stătea aici și se făcea că se miră. Cine sînt eu ? O rudă ? Un prieten al lui Jens ? Presupuneam că vizita mea îi este dezagreabilă. Deoarece era vorba de un caz de rutină. Un turist fusese jefuit și omorît. Mai devreme sau mai tîrziu ucigașul va apare. Poate vreun nenorocit pe care probabil cineva îl va pîri. Sau poate în legătură cu un alt delict. Stupefiant, noi, jafuri sau noi crime.

— Am venit aici cînd am auzit ce s-a întîmplat.

— Jaf și omor, spuse O'Flanagan laconic și privi pe fereastră. În acest oraș se petrec sute de jafuri săptămînal. Zeci din ele zilnic. Și atunci nu toate pot fi rezolvate. Uneori hoții nu se mulțumesc numai cu un portmoneu și cu un ceas, sau cu lăntșorul de la gît al unor „tanti“. Aceștia și ucid. Îți taie beregata sau te împușcă. În America se comite o crimă la ficcare cincizeci de minute. Și asta numai

cu pistolul. Dacă vii ca turist și ești neatent o poți păți ușor. Dacă te duci unde nu trebuie cu oameni de rea credință, ai căzut în capcană. Și ești mort. Zimbi fără voie.

— Domnul Stenberg fusese de mai multe ori aici, am încercat eu să-l apăr pe Jens.

— Însă nu destul de des, se pare. N-a fost suficient de atent și uite că pentru asta a trebuit să plătească. Din păcate !

— Aveți vreo idee cum s-au petrecut lucrurile ?

— Există un martor. Nu este chiar martor ocular al crimei dar este martorul a ceea ce am putea numi preludiu. Am publicat fotografia domnului Stenberg și am primit răspuns de la un mic vânzător de culoare care se numește Wills, Osgood Wills. Vinde stupefiant, mai ales. Iar acum se află într-o situație cam dificilă, astfel încât are nevoie de tot creditul de care s-ar putea bucura la noi. El l-a văzut pe Stenberg în seara crimei.

— Unde ?

— Într-un bar din Village. Acolo Stenberg a cules o prostituată, cu care mai apoi a dispărut. O căutăm și acum. O femeie brunetă pe care Wills nu o mai văzuse. Probabil că ea l-a luat pe Stenberg și l-a dus pe terenul viran unde a fost găsit. Complicii ei așteptau probabil. Sau poate că și ea e nevinovată. Poate că locuia în apropiere și atunci când Stenberg a plecat de la ea, mergând spre casă, a fost atacat.

— Sînteți sigur că a agățat-o pe fata aia ?

— Cel puțin așa susține Wills. Și el nu are nici un interes să mintă. Doar nu l-a cunoscut niciodată pe Stenberg. Nu, se pare că afacerea cu fata e foarte clară. Ei au stat într-un colț și nu i-a interesat nimeni și nimic altceva. După aceea au dispărut. Și asta a fost ultimul lucru care se știe despre el, din păcate.

— Există doar o mică problemă, spusei eu încet.

— Ce anume ?

— Jens Stenberg era homosexual.

CAPITOLUL XX

— Ce spunei ?

O'Flanagan mă privi atent și se aplecă peste birou.

— Am spus că Jens Stenberg era homosexual.

— De unde știți ?

— Am studiat istoria artelor împreună la Universitate în Suedia și s-a văzut de la început că nu-l interesau fetele.

— Ați avut relații apropiate cu el ?

— Dacă vă gândiți că și eu sînt homosexual, răspunsul este nu, tăiai eu scurt. Nu mi-a plăcut insinuarea lui.

— Era activ ? Mă refer la haine, culori și la modul de a vorbi. Pentru că atunci e important ca să știm dacă era vorba de travestiți.

— Travestiți ? Ce are asta de-a face cu uciderea lui Stenberg ?

— Wills l-a văzut pe Stenberg împreună cu o femeie. Nu ? Iar în acest oraș există tot felul de oameni. Nu mai puțin homosexuali prostituți, îmbrăcați în femei. Cu peruci și întreg cortegiul. Uneori este foarte greu să-i deosebești. În special într-un bar cu lumină slabă. Și, în acest caz, avem mai multe indicii. Pentru că mulți din acești tipi se află în evidența noastră. Există unii care sînt specialiști în a atrage bărbați în baruri pentru ca apoi să-i ducă într-un anume loc ca să-i jefuiască. Adeseori cel care se lasă agățat nu îndrăznește să vină la poliție, pentru că nu vrea să figureze în registrele noastre ca homosexual.

— Nu știu, spusei, simțindu-mă jenat și gîndindu-mă că-l birfeam pe Jens, dar acum problema era să pun mina pe criminal. Nu îl cunoșteam atît de bine să știu ce fel de relații avea cu partenerul, dar el însuși era un tip foarte masculin. Și ca fel de om, de altfel. Se îmbrăca discret, fără bijuterii, fără zorzoane. De fapt nu-l mai văzusem după terminarea studiilor. Ne-am reîntîlnit abia acum cîteva săptămîni dintr-o întîmplare. Și m-a rugat să-l ajut.

— Cum ?

— El era negustor de artă și credea că cineva falsifică tablourile pe care le vindea. Era în joc numele unui artist mare, cunoscut pe plan mondial. Prețurile pentru tablourile lui sînt de ordinul milioaneilor.

O'Flanagan stătea tăcut legănîndu-se pe scaun.

— Falsificare de artă spuneți ? Am avut de-a face cu un negustor de artă care m-a sunat. Se numea Gaynor. Alan Gaynor. Îl cunoașteți ?

Am dat din cap afirmativ.

— Gaynor îi vindea tablouri lui Jens, sau Jens era doar însărcinatul lui în schimbul unei cote părți din vânzări. Nu știu sigur care erau raporturile de afaceri între el și nici în ce fel Stenberg a discutat despre aceste falsuri cu Gaynor. Adică despre bănuielile lui privind falsurile. Stenberg urma să ia cu el unul din tablouri ca să i-l arate lui Gaynor la New York.

— Și n-a făcut-o ?

— Tabloul fusese furat la Stockholm, imediat după ce Stenberg a avut o discuție telefonică cu Gaynor.

— Interesant, spuse O'Flanagan și privi înspre ferestra care strălucea în soarele de după-amiază, reflectînd razele de soare în casa de peste drum. Interesant. Stenberg bănuiește că cineva falsifică tablourile. După care pleacă la New York ca să discute cu colegul său care i-a trimis tablourile. Tabloul este furat, iar Stenberg ucis. Este împușcat după ce a fost văzut împreună cu o tipă. Deși el era homosexual. Cred că am să vorbesc din nou cu Gaynor.

— Dar puteți avea încredere în martor ? În acel Wills ? Sînteți sigur că l-a văzut pe Stenberg ? Poate că era alt-cineva care îi semăna.

— E posibil, nu poți ști niciodată. Iar în acel bar nu era prea multă lumină.

— Cum se numește barul ? Vreau să merg să stau de vorbă cu cei care lucrează acolo. Și am să încerc să-l găsesc pe Wills.

O'Flanagan mă privi. Apoi zîmbi brusc.

— Vă spun doar să fiți atent. Ne ajunge un suedez ucis. Ziarele dumneavoastră ne sună din sfert în sfert de oră. Lăsînd gluma la o parte, colaborăm cu cei care lucrează acolo la bar. Și cu clienții frecvenți ai barului. Dar nimeni nu-și amintește de Stenberg. Deși acest lucru nu înseamnă prea mult. Există sute de oameni care intră acolo în fiecare seară. Și majoritatea sînt turiști.

— Și barul ?

— Se numește „The Elephant“. E în apropiere de Washington Square. Dar ascultați un sfat de la un om în vîrstă. Un sfat prietenesc. Nu vă amestecați în afacerea asta. Nu încercați să vă jucați de-a detectivul particular. La televizor deznodămîntul este întotdeauna bun, dar realitatea este alta.

Arată cu degetul unei mîini păroase înspre fereastră.

— Acolo afară, se află jungla. Dacă nu ești Tarzan, nu te poți, descurca. Ați citit sociologie ?

— Nu, spusei eu.

— S-a făcut odată un experiment. S-a construit o societate pentru șobolani. Și totul a funcționat normal atîta timp cît numărul șobolanilor era rezonabil și în concordanță cu cantitatea de mîncare pe care o primeau. Apoi s-a provocat o aglomerare a șobolanilor în condițiile date. În acel moment situația a început să devină interesantă. Șobolanii s-au apucat să se bată, să se omoare unii pe alții. Pînă la sfîrșit rezultatul a fost că s-a ajuns la o anarhie desăvîrșită. La fel se întîmplă și acolo afară. Care este populația țării dumneavoastră ?

— Opt milioane.

— Mi-am închipuit. Și asta într-o țară care este una din cele mai mari din Europa. Pe această insulă mică, în Manhattan și împrejurimile apropiate, trăiesc cam tot atîția oameni. Opt milioane aici și zece, cincisprezece milioane în marele New York de jur împrejur. Iar rezultatul este același ca în experimentul amintit. E ceva greșit cu sistemul nostru. Oamenii nu mai pot suporta. Nu intenționăm să murim sufocați aici unii de alții. Domnul Stenberg este mort, nu mai puteți face nimic pentru el.

Iar noi îl vom pedepsi pe criminal. Va dura, dar vom pune mina pe el pînă la sfîrșit.

Îmi zîmbi și își aprinse o țigară.

— Nu fiți neliniștit. Am să fiu atent. Dar nu cred că mi-aș pune viața în pericol dacă m-aș duce să beau ceva la „The Elephant”. Iar dacă-l voi întîlni pe Wills aș vrea să-i pun cîteva întrebări.

— Succes, spuse O’Flanagan și îmi făcu semn prietenește cu mina sa mare, după care trase un sertar al biroului și începu să cotrobăie printre hîrtii. Intrevederea se terminase.

— Lăsați-vă adresa și numărul de telefon, spuse el, și îmi întinse o bucată de hîrtie. Din Suedia adică. Dacă va fi nevoie să vă întrebăm ceva în cazul în care vom avea vreo nelămurire.

Am luat masa de prînz la Muzeul de Artă Modernă, unde am mîncat o salată și am băut apă rece de la gheață. Apoi am trecut prin sălile răcoroase și cu aer condiționat ale muzeului, gîndindu-mă la cuvintele lui Matisse că arta este precum un fotoliu în care te poți odihni dacă ești obosit. Și era adevărat. Nu mă gîndeam nici la Jens și nici la Victor în timp ce treceam prin fața bijuteriilor artei contemporane, din încăperea cu comori de pe strada 53. Era ca un duș de dimineață pentru sufletul meu, după o lungă noapte de veghe, dar această stare a trecut repede atunci cînd am ieșit din răcoarea muzeului.

M-am plimbat înspre Central Park, am traversat Fifth Avenue și am pășit în umbra răcoroasă a copacilor. Pe iarbă niște copii jucau baseball, iar o orchestră cînta muzică dixieland. Razele soarelui pătrundeau prin coroanele de culoare verde-închis și bogate ale copacilor, reflectîndu-se în metalul gălbui al instrumentelor. O fată în blugi, cu părul despletit mergea parcă alunecînd între doi cîini danezi, mari și negri. Pe o bancă veche, la nu prea mare depărtare de mine, stătea o femeie în vîrstă cu un pardesiu pe umeri, în ciuda căldurii copleșitoare. Central Park era locul de refugiu al orașului, atît pentru oameni cît și pentru animale. După un timp, capul mi-a căzut în jos, acolo unde stăteam cu spatele sprijinit de un copac înalt, moță-

ind, pînă cînd un băiat de vreo zece ani, pe patine cu rotile a intrat în mine din greșeală.

— Sorry, zîmbi el rece și dispăru pe aleea gri de ciment.

M-am scuturat cu o senzație neplăcută, am căscat și am plecat la hotel unde am făcut un duș și m-am băgat în pat. Ce înseamnă să fii turist în America venind din Europa ! Deosebirea de fus orar, de șase ore, necesită cîteva zile de acomodare și, din păcate, nu poți să ajuți cu nimic treaba asta.

După masa de seară nu prea încărcată, cînd am luat un hamburger cu salată și o cafea rece cu apă minerală, m-am dus la Greenwich Village. Am luat un taxi, ca să fiu sigur că voi ajunge unde trebuie, dar și pentru a nu fi nevoit să umblu pe străzi aiurea. Cu siguranță că nu era indicat să mergi pe oriunde, cel puțin așa spunea O'Flanagan. Și el trebuie să știe cel mai bine.

„The Elephant“ era o „bombă“ mare și gălăgioasă. De-a lungul peretelui îmbrăcat în oglinzi se afla un bar, care era la fel de plin ca un vagon de metro la ora de vîrf. Aveai senzația că pe același scaun stăteau două persoane în acel șir lung de scaune înalte și rotunde. Dar poate că senzația de aglomerație o dădea oglinda de pe perete : îi vedeai pe toți, atît din spate, cît și din față. Vizavi de bar erau mici separeuri. În fiecare separeu era cîte o masă de patru persoane. Aici stătuse Jens acum cîteva seri, împreună cu o fată, dacă e să dăm crezare celor spuse de Osgood Wills. Lîngă unul din pereți era o estradă cu o orchestră dixieland care făcea un zgomot asurzitor.

Nu numai că era aglomerat, era supraaglomerat. Era înghesuală, fum, iar zgomotul te făcea aproape să strigi ca să te faci auzit. Oare într-o asemenea hărmălaie și semi-obscuritate ar fi putut cineva să-și amintească de un anumit client ? Dar uite că Wills și-a amintit ! Unde-o fi stat acest Wills atunci ? Dacă într-adevăr a fost aici... O'Flanagan avea dreptate: La televizor treburile de genul ăsta sînt mult mai simple.

Am mers la bar strecurîndu-mă printre doi tipi solizi îmbrăcați în sacouri cadrilate care discutau aprins despre o echipă de baseball.

— Da ? spuse barmanul repede ridicîndu-și sprîncenele.

— Un scotch, spusei. Și încă ceva.

— Ce anume ? răspunse evident iritat în timp ce cu o mîină luă un pahar, iar cu cealaltă luă cîteva bucățele de gheață dintr-un castron de plastic, pe care apoi le aruncă în pahar.

— Wills. Osgood Wills. Îl cunoașteți ?

Mă privi atent ca și cum s-ar fi întrebat ce aș fi putut eu avea în comun cu Wills. Apoi a dat afirmativ din cap. Mă lua oare drept un client ? Credea poate că umblam să-mi procur stupefiante ?

— E vorba de afaceri.

Am pus pe tejghea o bancnotă de zece dolari și aceasta a dispărut în mîina lui imediat.

— O secundă, vă rog. Luă un creion din buzunarul de la piept, rupse o bucată de hîrtie pe care apoi scrise ceva.

— Acesta este numărul lui de telefon. Spune-i că l-ai primit de la Joe.

Am dat din cap că înțelesesem. Probabil că Joe își primea procentele. Mi-am luat băutura și m-am dus la un telefon unde am băgat o monedă de zece cenți și am format numărul.

A sunat o dată, a sunat de două ori. Am băut din whisky-ul tare. E oare o nebunie ceea ce fac ? Ar trebui să las totul baltă și să-mi văd de treburile mele ? Dar trebuia totuși să vorbesc cu Wills. Să vorbesc cu cel care relatase poliției că Jens a agățat o femeiușcă în acel bar. El a fost ultimul care l-a văzut pe Jens în viață. Cineva răspunse la capătul firului. Era o voce de bărbat.

— Yes ?

— Domnul Wills ? Am primit numărul dumneavoastră de la Joe.

— Cînd, acum ?

— E vorba de afaceri.

— Nu la telefon. Trebuie să veniți aici. Unde sînteți ?

— La barul „The Elephant“.

— În regulă. Ieșiți pe ușă, apoi traversați Washington Square pînă la strada 14 West. Acolo mă găsiți pe mine la numărul 82. Chiar vizavi este o farmacie. Este imposibil să nu găsiți. Stau la etajul V. Pe ușă scrie Jones. O.K. ?

— O.K.

Am închis telefonul, am înghițit whisky-ul și am plecat. Washington Square era foarte prost luminată. Sub copacii mari întinericul era dens. Arcul de Triumf înalt abia dacă se zărea. Mă gîndeam la toate avertismentele primite, la tot ce citisem și auzisem despre atacurile săvîrșite noaptea pe străzi și în parcuri. Mă gîndeam la Jens în vreme ce treceam pe sub copaci. Brusc, am auzit pași în spatele meu, grăbiți și apăsăți care se apropiau din ce în ce mai mult. Cineva răsuflea cu greu. M-am întors.

CAPITOLUL XXI

Dar nu aveam de ce să mă tem. Nu era un răufăcător, ci un inofensiv alergător în pantaloni scurți, transpirat tot, care mă depăși în fuga sa în timp ce eu zîmbeam cu gîndul la temerile mele. Probabil că nu era mai periculos să traversezi Washington Square decît Piața Sergel. Deși bineînțeles că nu întotdeauna așa ceva era lipsit de riscuri.

În parc era lume multă. Înspre mine se îndrepta o fată tînă, care purta un tricou alb pe care scria numele lui Picasso cu litere mari. Oare există vreun omagiu mai mare pentru un artist decît acela de a i se imprima numele pe niște banale tricouri ? Sub Arcul de Triumf era o orgă mare la care un bărbat gras cînta Gershwin. Pe partea cealaltă, World Trade Center își înălța cele două mari siluete luminate înspre cerul nopții, deasupra contururilor negre ale acoperișurilor. O fată în costum de baie trecu pe o motocicletă galbenă. Pe un afișier imens cineva căuta probabil un cîine pierdut, sau cine știe ce altceva în noianul de anunțuri.

Doi bătrâni stăteau pe o bancă sub un felinar și jucau șah. Fețele lor serioase priveau concentrate pătrățelele albe și negre ale tablei de șah. Atenți, gânditori își mișcau miinile grele deasupra pieselor pe care le apucau ca niște păsări de pradă. Oare de unde veneau ei ? Ce viață dușeseră ? Au fost vreodată în orașelele mici din Ucraina și Polonia ?

Nu, nu mai aveam timp de pierdut. Domnul Wills mă aștepta. Traficant de droguri și mic vânzător în subterana junglei newyorkeze.

Am luat-o pe strada 14 ; Un băiat cînta la o chitară sprijinindu-se cu un picior de o treaptă. În fața lui dansa o fată.

— Cum te cheamă ? întrebă ea.

— Elvis, spuse el.

— Elvis Presley ? glumi ea.

Am auzit risul lor în spatele meu. Trotuarul trepida ușor sub picioarele mele ca și cum ar fi fost un cutremur slab. Din gura de aerisire de pe stradă se ridica un fum albăstrui și subțire deasupra asfaltului negru. Sub mine era metroul care traversa Manhattanul de-a lungul și de-a latul.

La numărul 82 poarta era deschisă. Un bec electric sărăcăcios atîrna de un fir lung în casa scărilor. Mirosea a urină și a mincare. Pe pereți zugrăveala începuse să se scorojească, ca un corp atins de lepră. Culoarea gri-brună dintre petele albe de pe pereți era acoperită cu fel de fel de mîzgălituri. Nu înțelegeam toate cuvintele, dar îmi puteam închipui conținutul.

Scările de lemn fisurate scrîștau sub picioarele mele în timp ce urcam. În spatele unei uși se auzea muzică pop. Un copil plîngea, iar o femeie striga cu voce tare.

La etajul V erau trei uși. Pe cea din mijloc era lipită o bandă de hîrtie. M-am aplecat încercînd să deslușesc ceva cît de cît în lumina slabă. Pe hîrtie, cu litere stîngace scria cu tuș : *Jones*.

Am bătut la ușă. S-au auzit pași.

— Cine este ? se auzi o voce înceată.

— Vin din partea lui Joe de la „The Elephant“. Am sunat adineauri la telefon.

Se auzi zgomotul făcut de lanțul de siguranță și de cele câteva zăvoare cu care era asigurată ușa. Aceasta s-a deschis cam cinci centimetri și în deschizătura ei străluci un ochi.

— O.K. Intră.

Fusesem cu siguranță acceptat.

În cameră era un fotoliu, o masă și o canapea. Pe masă era un telefon, un tranzistor și o scrumieră de sticlă. Alături, o sticlă de whisky și un pahar de carton. Din tavan atârna o lampă cu un abajur de sticlă verde. Aceasta lumina masa iar restul camerei rămânea în obscuritate.

— Domnul Wills ?

L-am privit pe omul din fața mea. Era un om de culoare, cu o frizură afro. Cămașa era larg desfăcută și avea o curea lată de piele cu o cataramă mare de alamă. În picioare purta cizme de cowboy înalte, colorate alb cu negru, deasupra unor blugi.

— Bineînțeles, spuse el scurt și se așeză la masă. „Iarbă“ sau „cal“, întrebă el pe un ton de afaceri. A dime bag of red tape is ten dollars.

Am scos cincizeci de dolari și i-am pus pe masă în fața lui.

— Nu doresc nimic. Nici „iarbă“, nici „cal“.

Wills mă privi mirat. Era cald în cameră, aerul condiționat pare-se că nu intra în chirie.

— Ai văzut un amic de-al meu acum câteva seri. El a fost ucis.

O sclipire de interes îi luminează ochii.

— Da, spuse el și își aprinse o țigară cu o brichetă de aur. Așa este. Era cam drogat tipul. Doamne ! Și rîse descoperindu-și dinții săi albi.

— Am venit din Suedia pentru a afla ce s-a întîmplat cu el.

— Ești nebun ? spuse el bănuitor.

— Deloc. Dar am vorbit cu poliția. Ei știu că voi veni să te întîlnesc. Mă gîndeam în același timp că spunîndu-i acest lucru aveam toate șansele să ies de acolo nevătămat.

— O.K., spuse el. Dădu din umeri. Nu știu mai mult decât i-am spus sticletelui. Stăteam într-unul din separeurile de la „The Elephant”. Așteptam un tip care trebuia să-mi dea marfă. Și, la un moment dat, apare individul acesta. Cu o „mireasă”. Iar masa de vizavi de mine era singura liberă. Nu mă amuza deloc ideea că voi avea martori, dar localul era plin. Ei s-au așezat acolo și au început să șușotească. Nu am auzit ce-și spuneau, că era o hăr-mălaie îngrozitoare, dar după un timp tipul se drogase bine. Apoi au plecat. Nu știu unde, dar e lesne de ghicit ce au făcut în continuare.

— De unde știi că era el, că era același individ care mai apoi a fost ucis ?

— L-am recunoscut într-o poză din ziar. Era același tip. Și cum nu am relații prea bune cu sticleții în ultima vreme, m-am gândit că n-ar strica să le dau câteva informații, ca să spun așa.

M-am aplecat înspre el. La etajul de deasupra se auzeau pași grei. Un miros de benzină și cartofi prăjiți pătrundea prin fereastra întredeschisă. Canapeaua mirosea pregnant a mucegai.

— Pe naiba ! Nu-mi pasă cât ai primit. Ce mă interesează este cine anume te-a plătit.

— Cum adică m-a plătit ?

— Nu te mai prefac. Nu l-ai văzut niciodată pe tipul care a fost ucis. Ai fost plătit ca să debitezi toată povestea asta. Te plătesc dublu dacă-mi spui cine.

Expresia lui era aceea a omului care-și face anumite socoteli.

— Dublu ? întrebă el într-un târziu. Dacă e așa, de ce nu ? Am numele aici.

Trase un sertar al mesei dar, în loc să scoată o agendă sau o foaie de hîrtie cu numele care mă interesa, scoase un pistol. Un pistol cu reflexe albastrii ; cu amortizor.

— Ești chiar atât de prost să crezi că sînt dispus să fac acest tîrg ? Zîmbi cu răutate. Voi ăștia ar trebui să rămîneți în Suedia.

Trase telefonul lingă el și făcu un număr fără să mă piardă din ochi. Pistolul negru-albastrii cu țeava sa adu-

cătoare de moarte era îndreptat asupra mea. Era oare aceeași armă care-l ucisese pe Jens ? mă gândii eu cutremurându-mă. Dacă m-ar împușca acum n-ar auzi nimeni și apoi, cînd locatarii ar dormi și totul ar fi cufundat în liniște, aș putea fi dus pe scări într-un sac. La fel de tăcut și de discret cum am venit aș fi dispărut. Apoi aș putea fi găsit pe un maidan oarecare, sporind astfel numărul celor morți misterios în ultima vreme.

— Eu sînt, spuse el în receptorul negru. Este aici la mine un tip care face gălăgie. Pretinde că nu l-am văzut deloc pe suedezul care a fost ucis. Și vrea să știe cine m-a plătit ca să declar astfel. De unde dracu' o fi știind ? Și. rise.

— O.K. spuse el mai tîrziu, ascultînd cu atenție ce i se spunea în receptor. O.K. ! Aștept pînă vii. Și apoi ? El ascultă zîbind. În regulă. E perfect. Închise telefonul.

— Cred că trebuie să așteptăm puțin, spuse el. Dar într-o companie plăcută timpul trece repede. Ce zici ? Mă privi sarcastic în timp ce mîna sa nu părăsea trăgaciul.

Au trecut cinci minute, apoi zece. În cameră era cald și umezeală. De pe stradă răzbătea zgomotul vehiculelor. Prin perete se auzea un radio dat aprîs pe la maximum. Din cînd în cînd muzica era întreruptă de reclame gălăgioase și entuziaste, dar nu se putea auzi exact despre ce era vorba.

Wills mă privea în continuu. Fluiera ușor o melodie. Era un fluierat straniu, ca și cum i-ar fi ieșit din gîtlej.

Ce se va întîmpla oare acum ? Vor veni cei care l-au cumpărat pe Wills ? Cel care l-a plătit ca să spună că Jens stătea în acel bar în seara cu pricina, drogat, împreună cu o femeie ? Pentru cineva care-l cunoștea pe Jens cum îl cunoșteam eu numai și gîndul acesta era absurd. Nu ți-l puteai închipui consumînd narcotice și agățînd femei în barurile newyorkeze. Deși, ce știam eu de fapt ? Nu ne-am văzut de cincisprezece ani și de atunci și pînă acum a curs multă apă pe riuri. Însă nu puteam crede că Jens s-ar fi schimbat într-atît. Și acum ce se va întîmpla cu mine ? Ce mă vor întreba ? De ce mă intere-

sează moartea lui Jens ? ! Ce caut și ce vreau de fapt ? !
Și apoi mă vor ucide, aruncându-mă undeva în întuneric ?

Se auzeau pași pe scări, din ce în ce mai aproape. S-au oprit în fața ușii. O bătaie ușoară în ușă. Wills zîmbi cu toată gura, se ridică în spatele mesei, fără să mă slăbească din ochi.

— Acum vine Moș Gerilă, baby, spuse el. Să vedem ce are în sac. Sau poate că are ceva de băgat în el !

Merse spre ușă cu spatele, cu pistolul îndreptat asupra mea, trase lanțul de siguranță și deschise ușa.

M-am întors. În prag se conturau două siluete întunecate. Lumina de pe scară venea din spate, iar lumina lămpii de deasupra mesei nu era suficientă pentru a le distinge fețele. Dar am văzut pistolul din mîna unuia dintre ei.

CAPITOLUL XXII

— O.K. Wills, se auzi din ușă. Dă-mi jucăria. Wills se întoarse, ridică pistolul iar celălalt îl lovi. Mîna lui căzu ca un bolovan pe încheietura lui Wills. Acesta scoase un strigăt și pistolul cu amortizor se rostogoli pe podea.

Una dintre siluetele din prag îl împinse pe Wills spre perete. Îi răsuci mîna la spate și îl buzunări. Căuta să vadă dacă nu mai are și altă armă.

— Aveți probleme, nu ? întrebă omul cu pistolul în mînă. Îmi zîmbi și se așeză de cealaltă parte a mesei aprinzîndu-și o țigară. După burtă se vedea că e băutor de bere. Avea fața cu porii dilatați iar părul îi creștea aproape de la rădăcina nasului, îngustîndu-i mult fruntea.

— Șeful ne-a spus să vă supraveghem. A mai spus că veți merge la „The Elephant“ în seara aceasta. Așa că l-am întrebat pe Joe, pe tipul de la bar adică, iar acesta ne-a povestit, drăguț și amabil, că v-ați dus acasă la Osgood și ne-am închipuit că nu doar pentru a lua masa împreună. Astfel că ne-am gîndit să intervenim. Sau, ce zici Osgood ? A fost drăguț din partea ta să-i arăți acestui domn din Suedia minunatul tău pistol. Dar ar fi mai

bine să vii cu noi acuma ! Tăticu ar dori să vorbească cu tine.

— Tăticu ? am întrebat eu simțind că încordarea slăbește. Cine este ?

— Sorry ! Șeful nostru. Îl numim „Tăticu“. El este ca un tată pentru drăgălașii ăștia mici din cartier. Îi mai dojenește din când în când, dacă e nevoie. Ce zici, Osgood ? Nu-i așa ? Și ridică glasul. Wills dădu afirmativ din cap.

— Bine, dar n-am făcut nimic, spuse el încudat. Tipul ăsta a venit aici ca să trateze cu mine. Credea poate că vînd stupefiante. Și rise.

— Sînt de aceeași părere cu tine Osgood, spuse polițistul, dar închipuiește-ți că unii s-ar putea gîndi că vinzi stupefiante !

— A dat telefon cuiva, am spus eu, cuiva care urmează să vină aici.

— Atunci e mai bine să rămîn eu aici. Tu poți să-l duci pe Wills la secție și să-l lași pe domnul Homan la hotel, spuse tipul cu pori dilatați colegului său. Și cînd ești gata, te întorci și supraveghezi poarta de la intrare. Eu voi ieși numai atunci cînd nu mai este cazul să aștept. O.K. ?

— O. K. spusei eu. L-am întrebat doar dacă l-a văzut pe domnul Stenberg, cel care a fost ucis. Și i-am mai spus că eu cred că a fost plătit de cineva ca să declare că l-ar fi văzut la „The Elephant“. Apoi a dat un telefon. Nu știu cui. Poate că este aceeași persoană care l-a și plătit.

Polițistul și-a umezit buzele.

— Noroc că nu avem vreun martor, domnule Homan, zîmbi el. Dumneavoastră susțineți că un distins gentleman din New York minte în fața instanței și că este plătit să mintă. Acestea sînt delictе flagrante.

Mă privi și își desfăcu nodul de la cravată.

— Vă va duce colegul meu la hotel și dacă aș fi în locul dumneavoastră aș pleca cît mai repede la Oslo. Poate chiar mîine. Vom avea noi grijă de escrocii ăștia, dar să știți că lor nu le place ca cineva din afară să se amestece în afacerile lor necurate. Acum îl vom lua pe Wills și îl vom suci puțin mîinile, îl vom tăia urechile lui mari și apoi le vom prăji într-o tigaie. Poate astfel ne va povesti

mai multe. Ce zici, baby? Îi adresă un zîmbet larg lui Wills care stătea cu capul plecat și cu mâinile prinse la spate în cătușe, holbîndu-se la el.

Astfel s-a încheiat primul meu contact cu poliția new-yorkeză în exercitiul funcțiunii ei și cu delincvența în plină acțiune. Și mi-am dat seama că nu era o treabă pentru amatori. Cel puțin am înțeles care sînt limitele mele. La Stockholm totul este idilic în comparație cu New-York-ul, iar experiența mea în ce privește delictele și delincvenții din Gamla Stan nu era suficientă aici.

A doua zi dimineată l-am sunat pe Alan Gaynor. Dar plecase la Chicago împreună cu Victor, pentru a deschide expoziția proiectată. Mda, mă gîndii eu cînd am închis telefonul. Oricum nu aveam multe de adăugat și ne puteam oricînd vedea la Geneva, dacă ar fi fost cazul.

Nici cu următoarea convorbire telefonică n-am prea avut succes, deoarece n-am mai găsit nici un loc pentru Stockholm la cursa S.A.S., dar o doamnă drăguță m-a ajutat să obțin ultimul loc la avionul Air France, cu destinația Paris. De ce nu? Nu mă costa nimic în plus și îmi făcea plăcere întotdeauna să pierd cîteva zile în magazinele de antichități și pe la talciocuri. În meseria mea este necesar să ții mereu pasul cu curente la modă. Să studiezi și să afli care vor fi cerințele în materie de antichități în viitor. De exemplu, vasele Gallé. În anii '60, la Paris, vasele mari jugend erau din ce în ce mai căutate. Puteai să observi asta chiar și la talciocul din Clignancourt. Pe vremea aceea însă le puteai cumpăra la un preț destul de rezonabil. Puteai cumpăra mai multe așteptînd să vină vremea cînd le vei putea plasa profitabil. Și vremea aceea a venit destul de repede. Acum, vasele Gallé semnate echivalau cu greutatea lor în aur. Un vînt ușor începu să bată peste tarabele talciocului. Aveam încredere în O'Flanagan. Mai devreme sau mai tîrziu urma să afle adevărul despre declarația lui Wills. Îl va descoperi pe ucigașul lui Jens desigur și va constata dacă a fost vorba de o banală crimă sau dacă avea vreun dedesubt. În orice caz, eu nu mai puteam face nimic și era mai sigur să nu umblu de unul singur prin New York,

cel puțin acum. Probabil că ochii prietenilor lui Wills mă urmăreau și cu siguranță că acestora nu le plăcea interesul meu de a afla cine l-a ucis pe Jens Stenberg. Mai mult, aş mai fi avut și altceva de făcut la Paris, mă gîndeam eu în taxiul care mă ducea spre aeroportul Kennedy, ceva ce nu avea deloc de-a face cu talciocurile. Mă voi duce la galeria în care Jens. văzuse exemplarul acela al litografiei de Andersky, pe care de altfel îl avea și el. Cel care avea un număr identic cu propriul său exemplar de la Stockholm.

Cum se numea galeria oare ? Încercam să scormonesc în memorie, parcă era ceva în engleză, vreun condiment ceva... Nu, Cimarosa. În Rue de Seine. Aceasta este una din străzile mele preferate la Paris și de aceea mi-am amintit adresa. Se află pe malul stîng al Senei. E plină de galerii, anticariate și magazine de antichități. Este o stradă pariziană în care pulsează viața, unde „bătrînul“ Paris mai trăiește încă. Acolo am găsit odată o gravură semnată de Carl Larsson pe care am dat doisprezece franci și tot acolo am găsit o gravură în cupru care reprezenta bătălia de la Breitenfeld. Într-un colț sînt gravate cuvintele lui Gustav II Adolf : „Gott mit uns“, iar în celălalt colț motto-ul lui Tilly : „Jesus Maria“. Amîndoi invocau puterile cerești, iar suedezii au fost cei care au cîștigat, deși pînă la urmă, Gustav II Adolf a pierdut.

Nu-mi făceam iluzii că vizita mea la o galerie din Paris ar putea să-mi spulbere îndoielile, să-mi dea răspunsul la întrebarea cine l-a omorît pe Jens la New York. Dar poate că acesta ar aduce elemente noi, cine știe ? Și am început să cîntăresc toate datele pe care le dețineam, deși, între noi fie vorba, nu aveam prea multe. Un tablou furat la Stockholm, un jaf cu crimă la New York și sinuciderea lui David la Geneva. Oare unde era legătura dintre ele ?

După cîteva ore petrecute într-un fotoliu de avion am ajuns la aeroportul Orly unde am avut din nou noroc, pentru că, în ciuda sezonului turistic, am găsit o cameră de hotel în Rue de Lille, numai la cîteva pași de Rue de Seine. Era în apropierea unei străzi liniștite și calme. Dacă bineînțeles poți să spui despre vreo stradă din Paris că

e liniștită ! Dar în orice caz, traficul se desfășura într-un singur sens, astfel că eram scutit de zgomotul claxoanelor.

După ce am făcut un duș și m-am schimbat în blugi și tricou mă simțeam gata să iau în piept Parisul. La o masă de la bistroul hotelului am băut două cești de cafea neagră și am mâncat un croissant, un fel de piine care datează din vremea asedierii Vienei de către turci. Cafeaua m-a trezit deoarece pentru mine, cafeaua neagră luată de dimineață are același efect ca spanacul pentru Popeye marinarul.

M-am plimbat alene de-a lungul Senei. Este de fapt unica modalitate de detașare, mă gândii eu în timp ce mă plimbam cu mâinile virite în buzunarele pantalonilor. Încet, fără grabă, nesocotind timpul, meditănd. Mergeam de-a lungul cheiului bucurându-mă din plin de strălucitoarea zi pariziană. Dinspre apă venea o răcoare plăcută, iar vapoarele alunecau ușor, aproape la fel de lent ca propria mea mișcare. Pe partea cealaltă se auzea vuietul mașinilor, dar aici, pe largul chei al Senei, în umbra copacilor, domnea o atmosferă odihnitoare.

Am răsfoit cărțile vechi ale buchiniștilor mergând de la stand la stand în căutare de hărți și cărți vechi în lăzile arhipline, înșiruite de-a lungul cheiului.

Am traversat strada, așteptând cu răbdare la un semafor. Am trecut apoi printre două mașini în Rue Napoleon și am ajuns în Rue de Seine. Chiar la începutul străzii se afla statuia lui Voltaire, care parcă îmi zîmbea. Era un zîmbet cinic, oare ? Înțelesese el deșertăciunea acestei lumi ! ? Probabil. Eu nu reușisem însă să risipesc întinericul care acoperea moartea lui Jens, așa că trebuia să perseverez.

Într-un mic parc, în umbra copacilor înalți se jucau câțiva copii. Un bărbat în vîrstă, cu o bască neagră și sacou dădea de mîncare porumbeilor. Două fete pe skibord au trecut într-o goană nebună printre două mașini parcate pe Rue de Beaux Arts, ocolind un Rolls-Royce alb și mă întrebam dacă acesta se îndrepta spre L'Hôtel, hotelul luxos amenajat în casa în care Oscar Wilde murise cu ani în urmă. Am început să zîmbesc la gândul unei amintiri :

luasem cîndva masa acolo cu o fată frumoasă, o masă care avea să ducă la o aventură în cimitirul Père Lachaise și în Grădina zoologică din Stockholm și era să se termine cu propria mea moarte. Pe stradă, mai sus, deasupra unei porți se afla o firmă. Nu puteam distinge ce scria dar mi se părea că începe cu litera C. M-am apropiat. Era Galeria Cimarosa despre care Jens îmi povestise cu cîteva săptămîni în urmă, cînd am luat masa împreună în Gamla Stan.

M-am oprit în fața vitrinei. Părea prin excelență un local elegant și scump. Dar era absolut normal dacă te gîndești că aici se vindea Andersky. Într-una din vitrine era ceramică de Chagall, iar în cealaltă cîteva gravuri de Picasso.

Am deschis ușa și am intrat. Clopoțelul a sunat discret. O femeie mai în vîrstă, îmbrăcată în negru, cu părul strîns și cu perle albe în jurul gîtului, apărui în încăpere.

— Cu ce vă pot fi de folos ? zîmbi ea și îndreptă un tablou care stătea strîmb.

— Aș dori să văd niște litografii, spusei. Litografii de Andersky.

Mi s-a părut sau a tresărit ?

— Andersky ? spuse ea apoi. Aveți gusturi bune, domnule. Din păcate nu avem nimic de el. Este foarte solicitat și avînd în vedere faptul că nu sîntem profilați pe operele lui este mai mult întîmplătoare ocazia de a-l avea.

— Acum cîteva săptămîni ați avut o litografie frumoasă. Așa e ?

Mă cercetă atent cu privirea.

— Da, așa este, spuse apoi. Îmi amintesc foarte bine. Dar am vîndut-o unui colecționar de la Geneva.

În acel moment ușa mică de pe unul din pereți se deschise și o femeie intră înăuntru. La început n-am văzut cine era. Dar ea se întoarse și veni înspre noi. Era Estelle. Frumoasa și talentata elevă a lui David Ford.

CAPITOLUL XXIII

— Johan ! exclamă ea mirată, nu mi-am închipuit că ești la Paris. Ce faci aici ?

— Nu știu de fapt. M-am trezit și eu aici. Avionul S.A.S. pentru Stockholm nu mai avea locuri așa că am venit prin Paris.

— De unde ai venit ?

— De la New York.

— Ce chestie ! Noi ne-am întors de acolo acum câteva zile.

— Chiar ? ! Ce amuzant ! Ce-ați făcut acolo ?

— De fapt nu am fost la New York, răspunse Estelle, puțin forțată. Am trecut pe acolo în drum spre casă, pentru că fratele lui Richard locuiește la Los Angeles. Are un hotel la care și Richard deține acțiuni. Așa că obișnuim să mergem acolo de câteva ori pe an.

— V-ați întâlnit cu Anne și cu Victor ?

— Nu, dar Victor va deschide o expoziție la Chicago. Tu ce-ai făcut la New York ?

— Am fost acolo pentru Jens.

— Jens ?

— Jens Stenberg. Negustor de artă din Stockholm care se ocupa de vânzarea operelor lui Victor în Scandinavia.

— Acuma că spui numele mi se pare că l-am mai auzit cândva. Cred că a fost odată la masă la Victor, cu câțiva ani în urmă. Dar nu-mi amintesc cum arăta.

— E mort acum. A fost ucis.

— Ucis ? Ce groaznic ! Când s-a întâmplat ?

— Săptămîna trecută la New York. Poliția l-a descoperit împușcat pe un teren viran din Manhattan. Portmoneul îi dispăruse.

— Ce cumplit ! Nu, America nu-mi place. Este atît de multă violență acolo pe străzi, la televizor, în ziare... Într-un fel violența face parte din cultura lor.

— Când pleci la Geneva ?

— Mîine. Vreau mai întîi să văd o expoziție care s-a deschis la Centre Pompidou.

— Este și Richard aici ?

— Nu, el a plecat ieri.

M-am uitat la ceas. Erau orele treisprezece. Ce știa de fapt Estelle despre moartea lui David ? Fusesse doar eleva lui. Poate și ceva mai mult. Și ce știa despre cei ce se învîrteau în cercul lui Victor ?

— Ești disponibilă pentru prînz ? am întrebat eu.

— Cu cea mai mare plăcere, zîmbi ea mulțumită. Trebuie să-i spun la revedere doamnei Riboud.

Se îndreptă către o vitrină unde doamna Riboud aranja cîteva gravuri, se întoarse și mă luă de braț.

— Ai vreo propunere ? întrebai.

Am privit-o. Arăta ca o fată tînără și asta și era, aproape. Părul lung și blond era prins într-un coc. Nu era fardată, iar îmbrăcămintea ei bleumarin sublinia cu generozitate bronzul brîn-auriu al feței.

— Chiar după colț se află un loc drăguț. Niciodată nu e lume prea multă acolo. Au revoir madame, spuse ea, și am dat să ieșim din galerie.

— Au revoir, am salutat-o la rîndul meu pe doamna în negru și am ieșit cu Estelle pe strada îngustă. Ne-am îndreptat înspre Rue de Buci. În colț era o tarabă mare cu carne, legume și diferite sorturi de brînză. Un munte de morcovi lungi, galbeni-portocalii și o piramidă de roșii care băteau în roșu-închis și roșu-gălbui. Alături se ridica un morman de conopidă albă și anghinare spînoase verzi-olive, în fața unor vinete albastre, strălucitoare iar mai încolo se întindeau tejghele de marmură pe care se aflau găini curățate și iepuri lungi, iar în cîrlige atîrnau bucăți imense de carne de oaie. Această imagine culinară era întregită de diferite feluri de brînzeturi : bucăți rotunde de camembert, brînză brie, netedă, plată și lată, bresse bleu verde, fermentată.

— Ce crezi că ar spune Direcția serviciilor sociale despre această imagine ? Și am arătat înspre înghesuiala colorată de brînzeturi, fructe și carne.

O doamnă mai în vîrstă, cu nas ascuțit, părea nemulțumită de o bucată de brînză camembert, iar o fată cu ciorapi trei sferturi stătea cu cîte o găină în fiecare

mină cîntărindu-le, nehotărîndu-se pe care s-o aleagă.

— Probabil că toți francezii ar fi trebuit să fi murit pînă la ora asta, din punct de vedere statistic vorbind, deoarece aceștia nu se omoară împachetînd mîncarea în plastic sau ținînd-o pe tejghele frigorifice. Dar mi se pare că sînt destul de vii încă, zîmbi ea. Uite, aici este. Și Estelle arată spre un mic restaurant de pe colț.

Am intrat. Pardoseala era în mozaic alb și negru. În spatele tejghelei de la bar stătea Le Patron care discuta aprins și roșu la față cu un domn mai în vîrstă, îmbrăcat într-un pardesiu închis la culoare, cu nasul mare plin de vinișoare roșii și cu un pahar mic în mînă. Suporturi de pahare în carouri roșii erau imprăștiate pe mese, iar în mijlocul localului era un palmier într-un butoi de lemn. Era o atmosferă tipic jugend, deși nu era o construcție nouă. După tejghea stătea Madame, care urmărea cu ochi de vultur desfășurarea negoțului. Aceasta număra banii cu degetele ei mici și grăsuțe, controla notele de plată, iar cîteva fete îndeminate se strecurau cu abilitate printre mese, ducînd tăvi cu farfurii și sticle. Erau fetele lor, mă gîndii eu; iar bunicul și bunica stăteau poate în bucătăria îngustă, de tip vechi, învîrtind în crătiți !

Ne-am așezat la o masă pe colț și am comandat meniul. Am început cu o salată de roșii, am continuat cu un mușchi de vacă cu piper și am încheiat cu brînzeturi. Am băut Beaujolais roșu-inchis.

— Știi cum e cu Beaujolais-ul ? Și am turnat în paharul ei.

— Nu, știu doar că e bun.

— E ca și cu tablourile lui Picasso : de două ori mai multe decît a pictat el, de fapt, există numai în America. Producția de Beaujolais este mult prea mică pentru a acoperi cererea, în special în America. Dar acest vin pare a fi natural. Noroc !

— Noroc, și Estelle îmi zîmbi privindu-mă pe deasupra paharului.

— Apropo de Picasso, am continuat eu, rupînd o bucată din plînea proaspătă. Cum stai cu pictura ?

A dat din umeri privind afară pe fereastra joasă.

— Nu știu, spuse ea apatic. De cînd a murit David n-am mai putut picta. De aceea am și plecat la Los Angeles, ca să șterg din minte totul. Dar nu poți să fugi de tine însuși.

— El a însemnat mult pentru tine, nu ?

Dădu afirmativ din cap.

— Cum de ai început să pictezi ? Doar nu toate femeile din Suedia care au o situație reușesc să devină pictorițe.

— Am dorit întotdeauna să pictez dar nu am avut posibilitatea. Părinții mei nu au fost de acord.

— Ce ciudat, și eu care credeam că pianul, broderiile și pictura în acuarelă au fost întotdeauna pietre de hotar în educația unei tinere fete.

— Da de unde ! Poate în secolul al XIX-lea. Iar tatăl meu nu era acest gen. Am crescut într-un conac vechi în apropiere de Skövde. Tata era ofițer în cavalerie și avea planuri foarte exacte în legătură cu mine. Nu mai puțin în ce privește educația. Admira Germania, iar armata germană era ceva sfînt pentru el.

— Era nazist ?

— Deloc. Era mult prea naiv pentru asta. Considera că Hitler nu avea clasă, iar ofițerii nu aflaseră încă în anii '30 nimic despre persecutarea evreilor și alte probleme de acest gen. Nu, el și mulți alți camarazi de-ai lui admirau eficiența armatei germane. Blitzkrieg, atacurile rapide și noua tactică. Dar nazist n-a fost niciodată.

— Și nu i-a plăcut ideea ca tu să pictezi ?

— Ba da, îi plăcea, dar numai ca pur amatorism, ca un hobby, dacă vrei. Așa cum ai spus tu, ca o parte dintr-o bună educație. Și acest lucru era important atît pentru el, cît și pentru mama. Era vorba de lustru, de fațadă. N-au dus-o bine cu banii niciodată. Salariile ofițerilor erau mici, iar cerințele sociale ale gradului erau mari și erau obligați să le facă față. Din moșie nu cîștigau prea mult și, în plus, cred că tata n-ar fi fost niciodată în stare să o conducă cum trebuie. El avea serviciul lui și un administrator bătrîn și bețiv se ocupa de tot. La noi se dădeau petreceri mari cu șampanie pentru camarazii tatii

și pentru ceilalți, care făceau parte din aceeași clasă nobiliară ca el.

— Aceeași clasă nobiliară ?

— Tata era baron, iar acest lucru impunea, așa cum obișnuia el să spună. Astfel că, în viața de zi cu zi, trebuia să ne descurcăm. Așa cum se putea. Dar asta nu înseamnă că o duceam rău. Am avut întotdeauna fete în casă, dar ele trebuiau să fie cumpătate, lucru pe care îl supraveghea mama. O sărăcie lustruită, așa numea ea stilul nostru de viață. Trăiam acolo printre canapelele gustaviene și portretele de familie în rame aurite, hrănindu-ne dintr-o minciună vitală : că eram mai nobili decât alții, că nobilimea suedeză avea o poziție deosebită și un rol mare în societate. Și între timp, vremurile noi au început să înăbușe moșia noastră, care treptat a decăzut, pentru că nu aveam posibilitatea să o întreținem. Era ca și cum am fi trăit într-un crepuscul, într-o viață ireală, cu valori și idei pe care timpul și societatea de mult nu le mai accepta, lăsându-le în urmă.

— Și deci stăteai în scaunul tău aurit visînd la pictură !

Ea zîmbi cu tristețe.

— Ai putea spune și așa, dar de fapt am avut o copilărie fantastică deși, așa zice că aproape m-a sufocat. Poate că acest lucru m-a determinat să mă căsătoresc prea devreme.

— Ce vrei să spui ?

— Simțeam că trebuie să evadez. Să plec de acasă. Și atunci l-am întîlnit pe Richard. Era ofițer în rezervă. L-am cunoscut la o petrecere. A doua zi m-a cerut în căsătorie și eu am spus da. Ei, acum știi. Și zîmbi.

— Ce-a spus tatăl tău atunci ? A considerat că este împotriva principiilor sale învechite sau a considerat că acesta era un model perfect de Blitzkrieg ?

— Nu știu exact. Poate că în adîncul lor, atît tata cît și mama simțeau că Richard îmi era inferior din punct de vedere social și nu corespundea ambițiilor lor. Gîndește-te, să ai o fată care se căsătorește cu cineva pe nume Bengtsson ! Și rise. Nu, poate că sînt nedreaptă : în orice

caz mi-au făcut o nuntă deosebită, iar Richard era îmbrăcat în uniformă bleumarin și cu sabie. Soarele strălucea și cu toții erau fericiți. Dar avea și el o proprietate mare la Närke, așa că pînă la urmă s-a creat un echilibru.

— Nu prea ești îngăduitoare cu părinții tăi.

— Poate că nu, dar am reușit să scap de acasă, ceea ce era esențial pentru mine. În orice caz la vremea aceea. Deși am descoperit curînd că schimbasesm un fel de închisoare cu o alta.

— Cum adică ?

— Richard era extrem de atent cu mine. Puteam să fac tot ce doream. Dar eram izolați. Ne vedeam doar cu oameni drăguți din imediata noastră apropiere : medici, ofițeri, proprietari de pămînturi și alții. Dar în toată această viață a noastră nu exista nici o perspectivă, nici o dimensiune. Nici o putință de evadare.

— Și peste toate astea tu doreai să devii un nou Picasso, nu ?

— Nu chiar, dar aproape. Știam că sînt talentată, știam ce voiam dar nu am avut posibilitatea să mă realizez. Frecventarea unor cursuri de ceramică nu era exact ceea ce-mi doream. Iar munca la fermă cerea mult timp. Primeam ajutor în gospodărie doar atunci cînd dădeam mese, așa că aveam multe de făcut. Apoi pur și simplu nu am mai avut posibilitatea să întreținem locuința.

— Aveați probleme cu banii ?

— Nu, dimpotrivă. Eu am moștenit o sumă mare de bani după sora mamei care era văduvă și nu avea copii. Soțul ei fusese directorul unei fabrici de automobile. Dar la calcularea impozitelor ajunsesem să pierdem bani din cauză că locuiam într-o casă așa mare. Richard a vîndut totul și ne-am mutat la Geneva. Situația era de așa natură încît cheltuielile erau net mai mari decît veniturile.

— Tu începuseși să și pictezi, nu ?

— Vroiam de fapt să merg la Paris, dar Richard a fost de părere că Elveția ne oferea mai multe șanse. E mai liniștită și mai stabilă și bineînțeles că el a avut dreptate.

— Cînd ai început să pictezi cu David ?

— Imediat după ce am ajuns acolo. Fiind vecini cu Anne și Victor, am intrat în cercul lor. Acolo l-am întîlnit pe David și... așa a început.

Nu doream să întreb, cel puțin acum, ce anume începuse. Estelle fusese destul de deschisă cu mine. Dar puteam să-mi închipui. Că ei nu aveau în comun numai arta.

— David era un pictor fantastic, spusei. Am văzut lucrările lui din atelier. Copiile după Chagall și Miró. Și mai erau și altele acolo.

— Tocmai de aceea nu-l înțeleg, spuse ea încet. De ce a făcut-o ? N-ar fi trebuit. Am văzut tablourile la care lucra, cele pentru expoziția pe care urma s-o deschidă. Erau minunate. De ce să se fi sinucis ? Nu cred că a făcut-o, Johan ! Cred că a fost ucis.

CAPITOLUL XXIV

— Bine, dar aceasta nu este și părerea poliției, spusei eu, turnînd vin în pahare. În pivniță, unde l-au găsit, în vechiul mormînt roman, el ținea în mînă un pistol. Ușa era închisă pe dinăuntru. Nu existau nici ferestre și nici alte ieșiri. Valetul și cu Anne l-au găsit. Și Victor. Asta înseamnă că ei trei, împreună, l-ar fi ucis pe Victor. Dar nu cred că poliția este de acord cu această variantă.

— Eu știu un singur lucru : că ceva nu este în regulă. David nu avea nici un motiv să-și ia viața. Nimeni nu știe asta mai bine decît mine.

Ochii ei întunecați erau plîni de lacrimi.

— Îl iubeai ? am întrebat încet.

Ea dădu afirmativ din cap.

— Da, îl iubeam. Și urma... urma să ne căsătorim. Era atît de fericit la gîndul expoziției pe care urma s-o deschidă și la gîndul că vom trăi împreună la Paris. Fap-

tul de a-l părăsi pe Victor și a deveni independent îl socotea ca fiind marea lui realizare.

Stăteam tăcuți. Un tocilar trecu pe stradă trăgând după el un cărucior în care se afla tocila, strigând înspre ferestre după cuțite de bucătărie și foarfeci.

— I-ai văzut tablourile ? am întrebat eu. Cele pentru expoziție.

— Da. Erau fantastice.

— Și eu le-am văzut, deși numai pe spate. Erau puse de-a lungul pereților. Dar a doua zi după moartea lui, cind m-am dus acolo, dispăruseră. Oare unde au ajuns ?

— Nu știu. Poate că le-a ascuns David. Sau poate că fuseseră transportate în locul unde urma să aibă loc expoziția. Ar fi trebuit să se deschidă peste trei săptămîni. Și poate că ar fi dorit să le aranjeze el însuși pe îndelete. Pentru că un element extrem de important într-o expoziție este prezentarea lucrărilor. Aceasta trebuie să fie perfectă.

— Ar putea exista și o altă explicație, am spus eu încet, în timp ce învîrteam paharul cu v.n în mîină.

— Care ?

— Imaginează-ți că cineva ar fi fost interesat ca moartea lui să pară o sinucidere. Înseamnă că ar fi existat și un interes ca tablourile lui David să dispară. Una din cauzele sinuciderii lui este, așa cum spun mulți alții, că David nu a reușit să facă față presiunilor, că talentul lui era insuficient și că s-ar fi sinucis din acest motiv.

— În orice caz Alan ar trebui să știe ceva în acest sens. El era cel care urma să organizeze această expoziție care, din păcate, n-a avut loc.

— Nu știu, am spus eu, dar am sentimentul că moartea lui trebuie să aibă o legătură cu falsificările de tablouri.

— Care falsificări ?

— Jens Stenberg a descoperit ceva, destul de vag de altfel. Cel puțin așa credea el. Tablourile lui Victor erau falsificate și apoi lansate pe piața internațională. El avea

o bănuială în special în ceea ce privea un tablou anume. Urma să-l ia la New York ca să-l arate lui Alan Gaynor. Dar între timp acesta a fost furat din galerie sa. Putea fi o simplă coincidență !

— Vrei să spui că cineva falsifica tablourile lui Victor ?

Mă privi mirată ca și cum nu ar fi înțeles despre ce este vorba. Ca și cum nu putea pricepe.

— Nu știi, spusei cu seriozitate. Știu doar că David putea să picteze la fel de bine ca și ceilalți. Ca Chagall, Léger, Miró, dar apoi a murit. Sinucidere. Și Jens a început să bănuiască cum că cineva ar fi implicat în falsificare. Apoi a murit, fiind jefuit și ucis. Există totuși prea multe lucruri care se leagă ca să nu-mi trezească bănuieli.

— Crezi că Alan are vreun amestec ? Doar Alan este cel care îi expedia lui Stenberg tablourile !

— Nu cred. Riscurile ar fi fost mult prea mari chiar dacă el ar fi vrut să facă acest lucru. Nu, dacă Jens ar fi avut dreptate și într-adevăr lucrurile ar fi stat așa, atunci toată operațiunea ar fi avut loc între galerie lui Gaynor și celelalte galerii beneficiare. Cineva putea să schimbe originalul cu copii sau putea acționa într-un alt fel. Deși Gaynor spune că Victor nu mai făcea lucruri de prima mână. Cauza ar fi fost accidentul cerebral care-i juca lui Victor feste și mai trebuie să ne gândim că el are totuși șaptezeci de ani ! Toate aceste elemente l-au făcut pe Jens bănuitor. Utimele pînze ale lui Victor nu erau pe măsura lucrărilor lui anterioare. Dar dacă ne gândim mai bine, în America se comit crime în fiecare zi, iar David ar fi putut fi deprimat chiar în acea zi, fapt care l-ar fi împins la sinucidere...

Estelle a dat din cap dezaprobat.

— Nu, David era mult prea vital, mult prea plin de viață și îi plăcea să trăiască...

— O.K. am spus eu. Dacă luăm cea mai proastă alternativă, atunci atât David cât și Jens au fost uciși, iar ta-

blourile lui Victor sînt falsificate. În seara în care David a murit, atît tu, cît şi eu, precum şi Alan Gaynor cu soţia şi Richard am fost invitaţi la Victor. Ulterior ne-am aflat cu toţii în America exact cînd Jens a fost ucis. Toţi, în afară de mine. Dacă simplificăm datele şi spunem că nici tu şi nici eu nu sîntem implicaţi, atunci, prin eliminare, rămin cinci persoane. Una dintre ele este cu siguranţă criminalul, dacă teoriile noastre sînt juste şi dacă în această afacere nu este implicat cineva din afară.

— Sînt poate mulţi implicaţi în această afacere. zîmbi Estelle. Dar să zicem că ai dreptate. Atunci am putea să-i eliminăm pe Victor şi pe Anne.

— Eşti sigură ?

— Nu prea, dar asta ar însemna că Victor şi-ar falsifica propriile sale tablouri şi ar omori o persoană care îi este mult prea apropiată şi. în acelaşi timp, l-ar implica şi pe valetul lui.

— Dar Anne ?

— Ce motiv ar avea ea ? Şi. în plus...

— În plus, ce ?

— Ea şi cu David au fost foarte apropiaţi cîndva, spuse Estelle încet, ca şi cum nu ar fi dorit să vorbească despre acest lucru, întristînd-o. Cu mulţi ani în urmă au fost logodiţi la Paris. Sau cel puţin locuiau împreună. David a fost cel care a prezentat-o lui Victor, dar a trebuit să înghită găluşca pentru că Victor i-a luat locul. Sau mai degrabă invers.

— Cum invers ?

— Anne este o panteră, aşa cum spunea Richard. Frumoaşă, felină, perfectă la suprafaţă. Dar cînd interesul ei este în joc atunci acţionează sălbatic. Ea şi cu Victor sînt ca soarele cu luna.

— Ce vrei să spui ?

— Victor este soarele şi totul trebuie să se rotească în jurul lui. El este „cel mare“, cel mai mare şi nimic nu-l poate ameninţa. Iar Anne este luna, plutind mult deasupra noastră noi, muritorii de rînd. Victor cu focul

lui și Anne cea care îi împrumută strălucirea. Ei trăiesc într-o lume a lor, cu propriile ei norme și reguli.

— Și Richard ? Nu vreau să mă înțelegi greșit, nu-l bănuiesc pe el că ar fi autorul falsificărilor sau criminalul, dar dacă este să judecăm pe toți cei care se învîrt în acest cerc atunci trebuie să-l includem și pe el. Știa despre legătura ta cu David ?

— Nu știu, spuse ea moale. Dar cred că bănuia ceva. Iar în noaptea în care David a murit l-am auzit spunînd...

Estelle tăcu.

— Nu e nevoie să spui ceea ce nu vrei. Am mîngîiat-o ușor pe mină.

— Ba da, vreau, spuse ea cu lacrimi în ochi. Vreau. În acea seară David și cu Richard stăteau în grădina lui Victor, în spatele coloanelor templului, adică știi unde este. Am ieșit afară să-l caut pe Richard. Era tîrziu și voiam să mergem acasă. Atunci am auzit vocea lui Richard : „Dacă nu te potolești, am să te ucid“, a spus el. Ceva cam de felul ăsta. David doar a ris. Iar cînd Richard a aflat că David s-a sinucis a spus că trebuia s-o fi făcut cu mult înainte.

Plîngea încet și scoase o batistă albă din poșetă. Mă gîndeam la ce spunea data trecută cînd, la fel ca și acum, plîngea, atunci cînd eu stăteam pe covorul roșu afgan în salonul lor de la Geneva și am auzit vocea ei și a lui Richard prin ușa întredeschisă a dormitorului : „Știu că tu ai făcut-o“, i-a spus ea atunci, „tu l-ai împușcat“.

CAPITOLUL XXV

— Deși, îi uităm pe Alan și pe Abie, am spus eu, pentru a-i îndepărta gîndurile triste și pentru a o face să nu mai plîngă.

— Dar nu spuneai tu că riscurile sînt prea mari pentru el ?

— Ba da, dar am spus că cineva ar fi putut să schimbe tablourile după ce ele au părăsit galeria. Acest lucru te face să presupui că există o altă persoană care știe tot ce se întâmplă, în cele mai mici amănunte. Vreau să spun în ceea ce privește activitatea lui Alan. Probabil secretara lui, sau vreunul din asistenții săi. Sau poate chiar Abie !

— Să falsifice Abie tablourile și să-l ucidă ea pe David ?

— Dacă îi luăm pe toți cei care au fost de față în seara aceea nenorocită și care fac parte din cercul lui Victor, atunci nu putem s-o eliminăm pe Abie. Ea are toate posibilitățile de a afla orice despre afacerile lui Alan. Cînd ia tablouri de la Victor și unde anume le trimite. L-a însoțit la Geneva și la New York, unde Jens a fost ucis. Și se învîrte în aceleași cercuri artistice internaționale ca și Alan și Victor.

— Dar în ce mod ar putea fi ea implicată ?

— Presupune, am spus încet, că ar fi o bună prietenă, sau chiar mai mult, a unui extraordinar falsificator de tablouri care este necunoscut și care în plus lucrează foarte rapid. Închipuiește-ți apoi că ea ar ști exact clipa în care Alan merge să ia tablourile de la Victor. Părerea mea este că Alan ține cel puțin cîteva zile tablourile înainte de expediere. În acest răstimp ea ar putea aranja ca prietenul ei să le copieze. Poate nu pe toate, dar măcar cîteva. Apoi schimbă tabloul păstrînd originalul pe care mai apoi îl plasează cuiva despre care are informații sigure că dorește neapărat un Andersky.

— Atunci de ce să îl ucidă pe Jens și pe David ?

— Aceștia o descoperiseră. Înainte de a muri David spunea că avea ceva șocant de mărturisit care ar mira pe toată lumea. Și, în ce îl privește pe Jens, și el descoperise ceva. Mai mult, el a luat contact cu Alan pentru a discuta despre tabloul falsificat. Atunci ea a înțeles că trebuie să acționeze și să însceneze un jaf cu crimă la

New York, lucru care de altfel nu era prea greu de făcut, dacă ai oamenii potriviți și banii necesari.

— Dar uiți un lucru.

— Ce ?

— Orice ai spune și orice ai face, ușa pivniței era închisă pe dinăuntru.

— Știu, am zîmbit eu. Nu o bănuiesc deloc pe Abie, dar dacă vrem să rezolvăm problema atunci trebuie să punem tot mozaicul pe masă. Vreau să spun doar că Abie, de asemenea, din punct de vedere teoretic, ar putea fi implicată.

— Hai să ne întoarcem la Geneva, Johan ! De dragul meu și al lui David !

— Cu plăcere, dar e puțin cam greu.

— De ce ?

— Nu pot să intru pe ușă și să spun : bună ziua, vreau să aflu cine l-a ucis pe David.

— Evident, dar deoarece tu ești istoric de artă și călătorești mult la Paris, la Florența — și în alte locuri presupun — nu te-ar putea împiedica nimic să apari din nou la Geneva. Și, în plus, teza ta despre Victor nu este încă gata. Nu ?

— Da, am spus eu. Singura problemă este că nu am prea multe elemente. Jens este jefuit și ucis la New York, iar moartea lui David a fost clasată de poliție ca un caz de sinucidere. Că tu și cu mine nu credem că ar fi fost vorba de așa ceva, asta este o altă problemă. Și nu știm nici măcar dacă Jens a avut într-adevăr dreptate, dacă există cu adevărat tablouri falsificate.

— Nu, spuse ea mîhnită. Dar s-ar putea să apară ceva nou. Nu poți să încerci să capeți unele date de la Stockholm ? De pildă, în legătură cu tabloul acela care a fost furat. Poate că apare pe undeva. Eu am să fac tot ce pot la Geneva și cînd vom avea mai multe date atunci poți să vii și tu acolo.

— Voi face tot ce-mi stă în putință. Dar mă tem că nu pot face prea mult, din păcate !

— Trebuie să încercăm, în orice caz. Mă privi cu seriozitate. Îi datorăm acest lucru lui David. Și lui Jens,

Am dat afirmativ din cap. Avea dreptate. Îi datoram acest lucru lui David și nu mai puțin lui Jens.

După ce Estelle a plecat, eu am rămas singur cu cafeaua în față. Mă gindeam. Începuse să se contureze ceva : David Ford, un artist tânăr și talentat, specialist în a imita stilurile unor mari pictori moderni, este găsit mort. Victor Andersky și poliția spun că este sinucidere. Dar nu toți sînt de aceeași părere. David nu ar fi avut nici un motiv să se sinucidă. Dimpotrivă. Pregătea o expoziție care ar fi însemnat debutul său ca artist. Și, așa cum spunea Estelle, el dorea să iasă de sub dominația lui Victor. să plece la Paris împreună cu ea, cea pe care o iubea. Dar fusese folosit de o femeie care nu este exclus să fi fost implicată în mărturisirea pe care intenționa să o facă. Acest lucru l-am auzit eu însumi în atelierul său și David i-a sugerat ceva despre asta lui Jens, care bănuia că tablourile lui Victor sînt falsificate. Apoi Jens este ucis la New York. Ultimul lucru care se știe, potrivit poliției, este că Jens a fost văzut într-un bar împreună cu o femeie. Iar eu am vorbit cu „martorul”, Osgood Wills. Oricum, nu mai cred în teoria cu crima legată de jaf.

Trebuie să existe un numitor comun, o legătură. Iar acest numitor comun nu poate să fie altceva decît Artă. Falsificarea de artă. Era oare David cel care falsifica tablourile lui Victor ? Ajunsesse Jens la această concluzie ? Dar nu se potrivea. În acest caz David ar fi fost cel care ar fi trebuit să-l ucidă pe Jens iar David a murit înaintea lui. Era oare Alan Gaynor implicat ? Negustorul de artă de talie internațională care avea o pasiune aproape nesănătoasă pentru jocurile de noroc la Cazinoul din Divonne, sau la alte cazinouri unde banii se pierd ușor. O fi fost el acela care l-a convins pe David să falsifice tablourile și apoi, cînd acesta a devenit din cine știe ce motiv incomod, a fost nevoit să-l lichideze ? În mărturisirea lui, David ar fi vorbit oare despre Alan Gaynor ?

Și apoi, cînd Jens a descoperit falsurile, Gaynor să fi fost silit să-l ucidă și pe el ? Cine știe... Dacă te gîndești, nu e greu să aranjezi uciderea cuiva în New York dacă plătești. Orice are un preț iar alternativa pentru Gaynor era aceea de a-l pierde pe Victor ca artist și de a pierde în același timp imperiul artistic pe care l-a construit cu trudă.

Este oare corectă această ecuație ? De ce să vinzi tablouri falsificate de Andersky, cînd poți să vinzi originalele ? Avea oare Gaynor vreun motiv să se lanseze într-o operațiune plină de riscuri care ar fi putut eșua ?

Nu, există alte fire pe care le putem desfășura. Fire roșii. Și m-am gîndit la Estelle. Richard nu s-a întristat la moartea lui David. Dimpotrivă, aș putea spune. Îl ura. Cu siguranță avea motivele lui. Estelle avea o legătură ascunsă cu David. Și ce era așa de ciudat ? M-am gîndit la Richard Bengtsson, la trupul lui mare și greoi cu o față lipsită de finețe și la părul roșcat care-i acoperea miinile. La stîngăcia lui tipic țărănească. Expresiile lui „micuța mea băbuță” și „nevestică” zgîriau desigur urechile delicate ale lui Estelle. Acasă, la conacul din Västergötland fusese crescută altfel. Și iată că vine David Ford, frumosul bărbat cu miini rasate, artistul cu A care reprezenta tot ceea ce ea și-a dorit ani în șir. încă de pe vremea cînd era nemăritată, și după ce se mutase la Närke ca soție a lui Richard, de altfel. Acolo mergeau la vînătoare de elani și la banchete. Nu, nu era așa de ciudat dacă te-ai fi gîndit mai bine. Și nu era deloc imposibil ca Richard să fi fost gelos. Cît de departe ar fi putut merge el cu această gelozie nu se știe. Dar să ajungă pînă la crimă...

Iar Victor ? Jens mă avertizase deja de la Stockholm că Victor era gelos. Dacă ar fi descoperit că Anne și David se iubeau, sau dacă ar fi crezut că ei aveau o legătură, ce s-ar fi întîmplat atunci ? O legătură între soția lui și cel pe care îl trata ca pe propriul său fiu ! Oare acest lucru ar fi putut declanșa în sufletul lui porniri pe care nu le-ar mai fi putut controla ? Și chiar dacă așa

pivniței era închisă pe dinăuntru, Victor ar fi putut eventual găsi o altă intrare în cursul lucrărilor de restaurare a acesteia.

Înseamnă deci că avem deja doi candidați la uciderea lui David, mă gândii eu cerind nota de plată. Dar tot nu puteam înțelege ce legătură avea cu moartea lui Jens. Atît Richard cît și Victor fuseseră la New York cînd Jens a fost asasinat. De asemenea, și Anne și Estelle. Și de ce să nu fi fost o femeie ? Asta așa, ca o idee... Estelle îl iubește pe David dar descoperă că el vrea s-o părăsească pentru Anne. Sau invers. Eu însumi am văzut felul în care David și cu Anne își căutau miinile pe sub masă crezînd că nu-i observă nimeni. În orice caz e sigur că o femeie s-a folosit de el, spunîndu-i că îl iubește, dar asta numai ca să tragă niște foloase. Apoi ea i-a mărturisit adevărul care s-a înfipt ca un spin în inima lui David. Întrebarea e cine este femeia ? Abie Gaynor ? Anne sau Estelle ? Dar asta nu înseamnă deloc că trebuie să fi fost neapărat o femeie din cercul lui Victor. În general lui David îi plăceau viața și femeile. Atunci de ce să se limiteze numai la femeile pe care eu le cunoșteam ?

Iar Estelle, ce știam despre ea de fapt ? Nu știam mai mult decît îmi povestise ea însăși. Victor era de părere că Estelle era talentată. Oare suficient de talentată pentru a putea copia tablourile lui ? Și a fost o simplă întîmplare că ne-am întîlnit la Paris ? Că ne-am întîlnit chiar la Galeria Cimarosa ? Acolo unde Jens descoperise litografia numerotată greșit. Acea care a fost vindută unui colecționar din Geneva.

CAPITOLUL XXVI

— Poliția newyorkeză ține legătura cu noi, a spus Calle Asplund, aprinzîndu-și pipa.

Știam ce urma. Fumul albăstrui, nevinovat, se ridică subțire înspre tavan. De multă vreme nu mai fusesem

afumat. Nu peste multă vreme acest fum subțire va cădea ca o perdea asupra mea, mă va învălui în mirosul de tutun pe care, slavă domnului, l-am simțit numai în compania lui Calle. Când luăm masa împreună îi pun o condiție : să fumeze țigări sau, în orice caz, trabuc. Dar a mânca împreună cu Calle, în timp ce acesta își fumează pipa rău mirositoare, este imposibil de suportat.

Stăteam în biroul lui Calle. În calitatea sa de șef al Comisiei criminalistice ne-am întâlnit în diferite ocazii. Dar nu ne-am limitat întotdeauna numai la cazuri de crimă și delict. Ne-am mai văzut din când în când la mine, la restaurant sau acasă la Calle și Eva la Hässelby.

— Ei, am spus eu lăsându-mă pe spate în fotoliul rezervat musafirilor. Ce-au spus ?

— Nimic în plus față de ceea ce știi și tu. Jens Stenberg a fost găsit împușcat. Probabil jaf cu crimă. Nu s-a găsit nici un martor în afara unei persoane care l-a văzut cu o prostituată într-un bar și cu care a dispărut după un timp. Medicii estimează că a fost ucis aproximativ la o jumătate de oră după aceea.

— Dar ți-a povestit despre tipul acela, Wills ? Cineva trebuie să-l fi plătit.

Calle își studia cu atenție pipa cafenie, care fumea anemic, ca plămînul unui astmatic.

— Știi. Iar colegii noștri de la New York nu sînt foarte satisfăcuți de cursul cercetărilor. Nu sînt foarte siguri dacă nu cumva se ascunde altceva în spatele acestei crime. Un comisar de-al lor a telefonat și ne-a spus ceva despre falsificări de artă. Voia să știe dacă Stenberg era cumva implicat într-o asemenea afacere.

— Era O'Flanagan ?

Calle dădu din cap afirmativ

— Ce i-ai spus ?

— I-am spus exact așa cum era și anume că nu știam nimic despre asta dar că vom face cercetări în acest sens.

— A dispărut un tablou, am spus eu, și i-am povestit despre spargerea de la Galeria lui Stenberg și despre

dispariția tabloului lui Andersky. Întrebarea este dacă a fost o simplă coincidență sau dacă această spargere a fost organizată special pentru acel tablou ! Vreau să spun dacă a fost o spargere „comandată“.

— Înțeleg unde vrei să ajungi. Calle se curăță în ureche cu un băț de chibrit. Vrei să spui că Jens Stenberg a devenit o persoană periculoasă pentru falsificator și complicitii săi ? Tabloul trebuia să dispară deoarece era cea mai importantă dovadă împotriva lor. Iar Stenberg la fel. Cu siguranță că el descoperise ceva, așa cum spui și tu. Trebuia și el îndepărtat, deci. Numai că astea sînt simple speculații și presupuneri. Poliția elvețiană a clasat cazul lui Ford spunînd că este sinucidere. Și poliția elvețiană este exactă și cinstită ! Nu e ușor s-o faci să revină asupra unui caz și s-o determine să recunoască că s-a înșelat și că a luat o crimă drept sinucidere. Și apoi, dacă nu avem tabloul, nu putem spune dacă e falsificat sau nu. Mai trebuie pus la socoteală că poliția new-yorkeză trebuie să descopere un criminal printre zece milioane de oameni și să-l determine să declare că nu a fost vorba de jaf ci de o crimă plătită. Ți-ai asumat o sarcină mai mare decît poți s-o duci, Johan !

— Care-î părerea experților de artă ?

— Mda, am vorbit cu ei și pînă acum nu există nici un element interesant. Spargerile de galerii sînt ceva banal, mult prea banal. Se fură litografii de Chagall precum și alte exemplare care sînt ușor de vîndut în Germania și Franța. Nu de mult s-au furat gravuri de Chagall în valoare de peste două milioane de coroane. Spargerea s-a făcut prin podea. Au tăiat o parte din dușumea. Grafica își are cursul ei ca și acțiunile. Se fac notări aproape zilnice pentru fiecare lucrare. Iar dacă nu sînt lucrări absolut deosebite, nu poți să știi ce număr poartă fiecare exemplar. Astfel că ce se fură la Stockholm poate fi vîndut foarte bine la Malmö sau Göteborg.

— Așa va să zică, am spus eu și m-am ridicat. Nu vreau să te mai deranjez dar m-am gîndit să-ți povestesc

ceea ce știam. Nu mai puțin ceea ce îl privea pe Jens. Și asta numai din considerație pentru el. Pentru că dacă poliția din America este în căutarea unor altor motive, în afara furtului de portmonee și cărți de credit atunci cu siguranță că există unul. Și în plus o sinucidere dubioasă la Geneva. Și dacă vei găsi un tablou de Andersky în vreun cartier de drogați, atunci dă-mi un semn de viață.

Mina lui Calle se juca cu tutunul din plic ; începu să tușească. Mă gindeam cât va mai dura pînă cînd va face un cancer pulmonar.

Ce s-o fi întîmplat oare cu tabloul lui Victor, mă gindeam în timp ce coboram cu liftul silențios. Tabloul care a fost furat de la Jens. Mă gindeam la pînza cu cele două femei pe fond albastru. Acesta este unul din motivele clasice ale lui Victor : femeile. În apropierea unei fîntîni. Sau sub un copac. În pădure. Fețe expresive de femei care transmit cu ușurință un mesaj.

Dacă aș fi fost hoț aș fi făcut două lucruri. Aș fi scos tabloul din țară, pentru că în Suedia piața este mult mai mică. Nu e ușor să-l vinzi nici în străinătate, dar se pare că pe piața artistică internațională există cumpărători care nu pun întrebări asupra provenienței tabloului, cu condiția ca prețul să fie rezonabil. Aceștia țin tabloul ascuns cîtiva ani pînă cînd cercetările legate de un eventual furt s-au încheiat. Sau, în caz că nu puteam scoate tabloul, l-aș fi distrus eu însumi. mă gîndii, în timp ce, ajuns în stradă, treceam pe lingă un gardian, pentru că ăsta era lucrul cel mai simplu. Probabil că astfel aș fi pierdut mulți bani, dar riscul era mult prea mare dacă nu aș fi avut anumite legături imediate pentru vînzarea tabloului. Deși legături aș fi avut eu dacă tot m-am pornit să fur acest tablou, și dacă ar fi fost vorba într-adevăr, de o spargere comandată. Dar dacă Jens avea dreptate și tabloul era falsificat, cine să fi fost acela care ar fi comandat un tablou falsificat ? Este într-adevăr greu să scapi de un Andersky original. Astfel că motivul furtului trebuia să fie mult mai complicat. Criminalul aflase, deci,

că Jens bănuia că tabloul era falsificat. De aceea trebuia să dispară.

Zilele au trecut și mi-am reluat obiceiurile. Stăteam în biroul meu combinat cu bucătărie și cameră de odihnă în fața șalului indian pe post de draperie între birou și magazin. Vindeam câte un lucru și-mi duceam viața de pe o zi pe alta.

Fluxul turiștilor în Gamla Stan își modificase structura.

În locul lucrătorilor suedezi în vacanță au apărut turiști germani, englezi și francezi. Luna august, a concediilor în Europa, aducea cu sine o schimbare a compoziției turiștilor, care umblau cu aparate de fotografiat la git și mincau înghețate, admirând vitrinele. Autobuzele parcate aveau numere din străinătate iar la schimbarea gărzii cu greu puteai auzi un cuvânt în limba suedeză.

Am cumpărat câteva cărți în librăria Hemlin din Västerlanggatan. Erau cărți de artă care tratau pictura lui Victor. Ilustrațiile reprezentau reproduceri după tablourile mari și frumoase ale acestuia și mi-am dat seama din ce în ce mai bine de genialitatea sa artistică.

Unul din prietenii mei din copilărie, un artist suedez, scrisese introducerea la una din cărți. Acolo povestea despre copilăria lui Victor și pentru prima dată am avut revelația omului și nu a pictorului. Tatăl său părăsise aproape imediat după căsătorie familia, iar mama a fost nevoită să-i crească singură, pe el și pe cei trei frați ai săi. Diminețile, mama lor lucra într-un birou, iar serile spăla scări. Uneori ajuta la o tarabă de pește din Kornhamnstorg. Stătea în vînt și ploaie în piața neacoperită, prizonieră a vîntului care bătea între lacul Mälär și Salt-sjön. Lucra cu miinile goale, prinzînd pești reci și alune-coși. Rezultatul a fost că s-a îmbolnăvit grav de reumatism.

Victor a fost nevoit să înceapă să lucreze de timpuriu. După orele de școală făcea pe curierul, iar serile împărțea ziare. Într-un fel treaba mergea și a putut să-și înceapă

studiile la Academia de arte frumoase. Un negustor bogat și influent din Skeppsbron, la care mama lui făcea curățenie, a văzut cîteva din desenele lui și și-a dat seama că are talent. Dar Victor a considerat că ce învața la Academie nu ajungea pentru ce voia să facă, pentru că vedea altfel jocul dintre linii și culori. Așa că a dispărut la Paris. Pînă acolo a ajuns pe bicicletă, împreună cu un prieten. Trăia din pîine și apă, literalmente. S-a chinuit mult. A lucrat din cînd în cînd la Hale descărcînd mașini cu legume, în timpul nopții. Apoi au urmat succesele. Încet, încet și progresiv, dar au venit totuși. Iar restul îl știam. Căsătoria lui, renumele, sensibilitatea, orgoliul.

Poate că de aceea Victor se comportă acum ca un adevărat prinț al Renașterii italiene în casa lui așezată pe o colină în vecinătatea lacului Geneva ! mă gîndeam eu stînd în fotoliul meu cu Cléo pe umăr, ghemuită așa cum stau de obicei pisicile. Trăia înconjurat de lux, artă și antichități. Și cu o femeie splendidă alături de el. Era oare o răzbunare pentru toate suferințele pătimate în copilărie și tinerețe cînd a trebuit să se lupte cu mîinile goale ? Și oare nu s-ar bate și acum dacă cineva ar încerca să-i ia ceea ce îi aparține ? Pe Anne, spre exemplu.

A sunat telefonul. Am lăsat cartea din mînă, am pus-o jos pe Cléo și am răspuns. Era Calle Asplund.

— Bună, Johan, am vorbit despre tabloul acela furat. Îți amintești, nu ?

— Ai găsit hoții ?

— Nu, am găsit tabloul lui Andersky.

— Unde ?

— Într-o boxă la Centralen ¹. Știi, dintr-acelea unde se țin bagajele. Pinza era făcută sul, dar intactă. Cineva care n-a vrut să-și dea numele a sunat la poliție și ne-a spus unde o găsim. E ceva destul de obișnuit ca hoții,

¹ Stockholm Central, gară din Stockholm.

dintr-un motiv oarecare, să caute să scape în acest mod de obiecte valoroase.

— Unde este acum tabloul ?

— La Secția de criminalistică. Un profesor de la Muzeul Național care este expert în Andersky a cercetat tabloul și a dat un rezultat scris al expertizei.

— Ce spune ?

— Este originalul, Johan. Jens Stenberg a greșit. Nu e vorba de nici o falsificare.

— Ești sigur ?

— Pe naiba, cum să știu eu asta ! Dar așa scrie aici pe hîrtie. S-ar putea ca individul să fi greșit, dar este singurul indiciu pe care îl avem la ora actuală. Părerea unui expert care este profesor la Muzeul Național.

— Aș putea să-l văd și eu ?

— Dacă crezi că știi mai mult despre Andersky decît profesorul nostru, atunci ești binevenit, mormăi el cu bună-voință. Am să-i rog să-mi trimită tabloul sus la mine. Cînd vii ?

— Peste o jumătate de oră sînt acolo.

Am închis telefonul, i-am turnat lapte lui Cléo într-un vas și am agățat de ușa magazinului biletul „Vin imediat”. Doream foarte mult să văd acest tablou pentru că știam că Jens nu s-ar fi putut înșela. Că tabloul, în ciuda părerii expertului, nu era original. Sentimentul și intuiția sînt ceva, mă gîndeam eu făcînd semn unui taxi pe Skeppsbron, faptele și expertiza sînt cu totul altceva.

M-am anunțat la gardian și am luat liftul.

— Iată opera ta de artă, spuse Calle, și-mi făcu semn spre pînza agățată pe peretele alb al biroului său.

Pe un fond albastru închis se conturau trei femei care mă priveau cu seriozitate, intens, ca și cum ar fi vrut să exprime ceva : durere, tristețe... Tabloul era plin de o viață care mă copleșea.

— Nu e frumos ?

— Da, am spus eu. Este. Dar acesta nu este tabloul pe care l-am văzut eu în Galeria lui Stenberg.

— Cum nu-i același tablou ? Ce vrei să spui ?

— Aici sînt trei femei. În tabloul pe care l-am văzut eu erau numai două.

CAPITOLUL XXVII

Bătrîna mea Johana deretica prin casă. Din vasul strălucitor ieșeau aburi care se înălțau spre tavan. Am luat cîteva lingurițe de Earl Grey pe care le-am pus în ceainicul alb-albăstrui din porțelan de Meissen peste care am turnat apă fierbinte. Imediat după aceea aroma delicată a ceaiului a început să se răspîndească prin cameră. Am „mifat” în ceașcă în timp ce ceaiul din ceainic se concentra. A „mifa” este un cuvînt englez și semnificația lui nu este prea elegantă, potrivit etichetei britanice, deoarece înseamnă să pui mai întîi laptele în ceașcă, „milk in first”, cînd îți bei ceaiul de la ora cinci. Explicația ar fi aceea că persoanele mai simple, ca și mine, nu aveau posibilitatea de a bea ceaiul dintr-un porțelan deosebit de fin și rezistent în același timp, astfel că erau nevoite să pună mai întîi laptele pentru ca ceștile să nu se spargă, ceea ce cu siguranță s-ar fi întîmplat dacă ar fi turnat mai întîi ceaiul fierbinte. Nu știu dacă această explicație este cea corectă dar nici măcar eticheta suedeză nu a reușit să mă convingă să procedez altfel. Deși acum știu că am dreptate în te privește chestia asta cu laptele. Pentru că am citit deunăzi că substanțele din ceai sînt cancerigene, ca de altfel aproape orice altceva din ziua de azi, dar că dacă îl bei cu lapte acestea sînt neutralizate, astfel că stomacul rezistă.

Am luat o bucățică de prăjitură cu nucșoară. Cléo a primit și ea partea ei. Prăjitura cu nucșoară este una dintre multele ei pasiuni culinare.

Jens avea dreptate, totuși, m-am gândit eu și m-am adîncit în fotoliul de piele comod, cu ceașca de ceai pe unul din brațele acestuia și cu o mică tavă de argint cu prăjituri pe celălalt. La picioarele mele stătea Cléo care își minca tacticos prăjitura, cu capul ușor înclinat și ochii aproape închiși de plăcere.

Era deci vorba de falsificare. Tabloul furat, cel pe care îl văzusem la galerie reprezenta două femei. Pînza pe care am văzut-o la Calle Asplund înfățișa trei femei și tocmai aceasta era originalul, după părerea expertului.

— Cum de poți să-ți amintești că erau două sau trei femei ?

Calle era foarte necăjit în timp ce-și aprindea pipa. Nu știu dacă o aprindea din cauza dorinței de nicotină sau din cauza pornirilor sale sadice de a mă chinui. În orice caz rezultatul era același.

— Bine, dar erau două, am ripostat eu, dînd la o parte cu mîna fumul albastru care mă învăluia. Îmi amintesc foarte bine, deoarece m-am întrebat care este simbolul acestui tablou. Mamă și fiică, de exemplu. Sau două surori.

— Dar ce sens ar avea să furi un tablou fals și să lași în loc unul original ? Tu însuși spui că trebuie să plătești un milion pentru o pînză originală de Andersky. Acest lucru ar însemna că cineva ne-a făcut cadou un milion, ce zici ?

— Nu e chiar atît de complicat pe cît ți se pare. Acest lucru are legătură cu moartea lui Jens iar criminalul nu vrea să se descopere firul falsificărilor.

— Cum adică ?

— Dacă nu ar fi fost vorba de o falsificare, probabil că am fi acceptat că Jens a fost ucis pentru jaf la New York. Dar așa moartea lui a valorat un milion pentru cineva. Pentru cel care l-a ucis.

Calle trase energic din pipă, se ridică de pe scaun și începu să umble nervos prin încăpere. Era ca un Vezuviu ambulant în erupție.

— Jens Stenberg primește un tablou de Andersky pe care urmează să-l vîndă la Stockholm. Calle se opri și mă privi gînditor. Acest tablou este falsificat dar foarte bine executat. Și avînd în vedere faptul că provine de la Galeria lui Jens nimeni nu s-ar putea îndoi că este original. Am dat afirmativ din cap.

— Ulterior Jens devine bănuitor, îi dă telefon lui Gaynor, care i-a trimis tabloul, și îi spune că i se pare că acesta nu este original. Apoi pînza este furată. De ce? Pentru că cel care i-a băgat pe gît tabloul lui Jens a început să se teamă. Dorea să șteargă orice urmă. Dar, totodată, Jens devenise o persoană periculoasă, astfel că trebuia îndepărtat. În felul acesta are loc la New York uciderea cu jaf, fapt de altfel cu totul normal în acel oraș. Dar Jens ar fi putut vorbi despre falsificare și cu alți oameni. Aceștia, la rîndul lor, ar fi devenit bănuitori. Spre exemplu, tu și Gaynor.

— De aceea ne trimit înapoi tabloul original pentru a demonstra că Jens se înșelase, am adăugat eu. Că nu era vorba de nici un fel de falsificare și că uciderea lui Jens nu are nimic de-a face cu această pictură.

Calle se duse spre biroul său și se așeză, privindu-mă gînditor.

— Înseamnă că acest caz este destul de simplu, spuse el după un timp, scuturîndu-și pipa într-o scrumieră de sticlă. Atunci nu poate fi altcineva decît acel negustor de artă de la Geneva. Ce zici? Pentru că el i-a trimis tabloul lui Stenberg, pentru că pe el l-a sunat Jens ca să-i spună de falsificare și pentru că și el se afla la New York cînd Stenberg a fost împușcat.

— Nu sînt chiar așa de sigur. Ce-ar fi cîștigat Gaynor din asta? El este, doar, agentul comercial principal al lui Victor. Prin el se distribuie toate tablourile lui Andersky și din asta ies mulți bani. De ce să vîndă tablouri false cînd poate vinde originalele? Și nu uita că Victor este unul din cei mai buni pictori din lume la ora actuală! Un tablou

semnat de el este interesant din toate punctele de vedere. Experți și colecționari se adună în jurul lui ca muștele pe o bucătică de zahăr. Astfel că falsificarea operelor lui s-ar descoperi ușor. Iar dacă s-ar descoperi o asemenea rețea atunci Gaynor și-ar tăia craca de sub picioare. Astfel că Gaynor nu ar avea nici un interes să taie găina cu ouă de aur, pentru simplul motiv că aceasta n-ar mai oua.

— Într-adevăr, Andersky ar dispărea pentru el.

— Nu numai atât. Gaynor are galerii atât în Europa cât și în Japonia și America. Dacă s-ar auzi că vinde opere falsificate, și-ar pierde prestigiul chiar a doua zi. De aceea mi se pare puțin probabil ca Alan să se ocupe de așa ceva.

— Dar atunci cine altcineva ?

— Cineva din apropierea lui Gaynor. Cineva care știe precis ziua și ora când Victor îi predă tablourile. Cineva care știa că Stenberg l-a sunat pe Gaynor.

— Vrei să spui că cineva de la galeria lui Gaynor ar fi schimbat tablourile ? Că ar fi schimbat originalele cu falsificări și că originalele le-ar fi vândut altundeva.

— Probabil. Cred însă că s-a întâmplat ceva în intervalul de timp de la primirea tabloului de către Gaynor și până ce a ajuns la Jens.

— Bănuiești cine ar putea fi ? Pentru că falsificatorul trebuie să fie și criminalul. Iar acesta ar trebui să aibă acces la tablourile originale ale lui Andersky având în vedere faptul că a putut să înapoieze originalul.

— Cred că știu. Și mai este vorba și de o sinucidere, care probabil a fost cu totul altceva.

— Crimă ? întrebă el.

— Voi afla în curînd. Plec la Geneva.

— E cel mai bine, spuse Calle și își cuprinse ceafa cu palmele, lăsîndu-se pe spate, astfel că spătarul scaunului începu să trosnească. O clipă am avut senzația că va cădea pe spate. Dacă secretara lui ar intra în cameră și l-ar vedea cu spatele rupt în prezența mea, atunci precis aș fi acuzat de tentativă de crimă. Am zîmbit.

— De ce rîzi ? a întrebat Calle bănuitor. Doar eu aş fi acela care ar trebui să ridă. Tu, negustor de antichităţi din Gamla Stan vrei să descoperi un falsificator de artă şi, pe deasupra, criminal. Şi peste toate acestea vrei să demonstrezi că o sinucidere care a avut loc la Geneva a fost de fapt o crimă premeditată. Nu, poate că n-ar trebui să rid. Ar trebui să pling, Johan.

Dar n-a plîns. Doar a zîmbit larg.

— Tinere, am spus eu, privindu-l cu asprime. Nu ştii ce ai pierdut. Mă gîndeam să te invit la mine acasă şi să te servesc cu supă de homar. Dar mai amîn invitaţia.

— Supă de homar ? Şi, mă rog, cum ai fi pregătit-o ?

— În primul rînd te-aş fi servit cu peşte. L-aş fi fiert înăbuşit după care l-aş fi pus pe farfurii şi aş fi ras deasupra mult parmezan, după care aş fi adăugat o bucăţică de unt proaspăt. Aş fi pus farfuriile la cuptor cîteva minute pînă cînd parmezanul ar fi căpătat o culoare rumenie.

— Parmezan adevărat ?

Am dat din cap afirmativ.

— Apoi, aş lua homarii fierţi şi aş face un amestec din patru linguriţe de unt, doi căţei de usturoi pisaţi, puţin piper alb, mult pătrunjel tocat mărunt, un vîrf de cuţit de curry şi o lingură de sherry. Aş fi amestecat totul punînd deasupra crutoane de pîine. După toate astea, aş fi băgat compoziţia la cuptor timp de cinci minute. Se serveşte imediat. Vezi ?

— Şi felul trei, spuse Calle visător ? Nu ar fi fost nici un fel trei după toate astea ?

— La naiba, cum să nu ! Bineînţeles că ar fi fost. O tartă cu brînză. Hai să-ţi spun cum aş fi făcut-o. Aş fi tăiat brînză rotundă în două jumătăţi, după care părţile interioare, mai cremoase, se acoperă cu bucăţele de nuci măcinate. Ai mai fi primit şi o pară, probabil, ca să nu mai spun c-ai fi băut la supă un vin Sancerre, iar la tarta de brînză Château-Smith Haut Lafite 1961.

— Chateau Smith Haut Lafite din 1961 ? Întrebă el visător.

Am dat din cap afirmativ.

— Ai fi primit, am spus eu. Și m-am ridicat.

— Uneori, spuse Calle ca pentru sine privind în tavan, uneori mă întreb dacă ești cu adevărat normal. Trăiești în casă singur, cu o pisică, și faci mâncăruri bizare. Îți plac decorațiile și paradele militare, iar poveștile tale criminalistice devin din ce în ce mai complicate.

Cind ne-am luat rămas bun m-a învăluit cu un nor alb-gri de fum rău mirositor care emana din pipa lui.

Dar lucrurile nu erau chiar așa de complicate cum m-a lăsat Calle să înțeleg, mă gîndeam eu în timp ce gustam ceaiul aburind, stînd comod în fotoliul meu. Începeam să pricep cam cum se petrecuse totul. Singurul amănunt de care mai aveam nevoie era dovada. Iar aceasta se afla la Geneva, nu la Stockholm.

CAPITOLUL XXVIII

— Nu, domnule, absolut deloc. A fost un caz de sinucidere.

Din spatele biroului ultralustruit doi ochi mă priveau răbdători. Prin fereastra din spatele comisarului se vedea pulsînd ritmic și înălțîndu-se cascada albă de apă a fîntinii arteziene de pe lacul Geneva.

Stăteam în biroul domnului Veloux, comisarul șef al poliției elvețiene care răspundea de rezolvarea cazului lui David Ford. La început nu a părut prea încîntat, dar după ce i-am povestit, mințind, că sînt o rudă a celui mort și că, în plus, aveam legături strînse cu poliția suedeză, s-a mai înmuiat. Deși nu prea mult. M-a primit în biroul său, ceea ce totuși era ceva.

— Dacă dumneavoastră credeți că poliția elvețiană s-a înșelat, atunci dumneavoastră sînteți cel care greșiți, domnule Homan, spuse el agasat.

— Deloc, m-am grăbit eu să-l asigur. Ba, dimpotrivă ! Atita doar că Ford nu a avut nici un motiv să se sinucidă și chiar dacă a fost găsit jos în acea cameră închisă pe dinăuntru, ar putea totuși exista și alte ieșiri, necunoscute, în acea încăpere. Nu ? Este doar o ruină romană, veche de aproape două mii de ani.

— Domnule Homan, vă înțeleg. Și știu că majoritatea oamenilor sînt afectați profund de sinuciderea vreunei rude. Poate sînteți catolic ? Nu sînteți ? Dar în ce privește acest caz pot să vă asigur că a fost doar sinucidere. În timp ce vorbea se juca vădit iritat cu ochelarii. Am cercetat pereții și pardoseala centimetru cu centimetru în pivniță și există doar o singură cale de intrare. Și de ieșire, bineînțeles. Pe ușa existentă. Iar aceasta era închisă pe dinăuntru cu o bară și un zăvor, pe care Ford singur l-a tras.

— De unde știți ?

M-a privit întrebător.

— Că ușa a fost închisă pe dinăuntru ? precizai.

— Vreți să spuneți că valetul domnului Andersky și doamna Andersky l-ar fi ucis și ar fi mințit spunînd că bara a fost pusă pe dinăuntru ? Zimbi ironic.

— Deloc. Vreau doar să spun că dumneavoastră știți că bara a fost pusă pe dinăuntru numai pentru că Andersky a declarat acest lucru.

— Domnule Homan, spuse el încet și împăciuitor ca și cum s-ar fi adresat unui copil, bineînțeles dumneavoastră sînteți suedez, dar mi se pare că nu știți că Victor Andersky este unul dintre cei mai mari artiști contemporani. Aici, în Elveția, noi ne simțim onorați că el locuiește la Geneva și își expune extraordinara sa artă în țara noastră. Dar, desigur, nu ne bizuim numai pe declarația lui Andersky. Există încă doi martori, două persoane care au deschis ușa.

Cu grijă, ca o profesoară domnișoară bătrînă își curăță ochelarii cu o batistă albă pe care a scos-o din buzunarul de la piept, după care și i-a pus pe nas.

— Valetul domnului Andersky a auzit flașneta cîntînd. Uneori, aceasta pornește de la sine. Soția pictorului l-a rugat pe valet să coboare pentru a o opri. După un timp, el a strigat-o. Ea a coborît și deoarece ușa era închisă pe dinăuntru l-a rugat să o ajute s-o deschidă. După ce în sfîrșit au deschis-o, l-au văzut pe David Ford întins pe podea, cu un pistol în mînă. Doamna Andersky a fost foarte șocată și i-a spus valetului să fugă sus și să-l aducă pe soțul ei, care se afla în dormitor. La cîteva secunde după aceea a apărut Andersky. Auzise și el flașneta și a coborît repede în momentul în care a auzit-o pe soția sa strigînd. Gîndiți-vă că ușa poate fi deschisă din afară cu o riglă de fier, dar aceasta nu poate fi niciodată închisă în același mod. Pe dinafară vreau să spun. Cazul lui Ford a fost un caz tipic de sinucidere prin împușcare în cap. Noi, domnule Homan, am condus această anchetă în conformitate cu cele mai bune tradiții ale poliției elvețiene, astfel încît cred că dumneavoastră și rudele dumneavoastră puteți dormi în liniște, cel puțin din punctul nostru de vedere. Ford s-a sinucis. Sigur.

Cînd am ieșit în stradă am luat-o de-a lungul cheiului, m-am așezat pe balustrada scundă de piatră și am privit trecerea vaporaselor de agrement pe suprafața strălucitoare a lacului Geneva. În ceea ce privea poliția, cazul era clasat. Sinucidere. Punct. Dacă l-am înțeles bine pe comisarul Veloux, cred că acesta nu-și va schimba părerea. Cel care ar crede că a fost altceva și nu sinucidere s-ar îndoi deci de competența secției de criminalistică a poliției elvețiene. De cîntea și integritatea acesteia.

Pe David l-au descoperit trei persoane : Victor, Anne și Basson, valetul. Dacă ar fi fost un roman polițist, problema ar fi fost mult mai ușor de rezolvat, mă gîndii eu. Cel puțin dacă era unul englezesc. Pentru că atunci, valetul ar fi fost și el un escroc în toată această poveste. Dar, oricum aș fi întors datele problemei, nu găseam nici un motiv să-l implic pe discretul și tăcutul Basson care nu

avea alt rol în casă decît acela de a servi băuturi pe o tavă de argint.

Nu am sunat-o pe Estelle Bengtsson înainte de plecarea mea la Geneva. Era mai bine să iau taurul de coarne fără să merg pe căi ocolite, pe la Richard și Estelle. Mă voi duce direct la Victor și voi pune toate cărțile pe masă pentru a vedea cum reacționează. Îi voi spune tot ce știu și voi arăta cine cred eu că stă în spatele acestui joc cu falsificări și crime. Îi voi mai spune că doresc să mă uit cu atenție la sufrageria din pivniță. Pentru că poliția a trecut peste un amănunt, oricît de bun ar fi fost comisarul Veloux. Dar poate că acest lucru se datora faptului că el nu știa ce să urmărească, mărginindu-se doar să caute o altă ușă sau vreo intrare oarecare în vechiul mormînt roman.

M-am întors, am oprit un taxi și în cîteva clipe mă aflam pe șoseaua care ducea spre Lausanne. Din loc în loc lacul Geneva strălucea printre perdelele de verdeață care despărțeau lacul de șosea. De-a lungul drumului se vedeau acoperișurile unor case, în spatele unor ziduri înalte și puțin primitive. Aici se află bani, putere și bogăție, mă gândii eu. Aici trăiau foștii regi și bancheri, aici locuiau foști președinți de state, dictatori răsturnați de la putere și milionari îmbogățiți de pe urma petrolului. În umbra granițelor elvețiene și a băncilor discrete de aici trăiau o seamă din politicienii și din personalitățile mult discutate ale anumitor regimuri politice din lume. Trăiau aici retrași în liniște și discreție, fără a fi asaltați de ziariști, ferți de a fi subiectul rubricilor de scandal, ceea ce pentru ei cu ani în urmă fusese un lucru de fiecare zi. Taxiul s-a oprit în fața casei lui Victor. Am apăsât pe butonul soneriei dar nu s-au auzit pași în spatele ușii masive. Draperiile ferestrelor care dădeau înspre stradă erau trase. Oare Victor și Anne mai erau încă în America ? Era casa goală ?

Am înconjurat vila greoaie și impunătoare de-a lungul zidului care despărțea grădina de stradă. Mai în jos, era o poartă în zidul gri. Am apăsât pe clanță și s-a deschis.

În grădină era la fel de liniște ca și pe strada îngustă. Cîteva păsări ciripeau subțire într-un fag înalt și se auzea dinspre piscină susurul apei, care se schimba automat. Soarele se reflecta în apa albastră. Nu era nimeni în jur.

Dar nu putea să fie pustiu ! Ușile mari care dădeau înspre terasă erau întredeschise. M-am apropiat. Q verită a trecut repede prin fața mea și s-a cățarat pe trunchiul unui stejar gri-argintiu, iar de partea cealaltă a zidului se auzea claxonul unei mașini. Am intrat în încăperea mare în care era canapeaua albă, pe care am stat în prima seară cînd am fost acolo.

Ferestrele erau închise și draperiile trase. Încăperea era înpenumbră. Puteai să-ți închipui doar razele de soare de afară.

— Alo, e cineva acasă ?

N-am primit nici un răspuns. Liniștea domnea în continuare. Undeva, într-o cameră, se auzi un telefon sunînd. Am numărat cinci semnale, apoi al șaselea. Dar nimeni nu a ridicat receptorul. Cu siguranță că eram singur. Probabil că, întimplător, valetul ieșise. Poate ca să facă niște cumpărături. Sau cine știe ? Poate că Anne și Victor dormeau, se odihneau după obositoarea călătorie în străinătate. Ce să fac ? Să mă așez într-unul din fotolii și să mai aștept sau să plec, să iau din nou un taxi și să mă întorc la hotel, urmînd să telefonez mai tîrziu cînd ar fi fost cineva acasă ? Așa ar trebui să fac, mă gîndii eu. Asta ar face orice persoană civilizată și bine crescută. Dar eu nu mă simțeam nici civilizat și nici bine crescut. Pentru că nu venisem aici de plăcere, într-o simplă vizită. Am venit aici pentru a descoperi un ucigaș. Sau cel puțin pentru a cerceta încăperea în care David fusese găsit mort. Căutam ceva anume, ceva cu totul special. Un lucru care ar dovedi că am avut dreptate, că David a fost ucis, că nu a fost o sinucidere.

Am traversat camera spațioasă, încet și cu atenție. Pe pereți erau atârinate șiruri de tablouri. Culoarele străluceau în obscuritate, își trăiau propria lor viață. Covoarele orientale sclipeau ca niște juvaeruri pe parchet.

Am intrat în bibliotecă și m-am îndreptat spre treptele care duceau în pivniță. Am luat un sfeșnic de argint de pe una din mese, pentru că aveam nevoie de lumină.

De această dată, ușa către pivniță nu era încuiată pe dinăuntru. S-a deschis fără zgomot. Am pipăit peretele aspru în căutarea unui comutator și am aprins lumina. Camera era exact cum mi-o aminteam. În mijlocul unuia dintre pereții lungi ai camerei era căminul deschis, mare. Masa de sufragerie era pusă în mijlocul camerei, înconjurată de scaunele baroc, înalte, îmbrăcate în piele galbenă. De-a lungul pereților erau expuse flașnete vechi din colecția lui Victor și puțin mai departe se afla tocmai aceea care cînta *An der schönen blauen Donau*. David murise în tonurile metalice și stridente ale acestei flașnete. Aici a fost găsit el întins pe podea, cu pistolul în mînă, cînd au apărut valetul, Anne și Victor. Au venit, fiecare, dintr-un alt loc și au deschis ușa, atunci închisă pe dinăuntru. Tot aici bătrînul roman și-a dormit somnul de veci secole la rînd pînă cînd lucrările de renovare comandate de Victor au tulburat liniștea mormîntului. Se răzbunase oare ? Morții ar trebui lăsați să se odihnească în pace, nu ? Mă gîndeam la povestea iscată de descoperirea mormîntului lui Tutankamon, de felul în care cei care l-au dezgropat au fost atinși de nenorociri și boli.

Dar acesta nu era un mormînt egiptean, trăiam în secolul al XX-lea și eu eram aici ca să aflu adevărul.

Am luat un scaun înalt și l-am așezat lângă flașnetă, aproximativ în locul în care David fusese găsit și m-am urcat pe scaun, aprinzînd lumina. Flacăra albăstruie pîlpîia sub bolta de cărămidă veche. Am scos briceagul din buzunar și cu lama ascuțită am început să scormonesc în cărămida poroasă.

Linia era deplină. Lumina lămpii îngropate într-unul din colțurile camerei nu era suficientă pentru a ilumina toată încăperea, astfel că, flașnetele erau în umbră. Singurul sunet care se auzea era bătaia inimii mele al cărei puls era atât de mare încît ecoul lui îl simțeam în urechi. Gura imi era uscată din cauza emoției și a încordării și în timp ce cercetam metodic și atent bucățică cu bucățică tavanul boltit de cărămidă, trăgeam nervos cu urechea la orice zgomot care s-ar fi produs sus, în casă. Ce-ar spune Victor sau Anne dacă ar veni acum ? Cum le-aș putea oare explica ce căutam eu acolo ?

Și deodată ceva străluci între două cărămizi. Am scormonit cu grijă și.. dovada se desprinsese căzind pe jos. Am sărit de pe scaun. Nu mai aveam nici o îndoială. Avusesem dreptate. David Ford n-a fost sinucigaș.

Atunci, fără nici o atingere, flașneta începu să cînte. Exact ca atunci cînd David fusese ucis. Sunetul ei era ascuțit, strident și mă lovi dinspre dulapul flașnete. Am fugit pe scări, prin salon și am ieșit în curte. Am trecut alergînd pe lîngă ruinele templului roman și am ieșit pe poarta mică din zidul de piatră. Nu m-am oprit decît afară, pe stradă. Și deși era răcoare, eram transpirat tot.

CAPITOLUL XXIX

— Din păcate, domnul Gaynor este în străinătate, la Paris, și se întoarce de-abia mîine.

Tinăra secretară mă privea preocupată și își îndreptă o șuviță din părul blond-cenușiu, care-i căzuse pe frunte. Am zîmbit puțin gîndindu-mă la accentul ei. Era un accent tipic francez în felul ei de a pronunța Gaynor. Dar franceza mea nu era nici ea prea bună și nici engleza, de altfel. La școală, profesorul nostru de engleză era un domn micuț, îmbrăcat de obicei într-un costum cheviot strălucitor, pe nas purta ochelari cu rame de aur, iar nodul cravatei stătea deasupra gulerului rigid și alb al cămășii. Cunoștințele sale de gramatică erau demne de pre-

țuire, iar accentul lui era un amestec de Helsingborg și de Anglie victoriană, nu elisabetană.

Dar doamna Gaynor este aici, spuse secretara. Aveți ceva urgent ? mă privi curioasă.

— Da, spusei eu.

— După ce ieșisem afară, pe stradă, în fața casei lui Victor, m-am oprit. Mă calmasem, rușinându-mă că am fugit. Dar a fost un instinct orb, o reacție la sunetul înfricoșător al flașnete care s-a pornit brusc să cînte, înfiorîndu-mă, acolo, în pivnița întunecată. Acum știam că David fusese ucis. Trebuia doar să descopăr ucigașul. De aceea am revenit la galeria lui Gaynor din orașul vechi. Aveam sentimentul că cheia acestei enigme se află aici, că Alan ar putea să îmi dea răspunsurile la întrebările pe care mi le puneam singur.

Fata cu părul blond-cenușiu se aplecă peste telefon, apăsă pe două butoane și anunță că sînt acolo. Domnul Omman, așa cum m-a numit ea în franceza ei fără să pronunțe h-ul. Oare doamna Gaynor dorea să mă primească ?

• Desigur, cu plăcere.

Am găsit-o pe Abie în spatele biroului lui Alan. Îmbrăcămintea albă, în eleganța ei simplă, părea și mai rafinată în decorul camerei, și el alb. Stătea în spatele plăcii de marmură a biroului, care-ți dădea senzația că plutește pe niște picioare nevăzute, iar alături erau niște fotolii italienești cu picior metalic, îmbrăcate în piele. Pe covorul alb mai era o masă joasă de marmură. Numai tablourile de pe pereți spărgeau această monotonie albă dar ele se integrau atît de perfect cu restul de alb încît îți întărea impresia de puritate. Părul lung și negru al doamnei Gaynor îi cădea pe umeri, iar ochii de un albastru-închis bătînd spre violet mă priveau stăruitor. Îmi zîmbi ca și cum ar fi știut de ce venisem.

— De fapt îl caut pe Alan, am spus, și m-am așezat într-unul din fotoliile albe.

— Din păcate este la Paris, dar dacă te pot ajuta eu...

— E vorba de Jens și de falsificări.

- Care falsificări ?
 - Nu ți-a povestit Alan ?
- A dat din cap că nu.

— Jens credea că un tablou pe care l-a primit de la galeria lui Gaynor, un tablou de Andersky, era de fapt falsificat. I-a dat telefon lui Alan, pe care problema a început să-l intereseze, rugându-l pe Jens să ia tabloul cu el la New York. După cum știi ei s-au întâlnit apoi, dar, înainte de plecarea lui Jens de la Stockholm, tabloul cu pricina a fost furat. După aceea Jens a fost ucis la New York. Cred că ai auzit toate astea !

— Nu mai vorbi despre asta, se înfioră ea. Este îngrozitor să nu mai poți ieși pe stradă fără să fii amenințat de vreo primejdie oarecare. E un adevărat scandal. Și Jens era un băiat atât de drăguț !

Mîna ei fină deschise un port-țigaret de onix alb, luă o țigară pe care o aprinse cu o brichetă grea din aur. Roșu-gălbui, nu alb. Nu erau totuși prea consecvenți în ce privește culoarea...

— Cînd spui asta, îmi amintesc că Alan a vorbit despre acel tablou, spuse ea încet, urmărind cu privirea fumul care se ridica spre tavan. Dar numai în treacăt, pentru că a îndepărtat imediat ideea ca fiind o glumă proastă. Nu pentru că ar fi crezut că Jens face glume din astea. Dar nu l-a luat în serios. A spus că Jens se înșela.

— Mă întreb dacă se înșela, pentru că tabloul a reapărut.

Mă privi fix.

— A reapărut? Păi, asta-i foarte bine, atunci Alan poate examina tabloul.

— Nu e nevoie. Un expert suedez a făcut-o deja și a confirmat că este originalul.

Mi s-a părut mie, oare, că în ochii ei albaștri s-a aprins o scînteie, o scîlpire de satisfacție ?

— Vezi ? Jens se înșelase.

— Nu cred. Pentru că a apărut o femeie în plus.

— Cum o femeie în plus ? mă privi amuzată.

— Exact cum auzi. Am văzut tabloul înainte ca acesta să fi fost furat, chiar în galeria lui Jens. Din punct de vedere al culorilor și compoziției falsul nu se deosebea prea mult de original. Aproape deloc, așa putea spune. Dar motivul era diferit. Erau două femei în tabloul pe care l-am văzut la Jens, iar tabloul care a reapărut are trei femei. Deci, o femeie în plus.

Mă gindeam la femeile din jurul lui David Ford. Și ele erau tot trei la număr. Care din ele era oare în plus? Criminala! Sau poate ar trebui s-o caut în altă parte?

Telefonul sună și Abie Gaynor răspunde.

— Hello, Anne! How nice of you to call. Am sunat și eu mai devreme ca să-ți spun că Alan este la Paris și nu vine acasă decât mâine, așa că s-ar putea să întârziem puțin. Domnul Homan este la mine. Johan Homan.

Tăcu, apoi zîmbi.

— O clipă, spuse ea apoi. Am să-l întreb.

Abie mă privi.

— Ești invitat mâine la masă. Victor dă o petrecere, un party cu raci, un fel de sărbătoare suedeză. Se bea Akvavit¹ și se mănincă crustacee. Anne a spus că știi despre proiectul acestei petreceri. Speră să vii și tu.

— Cu plăcere. La ce oră?

— La orele optsprezece. Vine, spuse ea lui Anne.

Oare descoperise ceva, mă gândii eu. Poate că și-au dat seama că în casa lor a intrat un musafir nepoftit care s-a furișat în pivniță.

— Îl cunoșteai destul de bine pe David Ford, nu? am întrebat eu când Abie a închis telefonul.

— Da, spuse ea încet și-și mai aprinse o țigară. L-am cunoscut bine, chiar foarte bine, cu mulți ani în urmă la Paris. Și zîmbi melancolic.

— Dar relațiile voastre au încetat...

¹ Băutură alcoolică tare, tipică scandinavă.

— Se întâmplă uneori... Oamenii se schimbă, se îndepărtează unii de alții... Eu l-am întâlnit pe Alan și David pe Anne. Și multe alte femei de altfel.

— De fapt sînteți un cerc amuzant !

— Cum adică ?

— Da, mă refer la faptul că Alan și cu tine locuiți aici la Geneva, tot așa cum locuiesc și Victor cu Anne. Și tot împreună ați fost la New York, acum cîteva săptămîni.

— Nu e nimic ciudat în asta. Victor este pictor iar Alan îi vinde tablourile. Și, de altfel, ne-am învățat întotdeauna în aceleași cercuri.

— Ați continuat să vă mai vedeți, tu și cu David ? Înțelegi ce vreau să spun.

Ea nu răspunse și privi pe fereastră. Un băiețel în pantaloni scurți era ajutat de o fată să se urce pe o bicicletă. Era oare sora lui ?

— Ce-ai vrea să-ți răspund ? a întrebat fără să mă privească. Că am continuat să-l iubesc ? Că ne întîlneam din cînd în cînd atunci cînd se putea ?

— Nu, am spus eu. Nu vreau să-mi răspunzi. Vreau să știu doar dacă te-ai folosit de el.

Acum mă privi, cu ochi mari serioși.

— Dacă m-am folosit de el ? Ce vrei să spui ?

— David era folosit de o femeie. Cel puțin așa i se părea. Și nu mai dorea să continue în felul acesta. Intenționa să facă o mărturisire cuiva. Și de aceea a murit. De aceea a fost ucis.

— Nu a fost crimă, a fost sinucidere. Întreabă poliția !

— Am întrebat-o și cunosc părerea ei. Dar se înșală.

— Cum poți să știi tu asta ?

— Am descoperit ceva ce poliției i-a scăpat. Este veriga ce lipsea pentru elucidarea cazului. Știi ce cred ?

— Nu.

— Că David imita perfect nu numai pe Chagall și pe alții, ci și pe Victor. Și aceste lucrări erau vîndute de galeria lui Alan.

— Vrei să spui că Alan ar fi în stare să vîndă tablouri falsificate ?

— Probabil că o făcea fără să știe. Sau poate se întîmpla ceva din momentul cînd el le expedia, în timpul cît era necesar ca să ajungă la destinație. Despre asta doream să vorbesc cu Alan. Dar pot la fel de bine să vorbesc și cu tine deoarece îi cunoști afacerile, nu ?

Nu răspunse. Mă privi amuzată.

— Știi că ești nostim ? spuse ea într-un tîrziu. Dai buzna în galerie și începi, mai mult sau mai puțin, să îl acuzi pe Alan de două crime și pe mine că l-am folosit pe sărmanul David. Și colac peste pupăză, mai sîntem și falsificatori de artă și înșelăm galeriile din întreaga lume vînzîndu-le tablouri false de Andersky. Nu e rău ! Dacă e s-o luăm ca o poveste. Cu siguranță că ești istoric de artă dar se pare că te ocupi mai mult de „istorii” decît de artă.

— Nu glumesc, am spus cu seriozitate. Cineva îl ținea în mreje pe David și l-a determinat să plagieze tablourile lui Victor. Jens a descoperit acest lucru, a simțit că ceva nu era în regulă, chiar dacă tablourile erau foarte bine executate. Apoi, dintr-un motiv oarecare, David a vrut să se elibereze, să fie el însuși recunoscut ca artist, să deschidă o expoziție proprie. Mai mult, nu mai putea suporta această situație neloială față de Victor. Voia să-i mărturisească ceea ce se întîmplase, să se descătușeze. Acest lucru însă nu era pe placul celor care îl foloseau și îl dirijau. Și deoarece găina cu ouă de aur nu mai voia să ouă, aceștia l-au ucis. Pentru că ar fi fost o catastrofă dacă David ar fi ajuns să-i mărturisească lui Victor adevărul. Catastrofă atît din punct de vedere material cît și moral. Iar Jens știa și el prea multe despre toate astea și trebuia înlăturat. Întrebarea este doar dacă Alan știa sau nu că tablourile falsificate erau scoase prin galerie lui ! Și cine era oare femeia care se folosea de David ? Cea cu care el vorbise în atelierul său cu puțin timp înainte de a fi ucis. Atunci cînd el i-a spus că va mărturisi totul.

CAPITOLUL XXX

Și din nou mă aflu pe covorul de iarbă din fața casei lui Victor, lângă coloanele romane ale magnificului templu unde alergasem cu o zi înainte, alungat de stridența metalică a flașneteii din pivnița întunecată. Stăteam cu un pahar de șampanie în mână și priveam înspre lacul Geneva. Deosebirea dintre petrecerea de acum și cea de data trecută era aceea că David nu mai exista. Și nici Jens. Dar acum știam cine este criminalul. Și mobilul crimei. Deși trebuia să mai primesc o confirmare. Și acest lucru îl puteam obține numai printr-o inducere în eroare. Să-l fac pe criminal să creadă că aveam o dovadă de care știa și poliția. Era atu-ul meu și trebuia să mă folosesc de el cât puteam.

Un vînt răcoros bătea dinspre lac. Soarele apunea înroșind cerul. Sus, deasupra mea, pe fondul albastru, adînc al cerului, un avion nevăzut cu reacție lăsa în urmă o dîră argintie în drumul său spre New York sau Hongkong.

M-am întors și m-am uitat peste covorul de iarbă. Lângă piscina albastră era un grup de caspeți îmbrăcați festiv. În imediata lor apropiere stătea Abie Gaynor, aproape singură, într-un șezlong scund alb. Îmbrăcămintea ei roz-deschis se armoniza perfect cu tapițeria acestuia. Dar cu siguranță ea știa asta, mă gândii eu, privind părul ei lung și negru care-i cădea pe umerii bronzăți. Am fost poate prea direct cu ea. Oare nu am jucat cu cărțile prea pe față? Dar am făcut-o intenționat. Cînd i-am vorbit la galerie am vrut s-o șochez, să-i zdruncin echilibrul. Dar nu am reușit. Nu, nu era vorba numai de pasiune, de dragoste. Era vorba de bani și acum înțelegem. Mă gîndeam la seara petrecută la cazinoul din Divonne. La modul în care Alan a jucat și a pierdut și nu erau în joc sume mici, ci sute de mii. Mă gîndeam la discuția noastră de lângă bazin, la Hotelul Intercontinental, cînd Abie l-a întrebat pe Alan despre arabul acela care

dorea să cumpere artă și când el s-a răstit la ea. Oare Jens avea dreptate când vorbea despre șeici bogați, care nu numai că speculau prețul aurului ci își adunau și colecții particulare din cea mai bună artă mondială, fără a se întreba dacă un tablou de Andersky este sau nu original. Alan era american și locuia la New York. Un oraș în care banii cumpără tot, inclusiv crime. Alan avea rădăcini vechi în viața artistică internațională. Ar fi fost oare atât de imposibil pentru el ca, în mod discret, să fi plătit să se facă spargerea de la Stockholm ? Ar fi fost atât de dificil pentru Abie să zboare la Stockholm pentru o singură zi și să depună originalul tabloului în boxa de bagaje de la Centralen și să ia apoi contact cu un om pe care să-l plătească ca să telefoneze poliției ? Pentru că cine ar duce-o așa de bine să-și poată permite să dea poliției suedeze un tablou în valoare de un milion ! Aceasta era singura întrebare, singura care mai rămăsese neexplicată pentru elucidarea enigmei care s-a petrecut în casa lui Victor. Cum ar fi putut Alan să îl ucidă pe David într-o încăpere care fusese închisă pe dinăuntru ? Mă gîndeam să aflu acest lucru chiar în seara aceea. Mă voi confrunta cu el și îi voi da să înțeleagă că știu mai mult decît știu de fapt. El a venit destul de speriat la petrecere. Cred că Abie i-a povestit cîte ceva din bănuielile mele.

Nu era prea greu de calculat cam cum s-au petrecut lucrurile, mă gîndii eu în timp ce mă apropiam de piscină și de ceilalți oaspeți. David era un copil mare, iubea femeile, depindea de ele, iar Abie reluase legătura cu el. I-a văzut tablourile, copiile pe care le executa și l-a determinat să îl imite și pe Victor. Poate că la început în glumă. Apoi Alan le-a văzut și el. Trebuie să fi înțeles repede că de aici se pot scoate bani, mulți bani. Tablourile erau atât de bine executate încît nimeni n-ar fi putut vedea vreo diferență între acestea și originalele pictate de Victor. Iar faptul că tablourile proveneau din galeria lui Alan era o garanție pentru autenticitatea lor. Apoi, probabil că David n-a mai dorit să continue jocul. Descoperise probabil că Abie îl păcălea, că se folosea de el și că pro-

fita de dragostea lui pentru a scoate cît mai mulți bani de pe urma tablourilor. David nu mai suporta să-l înșele pe Victor, ceea ce începuse ca o glumă devenise cu timpul ceva serios. Atît de serios încît Alan și Abie nu puteau risca să fie demascați. Îmi amintesc că atunci cînd am stat cu Abie pe marginea bazinului de la Intercontinental ea mi-a spus, mai mult sau mai puțin deschis, că i se părea că Richard sau Victor îl ucisese pe David. Sau poate Anne ori Estelle... Cineva din aceștia. Dar ăsta nu era decît un praf aruncat în ochii mei ca să mă abată de pe adevărata pistă.

— De ce stai singur acolo, Johan ? îmi strigă Victor. Vino, se servesc raci. Numai femele. Iar băutura este la gheață. Ai auzit povestea cu băutura tare ?

— Nu, am spus eu și m-am alăturat grupului de oameni de lîngă bazin. Acolo era Richard Bengtsson ținînd în mîna sa păroasă un pahar care-i dispărea între degete. Era îmbrăcat într-un smoking alb. Acesta lua forma pîntecului și nu arăta prea bine. Sudoarea îi strălucea pe fața roșiatică și arăta din ce în ce mai mult ca un crustaceu dintre aceia care ne așteptau pe masa din sufragerie.

Alături de el era Estelle. Vorbea încet și aprins cu Alan Gaynor care dădea din umeri nepărînd prea interesat. Oare cît de talentată era Estelle de fapt ? Ar fi putut ea să imite tablourile lui Victor ? Am alungat însă repede acest gînd. Deși nu-mi puteam explica cum de ne-am întîlnit tocmai în acea galerie din Paris care era proprietatea unui arab și în care Jens văzuse litografia greșit numerotată ce a fost vîndută unui colecționar din Geneva. Era o întîmplare sau exista o cauză anume ?

Anne stătea și ea într-un șezlong alb lîngă Abie. Erau ca două orhidee strălucitoare, frumoase. Anne zîmbea. Abie era serioasă. Simțea oare că știu adevărul ? Și că aveam intenția să dezvălui totul ? Că descoperisem secretul său monstruos, al ei și al lui Alan ?

— Nu, am spus eu din nou, și l-am privit pe Victor. Spune-mi și mie povestea cu băutura tare.

— Un om serios și-a întrebat prietenul : „Îți place alcoolul tare ?” Și știi ce i-a răspuns celălalt ?

— Nu.

— I-a răspuns : nu-mi place alcoolul, dar mă place el pe mine.

Toți au ris din politețe. Cu toții în afară de Richard, care de fapt nu râdea ci hohotea. A trebuit să-și descheie gulerul la cămașă ca să poată respira. Urul ca el se distrează și din nimic, mă gândii eu și mă întrebam, dacă Alan și Abie înțeleseseră ceva sau dacă glumele suedeze despre băutorii de alcooluri tari nu-și pierd efectul în limba engleză.

Jos, în sufrageria din pivniță, sub tavanul arcuit din cărămidă roșie, masa era acoperită cu o față de masă pe care se aflau tăvi rotunde de argint. Munți de raci străluceau pe ele, raci cu ochii negri, pierduți într-o mare de verdeață. În mijlocul mesei erau castroane mici de argint pline cu unt, omletă cu ciuperci, chifteluțe și pîine. Mai erau și pateuri cu castraveți murați mici. În două fripiere mari se răsfăța o sticlă de Herrgård și o butelie de Løitens linjeakvavit¹, ambele în spatele unui cub mare de gheață. Luminile dulci ale luminărilor pîlpăiau reflectîndu-se în sticlele maron-închis pline cu bere. De tavan atîrnau niște felinare japoneze în chip de raci. Fețele pictate ale acestora zîmbeau grotesc. Cum se numește asta, mă gândii eu, atunci cînd un om moare iar gura lui se strînge într-un rictus de parcă ar zîmbi. *Risus sardonicus* este termenul medical pentru zîmbetul acestor măști japoneze. Un ris sardonic cînd, în clipa morții, descoperi răutatea lumii. Poate că și David a avut aceeași expresie a feței ca și aceste măști de deasupra capetelor noastre ! Aveam senzația că Anne știa la ce mă gîndesc. M-a luat de braț cînd ne-am așezat la masă.

— O fac de dragul lui Victor, spuse ea încet. Trebuie să se restabilească după moartea lui David. El nu mai

¹ O specialitate de akvavit.

este și nu mai putem face nimic pentru el, dar noi trăim și trebuie să continuăm să trăim. Nu ne putem izola.

Victor a lovit ușor în pahar cu cuțitul de argint.

— Dragi prieteni, spuse el pătruns. Știți cu toții ce s-a întâmplat chiar în această încăpere.

A tăcut și a înghițit în sec.

— Dar viața merge mai departe, trebuie să meargă mai departe și de aceea Anne și cu mine v-am adunat aici în această seară pe voi, cei mai apropiați nouă. Împreună vom privi viitorul, împreună ne vom bucura de prezent și de viitor. La mulți ani !

Am ridicat paharele în care valetul a turnat Akvavit de la gheață.

— Aveam mulți raci acasă la Skarby, a spus Richard, și bău. Știați că Erik al XIV-lea a fost cel care a „introdus” racii și portocalele în Suedia ? Cel puțin într-o măsură mai mare. În acest anotimp al sărbătorii racilor ar trebui să fim acasă în Suedia. Gândiți-vă la ce a scris Karl-feldt despre sărbătoarea racilor : „sub bolțile-nalte ale umbrarelor se-ntinde mare masă / luminează făcliile seara clară și caldă/-n care auzi doar foșnetul lanului de mărar / de icre pline femelele de raci încarcă platouri”.

Richard tăcu. Era cu gândul undeva departe, la Närke unde pîrîurile erau pline de raci care foiau în apa murdară. Așa era înainte de molima care i-a distrus. Și atunci am înțeles că Geneva nu era un loc pentru Richard. Îi era dor de casă, vroia să se întoarcă acolo.

După ce am ciocnit cu Richard „în sănătatea racilor”, după ce el a revenit din călătoria sa nostalgică de la Närke, am pus pe masă paharul care avea pe el o inimioară roșie. Apoi privirea îmi căzu spre „camera” cu sceneta de groază pe care Victor ne-a arătat-o data trecută cînd am fost la el. Și brusc, ca și cum un fulger mi-ar fi luminat mintea, am simțit că întreaga poveste are o cu totul altă dezlegare. Deodată mi-am dat seama de modul în care s-au petrecut lucrurile, cine era criminalul și care era mobilul crimei.

CAPITOLUL XXXI

Extraordinar, mă gândii eu, lăsînd ziarul pe masă. Mi-am mai turnat cafea din cafetiera roșie și am rupt un colț din sandviș ca să-i dau lui Cléo. Ce oameni mai sînt pe lumea asta !

Mi-am plimbat ochii pe ziarul din fața mea, continuînd să citesc anunțurile mortuare. Poate că sună puțin macabru, dar întotdeauna mi-a plăcut să citesc necroloagele din pagina anunțurilor de familie. O pagină ciudată, de altfel. Aici se amestecă anunțurile — cele de noi-născuți, cu anunțurile de împlinire a cincizeci de ani de viață, de nunți de aur, de logodne și altele. Din pagina ziarului mă privesc femei tinere, zîmbitoare anunțîndu-și logodna sau căsătoria. În alte rubrici, fotografii de tineri căsătoriți îmbrăcați în frac și rochie de mireasă sau în costume naționale precum și fotografii de sărbătoriți și sărbătorite care în mod evident sînt făcute cu mulți ani înainte de a fi publicate.

Cînd ne-am așezat la superba masă cu farfurii pline cu raci, știam exact cine era criminalul. Și mai știam și cauza morții lui Jens și a lui David. Dar abia înainte de a începe să mănînc din racii roșii strălucitori am înțeles că mă înșelasem total.

După un timp, cînd sticlele cu alcool tare și încărcatele tăvi de argint au început să se golească, atmosfera se însufleși. Într-un fel mi se părea că fac eforturi cu toții să uite ceea ce se întîmplase aici. Se străduiau din răputeri să alunge amintirea lui David. Mort acolo, cu un pistol în mînă. Risul tuturor era forțat, iar glumele deplasate. Sau poate mi se părea numai mie și de aceea interpretam greșit reacțiile.

E ciudat totuși că n-am înțeles de la bun început, mă gândii eu, în timp ce descojeam un rac. De mic copil mi-au plăcut racii. Acasă aveam un pîriu cu apă murdară, noroioasă, mărginit de arini înalți și de tufișuri dese. Acolo pescuiam, cu ajutorul unor cuști, racii. Puneam momeala,

bucăți de carne din git de vacă, pe care o cumpăram de la măcelărie. Era cea mai bună momeală. Apoi aprindeam un foc de tabără la care prăjeam cirnați lungi și subțiri pe care îi mîncam pe jumătate cruzi, negri de funingine, în așteptarea racilor care urmau să se strîngă în cuști. Urma punctul culminant : golirea cuștilor. Mergeam de la o cușcă la alta în iarba înaltă și scăldată de rouă. Le scoteam pe uscat cu frînghii lungi, cu greu, de parcă opuneau rezistență. Țîntarii ne înțepau dar nu simțeam nimic din pricina încordării. Era întuneric beznă, dar la lumina lanternelor noastre puteam vedea ochii roșii ai racilor și cleștii care mușcau în gol. Picioarele ne erau ude. Mirosul de fin umplea noaptea caldă iar sacii cu raci erau din ce în ce mai grei. Apoi mergeam acasă, prin pădure, și oricît de întuneric ar fi fost găseam drumul spre casă. Apoi țineam racii în cada de baie. Se cățărau pe emailul alb și cădeau înapoi. În seara următoare îi mîncam. Dar frații mei și cu mine nu am apreciat niciodată mîncărurile cu raci așa cum apreciam peștele. Asta, atunci, cînd eram foarte tineri. Probabil că acum ar fi însă mult mai neplăcut să mă muște țîntarii, deși au început să-mi placă racii. Și, de altfel, în curînd nici nu vor mai fi raci, din cauza poluării apelor și a nurcilor săibaticе.

— La ce te gîndești, Johan, îmi zîmbi Estelle. Uite, îți dau și eu două femele frumoase. Le-am ales pe cele mai bune pentru tine.

— Ce drăguț din partea ta, îmi plac într-adevăr foarte mult. Stăteam și mă gîndeam la ceva. De fapt mă gîndeam la tine.

— La mine ?

— Îți amintești de ziua cînd ne-am întîlnit la Paris, la galerie ?

— La Cimarosa. Eineînțeles că-mi amintesc. Și apoi m-ai invitat la masă.

— Exact. Mă întreb însă ce căutai tu acolo ?

Estelle stătea tăcută. Mă privi.

— Am avut afaceri de rezolvat.

— Afaceri ? Interesant. Voiai să cumperi litografii sau voiai să vinzi ?

— Ce vrei să spui ? Nu, am discutat despre expoziția mea cu madame Riboud. E un mare secret, zîmbi ea, coborîndu-și vocea. Vreau să-i fac o surpriză lui Richard. El n-a crezut niciodată în mine, dar acum se va convinge.

Să fie oare asta explicația ? mă gîndii eu. De aceea venise Estelle la Galeria Cimarosa unde Jens văzuse litografia greșit numerotată ? Mda, poate că prezența ei acolo nu avea o importanță prea mare. Cel puțin acum nu mai are.

M-am uitat la comesenii mei. Toți rideau, vorbeau, dar eu trebuia să le stric seara. Îl voi demasca pe criminal. Un criminal cu sînge rece, dur, care credea că totul îi era permis și care credea că avea dreptul să hotărască asupra vieții altora.

Dar nu eram sigur deoarece mi se părea puțin ireal. De fapt nu aveam nici o dovadă și trebuia să fac un joc între ce spun eu și reacția celorlalți.

Încet și metodic am mincat și am băut. La sfîrșitul mesei brinzeturi, pepene galben și zmeură.

Cînd pepenele galben și zmeura făcuseră deja înconjurul mesei pentru a doua oară, am lovit ușor cu furculița un pahar. S-a făcut liniște în jurul meu. Fete strălucitoare, infierbîntate s-au întors înspre mine. Flacăra lumînărilor pîlplîia din cauza curentului pe care îl făcea ușa deschisă.

— Nu voi ține un discurs, am spus eu privindu-i. Din păcate ! Vreau să spun doar că printre noi, la această masă, se află un criminal.

Liniște mormîntală. Șase perechi de ochi mă priveau, șase fețe a căror expresie varia de la uimire la furie.

— Dacă e o glumă, Johan, atunci e o glumă foarte proastă, bolborosi Richard din celălalt capăt al mesei.

— Crimă ? spuse Abie. Ochii ei păreau acum și mai mari.

— David a fost ucis aici, în această încăpere, am spus eu. Nu a fost o sinucidere, iar același criminal l-a omorât și pe Jens.

— Bine, dar poliția, șopti Anne. Apoi ridică vocea. Poliția a constatat doar că a fost o sinucidere. Ușa era închisă pe dinăuntru.

— Știu, dar nu a fost sinucidere și poliția s-a înșelat.

— De unde știi tu ?

Am băgat mîna în buzunarul sacoului și am scos o bucată mică de metal strălucitor, cea pe care o găsisem chiar aici în pivniță, între două cărămizi ale tavanului cu o zi înainte. Am ridicat-o ținînd-o între degetul mare și arătător.

— Acesta este un glonț, am spus eu grav. Un glonț de pistol pe care l-am găsit în tavanul acestei încăperi. Exact așa cum am crezut că se va întîmpla.

Nimeni nu spunea nimic. Ascultau în tăcere.

— Vă amintiți că flașnetă cînta în seara în care David, așa cum se spune, s-a sinucis. Dar aceasta cînta numai pentru a acoperi împușcătura. Bineînțeles că pereții sînt groși, ca și tavanul de altfel, dar criminalul a crezut de cuviință, totuși, că ar fi fost mai sigur să acopere zgomotul împușcăturii. Și mai avea un motiv. Acela de a atrage astfel pe cineva care să deschidă ușa pe dinafară.

— Mă tem că trebuie să te explici, spuse Victor dezaprobat și se lăsă din nou pe spătarul scaunului.

— Cred că s-a petrecut așa : criminalul îi spune lui David că vrea să vorbească ceva cu el, că are ceva important să-i spună, ceva atît de important însă încît ar trebui să se retragă amîndoi aici. Criminalul dă drumul flașnetei și îl ucide pe David. Apoi ia mîna lui David, probabil după ce și-a pus niște mănuși, și trage un foc din apropierea feței lui înspre tavan. Zgomotul este înghițit de muzica flașnetei, iar glonte se înfige între două cărămizi. De aceea nu l-a găsit poliția dar, de fapt nici nu l-a căutat deoarece poliția a plecat de la ipoteza că este o sinucidere.

— Bine, dar de ce două focuri ? întrebă Estelle palidă.

— Pentru că David trebuia să țină el însuși pistolul când pornea glonțul și pentru ca praful de glonț să se împrăstie pe mîna și pe tîmpla lui.

— Bine, dar criminalul, spuse Richard ironic, acesta trebuie că a ieșit pe gaura cheii.

— Nu tocmai. De la început m-am gîndit că trebuie să mai fie o ieșire, că se poate ieși prin gura căminului sau pe o altă cale. Dar acum, în această seară, mi-am dat seama ce a făcut de fapt criminalul. Un lucru extrem de simplu. Rezolvarea enigmei se află acolo.

Am arătat înspre „camera groazei“.

— Nu te înțeleg, spuse Anne, ce insinuezi ?

— Veniți cu mine să vedeți.

M-am ridicat de la masă și m-am dus spre „cameră“. Ceilalți m-au urmat parcă fără voia lor, șovăitori și s-au așezat într-un semicerc în jurul meu. Am luat una din monezile care erau pe pervazul ferestrei, am introdus-o în orificiul automatului și s-a aprins o lumină în spatele geamului. Întocmai ca și data trecută, s-a deschis o ușă secretă în perete, deasupra patului în care dormea un bărbat și pe ușă ieși o figură bîrboasă, cu un laț de frînghie, aplecîndu-se ca să-l sugrume pe cel din pat, dar bărbatul s-a retras repede înapoi cînd a apărut un alt agresor, venind de pe un coridor, cu un cuțit în mînă, dar înainte ca acesta să poată acționa s-au deschis ușile unui dulap din cameră de unde apărură alt criminal care l-a împușcat imediat pe bărbatul din pat, apoi a intrat din nou în dulap și a închis ușa. Lampa s-a stins și în „camera groazei“ se făcu din nou întuneric.

— Ce are asta de-a face cu David ? spuse Alan Gaynor fixîndu-mă. Aici, în pivniță, spre deosebire de „camera groazei“ nu există nici un dulap. Sau ai descoperit cumva o ușă secretă ?

— Nu, dar am descoperit o flașnetă. O flașnetă mare cît un dulap. Dacă stai pe vine, deși incomod, te poți ascunde în ea. Data trecută cînd am fost aici, Victor a intrat aproape pe jumătate înăuntru, ca să ne arate cum se oprește. Așa, s-a întîmplat și crima. Criminalul pornește

flaşneta pentru a acoperi zgomotul împuşcăturii care avea să-l ucidă pe David şi al celeilalte împuşcături, cînd urma să aranjeze „sinuciderea“. După aceea se ascunde în flaşnetă pînă cînd valetul şi cu Anne deschid uşa. A calculat bine pentru că atît Anne cît şi Basson au fugit repede sus ca să-l aducă pe Victor şi ca să sune poliția. Atunci criminalul se strecoară afară din încăpere. Şi, printr-o curioasă coincidență, Alan Gaynor revine cam în acelaşi timp, spunînd că şi-a uitat servieta. Apare mai tirziu şi Richard care, în timp ce îşi plimba cîinele, a auzit flaşneta.

— Cine e criminalul ? întrebă Estelle moale.

— Există doar două persoane care cunosc mecanismul acestei flaşnete şi care ştiu să-l pornească şi să-l oprească. Îmi amintesc că Victor ne-a povestit acest lucru în prima seară în care eu am fost aici. Aceste două persoane sînt el şi cu Alan. Noi toţi care am fost aici în acea seară am putut vedea cum a procedat. Pentru o persoană îndeminatică, pricepută la mecanisme n-ar fi însă o problemă să facă acelaşi lucru.

— Vrei să spui că cineva care se pricepe la treierători, ei putea porni o flaşnetă ? Richard mă privi cu ură.

— Chiar dacă l-am ajutat pe Victor să-şi cumpere flaşnete, în diferite ocazii, nu înseamnă că eu l-am ucis pe David Ford, spuse Alan Gaynor iritat.

— Dar ai nişte obiceiuri care te costă scump, la jocurile de noroc pierzi bani grei. Şi, în plus, ții în cele cinci degete ale tale arta internațională, am spus eu privindu-l. Cunoști gusturile clienților, ce anume dorește fiecare să cumpere şi cînd. Şi, de asemenea, îi cunoști şi pe clienții care ar fi ușor de păcălit, îi știi pe cei care cumpără fără prea multe întrebări. Şi printre clienții tăi se numără cel puțin un arab proprietar de terenuri petrolifere un multimilionar care socotește mai sigură investiția în artă decît în aur. Nimeni nu știe ce picturi conține colecția lui şi nici nu există vreun risc ca cineva să ajungă s-o vadă.

Abie mă privi copleșită, cu ochii strălucitori, ca o pasăre hipnotizată de un şarpe.

— Chiar tu ai spus că Victor nu mai este artistul care era odată, am continuat eu. Că nu mai este același după accidentul cerebral suferit, însă nu are curajul să recunoască acest lucru. Că se consideră în continuare cel mare, cel mai mare... Am să-ți povestesc eu atunci cum s-ar fi desfășurat toată această poveste. Tu l-ai fi putut împinge pe David să picteze Andersky-uri false. Apoi, tu le-ai fi plasat drept originale, unul câte unul, în locuri lipsite de riscuri. Problema era însă aceea că David obosise, că dorea să trăiască pe propriile lui picioare și dorea să îi mărturisească lui Victor ceea ce a făcut. Pe lângă toate astea a apărut Jens care a început să fie curios și să pună întrebări. Acești oameni trebuiau deci îndepărtați.

— Vrei să spui că Alan este un ucigaș ? spuse Victor obosit. Focul din ochii lui albaștri se stinsese, sprâncenele păreau linii întunecate în lumina slabă a luminării, iar coiful părului său alb își pierduse din strălucire. Dar poate că totul nu era decît o părere din pricina luminii sau poate că vîrsta își spunea cuvîntul !

— O secundă am avut senzația că Richard este implicat, am spus eu încet, dar nu se lega pentru că el nu avea nici un motiv să-l ucidă pe Jens. Nu, e altcineva, cu totul altcineva.

CAPITOLUL XXXII

Tăcerea din jurul mesei era deplină. Nimeni nu se mișca. Victor mă privea fix. Mîinile lui puternice se sprijineau de masă, nemișcate, fără viață. Ca și cum niciodată ele nu ar fi creat tablouri atît de pline de strălucire, ca și cum ele nu l-ar fi făcut niciodată cel mai mare pictor. Ochii lui albaștri mă priveau ca printr-o pînză de păianjen. Dintr-un colț al gurii începu să i se prelingă o dîră de salivă.

— Johan, spuse Anne încet. Ce vrei să insinuezi ?

— Cu cîțiva ani în urmă Victor a avut un accident cerebral, după care s-a schimbat. Dar cred că a fost mai mult decît atît. Și-a pierdut capacitatea creatoare, n-a mai putut să picteze, cel puțin nu așa ca înainte. În loc să renunțe la pictură, așa cum ar fi făcut un om obișnuit, în loc să accepte și să spună „eu am dat tot ce-am putut, mă retrag din cauza vîrstei“, el a continuat ca o stea drumul său în spațiul cosmic. Iar tu, Anne, ai găsit soluția.

Victor deschise gura ca și cum ar fi vrut să spună ceva, dar rămase tăcut.

— David o iubea pe Anne, iar aceasta se folosea de el. A observat că el putea să „plagieze“ alți pictori și l-a determinat să picteze ca și Victor. Apoi a început să schimbe tablourile, luîndu-le pe cele pe care Victor le făcea, dar care nu puteau fi acceptate și le înlocuia cu imitațiile făcute de David. Alan nu a înțeles, sau nu a vrut să înțeleagă. Credea că boala lui Victor a contribuit la o schimbare a manierei sale picturale, iar pînzele erau în continuare, într-adevăr bune. Atît de bune încît l-au înșelat pe Alan, și de fapt pe toți, în afară de Jens. Aceasta a fost nenorocirea lui !

— Nu pot înțelege unde vrei să ajungi, Johan. Vocea Annei era acum aspră. Aspră și clară. Cum aș fi putut eu să mă folosesc de David ? Doar el avea propria sa voință, nu ?

— Totul a început atunci cînd l-ai rugat să te prezinte lui Victor. La început ai fost modelul lui Andersky și apoi ai avut grijă ca relațiile voastre să evolueze într-o anumită direcție care-ți era ție favorabilă. V-ai căsătorit după divorțul lui. Dar ai continuat relațiile cu David, lucru care nu era prea greu, deoarece el locuia aici. Și ce mai știu eu ? Poate că i-ai spus lui David că Victor nu putea trăi o veșnicie, rugîndu-l să te aștepte cîțiva ani. Și probabil că David era mulțumit de faptul că Andersky-urile făcute de el erau recunoscute și vindute drept originale, poate că se simțea bine la gîndul că sînt făcute de el, David cel la care oamenii, în general, se uitasu de sus. Avea nevoie

de bani și trăia pe picior mare. Dar nu dorea să mai continue această afacere. El a înțeles curînd că era folosit și că tu, Anne, nu-l iubeai.

Victor mă privea chinuit. Ochii lui exprimau dorința ca eu să inchei această discuție, mina lui se mișca nervos pe masă, dar trebuia să continui să vorbesc.

— Cred că David a încercat să se elibereze atît de tine, Anne, cît și de Victor, făcînd o expoziție proprie. A vrut să demonstreze că este un artist cu o forță proprie, cu propria sa capacitate creatoare, și că nu există numai datorită lui Victor. De aceea intenționa să-i mărturisească totul lui Victor, pentru a se elibera. Nu mai putea fi neloial cu el după cît bine i-a făcut !

— De aceea a fost ucis ? a întreat Anne.

— Singurul lucru pe care David nu-l știa, am continuat eu fără să-i răspund, era că toată această poveste se întîmpla cu consimțămîntul lui Victor care nu suporta gîndul să fie demascat. Vanitatea lui era mult prea mare. Se considera deasupra tuturor. Voi aveați propriile voastre legi, care nu erau valabile și pentru noi, ceilalți. Victor naviga prin Calea lactee a eternității. Cînd David a decis că nu mai dorește să continue și că va mărturisi totul, și-a semnat sentința la moarte.

Bine, dar dacă Victor a știut acest lucru, atunci eu nu trebuia să mă tem ! Anne zîmbi, simțîndu-se poate mai sigură pe ea.

— Nu era vorba numai de Victor, ci și de Alan și de alții. Victor n-ar fi putut suporta ideea că o lume întreagă ar fi aflat că tablourile lui erau pictate, de fapt, de un actor ratat. Hotărîrea ai luat-o atunci cînd Jens Stenberg a sunat la telefon și cînd l-ai auzit pe David spunîndu-i că în curînd va mărturisi ceva care va uimi pe toată lumea, ceva care îi va face pe toți să înțeleagă, în sfîrșit, cine este el. Probabil că se referea la faptul că acela care poate picta ca Victor este la fel de mare ca și el. Nu știu. Dar cînd David a murit și Jens a înțeles că a primit un tablou care nu era pictat de Victor, atunci a fost lăsată și a doua decizie : Jens trebuia să dispară și el.

— Scorneli, constată Richard scurt. Presupuneri și speculații nesărate.

— Probabil, am spus eu, dar există prea multe fire care duc spre aceeași concluzie. Și unde au dispărut toate tablourile lui David? Cele care urmau să fie expuse. Doar le-am văzut personal în atelierul lui, de-a lungul pereților. Apoi, când am revenit, a doua zi după crimă, acestea nu mai erau acolo. Lucrul acesta nu l-am povestit decât lui Victor. Ulterior a intrat și Anne în scenă deoarece Alan întotdeauna îi spunea totul, anume despre tablourile soțului ei care erau prea proaste pentru a fi vândute, precum și ceea ce-i comunica Jens. Nu vroia să-l neliniștească pe Victor, nu îndrăznea să-i deranjeze echilibrul pentru că atunci și-ar fi pierdut „eroul”. Tocmai de aceea l-a sfătuit pe Jens să nu-i arate lui Victor tabloul cu pricina. Deși cheia acestei probleme mi-a dat-o David, fără însă să-mi dau seama atunci.

— Când? Întrebă Anne încordată.

— Chiar în prima seară când am fost aici. Atunci când tu i-ai spus lui David că nu e cazul să creadă că toată viața lui Victor va fi cel care-i va rezolva problemele. „Te poți întreba cine cui rezolvă problemele”? a spus atunci David. Și era exact. El era acela care-i „rezolva” lucrările lui Victor. Ironia soartei era că David nu știa cit de multă dreptate avea de fapt, că Victor însuși se ascundea în spatele acestei afaceri.

— Dar gindește-te la Basson, spuse Anne, el și cu mine l-am descoperit pe David. Abia mai târziu a venit Victor.

— Când flasheta a început să cînte i-ai spus lui Basson să coboare și s-o oprească. Totuși te-ai dus și tu cu el. După ce ați deschis ușa pe dinafară, l-ai rugat pe Basson să fugă sus în dormitorul lui Victor să-l cheme. Ceea ce a și făcut, numai că nu l-a găsit acolo. Iar când a venit din nou jos, Victor era deja în pivniță. Fusesse într-o altă cameră și în timp ce Basson urca în dormitor, el cobora, astfel că drumurile nu li s-au încrucișat și nu s-au văzut, a spus el.

— Care el? Richard părea că începe să se dezmeticească, făcînd eforturi să mă urmărească.

Exact, Victor a spus că tocmai ajunsese și el jos. Dar de fapt fusese tot timpul în pivniță, ieșind după plecarea valetului, din dulapul flașnete, în care se ascunsese. Victor l-a atras pe David în pivniță, ceea ce nici n-a fost prea greu, probabil, spunînd că vrea să-i arate ceva. Apoi pornește flașneta, îl împușcă pe David, după care pune pistolul în mîna lui și trage un foc în tavan. Victor știe că Anne și Basson sînt deja de partea cealaltă a ușii în momentul în care el se ascunde în spațiul strîmt din dulapul flașnete. Și știe la fel de bine că Anne îl va trimite pe Basson sus, să-l caute. Simplu și eficient. Atît de eficient încît poliția elvețiană a înghițit gălușca.

— Ce spui tu e din ce în ce mai grotesc. Crimă și încă dublă ! Un artist care îl pune pe un altul să-i falsifice propriile tablouri. Nu crezi că ajunge, Johan ? Și, în plus, nu ai nici un fel de dovadă. Simple presupuneri.

Anne mă privi. Era roșie la față de enervare, dar ochii ei erau reci, ca de gheață.

— Nu trebuia s-o fi făcut, se auzi slab vocea lui Victor. Am știut asta tot timpul ! Nu trebuia să-l ucidem pe David.

Suspină și se chirci. Corpul își pierduse controlul și alunecă încet prăbușindu-se pe masă.

Anne țipă și fugi la el. Alan Gaynor urcă scările în goană să cheme Salvarea, în timp ce Richard și cu mine l-am întins cu grijă pe Victor pe podea, punîndu-i sub cap o pernă care era pe scaun.

Am rămas singur după ce Salvarea, cu sirenele urlînd, i-a luat pe Victor și pe Anne. Ceilalți au plecat. Estelle plîngea. Nimeni nu mi-a spus la revedere, probabil se gîndeau că este vina mea. Dar ce să fi făcut ? Să-i fi lăsat pe Victor și pe Anne nepedepsiți după o crimă dublă și falsificări de artă ? Nu pentru că mi-ar fi păsat că cineva îi picta tablourile, dar Jens fusese ucis, ca și David de altfel. Chiar dacă Anne și cu Victor se considerau „supraoameni“, acest lucru nu le dădea dreptul să ia viața cuiva pentru ca Victor să fie ferit de scandal.

Am rămas acolo s-o aștept pe Anne. M-am așezat în salonul spațios, cu un pahar de Armagnac în mână, privind parcul iluminat. Roma căzuse. Și Imperiul, de asemenea. „Sic transit gloria mundi“. Așa trece măreția lumii ! Iar acum era rîndul lui Victor.

Am tresărit din moțăială cînd am auzit ușa de la intrare deschizîndu-se. Soarele răsărea deasupra lacului Geneva. Virfurile munților de pe partea cealaltă a lacului, acoperiți cu zăpadă, prindeau o tentă roz-palidă. Păsărele se jucau în covorul de iarbă, cîntînd, iar un parfum de vară tîrzie pătrundea prin ușa întredeschisă care dădea pe terasă.

Anne se opri cînd mă văzu. Apoi s-a așezat pe marginea unui fotoliu gustavian de lîngă fereastra înaltă.

— Cum se simte ? am întrebat eu.

— Accident vascular cerebral, a spus ea scurt. Mai grav decît data trecută. Probabil că nu va mai putea vorbi niciodată, nu se va mai putea mișca. Și asta din vina ta. Mă privea cu o față fără expresie.

— Știi foarte bine a cui este vina. Tu ești cea care l-ai tîrît pe David în afacerea asta și tot tu ești cea care l-ai împins pe Victor să-l împuște.

— Bineînțeles că poți dovedi acest lucru !

— Nu, tot atît de puțin cit aș putea dovedi că Victor l-a ucis pe Jens. La început ai avut grijă ca tabloul fals să fie furat din galeria lui. Apoi ai aranjat crima la New York. Cercetările poliției nu m-au satisfăcut și nici martorul. Acesta l-a văzut pe Jens într-un bar împreună cu o femeie. Dar femeia erai tu. Martorul declarase că Jens era drogat. Tu l-ai drogat, i-ai pus ceva în băutură ca să vă fie mai ușor, ție și lui Victor, atunci cînd l-ați fi transportat cu mașina. Și este foarte ușor să închiriezi o mașină la New York, chiar numai și pentru o oră sau pentru o seară. Este ca și cum ai lua un taxi la Stockholm. Un foc de armă într-o mașină, pe o stradă lăturalnică, o portieră se deschide pe un teren viran, un corp care cade și treaba este terminată. Într-un oraș ca New-York-ul nimeni nu reacționează la asemenea întîmplări, nimeni nu se amestecă. Sau ați aranjat totul altfel ?

Anne stătea tăcută, își aprinse apoi o țigară. Privea înspre grădină.

— Nimeni nu ne va lua, mie și lui Victor, ceea ce am creat, spuse ea încet, fără să mă privească. David credea că are putere asupra mea, că trupul meu hotăra peste voința mea. A încercat să mă șantajeze. Dacă nu plăteam, lumea ar fi aflat adevărul. Apoi a apărut Jens, c iscoadă cu ochi experți. Toți marii maestri ai lumii au avut discipoli. Gîndește-te cît de mulți lucrau pentru ei în atelier-
rele lor. Gîndește-te cît de mult au lucrat Leonardo da Vinci, Rubens, Tizian și toți ceilalți, vreau să spun cît au lucrat ei înșiși și cît au fost ajutați de discipolii lor ? Piticii au stat totdeauna în calea gigantilor. Dar eu nu am permis acest lucru.

— Vrei să spui că cei care ar fi stat în calea geniului lui Victor trebuiau îndepărtați ? Că, dacă ești cu adevărat mare, poți sfida regulile și legile ?

— Pentru zece mii de dolari poți obține multe, și zîmbi. Dar nu era un zîmbet plăcut, dinții albi sticleau ca ai unei sălbăticiuni.

— Poate că l-am întîlnit pe Jens în seara aceea la New York, poate că i-am spus că vreau să vorbesc ceva cu el sau că vreau să-i arăt niște tablouri falsificate, sau că nu mai puteam suporta situația creată după moartea lui David. Cine știe ?... și zîmbi din nou.

— Tu ai fost cea care ai pus la cale uciderea lui ?

— N-am spus asta.

— Ai furat tabloul din galerie ? Acea copie care trebuia să dispară din Stockholm ?

— Habar n-am, dar odată Jens ne-a arătat, mie și lui Victor, cum funcționează sistemul de alarmă din galerie, cum se pornește și cum se oprește. În plus, Victor a primit de la el „cheia orașului“, cum o numea Jens. Era o cheie aurită a galeriei. Era sugestiv, pentru că Victor era găina sa cu ouă de aur.

— Deci tu ai fost hoțul !

— Deloc ! Bineînțeles că nu.

Nu mai zîmbea, privea însă răsăritul de soare.

— Poți să pleci acum, Johan. A continuat să nu se uite la mine.

M-am ridicat și am privit cum stătea țeapănă, în scaun. I-am văzut profilul conturîndu-se în dimineața aceea care de-abia începea. Am traversat încet camera din palatul renașcentist al lui Victor, am tras ușor după mine ușa masivă. Femeile renașcentiste erau la fel de dure și lipsite de gingășie ca și bărbații, mă gindeam eu. Tot ceea ce există la masa neîndestulătoare a vieții aparține numai celor tari, celor care știu să ia și să stăpînească.

Micul orășel era tăcut. Pe pavajul străzilor se plimbau porumbei care mă priveau cu ochii lor mici, negri, atenți. Dinspre o fereastră întredeschisă venea miros de pîine caldă. Într-un spital se afla pe moarte un om în vîrstă iar o femeie singură privea undeva lacul. Doi oameni muriseră. Dar viața mergea mai departe, trebuia să meargă mai departe.

Așa se poate întîmpla, mă gîndii cu iar, filozofînd în fața micului dejun, pe terasă, în Gamla Stan, în dimineața transparentă ca sticla, sub o ușoară adiere de toamnă. Am împăturit ziarul, după ce am citit anunșurile mortuare, unde era anunțată și moartea lui Victor. Anunșul nu avea în dreptul său nici o cruce, doar imaginea stilizată a unei bărci care navighează înspre eternitate. „Anne” era singurul nume care semna anunșul.

În ciuda acestei atitudini de „supraom”, în ciuda închipuirii sale că el era unul dintre cei aleși, că el putea să încalce orice regulă omenească, în ciuda tuturor acestor lucruri, pînă la urmă a fost totuși învins. Poate că David a însemnat pentru el mult mai mult decît a vrut el să recunoască în sinea lui. Iar încordarea trăită datorită celor două crime a provocat ultimul și hotărîtorul său accident cerebral.

Din considerație pentru Victor toată această afacere a fost trecută sub tăcere. Poliția elvețiană n-a fost prea încîntată să recunoască eșecul său și că a lăsat un ucigaș nepedepsit. Anne s-a descurcat pînă la urmă, a dat toată

vina pe Victor și de fapt cine putea să dovedească contrariul? Ea și cu Basson au deschis ușa încăperii, l-au descoperit pe David și s-au grăbit să sune poliția și să-l cheme pe Victor. Când ea a revenit, Victor era deja acolo. Iar faptul că Anne s-a aflat la Stockholm în aceeași zi în care a reapărut tabloul de Andersky s-a demonstrat că a fost o simplă întâmplare. Și aceeași coincidență a vrut ca Victor și cu Anne să fi mers la un cinematograful, în New York, în seara în care Jens a fost ucis. Nimeni nu i-a văzut însă. Iar despre litografia de Andersky, cea care era greșit numerotată, Anne nu știa nimic. Poate că avea dreptate. Poate că fusese furată. Și nici în ce privește tabloul furat din galeria lui Jens nu am mai găsit vreo explicație. Bineînțeles că se putea constata că Anne a fost în Suedia în aceeași săptămână în care a avut loc spargerea. Dar nu se putea dovedi că sejurul ei acolo avea de-a face cu jaful și, de altfel, ea călătorea frecvent la Stockholm.

În loc de sinucidere poliția din Geneva a clasat, probabil, cazul Ford, ca „dramă pasională”, mă gândii eu. Un bărbat mai în vîrstă află că soția lui îl înșeală, astfel că îl ucide pe tinărul amant. O asemenea întâmplare poate că nu este prea obișnuită pentru elvețienii statornici și echilibrați, dar cazul se referea la niște străini. Era vorba de artiști și se știe doar cam cum își duc ei viața. Pentru a merge mai departe ar fi trebuit ca cineva să poată dovedi că David falsifica tablourile lui Andersky. Și cine ar fi putut fi acela? În nici un caz Alan Gaynor, pentru că el dorea să-și vadă în continuare liniștit de cariera lui de negustor de artă, nevrind să-și piardă încrederea clienților. Era mai important pentru el acest lucru decît să o vadă pe Anne la închisoare, ca și complice la crimă. Iar posesorii de tablouri Andersky, care au plătit bani grei pentru a cumpăra „originalele” nu ar fi fost prea încîntați să fie pusă la îndoială și să fie expertizată autenticitatea acestor tablouri. Probabil că prietenul meu de la New York, O'Flanagan, va afla vreodată adevărul de la Wills, dacă îl va convinge, bineînțeles, să vorbească. Dar acest lucru putea să mai dureze.

— Aşa e viaţa, am spus eu şi am mîngîiat-o pe Cléo pe blăniţa ei albastră. Se ghemuise pe genunchii mei.

Mă gîndeam la Anne, la frumoasa Anne. În spatele ei nu s-a închis o uşă cu gratii, dar ea îşi va purta toată viaţa povara vinovăţiei sale. David Ford o va însoţi. N-o va părăsi niciodată. Iar el nu era singurul. Jens Stenberg se afla şi el acolo, undeva în umbră, aşteptînd-o la căderea nopţii. Doi însoţitori eterni şi tăcuţi.

Lector: MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor: NICOLAE ȘERBĂNESCU

Bun de tipar: 22.11.1983.
Coli tipar: 13,5.

Comanda nr. 30 389
Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”.
București — Piața Scintei nr. 1,
Republica Socialistă România